

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES
Google Livres

IOSEPHI MATHATHIAE FILII HAEBREI GENERE SACERDOTIS EX HIERO-
SOLYMIS DE BELLO IYDAICO IN LIBROS SEPTEM PROLOGVS PER RVFFI-
NVM AQ VILENSEM TRADVCTOS.

Voniam bellum quod cū Romanis gessere Iudei oīm maximūq
nostra ætas uidit quæq; auditu pcepimus: ciuitates cū ciuitatibus
gentesue cōmisisse cū gentibus: quidā nō quod rebus interfuerit:
sed uana & incongrua narrantiū sermones auribus colligētes: ora
torum more p̄scribunt: qui uero p̄sto fuerunt aut Romanorū ob-
sequio aut odio iudeorū contra fidē regē falsa confirmāt: scriptis
autē eorū partim accusatio: partim laudatio continetur: nusq; uero
exacta fides reperitur historiæ. Idcirco ego statui quæ retro barbaris
antea misi: patria lingua digesta. Græca nunc his qui Romano
regūtur ip̄erio exponere. Iosephus Mathathia filius Hæbreus ge-
nere: sacerdos ex Hierosolymis qui & in initio cū Romanis bello
conflixit: posteaq; gestis quæ necessitas exigit interfui. Nam cū hic

ut dixi motus exortus esset grauissimus Romanū populū domesticus morbus habebat: iudeorū
autē qui ætate ualidi & ingenio turbulenti erāt manu simul: ac pecunia uigentes adeo tēporibus
insolenter abusi sunt: ut pro tumultus magnitudine hos possidendæ spes: illos amittendarum
partium orientis metus inuaderet. Quoniā iudei quidē cunctos qui trans Euphraten essent: gē-
tes nostræ gentiles etiā suos secum rebellatores esse crediderant. Romanos autē & finitimi Gala-
the irritabant: nec manus celtica quiescebat: dissentionūq; erant plena omnia post Neronem: &
multos quidē Reges tempus adhortabatur. Lucri autē cupidine p̄s militaris mutationē p̄sentium
desiderabat. Itaq; indignū esse duxi erratē in tantis rebus dissimulare ueritatē: & Parthos quidē
ac Babilonios Arabūq; remotissimos: & ultra Eufraten gētis nostræ incolas: itemq; Adiabenos
mea diligentia uero cognoscere unde coepisset bellū quantiq; cladibus constitisset: quo ue mō
desinisset. Græcos uero & Romanos qui militiam secuti non essent figmentis siue adulationibus
captos ista nescire: atq; historias audēt eas inscribere qui præter hæc ut mihi quidē uidetur: qđ
nihil sanum referunt etiā de proposito decidunt. Nam dū Romanos uolunt magnos ostendere
iudeorū res extenuant & in humilitatē deiiciunt. Non autē intelligo quoniā pacto magni esse ui-
deantur qui parua supauerint. Et neq; longi temporis eos pudet quo bellū tractū est: neq; multi-
tudinis Romanorū quā in ea malitia labor exercuit. Neq; ducum magnitudinis quorū profecto
gloria minuetur: si cū multū pro Hierosolymis defudauerit rebus p̄ eos gestis aliquid derogetur
Nec tamen ego contentione romanas res extollentium gētiles meos amplificare decreui: sed fa-
cta quidē utrorūq; sine ullo mendacio prosequar. Dicta uero de factis reponā: dolori atq; affe-
ctioni meæ in deflendis patriæ cladibus indulgens. Nam qđ domesticis dissentionibus est euer-
sa: & in templū sacrosanctum inuitas Romanorū manus atq; ignē iudeorū tyranni traxere: testis est
qui eam uastauit ipse Cæsar Titus p̄ omne bellū miseratus quidē populū q; a seditiosis custodi-
retur. sepe autē consulto differri passus ciuitatis excidiū: protracto obsidionis spatio: dū belli pe-
niteret auctores. Quod si quis me aduersus tyrānos eorūq; latrociniiū accusatorie putet loqui:
uel patriæ miseriis ingementē calumniari præter legem historiæ: dolori ueniā tribuat. Ex oībus
enim quæ romano imperio parent: solam nostrā ciuitatē contigit ad summū foelicitatis gradum
procedere eamq; ad ultimos casus deponi. Deniq; omniū post condita secula res aduersas: si cum
iudeorū calamitatibus confruantur supatum iri non ambigo. Et horū auctor nullus externus ē:
unde nec fieri potest: ut a quæstibus temperetur. Si qs autē durioris misericordiæ sit iudex: res qui-
dem tribuat historiæ: lamenta uero scriptori: qđ merito græcorū disertos increpauerim: qui tā-
tis rebus sua memoria gestis: quæq; cōparatione præterita olim bella exigua monstrātur. iudices
resident aliorū facundie detrahentes. Quorū & si doctrina superant: uoluntate uincuntur. Ipsi
uero assiriorū & medorū gesta p̄scribunt ueluti minus recte a scriptoribus atiquis fuerint expo-
sita: cū in scribendo tantum eorū uiribus exdant: q̄tum sententiæ. Erat enī unicuiq; studiū quæ
uidisset facta scribere: quoniā interfuisset rebus gestis efficaciter quod p̄mittebat imple-
ret: mē-
tiriq; apud scientes inhonestū esse uideretur. Eni uero noua quidē neq; ante cognita memoriæ
tradere: suiq; tēporis res cōmendare posteris: laude ac testimonio dignū est: idultrius autē habet
non qui alienā dispensationē atq; ordinē transiērit: sed q; noua dicendo etiā corpus p̄priū cōficit
historiæ. Sed ego quidē sumptu ac labore maxio: qui cū essem alienigena græcis simul & romāis
gestaq; regē meorū repono. Ipsis autē idigenis ad q̄stū qđ ora patēt ac lites: linguæq; solutæ sūt.

Ad historiā uero in qua uegꝛ dicendum est: summaꝛ ope negotia colligenda sunt obmutescunt: concessa infirmioribus neꝛ scientibus licentia scribendi res a principibus gestas. Honoreꝛ itaqꝛ apud nos historiæ ueritas: quæ a græcis negligitur ab origine quidē iudeos repetere: qui fuerint: quoue pacto ab egyptiis discesserint: quasqꝛ regiones errando peragrauerint: & quas uel quotiens incoluerint: & quēadmodum inde migrauerint. Neꝛ huius esse tēporis: & præterea supꝛuacuum existimaui: quoniā multi atē me iudeoꝛ de maioribus huius gentis uerissīma cōposuerūt: & nō nulli græcoꝛ quæ illi scripserant patria uoce ꝑsecuti non multū a ueritate deularunt. Ex inde autē historiæ principiū sumā quo scriptores eoz & nostri prophetæ desierunt: & bellū quidem meis tēporibus gestū latius quoꝛ potuero diligentia referā. Quæ uero ætate maiora sunt: sūme breuiter percurrā. Quomō antiochus cognomēto epiphanes deuictis ꝑcēnitus hierosolymis cū per triennīū sexqꝛ mēses eā tenuisset a somanei filiis expulsus ē. Deinde qđ eoz ꝑsteri de regno disērientes ad res suas occupandas populū romanū pompeiūꝛ traxerūt: quodqꝛ herodes anti-patri filius eoz ꝑtentiā deposuerit auxilio fossii: quomodo herode mortuo & Octauiano cæ-sare plebis in eos orta seditio est. Augusto quidē imperante romanis. Quintilio autē uaro in locis degente. Quodqꝛ bellū āno duodecimo ꝑst imperiū neronis erupit: quāqꝛ multa ꝑ fossiū acci-derint: quantaqꝛ ad primos īpetus armis iudei ꝑsuaserit quoꝛ mō accolas ꝑmunierit: & qđ nero ꝑpter cessū ꝑctā summe rei metuēs bello Vespasianū ꝑposuerit: & quod is cū maxio filioꝛ iudeā intrauerit quantūꝛ romanoz exercitū ducēs: quātaꝛ manus auxilioꝛ ꝑ oēm cæsa fuerit galileā: & qđ eius ciuitates quasdā dictoria reperit alias deditione. Vbi etiā romanoz in bello di-sciplinā curāqꝛ reꝛ & utriusqꝛ galileæ spacia: & naturā finesqꝛ iudeæ. Necnon & peculiare terræ equalitatem: lacusqꝛ & fontes captarūꝛ ciuitatū mala: cū fide sicut uidi: aut ꝑtuli expediā. Nec ēt misērias meas celauerim: cū sciētibus eas relaturus sim. Deinde qđ iam fessis rebus iudeoꝛ nero quidē morte obierit. Vespasianus autē in hierosolymam ꝑperans imperiū cā retractus sit: quāqꝛ signa de hoc ei contigerunt: romaꝛ mutatiōes: & qđ inuitus a militibus impator declaratus sit. & qđ eo disponēda reipub. gratia ī egypto digressio: iudeoꝛ status seditiōibus agitatū sit: quoꝛ modo tyrannis succubuerint: eozꝛ inter se discordias mouerit. Et qđ ex egypto Titus reuerſus: bis iudeoꝛ fines ingressus sit: quoꝛ mō exercitum: & quo in loco congregauerit: uel qualiter: & quotiens ciuitatē affecerit ipso ꝑæſente seditio. Aggressus numerosos & quantos erexerit agge-res triūꝛ muroꝛ ambitū & magnitudinē siue mensurā & munitionē ciuitatis & fanī templiqꝛ dispositionem. ad hæc are spatiū mēsurāqꝛ diligentissime dicā sestoꝛ quoꝛ dieꝛ mores aliquos septēꝛ lustrationes & munera sacerdotū. Itemqꝛ ꝑōtificis uestes: sanctaqꝛ tēpli cuiusmodi fuerit sine aliqua dissimulatione uel adiectione memorabo. Narrabo deinde tyrannoꝛ in suos genti-les crudelitātē. Romanorūꝛ in alienigenas humanitātē: quotiensqꝛ Titus ciuitatē simul ac tem-plum seruare cupiens ad concordiaꝛ fœdera dissidentes ꝑuocauit. Discordiā uero populi & uul-nera & calamitates quanqꝛ multa mala nunc bello: nūc seditionibus: nunc fame ꝑꝑessi ꝑsttea capti sunt. Nec uero aut ꝑ fugāꝛ clades aut captiuozꝛ supplicia ꝑætermittā uel quēadmodū tē-plum inuito cæſare conflagauerit: qđ multa sacræ opes flāma raptæ sint ac totius quæ reliqua erat ciuitatis excidiū & quæ ꝑceſſerant portenta atqꝛ prodigia uel Tyrannoꝛ captiuitatē: uel qui seruitio abducti sunt multitudinem: aut cui quisqꝛ fortunæ sit distributus: & quod Romani quidem belli reliquias ꝑsecuti sunt uicorūꝛ munimina funditus eruerunt. Titus uero ꝑagato territorio cuncta restituit eiusedꝛ reuerſionē in Italiam ac triumphū. Hæc oīa septē libris com-ꝑræhensa ꝑscripsi: neꝛ uitupatiōes reꝛ sciētibus: & qđ bello interfuerūt sustineā: uerū amānibus ꝑut uerius ꝑotui cūcta explicaui. Narrādi autē initiū faciā hoc ordine quo capitula sunt digesta.

RUFFINI AQ VILENSIS TRADUCTIO IN IOSEPHVM HISTORIOGRAPHVM CLARISSIMVM DE BELLO IVDAICO LIBER PRIMVS.

Vm potentes iudeoꝛ inter se dissiderent: eo tēpore quo de tota Syria cum Ptolomeo sexto Antiochus qui epiphanes dictus est ambiebat. Erat autē illis contentio de potētia qđ honoratus quisqꝛ grauitꝛ ferret similibus subiugati Onias quidē de ꝑōtificibus ꝑstqꝛ ꝑualuit: Tobiaꝛ filios expulit ciuitate. Illi autē supplices ad Antiochū confugerunt ꝑe-tes: ut semet cū ducibus in iudeam igꝛumperet. Idqꝛ rei ꝑsuasum ē iam pridem sic animato. Quare cū magnis militū copiis egressus: & ci-uitatem fortiter expugnata capit: & maximā eoz multitudinē: quibus Ptolomeus carior erat interfecit. Dataqꝛ ꝑassim militibus ꝑrædandi

licetia: ipse & templū spoliavit: & quotidianæ religiōis assiduitatē p̄ ānos tres sexq; mēses ihibuit. Pontifex autem Onias effugit ad Ptolomeū acceptoq; ab eo in Heliopolitana regione solo ibi oppidum condidit Hierosolymis simile: templūq; edificauit: de quibus iterū oportune referemus Verūtamē antiocho neq; prāter spem uicta ciuitas: neq; populatō: neq; tantæ cædes latis fuere sed in tēperantia uitioq; eorūq; memoria quæ ī obsidiōe pertulerat iudeos cogere cōcepit: ut abrogato more patrio: nec infantes suos circunciderent: porcosq; sup aram īmolarēt: quibus omnes quidē aduersabantur. Optimus uero quisq; propterea trucidabatur. Et Bachides p̄sidiis ab Antiocho p̄positus ad naturalem crudelitātē suā p̄ceptis īpiis obsecundās oīodam iniquitatē excessit: cū & sigillatim uiros honorabiles uerberaret: & cōiter quotidie spēm capta urbis exhiberet: donec eos atrocitate incōmodog; q̄ ea patiebāt ad uidiētæ audaciā irritauit. Deniq; Mathathias Asamonei filius unus ex sacerdotibus ex uico cui nomē ē moneir cū māu domestica. Nam quicq; filios habebat: sic hīs armatis Bachidē occidit: & statī quid est p̄sidiog; multitudinē ueritus ī mōtes refugit. Multis uero ex populo sibi societatis recepta fiducia descēdit. Commissoq; p̄lio supatos duces Antiochi ex iudeæ finibus exegit. Secūdis at̄ rebus potētiā nactus suisq; uolentibus: ut ab alienigenis eos liberasset imperās moritur relicto iudæ principatu: qui filioq; suoq; natu maximus erat. Ille aut̄ nec enim cessaturū existimabat antiochū: & īdigenæ cōflabat exercitum: & cū romāis primus amicitiam pepigit: antiochū epiphanēq; iterum fines suos īgredientem uehementissima percussū plaga rep̄sit. Adhuc aut̄ feruente uictoria in p̄sidia ciuitatis īperum fecit: necdum enī cæsa fuerant: habitog; conflictu: milites de superiori ciuitate quæ ps̄ sacra dicitur ad īferiorem compellit. Fano aut̄ potitus & locū purgauit omnem muroq; cinxit: & uasa noua diuinis rebus curādis fabricata ī templum intulit: ueluti prioribus p̄sanatis: aramq; aliam edificauit: & religionibus dedit initium. Sacro aut̄ ritu uix ciuitati reddito moriē quidem antiochus. Regni aut̄ eius in iudeos filius Odii antiochus heres exigit. Quare congregatis peditum militibus quinquaginta: equitū aut̄ prope ad quinq; milia octoginta uero elephātes mōtana iudeæ per partes aggredit̄. Et befferon quidem municipium capit. In loco uero cui bergazzariæ nomen est: qua transitus erat angustior: iuda cum suis copiis occurrit. Et priusq; cōgrederētur agminā: eleazarus frater eius prospecto prāter alios excelso elephāte turriq; maxia: & munimentis aureis ornato illic antiochum esse ratus a suis p̄cul excurrit: ruptaq; hostili acie ad elephantem usq; peruēit. Sed illum quidem quem regem esse opinabatur: contingere quod multum superemineret minime potuit. Beluam uero in aluo percussam super se deposuit & obtritus interiit: nulla re alia gesta nisi q̄ magnum opus conatus aggredi post uitam gloriā habuit. Qui tamen regebat elephantum priuatus erat. Et si casu fuisset at̄iochus nihil plus eleazaro p̄stitisset audacia: q̄ ut sola spe p̄clari facinoris mortem uideret̄ optasse. Hoc aut̄ fratri eius totius p̄lii p̄sagium fuit. Nam fortiter quidem iudei diuq; decertauerunt: sed a regiis secunda fortuna ulis: numeroq; p̄stantibus superati sunt: multiq; interfectis iuda cum cæteris ignofniti: cam toparchiam refugit. Antiochus autem ad hierosolymam p̄fectus: ibiq; dies paucos cōmoratus utensilium penuria inde dirigitur: relicto quidem ibi p̄sidio quod satis esse arbitrabat̄: cætera uero multitudine ad hiemandum ducta in syriam.

Capitulum. II.

Iscessu aut̄ regis iuda non quiescebat: sed accersione multog; suæ gentis animatus. aggregatis etiā quos ex p̄lio receperat apud uicum adasā cum antiochi ducibus congregatur. factisq; fortibus in p̄lio cognitus: multis hostibus interfectis occubuit. Et in diebus paucis frater eius iohannes occiditur: insidiis eorum captus qui cum

antiocho sentiebant.

Capitulum. III.

Vm autem successisset ei frater eius ionatha & in aliis quæ ad īdigenas pertinerent: cautius sese ageret: suāq; potētiā romanog; amicitia corroboraret: antiochi quidē filio reconciliatur. Non tamen hog; ei quicq; profuit ad depellendū piculum. Namq; triphon tyrannus antiochi quidem filii tutor: sed insidiis eum captans: & prāter hęc amicis nudare cupiens ionathan cum ad antiochum paucis comitatus Ptolomaida uenisset dolo comprehendit. Eog; uincto contra iudeam mouit exercitum. Vnde repulsus a simone ionathæ fratre quodq; ab eo superatus esset frater eundem ionathan interfecit.

Capitulum. IIII.

Imon aut̄ fortiter regendis rebus intentus Zachē & lopā & iamnā capit. Euertit aut̄ & acharan subactis p̄sidiis: aduersus triphonē antiocho auxilium præbuit. quē doris ante militiā quā in melos habuit obsidebat. Sed regis audiditatem satiare non potuit quāq; neci triphonis suā quoq; operam adhibuisset. Non multo enī post antiochus

cendebeū ex ducibus suis ad uastādam iudeā: opprimendūq; seruitio simonē cū exercitu misit. Ille aut quāquā senior erat bellū: tamen iuueniliter administrat. & filios quidē suos cū ualidissimis præmisit: prem uero multitudinis comitatus alio latere aggreditur: multisq; per multa loca insidiis etiā montana depositis in oībus superat. Clarissimāq; potius uictoria pontifex declarat: & .clxx. post annos iudeos liberata dominatione Macedonū: & hic moritur in conuiuio captus insidiis Ptolomei generi sui: qui eius coniuge duobusq; filiis i custodia conclusis certos misit q; iohannem tertiu cū etiā Hircanus nomen suit interficerent. Cognito aut impetu qui parabatur adolescēs ad ciuitatem properabat: multosq; populo fretus & ppter memoriā paternā uirtutis & iniquitas Ptolomei cunctis esset inuisa. Voluit aut Ptolomeus etiā alia porta ingredi ciuitatē: sed a populo reiectus est: qui maturius Hyrcanū susceperunt. Et is quidē statim recessit in aliqd ultra hiericunta castellū qd dagon uocat. Hyrcanus aut paternū honorem pōtificis assecutus: postquā deo sacrificia reddidit uelociter. Ptolomeum petiit & matri simul & fratribus adiūto futurus: castellumq; aggressus: aliis quidē rebus superior erat: iusto autē dolori cædebat. Ptolomeus enim quotiens premeretur matrem eius fratresq; in murum productos palā ut possent conspici flagellabat eosdemq; præcipitatur: nisi quā primum recederet mītabatur. Vnde Hyrcanū quidem plus timor ac misericordia quam iracundia commouebat. Mater uero eius nihil plagis aut intentata nece perterrita manus prætendens filiū præcabat ne uel suis fractus iniuriis parceret imperio. Sed quidē ipsa sibi mortē a Ptolomeo propositam immortalitate duceret meliorem: dum mō ille pœnas eoz quæ in domū suā contra fas admisisset expenderet. Iohannes aut nunc obstinationē matris cogitans ac preces eius audiens ad irruendū impellebatur: mō uerberari eam lacerariq; conspiciens effeminabat: totusq; plenus doloris erat. Ob hoc autē diu tracta obsidione feriatu annus aduenit. Quem septimo quoq; orbe apud iudeos cessare moris est: exemplo septimoz diez. Et in hoc Ptolomeus obsidionis requiē nactus fratribus iohannis una cū matre occisis ad Zenonem confugit: qui cotila cognominatus est philadelphia tyrannum.

Capitulum. V.

Ntiochus autē ob ea quæ p Simonē passus fuerat iratus in iudeā ducit exercitū: ibiq; assidens Hierosolymis Hyrcanum obsidebat. Ille at patesfacto sepulchro. Daud qui regum ditissimus fuerat ablatiq; inde pecuniis plus quā tribus milibus talētorum & Antiocho p̄suasit: datis ei trecentis talentis ab obsidione recedere primusq; iudeoz priuatis opibus alere peregrina coepit auxilia.

Capitulum. VI.

Vrsusq; tamen quando Antiochus contra medos bello suscepto tempus ei uindictæ præbuit: confestim contra ciuitates prexit: uacuas propugnatoribus esse ratus quod utrū erat. Medabā quidē & Samagā cū primis necnon & Scimā & Argarizi ipse coepit: & super his curtheoz genus adiacentia sano loca incolentū: exemplo eius quod ē Hierosolymis edificato. Capit autem idumeæ non paucas alias ciuitates: & præterea Adoreon & Marefā. Samariā uero usq; progressus ubi nunc est Sebaste ciuitas ab herode rege condita ex oī ea pre concludit: filiosq; suos Aristobū & antigonū obsidiōi prefecit. Quibus nihil renitētibus ad hoc famis qui erant intra ciuitatē uenerunt: ut etiā insuetam carnē cogerent attingere. Igitur Antiochus adiutorē sibi aduocauit spondiū sibi cognōiatum. Qui cū ei prompta uoluntate paruisset ab Aristobolo & Antigono supatur. Et ille quidē ad Scitopolī usq; persequentibus commemoratis fratribus effugit hi uero ad Samariā reuersi & multitudinē tāta intra mūz cōpellūt: & xpugnata ciuitate ipsam quidē diruunt. Habitatores uero eius captos abducunt. Prospere autē ita cædentibus rebus alacritatē refrigescere nō sinebant: sed cum exercitu Scitopolī usq; pgressi: & ipsam puaserunt: & agros intra carmelum omnes intra se partiti sunt.

Capitulum. VII.

Ecūdaq; autē rex iōanis & filioz eius inuidia seditionē gentiliū cōcitauit: multiq; aduersus eo collecti nō qescebāt: donec apto bello deuicti sūt. Reliquū uero rps iōanes cū fortunatissime utueret: & optie rebus p ānos triginta & tres administratis: qnq; relictis filiis moris. Vir plane beatissimus: & q nullā dedisset occasionem: cur eius cā de fortuna qspiā quereretur. Deniq; tria uel maxie p̄cipua solus hēbat. Nā & gētis p̄iorps & pōtifex erat: & p̄terea p̄pheta cū quo deus ita loquebat: ut futuroz nihil pœnitus ignoraret. Quē etiam de duobus maioribus filiis suis q; rege domini p̄māsurū non essent: anteuiderat atq; p̄dixit. Quoq; uitæ qui fuerit exitus narrare nō indignum uidet: q̄rumcūq; a paterna foelicitate diuerterint.

Capitulum. VIII.

atre nāq; mortuo natu maior aristobolus translato in regnū principatu diadema sibi

sentirent Pompeio portas aperire: Metus autem hos plures faciebat romanorum constantiam respicientes. Denique uicta pars Aristoboli cōcessit in templum: & ponte qui ab eo ciuitati iungebatur abscisso ut ad ultimum usque resisteret instruebatur. Cum autem alii romanos recepissent in ciuitatem his quod domum regiam tradidissent: ad hanc optinenda Pompeius unum ex ducibus sibi obedientibus pisonem cum militibus intromittit. Hisque praesidiis in ciuitate dispositis: quia nemini eorum qui in templum confugerat pacem persuadere potuit. Omnia quae circumerant expugnare parabat: hyrcano eiusque amicis ad consilia conferenda: & ad efficienda quae iuberet alacriter animans. Ipse uero partes septentrionales fossamque uallemque replebat omni genere materie per milites comportato: cum per se opus esset difficillimum propter imensam altitudinem: & praeterea iudei modis omnibus desuper obsisterent. Mansissetque opus imperfectum nisi Pompeius obseruatis diebus septimis quibus religio iudeos ab omni opere manus abstinere compellit per eos aggerē cumulare praecipisset inhibitis a praelio militibus. Pro solo enim corpore iudeos et per sabbata pugnare licet.

Cap. XV.

Gitur iam ualle repleta: & impositis aggerē turribus admotisque machinis cito portatis moliri tentabat. Desuper obstantes lapidibus repellebant. Cum diu turre obfidentium magnitudinē simul & pulchritudinē praestantes uim repugnantium sustinerent. Verumtamen romanis tunc plurimum defatigatis Pompeius iudeorum tolerantiam & in aliis admiratus est: & praecipue quod nihil desuperstitionis suae ritu intermedia tela pereuntes derogati passi sunt: sed uelut in alta pace ciuitas ageret & quotidie sacrificia & uictimas omnemque dei cultum diligentissime celebrarunt: nec uel in ipso excidio cum ad aram in dies singulos trucidarentur: legitimis religionis suae muneribus abstinerunt. Mense namque obsidionis tertio uix una turre deiecta sanum irruptum est.

Cap. XVI.

Rimus autem murum transcendere ausus est cum suis agminibus sylle filius faustus cornelius & post eum centuriones duo Furius & Fabius cum suis agminibus. Et circūsepto undique sano alios alio confugientes uel etiam paulisper repugnantes interficiunt. Vbi plurimi sacerdotum quamquam hostes strictis gladiis irruentes uidebant intrepidi tamen in pagendis rebus diuinis perseverabant & in ipso libandi templi adolendi ministerio mactabantur saluti quoque praeserentes religionis obsequium. Multos autem sui gentiles aduersae partis studiose trucidabant plurimi semetipsos in rupes praecipitabant. Nonnulli furibundi cunctis quae circa moerant in desperatione & succensis pariter conflagrant. Itaque iudeorum quidem milia. xii. occubuerunt romanorum uero pauci sed plures sauciati sunt. Nihil autem grauius in illa clade iudeorum genti uisum est quam sanctum illud arcanum neque cuiquam prius uisum alienis esse directum. Denique Pompeius una cum suis comitibus templum ingressus ubi neminem praeter pontificem adesse fas erat: quae intus erant candelabra cum lychnis & mensas & in quibus libare atque adolere moris erat uascula ex auro cuncta prospexit: congestamque pigmentorum molem sacraque pecuniae prope ad duo milia talentorum. Nec tamen uel haec uel aliud quicquam de sacrosanctis opibus siue instrumentis attigit. Sed postero die post excidium curare templum ne quid habere sordidum edituos iussit: & solennia sacra celebrare. Ipse autem hyrcano pontifice declarato: quod se & in aliis rebus alacrem obsidionis tempore praebuisset: promptamque ad bellum agrestium multitudinem ab aristobolo reuocasset: per quae sicut imperatorem bonum decuit beniuolentia potius quam timore plebem sibi reconciliauit. Inter captiuos etiam comprehensus aristoboli socer idemque patruus tenebatur: & illos quidem qui maxime belli causa fuisset securi percussit faustum uero & qui una fortiter fecerant praclaris praemiis donat: & in hierosolymis tributum indicit ablatas autem genti etiam quas in syria coeperat ciuitates romanorum qui tunc erant militum ducibus parere iussit: propriisque tantum terminis circūclausit. Instaurat autem in gratiam cuiusdam ex libertis suis Demetrii gadereus etiam gadara quam iudei subuerterant. Mediterraneas praeterea ciuitates eorum de potestate liberauit quas prauecti non exciderant hypison & scitopolium & pellam: & samariam & marissam itemque azotum & iamnia: maretulam: necnon & maritimas garā & iopā & doram & pridē stratonis pyrgus uocabatur. Post autem ab herode clarissimis edificiis transformata caesarea nominata est easque omnes indigenis ciuibus redditas uiri prouinciae syriae non iunxit. Huius autem & iudeae cunctorumque administratione ad egyptios fines & flumen euphraten cum duabus cohortibus scauro permissa Romam ipse per ciliciam properauit captiuum ducens aristobolum cum familia. Erant autem filiae duae totidemque filii quorum unus alexander ex itinere fugit: minor autem antigonus cum sororibus romam uectus est.

Capitulum. XVII.

Nterea scaurus in arabiam ingressus ad petram quidem regionum asperitate prohibebatur accedere: quae autem circumerant omnia uastabat: multis & in hac malis afflictus. Nam

exercitum fames cōprimebat. Cui tamen hyrcanus per antipatrū uictui suppeditabat necessaria. Quem uelut arete familiarem etiam scaurus ad eum allegauit: ut bellum pactione deponeret. Itaq; persuasum est arabis. ccc. talentis decedere: atq; ita scaurus ex arabia transduxit exercitum. Alexander aut aristoboli filius qui pompeiū fugerat: magna manu dilapso interea tempore congregata hyrcāo grauius iminebat iudeamq; populabatur. Quam quidē mature debellare posse credebatur: quoniā disturbatū quoq; a pompeiū murū hierosolymis renouatū esse confidebat nisi gabinius in syriam missus qui scauro succederet: cum in aliis fortē se praeuisset tunc etiā in alexandrum mouisset exercitū. Huius aut ille impetum ueritus: & ampliorem militum manū congregabat: donec facta sunt decē milia peditum & mille quingēti equites: uillasq; oportunas mutis hoc est alexandrū & hyrcanū & macherunta nō longe arabiae mōtibus muniebat. Igitur gabinius cū parte militum praemisso Marcoantonio ipse cū toto exercitu sequebatur. Lecti aut anti patri comites: aliaq; iudeorū multitudo quoq; malichus & pytholaus principes erant: iunctis cū Marcoantonio uiribus suis alexandro obuiā pcesserunt: neq; ita multo post aderat cū suis copiis gabinius. Alexander aut cum quidem in unum confertam hostium multitudinem sustinere nō poterat abcessit. Cūq; hierosolymis propinquasset coactus praelium suscepit. Amissisq; sex milibus quoq; tria uiua capta sunt tria uero prostrata cum reliquis effugit. Gabinius aut ubi alexandrium uēit quia multos deseruisse castra cognouit promissa delictorū uenia conabatur sibi eos ante plurimum coniungere. Cum aut illi nihil mediocre cogitarent: plerisq; interfectis: reliquos in castellum concludit. In hoc bello dux marcus antonius multa praclare gessit: & quāuis semper & ubiq; uir fortis apparuisset: tamen tunc etiam suum uicit exemplū. Gabinius aut relictis qui castellum expugnarent ipsi ciuitati subuenire: & intactas quidē confirmare: subuersas aut erigē curabat. Deniq; iussu eius scitopolis habitare coepit: & Samaria & Antedon: & Appollias: & Iamnia: & Arabia: & marissa: & Dora: & Gadara: & Azorus: aliaq; multae lectis ciuibus atq; icolis ad eas concurrētibus. Is aut recte dispositis regressus ad Alexandriū uehementius urgebat obsidiū. Quare territus Alexander oībus desperatis legatos ad eū misit: & ignosci delictis orans & quae sibi parerēt castella macherunta & Hyrcaniū tradere non dubitans: qui etiā Alexandriū eius potanti permisit. Quae quidē Gabinius oīa cōsilio matris Alexandri funditus eruit: ne rursus belli alterius receptaculū fierēt. Aderat tamē quo suis Gabiniū palparet obsequiis uiro suo ceterisq; captiuis metuēs qui Romam fuerant adducti.

Capitulum. XVIII.

Est haec uero Gabinius Hyrcano Hierosolymam deducto etq; fani cura mandata ceteris reip. partibus optimates praefecit. Omnemq; iudeorum gentem in conuentus quinque diuisit: uno Hierosolymis: altero Doris: itemque tertio ut apud Amathunta responderat: destinatis quarto hierico & quinto sephoris. Galileae ciuitas attributa est. Singulari autem unius dominatione liberati: libenter ab optimatibus regebantur. Verumtamen non multo post euenit: ut turbatum his qui fieret initium elapsus Roma Aristobolus qui magna iterum iudeorum manu conflata partim cupida mutationis partim quibus olim dilectus erat: primum occupat Alexandrium: idq; recingere muro tētabat. Deinde cognito q Gabinius Sisennam & Antoniū & seruiliū duces contra se cum exercitu misit in macherunta concedit. uulgiq; in bellis onere deposito solus armatus prope ad octo milia militum secum duxit inter quos erat Pitholaus secundae partium rector cum mille uiris & Hierosolymis profugus. Romani aut sequebantur: habitosq; conflictu aliquādiu cum suis Aristobolus fortiter dimicando perseuerabat: donec ui Romanorum subacti: caesa sunt uirosq; quinque milia. Prope uero ad duo milia in quendam tumulum confugerunt. Ceterisq; mille cum Aristobolo perrupta Romanorū acie in macherunta coacti sunt. Vbi rex cum in ruinis prima uespera tetēdisset: sperabat quidē aliam se manū p in durias belli posse contrahere: castellumque bene munire. Impetum autem Romanorum supra quam poterat per biduum remoratus postremo capitur: & cum Antigono filio qui Romae secū fuerat uinctus ad Gabiniū atq; inde Romā perductus. Sed illū quidē senatus custodia coercuit. Filios uero eius in iudeā remisit quia Gabinius scripserat per Epistolas id p traditione castelloz cōiungi Aristoboli spospōdisse. Parato at Gabinio bellū pthis iſerre Ptholomeus iſpedimēto fuit. Qui reuersus ab Euphrate petebat egyptū Hyrcāo & Antipatro amicis usus ad oīa quae militae necessitas exigebat. Nā & pecūis & armis eū & frumēto Antipr auxiliis adiuuit. Et iudeis in ea pte uias q pelusiū ducerēt obseruātibus trāsmittere Gabiniū psuasit. Alia uero Syria discessu Gabinii cōmota & iudeos iteq; Alexander Aristoboli filius ad discessionē reduxit: & maxia multitudie cōflata Rōanos oēs q p oēm terrā degerēt obrūcaſ dec reuerat. Quā rē Gabinius metuēs

iam enim ex Egypto redierat. Hoc tumultu instante nonnullis dissidentium præmissis Antipatro concordiam persuasit. Cum Alexandro aut milia. xxx. remanserant: & ille ad bellum promptus erat. Itaque ad pugnam egreditur. Occurrunt autem iudei & circa mentem itabiriū congressi: decem milia sternuntur: cetera uero multitudinem fugus disperfit. Et gabinius in hierosolymam regressus. id enim antipater uoluit reperi. eius composuit. deinde hic perfectus Nabatheos pugna superat: & mitridatem & orphanem a parthis per fugam clam dimittit: eosque militibus aufugisse firmavit.

Capitulum. XIX.

Nterea crassus ei successor datus syriam suscepit. is in pthice militie sumptum & omne aliud auxilium templi quod Hierosolymis erat abstulit: & a quibus Pompeius temperauerat duo milia talentorum Euphratem uero transgressus & ipse perijt & exercitus eius: de quo non est huius temporis commemorare. Post crassum autem parthos in syriam properantes crassius inhibuit receptus. Prouincia autem fauore eius quesita in iudeam festinabat: captisque taricheis prope ad tria milia iudeorum adducit in seruitium. Occidit autem etiam pilulaum seditiosos aristoboli colligentem: cuius necis suus for erat antipater.

Cap. XX.

Vic autem nupta fuit ex arabia nobilis femina nomine Cypris: unde filios quatuor: phaselum & regem herodem & iosephum & pheroram & Salome filiam habebat. Cum autem omnium qui ubique potentes essent amicitia hospitibus familiaritates conquiret: precipue regem arabum per affinitatem sibi sociauit: eiusque fidei commendans filios suos ad eum misit. quoniam bellum cum aristobolo gerendum suscepit. Crassius autem compulso ad ortum per conditiones alexandro ad euphratem reuersus est parthos transitu prohibiturus de quibus alio loco referemus. Cæsar autem post senatus & pompeii fugam trans mare ionium rebus omnibus romanisque potius solutum uinculis aristobolum cum duabus cohortibus uelociter in syriam misit: & hanc facillime & cuncta iudeam proxima per illum subiici posse ratus. Vegit & spem cæsaris & aristoboli alacritate præcessit inuidia. Nam ueneno percipit a pompeii studiosis aliquandiu etiam sepultura in solo patrio carebat: corpusque mortui seruabat melle conditum. Donec ab antonio iudeis iussu est in monumentis regalibus sepeliendum. Occiditur autem alexander quoque filius eius a scipione securi percussus antiochie secundum pompeium litteras accusatione pro tribunali prius habita super his quæ in romanos admiserat. Ptholomeus autem manei filius qui apud calchida sub libano morabatur captis eius fratribus filium suum philippionem qui eos acciperet: mittit ascalonem atque ille abstractum ab aristoboli coniuge antigonum eiusque sorores adducit ad patrem. Amore autem minore eam coniugio suo copulat: ob eamque postea cum a patre occiditur. Accepit enim ptholomeus in matrimonium alexandram perempto filio: huiusque affinitatis gratia fratris eius propensiore cura tuebatur. Antipater autem pompeio iam mortuo in clientelam cæsaris sese contulit: & quia mitridates pargamenus ab accessu pelusii prohibitus cum exercitu quem ducebat in egyptum apud ascalonem morabatur. Non solum arabas quamuis hospes esset auxilium ferre persuasit. Verum & ipse armata iudeorum tria circiter milia secum mouit. Excitauit autem præsidio syriæ quoque potentes & incolam libani ptholomeum etiam plicum & ptholomeum quorum gratia ciuitates illius regionis alacri animo bellum pariter inchoarunt. Iamque fretus mitridates auctis propter antipatrum copiis pelusium proficiscitur. Et quia transire uetaretur ciuitatem obsidebat. Antipater uero & in hac oppugnatione clarus enituit. Effracto enim ex parte sua muro primus in ciuitatem cum suis comitibus insiluit. & pelusium quidem capta est: ulterius autem progredi non sinebatur: iudei & egyptii terrarum incolæ qui appellantur onii. Quibus tamen antipater non modo ne obstarent uerum ut uictui necessaria præberent militi persuasit. Unde factum est ut nec memphite in manus uenirent: ultroque sese traderent mitridati atque ille delato pagrato pugnam cum cæteris commisit egyptiis in loco cui nomen est iudeon straton pedon: eumque in acie omni dextro cornu periculo liberauit antipater circumgressus fluminis ripam. Leuum enim cornu contra se positum superabat. Facto autem in eos impetu qui mitridatem persequerentur multos occidit: tantumque quæ reliquos fugientes angerebat: donec etiam castris eorum potius est. lxxx. tantum de suorum numero amissis. Octingentos autem fere mitridates cum fugerat perdidit. Præter spem uero seruatus ex plio uacuis inuidia testis regis ab antipatro gestus: fuit apud cæsarē. Unde ille tunc quidem antipatrum petit laudibus incitatum ad subeundam pro se pericula reddidit promptiore. In quibus omnibus bellator audacissimus comprobatus: multaque perpeffus uulnera toto corpore gerebat: signa uirtutis disertæ. Postquam autem rebus in egypto compositis ad syriam rediit & romana cum ciuitate simul & immunitate donauit: aliisque rebus honorando amicissimeque tractando dignum emulatione constituit: eiusdemque gratia etiam pontificatum confirmauit hyrcano.

Cap. XXI.

Odèque tempore Antigonus quoque Aristoboli filius cum uenisset ad cæsarē maioris præter opinionem

foelicitatis causam præbuit Antipatro. nā qui de patris morte queri deberet propter inimicicias pompeii: ueneno quantū putabatur perempti: & crudelitatis in fratrem accusare scipionem: nullūq; inuidie dolorem admiscere miseriis. Vltro hoc Hyrcano & Antipatro criminabatur ueluti se patrio loco cum fratribus iniquissime pellerent: multisq; gentē iniuriis afficerent: dummodo sociarentur q; in egyptū auxilia ipsi cæsari non beniuolentia: sed timore ueteris discordiæ miserint: & ut amorem pompeii deprecarentur. Ad hæc Antipater ueste proiecta multitudinē uulnerū demonstrabat: & qua fide quidem cæsarem coluisset uerbis non esse opus dixit. Nam corpus etiā se tacente clamare: antigonē autē mirari audaciam: qui cū hostis Romanorū sit filius & fugitiui Romanorū nouarūq; regē studiū uotūq; seditiosum patris habeat apud Romanorū principem alios accusare conetur: boniq; aliquid adipisci tētare quē hoc solū oporteret amplecti: quod uiueret. Namq; eum tam nunc propter inopiam desiderare facultates: sed ut in eos qui se dedissent iudeorū seditiones accenderet. Quæ ubi cæsar audiuit Hyrcanū quidem pōtificatu digniorem esse pronunciauit Antipatro autē cuius uelit potestatis detulit optionē. Qui permissa dignitatis mēsurā ipsi qui daret iudeæ procurator declaratus est. Et præter hoc impetrauit subuersa patriæ menia renouare sibi licere. hos quidem honores cæsar incidēdos in capitolium misit: ut iusticiæ suæ uirtutisq; signum Antipatri memoriæ traderetur. Antipater uero ubi de Syria cæsarem persecutus est in iudeam reuersus ante omnia patriæ muros a pompeio dirutos reparabat: omniaq; lustrando ne quid in illis regionibus turbæ esset: nunc in terminādo: nunc etiā suadendo curabat unūquēq; admonens: q; si cum Hyrcano sentirent in otio atq; opulentia uicturi essent fortunis suis & omni pace potituri sin spe uana ducerentur: eorū qui priuati questus gratia res nouas optarent. Se quidem non procuratorem sed dominum oīum Hyrcanum uero tyrannum pro rege: itemq; romanos & cæsarem hostes pro amicis & rectoribus habituri: neq; enī passuros huius potestatem labefactari: quē ipsi regem constituissent. Sed quāuis hoc diceret tamen etiā per se quoniam Hyrcanum signiorem uideret: nec tam efficacē sicut regni posceret sollicitudo: statim prouinciæ componebat. Et sic phaselum quidem natu maximum filiorum suorū militi præpositum Hierosolymis eiusq; territorio præfecit. Herodem uero ætate posteriorem nimisq; adolescentem galileæ destinat similia curaturum: qui cum natura strēnuus esset cito materiā ubi a magnitudinem exerceret inuenit: captumq; latronum principem Ezechiam quē præclari maximo agminē continentia Syriæ depræhendit: ipsumq; aliosq; latrones multos interfecit. Eaq; res adeo grata fuit Syris: ut per uicos & opida caneretur herodes ueluti per eum pace reddita & possessionibus restitutis. Ex huius deniq; operis gloria sexto etiā cæsari propinquo magni cæsaris & Syriam tunc administrāti est cognitus.

Cap. XXII.

Vin & phaselus fratris idolem contentione bona superare certabat augendo erga se beniuolentiam hierosolymis habitantiū atq; illam quidē ciuitatem possidens nihil autē cōtumeliose per insolentiā potestatis admittens. hinc antipater & obsequiis regalibus ab ea gente colebatur: & honores ei tanquam regi domino omnes habebantur. Nec tamen ipse ppter minus fidelis aut beniuolus hyrcano fuit. Verū fieri non potest ut liuorē quisquā in secundis rebus effugiat. Nanque hyrcanus quāuis & antea tacite sua sponte mordebatur adolescentium gloria maxime rebus ab Herode bene gestis & crebris nuntiis laudes eius per singula facta prædicantibus augebatur. A multis tamen inuidis qui regnis adherere solent: quibusq; antipatri eiusq; filiorum probitas officiebat instigabatur: dicentibus q; Antipatro & filiis eius rebus traditis solo contentus & hac potestate uacuo regis nomine sederet. Et quādiu sic errabit ut in se reges producat. Nec enim eos uel simulare iam procuratiōem: sed certe esse dominos ipso reiecto: cuius nec mandatis nec epistolis præter iudeorum legem tantam multitudinem peremisset Herodes: illūq; nisi regnet: sed adhuc priuatus ita ad iudiciū uenire debet rationē tam ipsi regi quā patriis legibus redditurū: quæ indēnatos occidi nō sinerēt. His paulatim accendebat hyrcanus. Ad extremum autē ad iracundiam prouocatus causam dicturum herodem iubet accersiri: atque ille & priis mōitis: & q; ei fiduciā res gestæ darēt munita prius galileæ p̄sidiis ad regē p̄fiscis. Ibat tamē cū forti caterua ne uel derogare uideret hyrcanō: si plures duceret uel inuidie nudus pateret. Sextus autē cæsar adolescenti metuēs ne qd apud inimicos dephēso mali fieret ad hyrcanū mittit qui ei māifeste denūciarēt: ut homicidii crimine liberaret herodē. Hyrcanus autē qui eū diligeret: per se quoq; id cupiens absolutionē decernit. Atq; is iūto rege fugisse ratus damascū recessit ad sextū: nequaquā paratus obedire si denuo fuisset accitus. Rurūq; a nequissimis irritabatur hyrcanus firmatū herodem abiisse firmantibus: & ut se contra eū instrueret properasse. Hæc autem

multos occidit: multos etiā uulnerauit. Quoꝛ & faucios eura & mortuos sepultura hyrcāus dignatus est. Non tamen ideo qui effugerant quiescebant: prurbādo enī ciuitatē antonū irritabāt: ut etiā quos in uinculis haberet occideret. Brazaphanes autē parthoꝛ sātropa Syriā biēnio post tamen cum regis filio pacoro detinenti lysanias: patris sui mortui successor Prolomei manei filii mille sātropā talenta pollicitus & mulieres quingētas: ei persuadet ut antigonū in regnū iduceret hyrcanūq; deponeret. Impulsus igitur ab eo pacorus: ipse quidem p̄ maritima loca prexit. Baratranem autē itinere mediterraneo iussit irrūpere. Sed maritimog; tyri pacog; excluderūt. Cū prolomeus eū & sidonii receperunt. Ille autē quendā regiū ministrum cognomine suū: equitatus ei parte attributa ad iudeos iussit accedere: & exploraturū hostium consilia: & ubi usus exegisset presidio futuz; antigono. Plurimi autē eog; qui carmelum populabant iudei: ultro ad antigonū currunt ad irruendum acriter animati. Ille autē ad locū qui drimas dicitur occupandū eos p̄mittit: ubi cōmissa pugna depulsisq; hostibus & fugatis: hierosolymā cursu perebāt: auctiq; multitudi-
dine usq; ad regiā processerunt. Excepti autē ab hyrcano & phaselo: forti acie in foro conflagunt. Ibiq; hostes in fugā uersos: pars herodis in sanū concludit: custodesq; his sexagita uiros apponit: per aedes proximas collocatos. Sed hos quidē isensor fratribus populus igni cōsumit. Herodes autē iracundia peremptog; cōgressus cū populo multos obrūcat: inq; dies singulos inuicē sese per insidias in cursantibus assidue cædes erant. Instante uero die festo qui pentecoste uocat: oīa circa templum totaq; ciuitas plebe rustica repleta ē: & pleraq; armata. Et phaselus quidē muros: herodes quidem cum paucis domū regiam custodiebat. Inuasitq; de improuiso hostibus in suburbanis cōplures quidem peremit: omnes autem in fugam conuertit. Et hos in ciuitate: alios in fanum: alios in extremum uallum concludit.

Capitulum. XXV.

Nterea pacis arbitrum pacog; Antigonus & petit & admittit. Exoratus autē phaselus & ciuitate & hospicio cum equitibus quingentis parthum recepit: sed ante quidē specie concordie uenientē. Re autē uera ut adiuuaret antigonū. Deniq; phaselū dolo perpulit ad Brazaphanem legatos de cōpositione mittere: quāuis multa dissuadente herode: atq; ut insidiatorē occideret. Ne ue se eius fallaciis dederet: admonēte enī natura barbaros fidem negligere. Exiit etiā pacorus cum hyrcano quo minus suspectus esset: nonnullisq; relictis equitibus apud herodem: quos eleutheros uocant: cum cæteris phaselū persequabatur. Sed ubi ad galyleam uenerunt: indigenas quidē dissidentem atq; armatos offendunt. Sātropam uero cōueniunt satis callide: & officiis amicitie dolos tegentē. Deniq; postq̄ donatis dedit redeuntibus insidias posuit. Illi autē in maritimum quendam locum deducti cui nomen est edipon: fraudem intelligunt. Ibi enim de promissis mille talentis audierunt: & q̄ Antigonus pleraq; mulieres ex his quas ipsi haberēt inter quingētas partes deuouisset: quodq; sibi semper a barbaris p̄struerēt insidie. Olim enim capti essent nisi mora fuisset: dū hierosolymis caperet herodes: ne sibi p̄sciens quæ de his agerentur caueret. Hæc iam non uerba erant solum: nā & custodes haud p̄cul abesse conspiciebat. Et tamē phaselus hyrcanū deserere nō passus est: quāq; eū sepius moneret ut fugeret: cui Saramalla syrioꝛ tūc ditissimus dixerat: quēadmodū essent oīa de insidiis cōstituta. Sed conuenire sātropā maluit atq; mox exprobrare: q̄ se insidiis appetisset: ac maxime quia pecunie causa talis extitisset: cū plus ipse pro salute daturus esset: q̄ pro regno promississet antigonus. Ad hoc parthus subdola satisfactione: iurisq; iurandi suspitionē deprecatus perrexit: ad pacorū. statimq; a parthis qui remanserant: quibus iussum erat phaselus atq; hyrcanus cōprehēderent: per iniuriam simul ac per inuidiā execrantes. Et interim minister ad hoc missus herodem capere moliebatur. Eumq; fallere ut extra murum proeederet: sicut sibi mandatum fuerat conabatur. Ille autē suspectos habere solitus ab initio barbaros: & tunc minie dubitans ī hostes incidisse literas: quæ insidias proderent indicare nolebat: quāquā satis idoneā cām pacorus p̄tenderet: epistolas portantibus obuia ire debere: nec enī aut ab hostibus esse captos: aut quicquā de insidiis: sed quæ phaselus gessisset his contineri. Lādudum autē ab aliis audierat herodes fratrē suū phaselum esse corruptū: & hyrcanū filia Mariāne prudētissima foeminaq; multis cū precibus ne proderet orabat: ne ue se crederet manifestis iam conatibus barbarog;. Adhuc autē pacoro cum sociis deliberante: quonā modo clam pararet insidias: nec enī fieri posset ut tantæ sapientie uir ex aperto circūneniretur. Nocte herodes cum propinquissimis sibi p̄sonis ad idumeā igniaris hostibus proficiscitur. Eo cognito parthi eū persequabantur. Et ille matrē quidē fratresq; suos: desponsatamq; puellā cum matre: minimosq; fratres p̄tendere iter iussit. Ipse autē caute cū famulis suis barbaros retentabat: multisq; per oēs conflictus iteremptis: ad castellū Masada properabat. Grauiiores autē in fuga parthis iudeos expertus est. Qui cum semp molesti fuissent: a sexagesimo

tamen ciuitatis stadio aliquādiu etiā acie decertauerūt. Vbi herodes uictoria potitus cū multos interfecisset: ipsumq; locū in memoriā clari facinoris ædificatū locupletissima exornauit regia: arcēq; in eo munitissimā condidit: ac de suo noīe herodion uocauit. Et tunc quidē cum fugeret multi se applicabant. Postea uero quā de idumea uenit occurrit ei frater Iosippus: turbāq; sequentium diminui persuadet: nec enī capacē esse multitudinis Masadam. Erat autē supra quā nouem miliū multitudo. Itaq; paruit herodes eius consilio: & impares quidē necessitati per idumēā dimisit cum uiatico: lectissimos autē maximeq; necessarios tenuit: atq; ita in castellū receptus. Deinde octingentos qui mulieres defenderent: itēq; cōmeatu qui satis esset obsessis ipse in petrā ciuitatē arabiz prexit. Parthi autē apud hierosolymā in prædā uersi: in fugientium domos ac regiā irruebant: solis hyrcani pecuniis abstinentes: quæ. ccc. talenta superabant: alioq; uero spe minores inueniebant. Quoniā herodes iam pridē barbaroz perfidiā suspicans: quicquid erat ī opibus p̄cio sum in idumēā multo āte cōportauerat: eiufq; socioz itidem quisq; fecerat. Verūtāmē postquā præda potiti sūt parthi ad hoc iniuriæ processerūt: ut oēm terrā illam bello implicato replerēt. Marisacum quoq; ciuitate uastata: nec solum Antigonū regem constituerent: uerū etiā phasēlū & hyrcanū uinctos ei traderent uerberandos. At ille hyrcani quidē auriculas dētibz truncat: ne solutus quidē mutatis rebus unquā pontificatū recipiat: ab integris enī celebrari sacra oportet. Phaseli uero uirtute preuentus est. Qui cū nec ferri copiā: nec manus liberas haberet: ad saxum fracto capite interiit: atq; ita probato q̄ uerus herodis frater esset: hyrcanusq; degenerasset uiriliter uita functus: dignum operibus humanis obitum assecutus. Fertur tamen & aliud: q̄ ex illa q̄dem plaga resipuerit: sed ueluti curandi eius cā missus ab Antigono medicus uenenis malis uulnus expleuerit: eoq; illum pacto peremerit. Vtrūis autē uerius sit: preclaz habet initium. Deniq; aiunt eū priusquā efflaret animā: cognito ex quadā muliercula q̄ herodes euafisset dixisse. Nunc bono animo decedam: qui ultorem inimicoz uiuū reliquerim. Ille quidē sic moritur. Parthi autē quamquā mulieribus caruerunt quas maxime cupiebant: rebus tamen Antigono apud hierosolymā cōpositis: uinctū in parthiam hyrcanū ducunt. Herodes autē obstinatus in arabiam uelut adhuc uiuo fratre suo festinabat: ut pecunias ab rege acciperet quibus solis exoratam iri p̄ phaselo sperabat auaritiā barbarorū. Etenī reputabat si arabs minus memor fuisset paternæ amicitiz: animoq; liberali parciore: uel mutuum ab eo sumere quod redemptiōis cā præberet: pignori opposito ipsius filio quē redimeret. Secum enī habens fratris filium septē annis natū. ccc. quæ talē dare decreuerat interpositis precatiōe tyriis. Sed p̄fecto studiū fortuna puenerat: & phaselo mortuo ne quicquā fratrē diligebat herodes. Non tamen uel apud arabas saluam esse amicitia repperit. Deniq; Malichus rex eoz præmissis qui hæc admonerent quāprimū reuerti eū a finibus suis iubet: simulatione quidē parthos per legatos petisse: ut herodē arabia pelleret. Certa uero causa fuit q̄ uicem Antipatro debitā negare proposuerat. Neq; beneficiis ab eo pceptis aliqd eius filiis gratiæ rependeret consolatione egentibus. Impudentiæ uero suasores habebat qui antipatri uellent obiurare. Deposita erant autē circa eū potentissima. Proinde herodes quidem ubi arabas ex ea causa hostes esse depræhendit: unde amicissimos existimabat: eaq; respondit nuntiis quæ dolor impabat: ægyptū uersus recedit. Et prima quidē uespera in quodam agresti fano dum post uenientes recipiebat tendit. Postero autē die cū rinocururā puenisset: fratris ei mors nūciat. Acceptoq; tāto luctu quanto curaz deposuit: ibat ulterius. Itaq; arabā sero facti penituit: & qui reuocarent eū quē contumeliose tractauerat uelociter misit. Herodes autē etiā hoc in pelusiū peruenit: ubiq; transitu phibitus: ab eius rei speculatoribus rectores adit: & illi eū famā uiri dignitatēq; reueriti: alexandriā psequunt. Transgressus autē ad ciuitatē a Cleopatra honorifice susceptus est: ducē sibi militū fore: eū ad ea quæ parabat existimante. Deceptus autē reginæ precibus: neq; hiemis asperitatē: neq; marina discrimina: quominus nauigaret romā extimuit. Circa pampiliam uero piclatus maiore oneris parte relicta: uix ī rhodū uehemēter bello cassi sollicitate saluus euadit. Amicorū autē suorum ptolomei & Saphini receptus hospitio: licet rei pecuniariæ p̄meref iopia: maximā tamē ædificat nauē triremē: eaq; cū aicis delatus brūdusiū: atq; ide cōtino romam profectus: familiaritatis paternæ gratia primū conuenit Antoniū: eiq; tam suas quā totius generis clades exponit: quodq; affectibus suis in castello atq; obsidione derelictis ad eū hieme supplex nauigasset. Itaq; tantæ miserationis casū miseratus Antonius: & memoria quidē iūctæ cum antipatro dexteræ: tunc uero ipsius qui erat contemplatione uirtutis: etiam tunc regē constituere proposuit iudeoz: quoniam ipse tetrarcham ante fecerat. Non minus autem quam fauore herodis odio ducebatur antigoni. Hunc enim & seditiosum & romanis inimicum esse arbitrabatur. Cæsarem quidem habebat multo quam ipse paratius renouātem Antipatri expeditiones quas in ægypto cum eius patre pertulerat: & hospitium & ī rebus cūctis beniuolentiā

cum præter hæc ipſius quoq; herodis efficaciam cerneret. Verumtamē & ſenatum cōuocabat: ubi Meſſala: & poſt eum Arratinus aſtante herode patris eius merita: & ipſius circa populum roma- num fidem perſequebantur: quo ſimul & hoſtem antigonum demonſtrarent: non ſolum q̄ itra breue tempus bis diſſidere coepiſſet: uerum etiā q̄ atea quoq; populo romano deſpecto p̄hoꝝ ſuffragio regnum curauifſet accipere. His autem commoto ſenatu cum Antonius bello contra parthos gerendo: utile eſſe dicebat herodem regem creari omnes aſſentiunt. Dimiſſo conſilio Antonius quidem & Cæſar egrediebantur medium ſtipantes herodem. Conſules autem cū aliis magiſtratibus antecedeabant cæſuri hoſtias: decretumq; ſenatus in capitolio deponituri. Primo autem die regni herodis apud Antonium coenatum eſt.

Capitulum. XXVI.

Odem uero tempore Antigonus apud maſſala icluſos obſidebat: aliis quidem uiſtu neceſſariis abundantes: aquæ aut inopes. Vnde Iosephus quoq; frater regis cum du- centis familiaribus ſuis ad arabas confugere cogitabat: audito q̄ eorum quæ in he- rodem commiſerat malichum peniteret: caſtellūq; reliquiſſet: niſi circa noctem qua egreſſurus erat plurimum imbrium contigiſſet eſfundi. Aqua enim repletis puteis fugiendi cā non erat: ut iam ultro in antigoni militem eruptionis auderent: multoſq; nunc aperto p̄lio: nūc inſidiis neci darent: non tamen illis omnia p̄ uoto cedebant: ſed ipſi quoq; interdū cū aduerſo caſu reuertebantur. Interea dux romani militis uentidius prohibitum miſſus parthos a ſyria poſt illos in iudeam uenit: uerbo quidem ut iosepho: & qui una obſidebantur ferret auxilium: re autē uera ut pecunias auferret antigono. Itaq; cum non longe ab hieroſolymis tetendiſſet queſtu ex- pletus: ipſe quidē cū plurima exercitus parte diſcedit. Silonē uero cū paucis ne furto depræhē- deretur ſi omnes abduxiſſet reliquit. Antigonus autē ſperans iterum parthos ſibi adiurneto: ſilo- nem interim placabat: ut pendente ſpe nihil inquietaret. Iam uero naui ex italia in prolo- maidam deuectus herodes: non parua manu coacta extraneoz atq; gentilium per galyleam aduerſus an- tigonum properabat uentidii & ſilonis ſultus auxilio: quibus dellius ab antonio miſſus ut hero- dem in regnum adducerent perſuaſit. Horum autem uentidius quibuſdam turbas ī ciuitatibus quæ propter parthos euenerant componebat. Silonem uero antigonus in iudea mercede corru- perat. Non tamen herodes opis egebat. In dies enim ſingulos quo magis iter promouebat: auge- bantur eius copię. Præter paucos enim omnis ei galylea conſenſit: & propoſitū habebat primū neceſſarium maſadam ut primum aſſectus ſuos liberaret: ſed impedimento fuit ioppe. Hæc enī prius q̄ hoſtilis eſſet eximenda uidebatur: ne dum ipſe peteret hieroſolymam tutamen a tergo aliquod inimicis relinqueretur. Etiam ſilio iungit agmina inueniſſe gaudens reſiſtendi occaſio- nem: q̄ eum perſecutio premeret iudeorum. Hos autem herodes paruæ manus excuſſione p̄ter ritos mature ī fugam uertit: & ſilonem male repugnantem periculo eripit. Deinde capta ioppe ſuos deliberaturus ad maſadam feſtinabat: cum īdigenarum alios amicitia paterna ſibi ſociaret: alios ipſius gloria: nonnullos utriuſq; uiciſſitudo debita beneficiis: plurimos tamen ſpes ut a re- ge certiſſimo. Iamq; ualidiſſimas quæſierat militum copias: & antigonus iter eius impediēbat: loca inſidiis oportuna p̄ueniens: unde nullū aut minimū aſſerebat hoſtibus detrimētū. Herodes autē facile receptis ex maſada pignoribus ſuis & rebus: a caſtello in hieroſolymā perrexit. Cui ſe tam ſilonis milites: q̄ cæteri de ciuitate iunxerunt: uiriū eius timore p̄culſi. Caſtris autē poſitis in occidua regione oppidi: cuſtodes eius partis ipſum ſagittis & iaculis impetebant. Ab aliis uero p̄ cuneos excurrentibus primæ frontis acies tentabant. Herodes autē primo circa muros p̄conaria uoce declarari iuſſit: populi ſe bono & ciuitatis adueniſſe: poenāq; ab nullo q̄ manifeſto inimico repetiturum: ſed diſcordiſſimis etiam offeſarum obliuionē daturum. Deīde cum allocutiōibus contrariis pars antigoni obſtare: quominus aut p̄cones exaudiret: aut uoluntatem mutare quiſ- piam poſſet: quod reliquum erat ſuis imperat murorum deſenſores aduſciſci: atq; illi ſtatim ſagit- tis cunctos ex turribus in fugam uerterunt. Ibiq; tūc ſilonis detecta corruptio eſt. Multis enim militum ſubornatis qui rebus egere ſe neceſſariis acclamarent: pecuniamq; alimentis poſcerent. atq; hiemandi gratia in loca oportuna dimitti. Nam ciuitati proxima deſerta erant. Ita omnibus ab antigono ante prouiſis & incitabat exercitum: & ipſe recedere conabatur. Herodes autem nō ſolum rectores qui ſiloni parerent: ſed etiam milites ubi eſſent plurimi cōueniendo rogabat: ne ſe deſtinerent quem ſcirent a cæſare & Antonio & ſenatu deductū ī uno die pollicitus eos pe- nuria ſoluere. Deinde hoc p̄catus ipſe in agros abiit: tantamq; his copiam com meatus exhibuit: ut ſilonis omnes cauſationes perimeret: ſimulq; proſpiciens ne uel in poſterum miniſtrate deſi- nerent: accolæ ſamarizæ per epiſtolas admonebat. Nam ciuitas eius ſe clientelæ dederat: ut alimē- ta & uinum & oleum & pecora in hiericunta deferrent. Hæc ubi audiuit antigonus ſtatim qui

frumento hostes prohiberēt atq; insidias quibus opprimerentur per agros dimittit. Illiq; iussis
 obediunt: & magna iam manus armatorū sup hiericunta fuerat congregata. Discreti autem mō-
 tibus insidebāt: s; qui exportarent uictui necessaria speculantes. Nō tamē herodes ociosus erat:
 sed decē cohortibus comitatus: quinq; romanorū & quinq; iudeorū: quibus permixti erant etiā
 mercede conducti: ac præterea paucis equitibus hiericunta puenit: & ciuitatē quidē uacuum ha-
 bitatoribus repperit: quingentos uero cum mulieribus ac familiis montium occupasse cacumia:
 & hos quidē capros dimittit. Romani autē in reliquā ciuitatē irruunt eamq; diripere: cū plenas
 domos offendissent omnigenum conditionū. Rex autē apud hiericunta præsidio collocato re-
 uersus est roma: nūlitē in his quæ sibi cesserant ciuitatibus hoc est idumea & galylea & samaria
 hiematurū dimisit. Antigonus quoq; silonis corruptione meruit: ut exercitus partē loddis susci-
 peret in antigoni gratiam. Et romani quidē armorū cura soluti rebus oībus abundabant. Hero-
 des non quiescebat: sed idumeā duobus milibus peditū & quadringentis equitibus: misso etiam
 fratre suo iosepho cōmouit: ne quid noui cū antigono fieret. Ipse autē matre cū aliis quos ex ma-
 sada liberauerat affectibus suis in samariā translata: ibiq; tutissime collocata: ut cæteræ Galylæ
 subueniret atq; Antigoni præsidiū expelleret proficiscitur. Cūq; semphorim licet uehementis-
 sime ningeret peruenisset: facillime ciuitatē capit: custodibus eius ante egressione fuga dilapsis:
 ibiq; suis militibus quos hiems fatigauerat recreatis. Erat enim magna copia cōmeatus aduersus
 latrones in speluncis agentes direxit animū: qui pleraq; illius regionis incurstantes: nō mioribus
 quā belli cladibus afficiebant. Præmissis autē tribus peditum cohortibus unaq; ala equitū i uicū
 arbellat: ipse diebus quadraginta post cum reliqua manu supuenit. Nec tamen incursum hostes
 extimere: sed armati obuā procedebant peritia bellatoris fili & ferocitate latronis. Deniq; p̄lio
 commisso: dextro ipsorum cornu sinistrū herodis i fugā pellitur. Ille autem de suo dextro circū
 gressus uelociter subuenit: & suos quidē a fuga retrahit. Irruendo autem in hostes impetum per-
 sequentium refrenabat: donec a fronte pugnantis uiolentiæ concesserunt: qui tamen eos usq; ad
 iordanem cædēdo persequebatur: & magna fugientiū parte perempta: cæteri trans fluuiū disie-
 cti sunt: & galylea metu est purgata: nisi q; in speluncis latitantes reliquerāt: eorūq; causa diuini
 ibi morandum fuit. Quāobrem primū laboris fructū militibus repēdebat. cl. nūmorum drach-
 mas singulis diuidendo: eorūq; rectoribus multiplicatam summā ad hiberna mittendo. Pheron
 autem fratri minimo scripsit: ut & foro uenaliū cōsuleret: muroq; castellū alexandriū cingeret:
 quæ ab illo curata sunt. Itaq; circū athenas uersabatur antonius. Ventidius autē ad bellū contra
 parthos silonem atq; herodem accersit: mandato eis per epistolas: ut iudeæ statū ante cōponerēt.
 Sed herodes libenter ad uentidiū silone dimisso: ipse aduersum latrones in speluncis habitantes
 mouet exercitum. Istæ autē speluncæ in pruptis montibus erant undiq; inaccessæ: trāsuerfosq; tā-
 tum ac per angustos ascensus habebāt: saxumq; ab earū frōre usq; ad fauces altissimas ptinebat:
 rectum uallibus imminens: ut aliquādiu quidā rex incertus esset p loci difficultate quid ageret.
 Postremo autē munimine uteretur satis incauto. Etenim ualentissimus quisq; dimissis arculis ex-
 ponebatur in hostia speluncarū. Hiq; cū familiis eos macabant: ignēq; repugnātib; iniiciebāt.
 Cūq; aliquos ex his conseruare uellet herodes: ut ad se accederent uoce p̄conis edixit. Sed illoz
 neq; uoluntariū se quisq; ei tradidit. Sed quos uis coegerat: multi eoz mortē captiuitati prætule-
 runt. Vbi etiā senior quidā septē filioz pater orantes cū matre pueros ut egredi sibi ad fœdera
 permitteret occidit hoc mō iussit singulis exire: ipse ad hostiū stabat: & prodeuntē quēq; filioz
 trucidabat. Herodes autē e specula hæc prospiciens: & dolore conficiebatur: & ut filiis parceret:
 seni dexterā cum p̄cibus porrigebat. Ille autē dictis eius nequaquā mitior factus: insuper uelut hu-
 milis animi cōtempnit herodem. Et post filios occidit uxorem: deiectisq; desup mortuis: postre-
 o semetipsum precipitem misit. Speluncis & qui in his erant ita subactis. Herodes relicta exercitus
 parte quantum ne quis rebellare tentaret satis esse arbitrabatur: eiq; ptolemæo præposito in sa-
 mariam rediit: armatorū quidē tria milia: sexcētos uero equites i Antigonum ducentes. Tuncq;
 propter eius abscessum nacti licentiā quibus galyleam turbare mos erat. Ptolomeū uero militū
 rectorē aggressi nec opinantem interficiunt. Agros autem uastabant in paludes atq; in abdi-
 tissima loca refugientes. Quibus cognitis herodes mature succurrit: & magnam quidem multi-
 tudinem morte cōsumit. Omnibus autem castellis obsidione liberatis huius mutationis causa
 multam exigit a ciuitatibus centum talenta. Iam uero parthis expulsis occiso etiā pacoro Ven-
 tidius Antonii litteris monitus equitum mille auxilia duarumq; cohortum aduersus Antigonū
 mittit herodi. Eorum autē ducē Macheram ut se adiutū ueniret per epistolas rogauit. Anti-
 gonus & de uita herodis multa conquestus: & pecuniam dare pollicitus. Sed uentidius nec enim
 a quo missus erat negligendum putabat cum præsertim plura dare t herodes proditione quidē

nota seruioz
 huius uiciorū
 patris

ei nō paruit simulata uero amicitia res Antigoni exploratū perrexit nō admissio herodis cōsilio dissuadentis id fieri. Antigonus autem quia præsensit quid cogitaret ciuitatem ei clausit: & tanquam hostem ex mœnibus ulcisceretur. Donet macheram inceptū puerit & in Amarthuntam ad herodem recessit. Iratus autem q̄ res aliter cesserat quoscunq; iudeos offendisset interficiebat: nec uel herodianis parceret: sed Antigonianis omnibus abutebatur. Hæc cum agere ferret herodes in macheram quidem uindicare uoluit: tanquam in hostem iracundiam uero repressit: & ad Antonium appropinquabat: apud eum accusaturus macheræ iniquitatem. Ille autē delicta sua reputans uelociter regem consequitur: utq; in gratiam secum redeat multis precibus efficit. Neque tamen herodes a proposito reuocatus quominus ad Antonium pergeret. Sed cum audisset eum magnis uiribus oppugnare Samosatam iuxta Euphraten ualidissimam ciuitatem acrius festinabat: Opportunum hoc tempus esse prospiciens demonstrandæ uirtutis: & ut magis magisque placeret antonio. Deniq; mox ut ad eum uenit finem detulit obsidioni multis barbaris interfectis. Magnaq; prædæ parte destinata: ut Antonius quidem quanquam eius uirtutem ante mirabatur: tamen etiam tunc magis eandem opinionem haberet: multūq; ad honores eius sp̄eque regni adderet. Antiochus uero tradere Samosata cogeretur. Dum hæc agerentur: res herodis in iudæa fractæ sunt. Reliquerat enim iosephum fratrem qui omnia procuraret cum mādatis huiusmodi: ut ne quid ante reuersionem suam aduersus Antigonum commoueret: quia non firmum esset auxilium. Macheræ quantum delictis superioribus probaretur. Verum iosephus ubi fratrem procul abesse cognouit immemor præceptorum hiericuntha cum quinque cohortibus a Machera secum missis petit: ut maturo messium tempore frumenta diripiat. In cursu autem hostium per montana atq; aspera loca oppressus & ipse cadit magnam uiri fortis in ea pugna gloriam consecutus: & omnes romani milites pereunt. Decem enim lectæ de syria cohortes erant: nec ueterum militum quenquam permixtum habebant: qui belli posset ex operibus opitulari. Antigonus autem uictoria minime contentus: sed eo processit iracundiæ ut mortuum quoq; iosephum uerberaret. Denique nactus corpora mortuorum etiam caput eius ante abscidit: quam. l. talenta pheroras frater eius pretium redemptionis offerret: tanta uero nouitas post Antigoni uictoriam galyleæ res occupauit: ut qui partibus eius magis fauerent productos optimates herodis studiosos lacu summergerent multaq; in Idumea mutarentur: ubi macheras castelli cuiusdam instaurabat menia cuius nomen est tongitha nec horum quidem quicquam herodes audierat: captis enim somosatis Antonius & præposito syriæ sossio: iussu quoq; ut herodem aduersus Antigonum adiuuaret discessit in ægyptum. Sossius autem duabus cohortibus in iudeam præmissis quarum herodes uteretur auxilio ipse cum cætera manu militū sequebatur. Herodi autem prope degenti apud Daphnen antiochiæ mortem fratris somnia manifesta significant. Cūq; turbatus prosluisset stratis ecce nuntii cladis intrabant: quare pro dolore paululum questus maxima parte luctus delata i hostes properabat ultra uires iter accelerans. Et ubi ad libanum uenit octingentos montis accolæ assumit auxilio: namq; his iungit romanorum cohortem. Cum quibus non expectata luce in galyleam ingressus est: hostesq; obuios in eum quem reliquerant locum auertit: & assidue quidem castellum oppugnare tentabat. Sed priusquam id caperet: asperrima hieme coactus in uicos proximos recepit exercitum. Paucis autem diebus post auctus etiam alterius præsidio cohortis: quam Antonius miserat: tanto hostibus terrori fuit: ut castellum nocte defererent. Iamq; per hiericuntha properas ibat: ut quāprimum interfectores fratri sui posset ulcisci. Vbi etiam mirabilis ei monstroq; similis casus euenit. Vnde præter spem liberatus: & opinionem q̄ deo carus esset adeptus est. Nam cum multi honorati uespera illa cenauissent: postquam dimisso conuiuio omnes egressi sunt: cōfestim coenaculum concidit. Id autem commune sibi tam periculorum quam salutis indicium quantum ad futurum bellum pertineret esse coniciens: mane primo castra commouet: hostiūque sex milia circiter de montibus decurrentes prima tentabant agmina: & manum quidem cū romanis conferere non satis fidebant. Lapidibus autem ac telis eos dummodo plurimos sautiant eminus appetebant. Vbi herodes quoq; ipse præteriens: latus iaculo uulneratur. Antigonus autem se non solum audacia suorum: sed etiam multitudine superiorem uideri cupiens papum quendam ex contubernalibus suis: cum manu militum in samariam mittit. Quibus quidem Macheras erat palma uictoriæ. Herodes uero terram peruagatur hostilem: & municipia capit. Duoq; habitatorum milia consumit. Exustisq; domibus ad exercitum redit circa uicum qui appellatur Camacome tendentem. In dies autem singulos magna ei multitudo iudeorum: uel ex ipsa hiericuntha: uel ex aliis regionibus accedebat. Cum hos odium moueret Antigoni: alios ipsius herodis preclara facinora. Enimvero multos ratione carentes mutatiōis cupiditas

impellebat. Hoc autem cōgredi festinante pappi milites neq; multitudinē hostium neq; impetu perterriti: acriter ad pugnam ex altera parte procedunt. Sed ubi agmina conflixerunt: ceteri quidem paulisper restiterunt. Herodes autem fraternæ cædis recordatione periculosius dimicans: dummodo ulcisceretur auctores: aduersam aciem facillime superat. Deinde semper itegros aggreduendo uniuersos in fugam uertit. Erat enim plurima occubentium strages: cum alii quidem in uicū unde uenerant compellerentur. Nouissimus autē ipse instaret: atq; infinitos occideret. Postremo ruens inter fugientes hostes: in ciuitatem incidit: cum omnes quidem armorum domus essent refertæ: plenæq; propugnatorum desuper tecta: & quoniam foris depræhensos facillime superabat: disturbando ædes intus abditos extrahebat: alios conuulsis obrutos fastigiis multos simul necabat. Si quis autem subterfugisset ruinam cum gladiis armati milites excipiebant. Tantaq; cadauerum per omnes uias multitudo congregata est: ut etiam uictoribus ipsis transitus obstrueretur. Hanc plagam hostes adeo non tulerunt: ut confluentium turba conspectis q; in uico periissent: fuga discederent. Statimq; successu fretus herodes ad hierosolymam perrexisset: nisi eum hiemis asperitas prohibuisset. Hæc enim perficiendæ uictoriæ fuit impedimentum. Et ne penitus opprimeretur Antigonus obstetit: qui ciuitatem iam deserere cogitabat. Herodes autem ad uesperam cum lassos amicos reficiendi corporis gratia dimisisset: ipse adhuc ab armis callidus: more militis lauatum ibat. Siquidem unus tantum puer eum sequebatur. Et priusquam in balneum perueniret: obuius ei quidam ex hostibus gladio armatus excurrit. Deinde alter & tertius & plures. Hi confugerant armati ex acie in balneum: sed percussit etiam tum metu: ac latitantes ut regem uiderunt: illum quidem stupore debilitati ac tremantes: cum inermis esset prætereunt. Exitus uero qua fugerant cursu petebant. Itaq; cum alius casu q; eos compræhenderet nullus adesset. Herodi autem nihil pati satis fuisset: omnes effugiunt. Postero autem die pappum quidem Antigoni militū ducē abscisso capite obrucat. Id pheroze magistro exercitus fratri suo mittit: in perempti fratris ultionem. Namq; pappus erat qui iosephum interfecerat. Vbi autem rigor hiemis cessit in hierosolymam profectus est: murisq; admoto milite annus aut tertius agebat ex quo romæ rex fuerat declaratus: pro tēplo castra posuit: qua facilius erat expugnatio & antea pompeius coeperat ciuitatem. Exercitu autem i opera distributo suburbanis diuicis tres quidem leuare aggeres: & super eos turre ædificare iubet. Relictis autē qui operibus instarent efficacissimis amicorum: ipse i samariam uadit uxorem accepturus alexandri filii Aristoboli filiam sibi desponsatam: ut diximus: & domum obsidet qui subcisiua opera nuptias curaturus quippe iam hostem despiciebat. Igitur ubi eam duxit ad hierosolymam rediit auctus militum copiis: eiq; sossius cum magna manu equitum peditumq; sociatur: quæ mediterraneo itinere pmissa per phœnicem ipse remeauit. Vniuerso autem exercitu congregato ad pedum legiones undecim equitūq; sex milia præter auxilia syriorum non pro minima parte ducenda: prope a septemtrionali muro castra collocarunt. Ipse quidem herodes senatusconsulto fretus: quibus rex fuerat declaratus. Sossius uero Antonio a quo milites quibus præerat sciret missos herodis auxilio. Iudeorum autem intra ciuitatem agentium populus uarie turbatus erat. Nam circa templum infirmior multitudo cōueniēs furore agebatur: multaq; ueluti diuinitus de temporibus dictitabat: & qui audaciores essent i collegio conglobati multis modis latrocinabantur: maxime & locis oppido proximis uictui necessaria diripientes: neq; aut equis aut uiris alimenta relinquebant. Bellatorum autem constantiores obsidentibus oppositi e muris opus aggerum prohibebant. & contra instrumenta oppugnantium semper nouum aliquod obstaculum moliebantur. In nulla autem re sicut in cuniculis superabant. Rex autem aduersus latrocinia quidem occultas excogitauit militum insidias quibus eorum reprimerentur excursus: inopiam uero alimentorum longinquis transuectionibus adiuuare disposuit: ac pugnae intenti quamuis omnem modum audaciæ supergrederentur: romanorum tamen peritia uicebantur. Nihilominus aperte cum his certa morte proposita confligebant. Ex improviso autem romanis per medios emergentibus in cuniculis priusquam muri aliqua pars dirueretur: alteram eius uicem muniebant. Prorsus neq; manibus neq; machinis deficiebant: quoniam usq; ad ultimum repugnare decreuerant. Deniq; tanto exercitu circūsedente per quinque menses obsidium tolerauerunt: donec quidam ex his quos lectos habebat herodes ausi murum transgredi ciuitatem irrupere: & post eos sossii centuriones. Igitur ante omnia fano proxima capiebantur: & infuso exercitu plurima ubiq; mox capta erant: romanis quidem propter obsidionis moras iratis. Herodes uero manu iudaica summo intento studio: ne quis penitus ex aduersariis resideret. Macabant autem quamplurimi: & per angustiores uicos oppidi: & i domos compulsi: uel si ad templū etiā confugissent: nec ulla erat aut senectutis aut muliebris infirmitatis miseratio. Deniq; licet rex

1
ubiq; dimicans rogaret ut parcerent: nemo tamen dexteram continuit: sed ueluti furentes omnē persequerentur aetatem. Ibi tunc etiam Antigonus: neq; priorem neq; praesentem fortunam cogitans domo descendit: & ad pedes fossii prosternitur. Ille autem nihil eum tantae mutationis ca- miseratus: & intemperanter derisit & Antigonom appellauit. neq; tamen etiam custodia liberū dimisit ut femineam. Itaq; ille quidem uinctus aesseruabatur. Herodes autem quoniā hostes uicisset: ut externa quoq; auxilia sub iugum mitteret providebat. Visendi enim templi sanctorū que eius studio omnis multitudo peregrina fuerat incitata. Ob eamq; rem hos minis alios precibus non nullos armis etiam refrenabat: acerbiorē q; si uictus fuisset existimans fore uictoriā si quod uideri nephas esset: culpa sua uisum fuisset. Mox autem etiam rapinas in ciuitate prohibuit: multa inuectus i fossium: si uacuefacto uiris & pecuniis oppido romanū regem solitudinis reliquissent: qui pro tanta ciuium caede totius orbis terrae imperium uile precium iudicaret. Illo autem iustum esse dicente: ut pro labore obsidionis p̄claram licentiam milites haberent: ipse de suis facultatibus mercedem singulis distributurum esse firmavit. Atq; ita redemptis patriae reliquiis promissa compleuit. nanq; militum queque liberaliter & pro merito duces: ipsumq; fossium regia largitate donauit: ut nemo egens pecuniis abiret. Post hanc fossius aurea corona deo dedicata ex hierosolymis remeauit: atonio uinctum antigonom ducens. Et illum quidem uana spe cupidum usq; ad ultimum diem ignauia digna securis excepit. Rex autem herodes discreta multitudo ciuitatis: suarum quidem partiū studiosos quo magis beniuolos faceret sibi honorifice tractabat. Antigonianos autem neci tradebat. Et cum pecuniae defecissent: quicquid orna- mentorum haberet: diuisum Antonio eiusq; comitibus misit. Non tamen omnino nequid pate- retur ademit. Iam enī antonius Cleopatrae amore corruptus: in omni re cupidini cesserat.

Capitulum. XXVII.

Tenim cleopatra ubi totam cognationem suam saecuitia persecuta est: ut neq; propin- quus ei sanguine superesset: caedis rabiem contulit i extraneos: syriorumq; optimates apud Antonium criminando suadebat interfici: ut eo modo cuiusq; possessiones do- minio suo facile quereretur. Postea uero q; in iudeos atq; arabas usq; extendit auaritiā: ut reges eorum herodes & Malichus interirent occulte moliebatur. Deniq; cum uel i parte pre- ceptorum respuisset antonius occidere quidem bonos uiros tantosq; reges iniustum esse dixit: q; autem his morte propius erat: inter amicos ultra non habuit: sed multa terra & horum p̄cisa finibus: & quod erat in hiericuntha palmetū quo balsamū gignitur ciuitates praeter Tyrum & sidonem cunctas intra flumen eleutru ipsi dedit. Quorum potita dominio ad eufraten usq; par- this bellum inferentem: secuta antonium per Appamā & damascum i iudeā uenit. Atq; hic he- rodes licet magnis muneribus insensum eius animum mitigasset: tamen ducentis talentis annuis abscissas regno suo possessiones impetrat sibi locari. Ipsamq; omnibus obsequiis placans: in pe- lusium usq; duxit. Nec multum interea tempus & antigonus ex parthis aderat: captiuumq; Ar- tabazen tigris filium dono cleopatrae ducebat. Nam cū pecuniis omiq; praeda parthus illi statim condonatus est. Concitato autem bello actiaco herodes quidem cum Antonio proficisci para- tus erat. Et alii p iudeā turbis liberatus: & hyrcania poritus quē uicū Antigoni soror tenebat. Verumtamen cleopatra callide ne periculoꝝ antigoni princeps fieret: interclusus est. Regibus enī ut diximus insidias tendens: bellum i arabas ut herodi committeret persuadet atonio. Quos si uicisset: arabiae domina: sin autem uictus esset: iudeae domina constitueretur: alterumq; potēta- tum per alterum persuaderet. Sed hanc eius uoluntas ad herodis cessit arbitrium. Nāq; primum pignoribus hostium captis maximum quem confluera equitatum: circa diospolim in eos im- mittit: & quamuis fortiter resistentes superauit. Cum autem iam uicti essent maiore motu arabes suscitantur: & infinita manus in uicū syriae celestanthan congregata expectabat iudeos. Vbi rex eos herodes cum exercitu aggressus: bellum cōsultius administrare tentabat: castraq; muro cingi p̄cipiebat. Non tamen ei paruit multitudo: sed priore uictoria freti arabas impetunt. Et prima coitione i fugam uersos urgebant. In persecutione uero insidiis periclitatur herodes: uici Nanathan indigenis ab Athenione dimissis: qui ex Cleopatrae ducibus semp ei fuerat inimicus. Nāq; horū icursu recreati arabes pugna repetunt: iunctisq; agminibus circa saxosa loca & devia herodis militem fugāt: plurimis caede prostratis. Qui uero ex praelio seruati sunt: in uicū Ormi- zam confugiunt. Vbi etiam castra eorum cum hominibus circūgressi arabes sicut erant plena coeperunt. Neq; multo post accepta clade herodes aderat cum auxiliis serius q; usus poposcit. Huius ei uulneris causa fuit praepositorum militibus contumacia: q; iussis obedire noluerint. Non enim repentino commisso praelio ullum Athenon insidiandi tempus habuisset. Rursus

tamen ultus est arabas: assiduus eorum fines incursionibus inquietans: quodq; semel uictus est: sæpe reuocauit. Sed dum inimicos persequitur: incurrit ei diuinitus alia calamitas: septimo regni anno & actiaco bello feruente. Namq; ueris initio terremota infinita quidem pecorum: triginta uero hominum milia peremit: cum exercitus mansisset incolumis: quoniam sub diuo tendebat: ibiq; tamen arabas in maiorem ferociam fama sustulit: tristibus nuntiis grauius semper aliquid affigens. Vnde uelut omni subuersa iudea terræ obtinendæ spe: quia neminem superesse credebant: in eam ruunt legatis prius in interfecis qui ad se uenerant a iudeis. Herodes autem aduentu hostium perterritam suorum multitudinem tamq; magnitudine quam assiduitate calamitatum fractam ad repugnandum in ciuitate tentabat. Hæc dicens rationem habere non uidetur: cur non præsens formido pertulerit. Nam diuinæ quidē indignationis plagas merori uobis esse nō miror. Ignauum est autem perpeti enim idem: cum incurfus hominum impellēdi sunt. Ego autem tātū estimo ut hostes post terremotum pertimescam quod magis putauerim deum hanc illis illecebram dimisisse ut poenas redderent. Non enim tantum manu armisq; freti quantum nostris calamitatibus ueniunt. Fallax autem spes est quæ non suis uiribus nititur: sed alienis aduersis. Neque uero uel secundæ res uel contrariæ apud homines certæ sunt: sed in utraq; partem uideas fortunam mutare uicissim: & exempla uobis propria demonstrabunt. Nam p prælia superiora uictores: post ab hostibus uicti sumus & nūc ergo quantum existimare licet illi capiētur uictores se fore credentes. Nimis enim confidens incautus est: metus autem providentiam docet. Itaq; mihi quidem hoc ipsum quod timeris fiduciam suggerit. Nam cum ferociores quā opus erat fuistis: & præter uoluntatem meam in hostes egressi estis. Athemion insidiandi tēpus inuenit. Nunc autem uestra cunctatio & minus alacer animus: ut uidetur: certam mihi uictoriam spondet. Cōuenit autem ante prælium sic esse affectos in ipso autem opere uirtutem erigere: cōsceleratisq; hostibus planum facere q; neq; humanum aliquod malum: neq; ira cælestis unquā deprimit fortitudinem iudeorum: donec spiritum uitæ ducant: uel eorum quisquam in bonis suis arabas dominari patietur: quos aliquoties poene captiuos abduxit. Nihil autem uos terreat rerum anima carentium metus: neq; arbitremini terræ concussionem alicuius fortunæ esse uel cladis portentum. Naturalia namq; sunt elementorum quoq; uitia: nullumq; damnum inferūt nisi quod ex ipsis euenerit. Nam pestilentia quidem uel famis uel terremotus signum aliquod tardius fortasse præcesserit. Ipsa uero cum extiterint sui magnitudie finiuntur. Cæterum quod nobis amplius quam terræ concussio bellum nocere poterit etiam uictis: immo eniuero maximum imminenti exitii monstrum non sponte sua neq; alienis manibus inimicis accedit: qui legatos nostros præter omnium hominum legis crudeliter immolauerunt. talesq; deo p belli euētu hostias cæciderunt. Non enim effugient maximum eius lumen inuictamq; dexteram: sed continuo poenas dabunt: si primo repleti spiritu i uindictam uiolati foederis animos excitemus. Pergite quisque non pro coniugibus neq; pro liberis aut pro patriæ periculis pugnaturi: sed legatorum cædis ultores. Illi melius quam nos qui uiuimus exercitum regent: uobisq; mihi obediētibus periclitabor ipse præ cæteris. Pro certo enim sciatis fortitudinem uestram sustineri nō posse nisi temeritate lædatur. His adhortatus milites ubi eos alacres uidit sacra deo celebrauit. Deinde cum exercitu iordanem fluuium transgressus est. Castris autem philadelphiae positis: haud procul ab hostibus q̄si de interiacente castello cōtenderet: pugnam eminus irritabat: quā primum cupiens congregari. Nam & hostes permiserant qui castellum occuparent. Sed illos quidē regii facile repulerunt: collemq; tenuerunt. Ipse uero quotidie producto ad prælium milite: instructaque acie arabas laceſſebat. Cum autem nemo contra procederet: quædam enim eos uehemens formido tenebat: & ante multitudinem dux Alchini us timore obriguerat: uallum eorum disturbat ipse aggressus: eoq; modo coacti ad pugnam confusis ordinibus: mixteq; cum peditibus equites egrediuntur: & si multitudine superiores a iudeis tamen alacritate impares: quasi audaciores eos faceret uictoriæ desperatio. Et quamdiu quidem steterint: non magna eorum cædes facta est. Vbi uero terga nudauerunt multi a iudeis: multi a semetipsis conculcati perierunt. Deniq; milia quinq; in fuga ceciderunt: cæteraq; multitudo in uallum compulsa est. eosq; statim circumſeptos obsidebat herodes. Et licet armis prope adesset excidium: tamē aquæ penuria uehementer urgebat. Cum rex arrogantius eoq; legatos despiceret: & talenta quingēta p redemptionem offerētib; magis iſtaret. Deniq; ardeſcēte siti: cateruatim exeūtes ultro se iudeis tradebāt adeo ut quinq; debius quatuor milia uincirent: sexto reliqua multitudo ad pugnam despata salute pcederet. Quibus congressus herodes iteq; septē milia circiter sternit: tam magna plaga ultus arabiam extincto uiroꝝ eius spiritu tantum pſecit: ut etiam patronus ab ea gente

optaretur. Mox autem illum excepit præsumpta rerum sollicitudo: propter amiciciam Antonii post uictoriam cæsaris apud actium. Verumtamen plus timoris habebat quam ipse pariebatur. Nec enim cæsar uictum iudicabat Antonium: donec herodes cū eo superesset. Itaque rex periculis decreuit occurrere: rhodumque transmissus ubi cæsar eo tempore morebatur: adit eum sine diademate: ueste quidem cultuque priuato: sed fastu regio: neque dissimulata ueritate coram hæc dixit. Ego cæsar rex factus ab Antonio: fateor utilem me fuisse regem Antio. Neque dubitauerim dicere quod omnimodo armis quoque me gratum expertus esses: nisi arabes prohibuissent. Verumtamen & auxilia ei pro uiribus meis misi: & multa frumenti milia: sed nec accepta apud actium plaga: bene de me meritum deserui. Nam cum auxilii minus commodarem: optimum ei consilium unam esse dicens cleopatram mortem aduersorum correptionem. Quam si occidisset: & pecunias ei & muros ad ruinationem: & exercitum & me metipsum belli contra te socium pollicebar. Sed profecto eius aures Cleopatram amores: & deus qui tibi uictoriam donaret obstruxit. Vna ergo cum Antonio uictus sum: & regni coronam cum eius fortuna deposui. Ad te autem ueni: spem salutis de uirtute præsumens: & ne in examen adducerer properans: qualis amicus alicuius fuerim. Ad hæc cæsar: immo uero saluus esto inquit: & nunc regnato certius. Nam meritis es qui plurimos regas: cum amiciciam tanta fide tuearis. Experire autem ut etiam scilicioribus fidus permaneat. Siquidem ego præclarissimam spem de tua magnanimitate mihi promitto. Recte tamen fecit antonius: qui magis Cleopatram quam tibi paruit. Te nanque lucrati sumus propter eius de mentiam. Prior ab officiis autem coepisti quantum appareat: cum ad eorum gladiatores idonea auxilia misisse perscribit. Quare interim tibi decreto firmitatem regni præbeo. Experiar autem ipse quoque bene tibi aliquid facere: ut non queras Antonium: huius sermonis humanitate regem ne quid penitus de amicicia sua dubitaret hortatus: & diadema illi imposuit: & indulgentiam decreto consignat. In quo multa honorifice in eius laudem locutus est. Ille autem prius eum mulieribus delinitum rogabat: ut Alexandrum quendam supplicem ex amicis antonii iuberet absolui. Sed uicit iracundia cæsaris multa illum & graua pro quo rogabatur admisisse dicentis: quibus repulit deprecantem. Postea uero ad ægyptum euntem per syriam cæsarem herodes cunctis acceptis regni diuitiis: tuncque primum cum eo militem inspiciente: circa ptholomaida equo uectus est: cœnamque illi cum omnibus amicis exhibuit: atque insuper exercitui epulis cuncta distribuit. Prospexit enim ut per arida loca proficiscentibus ad pelusium atque inde redeuntibus aquarum copia non deesset. Nec defuit cuiquam utensilium quod desideraret exercitus. Pro his denique meritis paruum esse herodis regnum tam cæsar quam milites aestimabant. Ideoque postquam uenit in ægyptum: iam Cleopatra & Antonio mortuis: non solum cæteros eius honores auxit: uerum etiam regno partem finium addidit: quam Cleopatra dēpserit. Et præterea gadaran hippon sammarumque: insuper ciuitatum gazam & Archedonam: & ioppen & pirgon stratonis: & ad hæc satellites quadringentos galathas ei donauit: quos antea Cleopatra stipatores habebat. Nulla res autem magis liberalitatem cæsaris incitauit quam magnus animus accipientis. Post primam uero atiadam etiam regionem quæ tracon uocatur eius ditioni subdidit: eique cōtinentem Bataniam: itemque aurantem. Ex huiusmodi causa Zenodorus qui domus lisariæ conductor erat non cessauit unquam ex regione quæ tracon dicitur: latrones damascenis immittere. Illi autem ad uarronem tunc rectorem syriæ confugerunt: eumque deprecari sunt: quo suas misérias cæsari declararet. Cæsar autem his cognitis ei rescripserat: ut latrocinium poenitus curaret extinguere. Varro autem cum milite aggressus loca suspecta expurgauit latronibus terram ipsam zenodoro abstulit. Quam cæsar ne latronum denuo contra damascum receptaculum fieret. herodi dedit: eumque præterea totius syriæ procuratorem constituit. Et decimo anno reuersus iterum in prouinciā: ne quid eo in consulto procuratoribus liceret administrare præcepit: ac zenodoro mortuo terram omnem quæ iter draconem & galileam erat eidem attribuit. Quod autem maius his omnibus existimabat herodes a cæsare quidem post agrippam amabatur: ab agrippa autem post cæsarem. Hinc ad summum felicitatis euectus: & ad maiorem subleuatus animum: maximam prouidentiam partem obsequio pietatis impendit. Itaque anno regni sui quintodecimo & templum instaurauit: & duplum terræ spatium quam fuerat circa templum muro amplexus est: ingenti sumptu & munificentia singulari. Augumento erant in ambitu fani magne porticus: eique uictū a septentrione castellū. Et illas quidem a fundamētis erexit. Hoc autem nulla re minus: quā regni sedes eēt largis opibus renouatū. Antonia uocauit in honore Antonii. Qui etiam domo sibi regia in superiori parte ciuitatis extructa duas ædes in ea maxias atque pulcherrimas: quibus ne templū quidem usquā cōferri posset ædificauit: easque alicogē

uocabulis unam Cæsariam Agrippium alteram nominauit. Nec uero solis testis memoriâ eoge & cognomina circumscripsit: sed in totas etiam ciuitates studium liberalitatis extendit. Nam in samaratica regione oppidum muro pulcherrimo per uiginti stadia circumdatum sebasten appellauit: deductis eo sex milibus colonorum terraque fecundissima his attributa. Vbi templū quoque maximum inter ædificia collocauit: & circum id aream trium semis stadiorum cæsari dedicauit: eiusque oppidi habitatoribus præcipua legum beneficia præstitit. Insuper his alterius terræ adiectione donatus a Cæsare aliud templum circa iordanis fontem candido marmore posuit: qui locus appellatur panium. Vbi montis quidam uertex in præcellum æditus propter subiecti lateris uallem specus aperit umbrosus: qua profundæ altitudinis rupes ad imensum liquentis gutte receptaculum concauatur & stagnantis aquæ copia dimittentibus aliquid donec terram inueniat longitudo nulla sufficiat. Foris autem de speluncæ radicibus oriuntur fontes. & ut quidam putant: hoc est iordanis principium. Sed uerū fidem imposterioribus indicabimus. Quin & apud hiericunta inter castellum cyprum & priores domos regias: meliores alias: & quæ comodiorem usum præberēt aduenientibus fabricatas eorundem amicorum nominibus uocitauit. Prorsus non est idoneus regni locus: quem honore cæsaris nudum reliquerit. Postea uero quam fines suos templis repleuit in prouincia quoque honores suos effudit & multis ciuitatibus templaque cæsaria uocantur instituit. Cum autem inter maritimas ciuitates uidisset unam uetustate seßam quæ stratonis pyrgus uocabatur: & pro loci natura munificentia suæ pacem Totam eam candidissimo saxo reparatam clarissima regia decorauit. & in ea maximam in natura sui animi magnitudinem demonstrauit. Nam inter doram & ioppen. quarum media ciuitas sita est. Omnis ora maritima adeo fuit importuosa: ut omnes qui ad Egyptum ex Phoenice nauigarent in salo fluctuare cogerētur minas Aphrici metuentes. Cuius etiam mediocris aura tantas undarum moles ad scopulos erigit. Ut remeante æstu gurgitis per aliquatū spatium maris feritas augeatur. Sed rex liberalitate ac sumptibus deuicta natura pyreo maiorem portum fabricauit: & in eius penetralibus alias nauibus stationes fecit altissimas. Et quāquam omnis ei locus aduersabatur: tamen ita cum difficultate certauit: ut firmitas quædam structuræ nequaquam mari cederet. Pulchritudo uero tanta esset: quam nulla res ardua perpedisset ornatū Metitus enim quantum diximus portui spacium per uiginti ulnas in profundum saxa demisit. Quorum pleraque pedum quinquaginta longitudinis: & altitudinis nouem: & latitudinis decem. Nonnulla uero etiam maiora fuerunt. Expleto autem spacio quod unda celabat: in ductorum pedum inuerum dilatauit. Ex quibus centum repellendis erant fluctibus ante cōstructi: unde etiam procymia dicebatur. Cæteri autem saxeo quo portus cingitur muro subiecti sunt magis turribus interpositis: quarum maxima atque pulcherrima ex parente Cæsaris drusum cognominata est. Crebri autem fornices adducenda quæ portus haberet proque fornicibus: & circum eos pila saxea & lata quæ naues egredientes exciperet ambulatu. Aditus autem a septentrionali erat. Ventorum enim pro situ loci placidissimus est boreas. Ad hostium uero statuæ suæ colossi tres utriq; fulti columnis: quarum a leua quidem intrantibus stantis solida turris sustinet. Dextra uero duo proceri lapides iuncti: & parthis aduersæ turris magnitudinem superantes. Domus autem portui connexe candido itidem lapide: parique mensura spatiorum ciuitatis uice tendentis in portum. Contra hostium uero portus in colle cæsaris templum magnitudine simul & pulchritudine præcipuum: statuæque in eo cæsaris siue colossus non minor quam iouis apud olympia: cuius ad exemplar factus. Romano autem par: & iunoni quæ argis est. Oppidū autem prouinciæ dedicauit: rebusq; aduectitiis portum. Cæsaris uero cōditoris honorem: unde ciuitati cæsariæ nomen imposuit. Quin etiam & cætera opera forum theatrum amphitheatrum digna uocabulo collocauit: & quinquennali certamine instituto nomen ei cæsaris donauit. Primusque ipse in centesima nonagesima & secunda olympiade maxima præmia proposuit: ut nō solum uictores: sed & proximi & tertii successores eorum regalibus diuitiis potirentur. Anthedona quoque reparatam: quam bella subuerterant agrippium uocauit: nimiaq; beniuolentia non quam dilexit: nam & patris monumento optimo regni campo ciuitatem condidit: flurninum arborumque ditissimam: eamq; antipatridam nuncupauit. Et super hiericunta castellum naturarutum & pulchritudine præcipuū muro cinxit: atq; in honorē matris Cyprum uocauit. Fratriq; phaselo turrim cognomine hierosolymis dedicauit: cuius habitus & ī magnitudie claritas postea declarabit. Aliāq; ciuitatē in regione qua de hiericūta in boreā itur Phaselū nōiauit. Cognatis at & amicis æternæ gloriæ traditis: nec sui qdē fuit imemor: sed castellum contra montem arabici lateris pro pugnaculo permunitum de suo nomine herodiū uocauit: tumulumq; asta idem qui

manu factus stadiorum sexaginta spatio ab hierosolymis aberat: similiter nominatum munificentius accurauit. Etenim rotundis quidem turribus cacumen eius amplexus est. Ambitum autem compleuit ædibus regis liberalissime exornatis: ut non solum interna membrorum facies clarior esset: uerum etiam foris parietes ac materiae rectaque largis insula diuitiis elucerent. Aquam enim plurimam ingenti sumptu ac labore ex longo interuallo induxit: perque duceta gradus maris candidissimi fabricauit ascensum. Erat autem totus collis manufactus & clementer excelsus. Qui & aliam circum radices eius regiam ac diuersoria quæ sarcinas & amicos recipere possent ædificauit: ut pro rerum quidem omnium copia ciuitas esse uideretur. Castellum uero domus regalis circumscriptione: tantis autem constructis ædificiis animi sui magnitudinem in plurimis etiam externis ciuitatibus demonstrauit. Namque apud tripolim & Damascum & ptholomaida publicas balneas quæ gymnasia dicuntur. bibli autem murum: exedras uero & porticus foras: quæ & templa briti ac tyri: necnon & sidonem apud & Damascum theatra condidit. Maritimis autem laodicensibus aque ductum: apud ascalon uero nymphae siue lacus ornatissimos & balneas. Itemque peristilla tam opere quam magnitudine miranda constituit. Sunt quibus etiam lucos portusque præbuit. Multæ ciuitates ab eo tanquam regni sociæ agris quoque donatæ sunt. Ad exhibitionem uero thermarum aliis redditus annuos ac perpetuos delegauit: quemadmodum comis ne quando beneficii gratia deficeret. Ad hæc frumenta cunctis ministravit egentibus: & insulis rhodiorum ad instruendam classem pecunias sepe: multisque in locis præbuit: incensumque pythium in meliorem formam reparauit sumptibus suis. Quid dicam eius in lichios aut Samos libertatem: per quæ omnem ioniam eorum quæ desiderasset quisque largitiones. Nonne Athenienses & lacedæmonii & Nicopolitani: & in Misia pergamus herodis sunt plena donariis. Nonne antiochenisum syriæ platheam cum plena cœni esset ab omnibus uitaretur per uiginti stadia prolixam statuit: polito marmore declinandisque imbribus quam longa esset orauit. Sed hæc quidem propria quis dixerit illorum quibus ea detulit populorum. Quod autem elidensibus præstitit: non solum Achaiæ communes: sed etiam totius orbis terræ munus esse uidetur: per quem Olympiaci certaminis gloria diffunditur. Nam cum hos deficere sumptuum uideret inopia: quodque solum ex ueteri gratia restabat effluere: non solum agonitheta ipse factus est: eo lustro quo cum romam nauigaret offendit: sed perpetuos pecuniarum questus instituit: ut nunquam eius memoria agonithetae munere fungi desineret: inextricabile opuserit debitorum remissiones exponere: sicut phaselitas & balaonetas. Alia quæ circa Ciliciam municipia leuauit annuis pensionibus: licet multum eius animi magnitudinem timor fregerit: ne quam pateretur inuidiam ueluti maius aliquid aucuparetur: si beneficiis amplioribus afficeret ciuitates: quæ quæ eas haberent. Quin & corpore usus est quod animo conueniret. Cunque summus uenator esset: in hoc tamen ipso equitandi peritia quæ cuperet assequeretur. Denique uno die quondam quadraginta feras subegit. Est autem aprorum alitrix illa regio: sed magis ceruis & onagris frequentatur. Bellator autem erat qui sustineri non posset. Itaque multos etiam in exercitatione terrebat: quibus & torquendo iaculo directissimus: & sagittarum librator uidebatur egregius. Præter animi autem corporisque uirtutem: fortuna quoque secunda usus est. Raro autem contra uotum eius belli cessit euentus. Et si quando id accidit: non ipsius culpa: sed aut proditione quorundam: aut temeritate militum factum est. Vt uero publicam ei felicitatem memores inuidere domesticis: & aduersi casus ex muliere coeperunt: quam maxime diligebat. Nam quia regis meruit potestatem: repudiata quam priuatus acceperat uxore ex hierosolymis genus ducente quæ dosis uocabatur. Mariannem sibi coniunxit Alexandri filiam Aristoboli filii: unde domus eius in discordiam uenit. Et ante quidem maxime uero postquam roma egressus est. Nam primum Antipatrum ex doside filiorum causa: quos de marianne susceperat expulit ciuitate: solis festis diebus eo commendi facultate concessa. Deinde auum coniugis hyrcanum ex parthis ad se reuersum propter insidiarum suspicionem peremit. Quem captum quidem occupata syria Barzaphranes adduxerat: miserati uero gentiles liberauerunt: qui ultra euphraten colebant. Et si monitis eorum paruisset ne ad herodem transfiret: non interiisset. Verum mortis eius fuit illecebra neptis matrimonium. Hoc enim fretus multoque amplius patriam desiderans uenit. Herodem autem commouit non quod regnum affectaret: sed quod ipsi iure deberetur. Quinque autem filios quoque ex Mariâne suscepit: duæ foeminae cæteri mares erant. Horumque minimo romæ in studiis mortuorum duos maiores & propter matris nobilitatem: & quod iam regnati sibi fuissent geniti regie producebat. Sed enim fortior amor his Mariânes suffragabatur: quæ in dies singulos perficiens succedebat adeo herodem: ut eorum nihil sentiret: quæ pro dilecta sibi doleret. Tantum namque in eum Mariânes erat odiū: quantum ipse illam amabat. Habens igitur ex rebus quidem ipsis inimiciciae probabiles causas: ex amore ue

ro fiduciam meo ei quæ hyrcano auo suo fecisset obiiciebat: quæq; i fratre ionathæ egisset. Nec enim uel huic quicquā qui puer erat parcebat: quē pontificem in decimosexto ætatis anno creatum: post honorē statim occidit. Atq; ille quidē cum sacra ueste amictus ad aram accessisset festo die populus omnis illachrymauit: & tamē noctu missus in hiericuntā: ibi sicut mādātum fuerat lacu submersus a galathis interiit. Hæc igitur herodi Mariāne pbro dabat: sororēq; eius & fratrē maledictis atrocioribus dehonestabat. Sed ille quidē amore mutus erat. Graui autē indignatiōe mulier seuiebat: & quo maxime cōmoueretur herodes insimulabat eum adulterum. Præter alia multa quæ uerisimilia fingerentur hæc accusantis: q; i ægyptum imaginē suā misisset Antonius: proque imoderata libidine absentem se properasset ostendere uiro mulierum cupidine insani-enti: & qui uim posset asferre. Id ueluti fulmen aliquod emissum perturbauit herodem: maxime quidem amoris causa æmulatione succensum. Deinde etiam cogitante Cleopatraz sæuitiā: cuius gratia & hīanias rex: & Malichus arabs erant perempti. Non enī coniugis amissionem: sed morte sua periculum metiebat. Itaq; profecturus romam iossippo salome sororis suæ uiro quē fidum habebat: & pro affinitate beniuolum cōmendabat uxorē: mandato ei clam ut eam interficeret: si etiam se occidisset Antonius. Verum iossippus non maligne: sed regis amorem mulieri cupiens demonstrare: q; ab ea neq; mortuus pateretur diuelli: secretum ei sermonē aperit. Et illa reuerso herode multaq; inter fabulas de affectu iurante: quodq; nunquā esset alterius mulieris amore captus: ualde inquit amor nos tuus mandatis iossippo cōprobatu est: quibus ut me occideret præcepisti. His auditis quæ occulta credebat amens erat herodes ilico: nec unquā iossippum mādātā sua proditūq; fuisse ratus: nisi eam corrupisset præ dolore isaniebat. Cūq; stratis exiluiisset in regia spaciatur: ibiq; tunc Salome soror eius accepto tempore criminandi suspicionem de iossippo confirmauit. Vnde herodes immoderato æmuli dolore furens confestim utrunq; iussit interfici. Deinde poenitudo sequebatur insaniā: & postquā iracundia concidit: amor iterum calefcebatur. Tanta uis autem cupidinis erat: ut ne mortuam quidem puraret eam: sed ægritudine quasi uiuam alloqueretur. Donec processu temporis funere cognito mœroris magnitudine quam superstitem dilexerat æquauit affectum. Maternæ autem iracundiæ succedunt filii: & immanitatem sceleris reputantes: non aliter suspectum patrem quā si hostis esset habebant. Idq; & antea quam diu romæ in studiis erant: & multo magis postquam in iudeam reuersi sunt. Siquidem cum ætatibus eorum mentium quoque roborabatur affectio. Iam uero maturi cōiugio unus amitz suæ Salonies quæ matrem amborum accusauerat filiam duxit: alter Archelai cappadocum regis. Vnde accessit etiam libertas odio: & occasiones ex eorum confidentia delatoribus datæ sunt. Itaq; apertius quidam cum rege loquebatur: q; ei per utrunque filium instruerentur insidiæ. Alter q; dem ultres materni exitii simul cum fratre armaret manus. Alter uero hoc est Archelai gener socero fretus etiam fugam pararet: ipsum apud cæsarem accusaturus herodem. His igitur criminationibus repletus herodes ueluti propugnaculo sibi futurum aduersus filios adducit Antipatrum ex dōside susceptum. Hisq; illum proponere modis omnibus cœpit. Qui cum hanc mutationem tolerabilem non putarent: ac priuata matre æditum proficientem uiderent: indignationem cohibere pro sua nobilitate non poterant: sed in singulis quibus offenderentur iram probebant. Et illi quidem in dies singulos magis magisque negligebantur. Antipater autem sui causa fauorabilis erat: nam & patri blandiri callide nouerat: & uarias inter fratres suos calumnias cōse-rebat: quædam ipse dictans: amicos uero suos ad alia uulganda submittens: donec omnino spem regni abscidit fratribus suis. In testamento enim ipse quoq; aperte iam successor fuerat declaratus. Deniq; tanquam rex etiam ad cæsarem missus est: cultuq; regio & cæteris obsequiis præter diadema utebatur. Tempore aut sequenti ualuit suā matrē in cubile Mariānes inducere: duobusque armorum generibus in fratres usus: blanditiis & opinationibus regi obrepit: ut etiam de filiorum morte cogitaret. Quapropter alexandrum quidem secum romam pater abstractum: ueneni sibi dati reum apud cæsarem postulauit. Ille autem uix deplorandi copiam nactus: & licet imperitissimum iudicem: tamē herode & Antipatro prudentiorem: delicta quidē patris uere cunde repressit: in se uero delata crimina diluit: periculorumq; socio fratre purgato: mox de Antipatri calliditate & de suis iniuriis questus est: cū præter innocentiz constantiam eloquentia iuaretur. Erat autem acerrimus in dicendo. Postremo prolocutus q; eos pater libenter occideret: auxit facinus & lachrymas quidem cūctis excussit. Verum cæsare sic affecit: ut eorū accusationibus spretis herodē statim reuocauit in gratiā. Hac aut lege recōciliatio facta est: ut adolēscētes quidem patri in oībus obedirent: ille aut relinqueret regnum cui uellet. Postea rex roma reuersus: licet soluisse criminibus filios uideretur: nondum tamen erat su spiritibus liberatus: quoniā argumentum odii sequebatur antipater: & si uerecundia reconciliat oris palam proferre inimici-

clas non auderet. Cum uero sciciliam præternauigans eleusinam uenisset: suscepit eum benignissime Archelaus: pro salute generi gratiam referens: & reintegrate concordie causa lætus: quippe nihil moratus amicis romæ scriperat: ut in causa dicenda suffragarentur Alexandro: & usque ad zefirium deduxit talentis. xxx. donatum. Postea uero quā hierosolymam peruenit herodes: populo conuocato tribusq; filiis prope se stantibus causam reddit profectionis: multasq; deo gratias agit: multas etiam cæsari qui domus suæ perturbationem sedasset: quod regno maius esset: concordiam filiis præstitisset: quam ego inquit arctius compilabo. Nam ille quidem me regni dominum & successoris iudicem constituit. Ego autem cum mea cōmoditate gratias refero: tresq; filios meos reges designo: huiusq; sententiæ me socium primum dominū fieri precor: deinde uos. Namq; huic ætas: illis nobilitas successionem regni conciliat quidem magnitudo eius etiam pluribus sufficit. Quos autem cæsar uinxit: & pater constituit obseruare. Non iniustis eos neq; disparibus: sed meritis colentes honoribus. Nec enim tanta quis reficiet cum lætitia qui præter ætatē obsequitur: quantū ei quem despiciet doloris infliget. Quos autem similes cōiunctos esse oporteat: propinquos atq; amicos ego distribuam: & concordie sponsores illos constituam: pro certo sciens seditionum contentionumq; causas ex contubernalium nasci malicia. Hosq; si boni fuerint affectiones tueri. Rogo autem ut non solum isti: sed etiam primates ordinum exercitus i me solum spem habeant in præsentia. Non enim regnum: sed regni honorem filiis meis trado: & iocunditatem quidem quasi rectores patientur: pondus autem regis tametsi nolum meum est. Consideret autem quisquis uestrum ætatem meam: uitæq; institutum necnon etiam pietatem. Nam neq; senex adeo sum ut de me cito desperetur: neq; uoluptatibus assuetus: quæ adolescentiū quoque uiram spacio breuiter concludunt. Diuinitatem uero ita colimus: ut in longū nos auiū progressuros esse credamus. Quod si quis in contemptum meum filiis meis placei maluerit: etiam pro illis mihi supplicium dabit. Ego enim non q̄ inuidiam de me genitis honorifice eos haberi uero: sed quia noui hæc adolescentibus studia ferociæ nutrimenta suggerere. Itaq; sic cogitent qui ad eos se applicant: bonis quidem apud me paratum esse præmium: seditionis uero apud ipsos quibus lenocinabuntur: infructuosam fore malignitatem. Omnes profecto mecum hoc est cum filiis meis sentient. Namq; his expedit me regnante neq; his esse concordem. Vos autē o boni filii sacram primum retinentes mente figuram: cuius affectiones inter feras bestias saluæ sunt. Deinde cæsarem qui nos reduxit i gratiam meq; tertium qui ea quæ iubere liceat rogem fratres permanete. Iam nunc autem uobis: & uestimenta & obsequia dabo regalia. Deumq; oro cōseruare iudicium meum si concordēs eritis. Hæc locutus singulos benigne consalutauit: populūq; dimisit alia conuenientia dictis eius optantes qui uero mutationis erant cupidi nec audisse quidem se quicquā simulantes: fratres autē dissensio non reliquit: sed peiora suspicantes alius de alio digressi sunt. Namq; alexander & aristobolus ægre ferebant confirmatum esse antipatro meritū. Antipater autem succensebat uel secundo loco fratres haberi. Sed tamen ille pro uarietate moris & reticere secreta nouerat: & quanto sibi essent odio multa fraude celabat. His autem pro nobilitate in lingua erat quicquid uenisset in mentem. Et multi quidem his instigandis operam dabant: plures autem amicorum sese explorandi causa insinuabant. Itaq; omne quod dictum esset apud alexandrum statim apud antipatrum erat: & ab antipatro ad herodem cum adiectione deferrebatur. Nec uel similiter aliquid prolocutus: adolescens innoxius habebatur: sed cuncta eius uerba in crimina uertebantur: maximaque minimis affingebantur: sic ubi liberior paulo fuisset. Semp̄ aut̄ qui eū irritarent submittebat antipater: ut mēdacia sua ueras occasiones haberet: multisq; falso uulgatis unū quid cōprobatum fidei mōibus faceret. Sed huius quidē amicorū quisq; aut natura taciturnus erat: aut muneribus parabat: ne quid occultū expromeret negasset aliquis si antipatri uitam malitiæ dixisset arcanum: alexandri uero familiares aut pecunia corruptos aut impulsos blanditiis quibus expugnauit omnia: proditores ac fures eorum quæ contra se diceretur: siue agerentur effecerat. Cum caute uniuersa cōmitteret: astutis etiam criminationibus aditus ad herodem moliebatur: fratrisq; personam gerens aliis delatoribus urebatur. Si quid i alexandrum nunciassent fauore simulato id quidem primo reprehendisset: mox otiose adstruendo regis iracundiam prouocabat: omniaq; ad insidias referebat: & ut necem patris alexāder optare uideretur. Nihil enim maiorem fidem calumniis suggerebat quā si eum purgaret antipater his accensus herodes quantum in dies singulos de affectu adolescentium detrahebat: tantum adieciēbat antipatro. In eandem uero partem inclinati sunt etiam qui regno parebant: hi uolentes alii pro imperio sicut ptholomeus amicorum carissimus: regisq; fratres ac tota progenies: oīa namq; in antipatro sita erant: & qd alexandro fuit acerbissimū cuncta in eorū p̄niciē m̄ris antipatri cōsilio gerebatur. Nouerca enī seuior erat: multoq; plus q̄ priuignos oderat: quos regia m̄r ædiderat

Sed quanquam omnes ut antipatro magis obsequerentur spes inducebat: non minus tamē præcepta regis quēquā ab adolescentibus seperabant: qui carissimis dixerat: ne quis ad aristobolum uel eius fratrem accederet: aut se ad eos applicaret: non solis enī regalibus erat formidini: uerū etiā externis. Nulli enim regum tantum potestatis cæsar dederat: ut fugitios suos quāuis ex ciuitatibus non subiectis ei liceret educere. Adolescentes autē delata in se facinora nesciebant: hisq; propterea capiebantur incautius. Nullus enī palam incausabat a patre: sed affectu refrigescēte paulatim intelligentes dolorē asperius excitabant. Eodem autē modo etiā pherorā patruū & Salomen amitam contra illos cōmouit antipater assidue: uelut cū uxore sermocinando: quibus in eos instigaretur. Huius autē inimiciciis conspirabat alexandri quoq; uxor glaphira multa de sua nobilitate cōmemorans: cunctarūq; se quæ ī regno uiuerent dominam esse dictitans: paternum enim genus a temeco: maternum ab dario histaspis filio ducere: multumq; ignobilitatē despiciens sororis & uxoris herodis: quæq; quæq; propter formam nō propter nobilitatem esset electa. Nam multas ei fuisse diximus uxores: quod licet & iudeis more priō plures habere: quodq; rex pluribus oblectaretur. Omnibus igitur propter superbiam & contumelias glaphiræ iuisus erat. Alexander. Salomen autem aristobolus: & si socrus eius erat: ipse inimicam sibi reddidit: & ante quidem propter maledictā glaphiræ sœuietē: & frequenter ei humilitatem generis obiciebat uxori quæ ipse plebeiam: reginam uero frater suus duxisset alexander: hoc salomes filia cum fletu matri nunciavit. Addebat autē qd aliorum quoq; fratrum matres idem alexander & aristobolus si regnum obtinuissent: textrices cum ancillis facere minitarentur ipsos quoq; uicorum scribas scilicet irridentes qd litterarum studiis operam darent. His commora salomes qd iracundiam cohibere non posset herodi cuncta indicauit. Satis autem idonea uidebantur contra generum dicēs. Et præter hæc alia quædam criminatio diuulgata est: quæ succendit animum regis. Audiuit enī alexandrum & aristobolum crebro matrem implorare: casumq; eius cum gemitu atq; imprecatoriōibus conqueri: ac sepe illū quædam ex mariannes uestimentis posterioribus diuidentem coniugibus minitari solitos esse qd cito pro regalibus delictis eas factis uestibus induerēt. His de causis herodes licet præstantem animum adolescentium formidaret: tamen ne spem correptionis eis absunderet: ad se eos uocauit. Romam enim nauigaturus erat: & quasi rex pauca interminatus pluribus quasi pater monuit: rogauitq; ut fratres diligerent promissa priorum peccatorum uenia si post hæc meliores fierent. Illi autem criminationum inuidiam deprecando fictas eas esse dicebant: purgationisque suæ fidem rebus ipsis posse constare: uerum quoq; ipsum debere omīsa facilitate credendi aditum maledictis obstruere. Nunquam enim calumniatores desore: dum cui persuadeatur extrahit. Cum his eum mature placuissent: qui ut patrem præsentī metu reiecto: de post futuris moerere cœperunt. Etenim cognouere Salomen sibi esse insensam: & patruū pheroram: utriq; autem leui & graues erant: sed amplius pheroras qui totius quidem regni præter diadema socius erat: proprios autem redditus habuit. c. talenta totiusq; trans iordanē fructus ipse caperet a fratre sibi donodata. Quin etiam tetrarcham eum fieri beneficio cæsaris idem herodes impetrauerat: regalique cuniugio dignatus erat: sorore uxoris suæ nuptū ei collocata. Et post illius mortem desponderat ei filiarum suarum maximam. ccc. talentis in dotem datis. Sed regale coniugium pheroras ancillæ amore captus refugerat. Quāobrem iratus herodes filiā quidem nuptum dedit fratris filio: qui post a parthis occisus est. Mox autem morbo pherore uenia data indignationem remisit. De hoc etiam erat opinio qd uiua regina herodem opprimere uoluisset ueneno. Sed tunc plurimis delatoribus aditus erat: ut quamuis amantiissimus frater esset herodis: fide tamen eorum quæ audisset adduceretur ad metum. Itaq; de multis qui suspecti erant habita questione postremo ad pherore amicos uenit: quorū nulla quidem fuit de maleficiis aperta confessio: sed qd amica suspecta in parthos cogitasset effugere prodiderunt. Huius autē consilii & fuge consciū esse aristobolum salomes maritum cui rex eam tradidit. Postquā superior ad ulterii causa peremptus est: sed nec salome criminatione libera manserat. Nam & hanc pheroras accusabat qd cum sillaeo procuratore obedire regi arabum de nuptiis constituisset quem inimicissimum herodes habet: conuicta autem & in hoc & in omnibus: quæ pheroras detulerat indulgentiam meruit: atque ipsum etiam pheroram criminibus soluit. Domus uero tempestas in alexandrum transit: toraque capiti eius incubuit. Tres erant eunuchi regi carissimi: & ex genere famulatus neminem id latebat. Vni enim uinum ministrare fuit cura: alteri coenam apponere: tertius autem dormitum eū collocabat: & cū ipso cubabat hos mueribus maximis alexander cupiditati suæ subiecerat. Itaq; postquā regi hæc sūt idicata ui tormentorū coacti & stuprū cōfessi sunt: & quibus essent ad hoc pmissis inducti aperuerunt: quomō eos sefellisset alexander nullam in herode spem habendam esse: improbo sene commemoras: & qui capillos isiceret: nisi ob hoc solū

eum etiam adolescentem putarent: uerum se coli oportere: qui etiam inuito eo regni esset futurus successor. Neq; multo post ab inimicis poenas repeteret: fortunatosq; amicos suos beatosq; faceret ac prae ceteris ipsos. Quin & obsequia potentiū alexandro clam parare: militūq; rectores Itemq; ordinū principes occulte ad eum cōuenire dixerunt. Hæc herodes adeo pertimuit: ut nō auderet statim delata pferre: sed exploratores die noctūq; submittēs dicta factaq; singula scruta batur: & de quibus suspitio esset illico trucidabat. Itaq; regnū eius acerbissima iniquitate repletū est. Nam pro suo quisq; odio uel inimiciis calūnias fingere: multiq; regis iracundia cædis cupida cōtra aduersarios abutebantur: & mendacio quidē confestim fides habebatur. Erant autē criminationibus ipsis uelociora supplicia. Deniq; accusabatur qui modo accusauerat: & cū eo qui ante iustus esset ducebatur ad poenā. De uita nanq; periculū regis quæstiones breuiore cōpendio terminabat. Ad hoc autē sæuitia processerat: ut nec eorū quāquā humanitus aspiceret: qui accusati non eēnt: uerū etiā amicis imitissimū sese præberet. Itaq; multis etiā regno interdixit: & i quos potestātē non haberet in eos dictis asperis sæuebat. Accessit malis antipater collectaq; amicorū caterua nullum criminationis genus omisit. Tantus etiam ineptia sua regem cōmentisq; delatorum timor inuasit: ut stricto instare sibi gladio uideret Alexandrum. Deniq; subito & ipsum cor reptum in uincula coniecit: & in amicorum eius tormenta perrexit: multi autem taciti moriebantur: nulla uitæ supra conscientiam proditi. Alii uero quibus mendatium impatentia doloris extorsit: de patris eum insidiis cum fratre Aristobolo cogitasse dixerunt tempusq; obseruaf: ut illo dum uenaretur occiso romam profugerēt. His tamen uerisimila non erant: sed necessitate cruciatus ex tempore fingeantur: libenti tamen animo rex credebatur pro consolatione accipiēs uincti filii ne id fecisse uideretur iniuste. Verum alexander suspicionem patris nullo modo aboleri posse arbitrabatur: ultro malis assentiendum putauit ac digestis aduersus inimicos. iiii. libris fatetur insidias: eorumq; se plurimos socios habere proscribit: ante omnes autem pheroram & salomen. Hanc enim etiam stupro sibi quondam esse mixtam: cum uim noctu adhibuisset inuito. lamq; libri in manibus erant herodis: multa & grauiora de optimatibus fere clamantes cum mature in iudeam archelaus uenit metuens genero simul ac filiæ quibus etiā prouidentissimo cōsilio succurrit: regisq; minas arte dissoluit. Mox enim cum eo congressus ubi nam est: clamat exitialis gener meus: aut ubi parricidiale caput aspiciam: quod meis manibus ipse lacerabo: addaq; filiam meam bono marito nouo. Nam & si consilii particeps non est: quia tamen eiusmodi uiri coniunx fuit inquinata est. Miror autem patientiam tuam cuius periculum agitur q; adhuc uiuit alexander: ego nanq; ita ex cappadocia properans ueniebam: ut qui & illum olim reperirem dedisse supplicium: & de filia quæstionem tecum haberem: quam uitæ atq; contemplationis dignitate illi desponderam. At nunc de utroq; nobis consulendum est: licet nimium pater sis: & ad puniendum insidiatorem filium minus fortis. Permutemus dexteras: & alter alterius iracundia uicariæ succedamus. Talibus increpans quāuis pertinacem fallit herodem. Itaq; quos alexander perscripserat libros legendos ei præbet singulisq; capitulis insistens cum eo deliberabat. Vnde occasionem sui consilii nactus archelaus paulatim causas in eos qui scriptis continebantur: & in pheroram contulit. Cum autem sibi credere regem uideret: considerandum est inquit ne forte adolescentulus tor nequissimorū insidiis circūueniatur: non tu ab adolescentulo: nec enim apparere cām cur in tantum ruerit scelus: qui & nūc regno potiretur: & successionem regni speraret nisi aliquos haberet huius persuasionis auctores: qui ad sinistram partē lubricum ætatis impellerent. Ab eiusmodi nanq; hoībus non solum adolescentulos falli: uerum etiā senes domosq; clarissimas totaq; regna solere subuerti. Consentiebat dictis herodes: iramq; paulatim remittebat in alexandro: & in pherorā excitabatur. Nanq; hoc erat librorū quatuor argumentū: qui ubi propensorem esse regis animum sensit: & in omnibus apud eum amicitiam archelai præualere: quā honeste non possit ex impudentia salutem quæsiuit. Relictoq; alexandro confugit ad archelaū. Et ille non inquit uidet quo se pacto eximat tantis criminibus inuolutum: quibus manifeste cōuinceretur regem insidiis uoluisse decipere oīumq; malorū præsentīū adolescentī causa fuisse: nisi malit omisissis artibus callidis & negādi pertinacia quibus insimularetur oīa confiteri: & a fratre pferim cū dilectus esset ueniam petere. Nanq; ad hoc ei modis omnibus se quoq; opem laturū paruit archelao pheroras: atraque ueste cum lachrymis: ut quam miserabilis appareret instructus ad pedes herodis accessit: sicque meruit ueniam postulans: & se quidem sceleratum esse fatebatur. Nanque omnia que sibi obicerentur fecisse. Horum autem causam esse dicebat diminutionem mentis atq; insaniam ex mulieris amore conceptam. Itaq; postq; stetit pheroras semetipse accusator ac testis tunc eum iam archelaus excusando herodis iracundiā mitigabat propriis uisus exēptis. Etenim se quoq; a fratre multo grauiora perpeßum. Naturale ius dicebat anteposuisse uindictæ

quippe in regnis uelut in magnis corporibus semper aliquā partem pondere ipso tumescere: quā recidi quidem non oportet: leui uero curari. Multa in hūc modum locutus archelaus. Herodem quidem pherore placidum reddidit: ipse autē alexandro tamdiu manebat iratus: si liāq; ab eo distractam secum abductūq; esse firmabat: donec herodem compulit ultro pro adolescentulo deprecari: ut iterum ei filiam desponderet. Satis autem cum grauitate archelaus cui uellet eam præter Alexandro collocari promisit: maxime enim impendere quæ iura inter se affinitatis inuiolata permaneant: regem autem sibi filium ab eo donatum infirmante nisi matrimoniū diremisset: q; & liberos iam haberent: uxor quoq; ab adolescente diligeretur: quæ si remaneret: peccatorum foret obliuio: si uero discederet causa de oībus desperandi molliorem nanq; fieri audaciā: si domesticis affectionibus distrahatur. Vix tandem cessit: unaq; & ipse rediit cum adolescente in gratiam & patrē eius reduxit. Proculdubio tamen eum Romam mitti debere: ait cum cæsare collocutūq; de oībus enim sese litteras ad eum fecisse. Consilium quidem Archelai quo geneg; periculo liberauit peractum erat: & reintegrata gratia in epulis & humanitate conuictus familiariter uersabantur. Abeuntem autem muneribus talentoz; septuaginta: folio quoq; aureo gēmis ornato. Et eupuchis & concubina donat herodes quæ panichis uocabatur. Itemq; amicoz; eius quiq; pro merito: quin & cognati regis omnes iussu eius Archelao dono dederunt: eumq; tam ipse quā optimates eius Antiochiam usq; profecti sunt. Non multo aut post quidam in iudeā uenit Archilai consiliis multo potentior: qui non solū reconciliationē gratiæ Alexandro quæsi tam fecit irritam: uerū etiam causa fuit ut periret. Laco erat genere nomine Ericles ad regni desiderium amore pecuniæ corruptus. Iam enī luxum eius regia tolerare non poterat. His amplissimis donis herodi oblati: uelut eoz; quæ aucuparetur illecebra: cum statim multiplicata recepisset imaculatam liberalitatē nihil esse ducebat: nisi regnum sanguine cōparasset. Itaq; regem adulationē falsiq; de ipso laudibus: & sermonis calliditate circūuenit: matureq; prospecto eius ingenio dictis simul & factis ne illi placerent inter primos eius amicos habetur. Nam & rex & omēs eius comites libenter ciuem sparthæ patriæ causā præcipuo dignum honore ducebant. Ille autē postquā fragilitatem domus animaduertit: fratruq; inimicicias & quēadmodū pater in singulos esset aiatus: Antipatri quæ quidē hospitio præuentus erat. Simulata uero amicicia fallebat Alexandrum olim se & Archelai sociū esse mentitus: quo etiā citius quasi probatus obrepfit. Moxq; ab eo fratri quoq; Aristobolo cōmendatus est. Pertentatis aut personis omnibus aliā alio modo subibat: ac primum fit antipatri mercenarius & alexandri proditor: illum exprobrando castigans q; cum fratrum sit maximus spei suæ negligit insidiatores. Alexandrum uero q; regina creatus & regiæ coniugis uir filium priuatæ mulieris pateretur regno succedere. Præsertim cum habebat magnam occasionē Archelaum: quæ quidem adolescenti uera fide suadere uidebatur q; amiciciam simulasset archelai. Vnde nec alexander quicquā metuens: & de antipatro quæ se mouerēt apud eum querebatur: & q; nihil mirum faceret herodes si cum matrē illorum interemerit: ipsis quoq; regnum auferret: quoz; causæ Euricles & miseris eos & dolere piter simulans etiā aristobolum ad ea dicenda pellexit: atq; ita querelis in patrē utroq; deuicto referens ad antipatrum secreto discedit: afflicto insidiarū quoq; mendacio quas ei fratres firmasse parabat: ac pene iam stricis gladiis in eum irruere. Ob hoc aut multa pecunia donatus ab antipatro laudator eius erat apud patrem: & ad extremum necis alexandri: & aristoboli redempta opera ipse accusatoris partibus fungebatur. Cūq; adisset herodem uitam ei se repēdere beneficiis sibi pro delatis: & lumē referre dixit hospitio. Nanq; olim alexandrum exacuisse gladium & confirmasse dexteram: uerū sceleri tanto fuisse impedimento q; societatem facinoris assimulasset. Alexandrum enī dicef nō bene secum herodem actum putare: q; regnum obtinuisset alienum & post matris eoz; necem principatum eius dilacerasset: nisi eam degenerem coapraret herodē: auitumq; ipsoz; regnū antipatro spurio propinaret. Proinde semet hyrcani manes & Mariannes ultum iri. Nec enim decere successionem regni ab huiusmodi patre sine cæde suscipere: multis ei rebus ad hoc excitari quotidie: quia nihil oīno loqui sine calūnia liceret. Nam si de nobilitate alioz; fiat mentio sine ratione se contumeliis affici patre dicente solus generosus alexander: & cui pater sit pro ignobilitate decori inuentionibus quoq; offendere si taceat. Si uero laudet cauillatorē appellari prorsus ubiq; immitem sibi patrem offendere: soli q; antipatro indulgentem: ob quæ uelle mori non recusare: nisi ex uoto insidiæ successissent: sin eum occidisset: primum salutis occasionem fore archelaum focerum suum ad quē facile possit effugere. Deinde cæsarem qui nunc usq; ignoraret mores herodis: nec enim sic ei astaturum ut antea patris præsentiam formidando: nec de suis tantum criminibus locuturum: sed primum totius gentis erūnas: & quos ad necē usq; tributis opprimeret uulgaturum. Deinde in quibus delitiis quibusq; actibus parte san guine pecuniæ cōsumptæ sint

& qui uel quales ex illis fuerint locupletati: qua causa ciuitates plagata: ibi aut quæsiturū: & aui
& matris necem: & omnia scelera regis retexturum: quibus cognitis nemo se iudicauerit parricidā.
His Euricles in alexandrum falso delatis antipatri laudes prosequeretur illum solum qui patrē
diligenter esse confirmans: quicquid adhuc insidias retardasset. Rex aut nondū præterite suspitionis
dolore cōpresso intolerabilis iracundiæ feritate turbatur: in hoc tempus nactus antipater alios
accusatores fratribus subornauit: qui eos dicerēt cum iocundo & tyrāno clā colloqui solitos eē
equitum regis olim principibus: tunc uero propter quasdam offensiones ordinibus motas. Hac
denique prædignatione succensus: confestim eos tormentis herodes subdidit. Illi autē nihil eorū
se quæ crimini darentur scire confessi sunt: sed oblata est quædam uelut ad propositum castelli
alexandri ab alexandro scripta epistola deprecante: ut cum aristobolo fratre se in castellum reci-
peret: si patrem interfecissent: tam armis quā aliis subsidiis eos uti permetteret: hanc alexander dio-
phanti cōmentū esse dicebat: qui regis erat notarius homo audacissimus: & cuiuslibet māus lit-
teras imitari percallidus. Itaque multis sæpe falso cōscriptis ad hoc postremo occisus est. Torto at
castelli quoque præposito: nec eius idicio quicquid herodes eorū: quæ delata erāt uera esse cognouit.
Sed quamuis nullum documentū ualidum proferret filios: tamē interī absolutos asseruari præ-
cepit. Euriclea uero domus suæ pestem ac totius sceleris fabricatorem bene de se meritum dato
remque salutis appellans: talentis quinquaginta donauit. Ille autem priusquā certū fama nūciaret ad
archelaum properat: aususque dicere: quod herodē reconciliaisset alexandro: ab illo quoque pecunias ca-
pit. Deinde in achaiam transgressus ad similia facinora male quæsitis abusus est. Postremo apud
cæsarem accusatus quod dissensionibus repleuisset achaiā & ciuitates spoliaret: inde fugat: atque hoc
eum mō pene alexandri & aristoboli persecutæ sunt: hoc loco dignū est Coumeuaristū huic spari-
atæ conferre. Namque is cū amicissimus esset alexandro: eodēque tempore quo Euricles ibidē erat
aduenisset percōtanti regi super his quæ ille insimularet: iuratus nihil se ab adolescentibus audisse
firmauit. Nec tamen id quicquid miseris profuit apud herodē solis maledictis aures paratissimas
aperientē eumque gratiosissimū sibi iudicantē: qui secum eadem crederet: hisdemque moueretur.
Incitabat præterea Salome crudelitatem eius in filios. Namque hanc aristobolus quo periculis inuol-
ueret: quam & socrum habebat: & amitā monitum miserat: ut salutē suā cōsuleret: quasi rex eā
decreuisset occidere iterum insimulatā quorum ante fuerat accusata: quoniam enī Silleo arabi nubere
cupiens: quem sciret eius inimicum: occulta illi secreta regis nūtiaret. Et hoc fuit extremū quo
tanquam tempestate oppressi adolescentes: non secus ac turbine pessundati sunt. Salome enī prius
cotendit ad regem eique monita aristoboli prodit: atque ille ulterius durare non passus: utrumque filiū
uinxit: & separatos asseruari præcepit. Deinde uolumū militiæ magistrū: & ex amicis suis olipū
descripta ferentes indicia proficisci iussit ad cæsarem: qui postquam Romā naui delati sunt: regisque
litteras reddiderunt: uehementer quidē cæsar in adolescentes exarsit: uerū etiā potestatem in filios
a patre auferendam esse non duxit. Denique rescribit ei ut ipse sui dominus esset arbitrii: melius
tamen facturum dicens: si in cōmuni consensu propinquoꝝ suorum prouinciæque rectorum de
insidiis quæreretur: eosque si delato crimini reperiret alitē occideret. Si uero fugā tantū esse me-
ditatos mediocri supplicio cōtentus esset. Parit scriptis herodes: cunctū quo cæsar iusserat
peruenisset cogit iudicium. Præfederunt aut iudicio rectores: quibus a cæsare scriptum fuerat:
saturninus & penaius legati: & cū his uolumnius procurator. Itaque propinqui regis & amici: nec
non & Salome & pheroras: & post hos optimates syriæ præter archelaum regē. Namque hūc hero-
des quod alexandri focer esset suspectū habebat. Sed filios quidē satis puido consilio in iudiciū non
produxit: sciebat enī quod si tantū uisū fuissent omni mō ad misericordiā cūctos impellerent: si uero
etiam dicendi copiā nacti essent facillime alexandrū obiecta diluere. Igitur illi quoque custodiebāt
in platene uico sidoniōꝝ. Exorsus aut rex ueluti cū p̄sentibus ageret cōmouebat: & insidias quidē
timide obiciebat. Nam probatiōibus deficiebat maledicta uero & probra & iniurias: & peccata
plurima in se admissa prosequeretur: eaque morte grauiora esse confessoribus demonstrabat. Po-
stremo cū nemo cōtradiceret semetipsum argui miserabiliter questus: acerbāque uictoriā uincere
singulos sniam rogat in filios: & primus saturninus cōdēnādos esse adolescentulos: sed nō morte
p̄nunciauit: nec enī fas esse cū tres ipse astantes habet filios mortē alienis decernere. Idem etiam
duobus legatis uisum est: eosque nonnulli alii secuti sūt. Tristē uero sententiā primus uolumnius dixit
cunctique post eū herodis æmulatione uel odio: neque indignatione quisquā necādos esse adolescé-
tes iudicauit. Tunc aut uniuerſa iudæa & syria suspensa quidē opperiebat huius tragediæ finē:
sed nemo æstimabat herodis crudelitatem ad parricidiū usque processurā. Ille tantū filios tyrū traxit:
atque inde naui cæsareā deuectos: quo mortis genere perimeret cogitabat. Interea uetus quidam
regis miles Tyro noie: qui & filium habebat alexandro assuetum atque amicum: & ipse diligebat

adoleſcentulos: præ nimia indignatione mētis in poſtremo hos circūiens clamitabat cōculcatā eſſe iuſtitia ueritatē periſſe: naturam eſſe conſuſam: uitāq; hominū iniquitatis eſſe plenā: & oīa quæ dolor contēptori uitæ dictaſſet: deinde ipſum etiā regē auſus adire: mihi uero inquit oīum uideris eſſe infeliçiſſimus: qui contra cariſſimos nequiſſimis credas. Siquidē pheroras & Salome fidem apud te aduerſus filios habent: quos ſæpe ipſe mortis ſupplicio dignos eſſe iudicaſti: neq; aduerſus hoc eos agere: ut iuſtis ſucceſſoribus deſtitutus cum ſolo remaneas antipatro capi facile regem optantes. Verū tamen cogita ne ille quoq; militibus odioſus ſit propter cādē oīum fratrum. Nullus enim eſt qui non adoleſcentiū miſereatur. Principū autē plurimī etiā palā grauiter ferunt. Hæc dicens ſimul eos: quibus res indigna uideret noīabat. Rex autē ſtatī illos & ipſum cū filio cōpræhendi iubet. Ibiq; cū aliis quidā regalis tonſor noīe tripho: neſcio qua exagitatus infania ſemeripſum indicans ꝑſilit: ac mihi quoq; tyro inquit iſte perſuaſit ut occasione rondēdi no uacula te occiderē: magnaq; alexādrū daturū munera pollicebat. His auditis herodes: & tyronē eiūſq; filium: & tonſorē ſubdidit quæſtioni. Cūq; illi ꝑnegarent: tonſor autē amplius nihil diceret tyronē uehementius torqueri iuſſit: tū quæ filius eius ꝑris miſeratiōe cōmotus cūcta ſe regi: ſi eū ſibi cōdemnaſſet indicatūꝑ promiſit. Eoq; relaxato ipſius occidendi patrē ſuum habuiſſe uolūtatem: dixit impulſum ab alexandro. Hoc autē quibuſdā factū ab adoleſcente uidebat: quo tormentis eriperet patrem. Nonnulli ueꝑ eſſe firmabant. Herodes tamen & militū ꝑcīpibus & tyronē ꝑo contione accuſatis: ita in eos armauit populū: ut ibidē cū tonſore lignoꝝ & lapidum ictibus interirent. Filios uero in ſeaſten miſſos: quos non longo a cæſario interuallo diſtaret: of focari ꝑcēpit ea quæ re mature ꝑfecta in caſtellum alexādrū mortuos aſportari cū alexādro materno auo ſepeliendos. Hic ſinis quidē ariſtobolo & alexandro uitæ fuit. Antipatro cū iā ſine controuerſia ſucceſſorem regni ſperaret: intolerabile gentis exceꝑit odiū cunctis ſcientibus illū omnes fratribus ſuis conſeruſſe calumnias: nihiloq; minus timor eū nō mediocriſ ſollicitabat creſcente ſobole ꝑeremptoꝝ. Erant enī alexandro ex Claphira filii duo Tygranes & alexander: itemq; ariſtobolo ex beronice ſalomes filia herodes & agrippa & ariſtobolus: filiaq; herodias & marianne. Sed glaphirā qnidē herodes cū dote ſua in Cappadociam dimiſit poſtquā alexandrum interfecit. Beronicem autē ariſtoboli coniugē auunculo antipatri nuptū dedit: qui ut ſalomen q̄ offeſam habebant ſibi reconciliare iſtas nuptias excogitauit. Idē uero etiam pherorē mūeribus aliisq; obſequiis atq; amicis ꝑcetera cæſaris ambiebat: magnas romā mittendo pecunias. Satur ninum enim cū aliis omnibus apud Syriā donis expleuerat: hoc autē magis inuiſus erat cunctis ꝑ plura donabat: uelut oꝑe tantas non munificentia largiretur: ſed metu conſumeret. Itaq; eueniebat ut nec accipiendum beniuolentia quicquā ꝑfecerit: quibuſque nihil dediſſet acerbiores in imicos haberet. Indistributionibus munerū quortidie largior erat: cū ꝑceter ſpem uideret orbos ꝑeros ab herode curari quantūq; illum ꝑeremptoꝝ cædis ꝑoeniteret ꝑolis eoꝝ miſeratiōe ſignificari. Conuocatis enī ꝑopinq̄is ac amicis ſuis: & ꝑupillis aſtantiſ ſuis cū lachrymis oppleſſet oculos dixit: hoꝝ qdē mihi ꝑatres fortuna quædā triſtis eripuit: ipſos atꝑ orbitatis miſericordia cū natura cōmendat. Experiar itaq; ut ſi ꝑater infortunatiſſimus fui: auus tamen ſim ꝑrouidentior: & a quibus poſt me regantur amantiſſimos mihi relinq̄a. Deſpondeo igitur filiā tuā pherora maximo filiorum alexandri ut ei curator ſis neceſſarius. Tuo uero antipater filio ariſtoboli filiā: eris enī hoc mō ꝑater orbatꝑ. Sororē uero eius meus herodes accipiet: & ꝑontifice auo materno ꝑronatus. Et de his quidē ſit iudiciū meū: neq; quiſquā dirimet quin me amabit. ꝑecor autē deū etiam bono regni mei: meorūq; nepotamē copulare nuptias: atq; hos ꝑeros ꝑlacidioriſ ſuis: quā ꝑatres eorum oculis aſpicere. Poſtquā hæc locutus effleuit & ꝑeroꝝ dexteras iunxit: benigniſſi me conſalutatis ſingulis dimiſit conſiliū: ſtatī dirigit antipater quantūq; dolore affectus eēt ne minē latuit ꝑupilloꝝ. Nanq; honorē apud patrē quoq; ſibi derogatū exiſtiabat: iterūq; de rebus cunctis ꝑericulū fore: ſi alexandri filius ꝑceter archelaū etiā pherorā adiutorem haberet: ad hoc reputabat odiū ſuum: & orbitatis miſerationē qua tota gens flectebatꝑ quanto uiuentiū ꝑeroꝝ ſtudio: & quanta memoria mortuoꝝ ſcelere tenerent iudæi. Itaq; omnimodo dirimere ſꝑoſalia ſtudit: & callide quidē ꝑatri ſurripere timuit ſæuietiā: acriterq; uigilanti ad ſuſpicandū. Palā uero eū ſupplex adire auſus ē corāꝑ deꝑoſcere: ne ſe honore ꝑriuari quo dignū eēt iudicaſſet: nudūq; regis nomē habere uellet: regni autē ſubſtantiā ꝑenes alios eſſe: nec enī poſſe regē obtinere domi natum: ſi ꝑceter auū Archelaū etiā Pheroras Alexandri filio ſocer eſſet adiunctus. Inſtantiſſime uero ꝑrecabatur: quia numeroſa eſſet regia ꝑrogenies nuptias ꝑmutari. Nouē nanq; regi uxores erant: ſed harum ſeptem unde filios ſuſceꝑerat ipſum antipatrum ex doſide herodem autem ex Marianne ꝑontificis filia: itemq; antipan & Archelaū ex Martha ceaſamaritide filiāq; Olympiadē: quā frater eius ioſephus habuerat: ex hieroſolomytide uero Cleopatra heroden & Philipꝑū: nec

non ex Pallade Phasellū. Habebat autē filias quoq; alias Bosamen & Salomen: unā ex Phedera: & alteram ex Iopide: duasq; uxores sine filiis consobrinam & sororē ac prāter has Alexandri & aristoboli sorores duas ex marianne. Cum igitur tanta prolis copia superesset aliter nuptias iūgi postulabat antipater. Rex autē perspecto eius animo quid de pupillis cogitaret uehementē iratus est: quippe filioq; quos interfecerat casum reputans formidabat: ne etiā hi quandoq; criminatio nū antipatri prāmiū fierent: sed tunc quidē seuioribus dictis protelat. Postea uero blāditiis eius abductus sponsalia reformauit: ac primum ipsi antipatro Aristoboli filiam collocat: filium uero eius iungit filiae Pherore. Hinc licebit aduertere quantū anti parri ualuerit adulatio: q; ipsi in simili causa impetrare salome non potuit. Hanc enī quāuis soror esset: atq; hoc saepe intercedēte. Iulia uxore cæsaris postulasset arabum regi nubere non passus est: sed inimicissimā sibi fore iurauit: nisi ab hoc studio destitisset. Posteaq; inuitam Alexe cuidam ex amicis suis i matrimoniu dedit: eiusq; filiarum unam alexandri filio: alteram antipatri auunculo tradidit. Natarum autem Mariannes una sororis filium habebat Antipatrum. Altera fratris Phaselum. Sic interrupta pupillorum spe antipater & pro sua cōmoditate affinitatibus iunctis expectatione certa nitebatur: adiectioneq; malignitati fiducia nequaquā erat tolerabilis: nā quia singulorū odium uitare nō potuit: securitatem sibi extorquere querebat. Cum prāterea pheroras ei ueluti iam cōfirmatō regi obsecundaret: quī & mulierum cōflata in aula cōflatio nouas turbas excitabat. Etenī pherore uxor cum matre ac sorore sua: necnon & matre antipatri multa in regno insolenter agebat: ausa etiā duas regis filias contumeliose tractare: cui rei maxime ab antipatro erat abiecta. Itaq; cū illi iuissae essent: alis quidē morigeras habebāt: sola uero salome aduersabat eorū concordiae q; nō bono regis coirent apud ipsū insimulabat. Cognita uero eius delatiōe mulieres quodq; herodes ægre tulisset: aperto quidē cōuentu & familiaritate abstinerūt: cōtra uero etiā discordare inter se rege audiente simulabant. Cū his colluderet antipater: ut palā pherore minie dubitaret offendere: occultos at coetus & nocturnas cōmessationes habebant: earūq; cōfessionē fecit obseruatio firmior: cum horum nihil ignoraret Salome: sed herodi cuncta nunciaret. Ille autē ardens iracundia maximeq; contra Pherore coniugē q; eā prā cæteris accusaret salome conuocato cognatorum amicorū consilio: & talia multa mulieris & filiarū contumelias crimini dedit: quodq; pharisæis mercedē cōtra præbuisset: fratresq; sibi hostē reddidisset expugnatū uenenis. Postremo cōuersus ad pheroram: utrum aut se fratrem an uxorem uellet optare. Cūq; ille se citius uita dixisset quā coniuge cariturum incertus quid ageret ad antipatrū sermonē cōtulit: ac ne cū pherora: uel eius coniuge. aut quouis alio quā ad eā pertineret unquā colloqueretur edixit. Verum ille palā praecepta custodiens in occulto cū his pernoctabat. Metuensq; obseruationē salomes p amicos in italia degentes ut romā proficisceretur effecit: ipsorum platis litteris ubi antipatrum aliquanto post tempore ad cæsare mitti oportere perscriberent. Igitur Herodes nihil moratus eū misit cunctis quæ usui forent magnaq; pecunia liberaliter instructum. Testamētūq; una portādū ei dedit in quo Rex ipse Antipater inscriptus erat. Et Antipatri successor Herodes ex Marianne pontificis filia procreatus. Quī & silleus arabs itidem Romam neglecto cæsaris praecepto nauigauit. De his cum Antipatro certaturus: de quibus cum Nicolao cām antedixerat. Non leue autē cū areta rege suo certamen habebat: cuius & alios amicos interfecerat: & seniū in petra oppido potentissimū: redemptorq; phabato dispensatore cæsaris fautore utebatur etiā in heroden. Sed maiore pecunia data herodes phabatum a silleo remouit: ac per semetipsum quæ cæsar iusserat exigebat. Ille autē cum nihil dedisset: accusabat apud cæsare phabatum dispensatorē esse dicens: non quæ ipsi: sed quæ herodi expedirent. Quibus cōmotus ad iracundiam phabatus adhuc autē apud heroden maximus habebat: secretorum sillei proditor factus est regiq; indicauit q; Silleus corinthū eius satellitem pecunia corrupisset: eūq; asseruari oporteret: neq; rex id facere dubitauit: quoniā corinthus iste licet in aula regis esset educatus ex Arabia tamē fuerat oriundus. Igitur mox non illum solum corripi: sed etiā duos alios Arabas iussit eum apud repertos unū sillei amicum: alterū philarchum. Qui subditi quæstiōe magna pecunia corintho: ut heroden occideret psuasisse cōfessi sunt. Illi quidem etiā a Saturnino rectore syriæ interrogati Romam transmissi sunt. Herodes autē pherore uehementius imminebat: ut repudiaret uxorē. Aliquid enī quod mulierē plecteret excogitabat quia multas i eam odiū causas haberet: donec ipsum etiā fratrem cū ea supra modum indignatus eiecit. Pheroras autem æquo animo accepta iniuria in tetrachiam suam recessit: iuratus unum sui exilii finem sibi fore mortem herodis. Neq; se ad eum reuersurum esse dum uixerit. Deniq; nec ægrotum quamuis saepe accitus fratrem uisere uoluit cum quibusdam mandatis eum quali moriturus uellet instruere. Sed ille quidem prāter spem conualuit. Postmodum autem pheroras in morbum incidit: tumq; herodis patientia demonstrata est. Nam & uenit ad eū

& humanissime curatū uoluit. Sed morbū superare nō quōuit: in diebus enim paucis ē mortuus. Quem licet ad ultimum uitæ diem dilexisset Herodes: tamen q̄ illum quoq; ueneno peremerit fama uulgatum est. Verum eius corpore in hierosolymā portato luctum maximū cunctæ gēti denūtiāuit: clarissimāq; funus sepultura dignatus ē. Vnus qdē interfecto Alexandri & Aristoboli hunc exitum uitæ sortitus est. Transiit aut̄ in Antipatrum auctorem pœna sceleris ex interitu pherore nacta principium. Quidam enī ex eius libertis cū regem tristes adiissent fratrem ipsius pheroram ueneno interemptum esse dicebant. Nam quendā ei cibū obtulisse coniugē suam nō eo quo solebat modo conditum: eoq; sumpto illū morbo protinus esse corruptum uenisse autē ante biduum matris ac sororis eius accitu quādā ueneficā mulierculā ex Arabia: ut uenenu pherore cōficeret amatoriū & p̄ amatorio dedisse mortiferū fillei consilio. Namq; illi notum fuisse: percussus igitur plurimis suspitiōibus rex: ancillas & nōnullas libertinas quæstioni subicit. Ibiq; tum exclamat aliqua doloris impatiens. Deus cæli terræq; rector in matrē Antipatri quæ horū nobis malorū cā est uindictæ. Hoc rex indicium nactus persequēbā: ulterius idaginem ueritatis. Mulier uero & matris antipatri familiaritatē cū pherora eiusq; uxoribus & occultos eorū cōuētus: aperuit quoq; pheroras & Antipater redeūtes a rege: tota cum illis nocte potare soliti essent seruis omnibus exclusis & ancillis. Vna quidē libertinæ hoc indicauit. Cum aut̄ ancillæ separatim: singulæ torquerentur: patuit omnium dicta congruere: quā de cā romam quidē Antipater ex composito pheroras aut̄ trans flumen recedere curauisset. Nam sæpe illos in sermone dixisse q̄ post alexandrum & Aristobolū ad ipsos eorūq; coniuges transiturus esset herodes. Nec alicui posse parcere: qui marianne eiusq; filiis minime pepercisset: ideoq; melius esse ab hac bestia: quā longissime fugere. Sæpe autem dixisse matri antipatrum conquerentem q̄ cū ipse iam carus eēt pater in dies singulos iuuenesceret seq; fortasse priusquā regnare incipiat moriturus: aut nunquā ille decesserit quando autem istud fiet: uoluptatē sibi successionis omnino fore breuissimā. Pululare præterea hydræ capita hoc est Alexandri & aristoboli filios: sibi autem filiorum quoq; spē ademptam esse patris iniuria: qui non eorū quenquā post mortem suā regni successorē: sed Mariannes filium scripserat heroden. Qua quidē in re prorsus eum senectute delirare: si testamētū suum standum arbitraretur. Te nāq; ut ex eius progenie nemo superesset: curaturum. quī etiā cū omnes patres quibus inuisum quā filii fuerunt nomen odio uindictæ. Plus tamen eum etiā fratres odisse. Deniq; nuper sibi ne cum pherora colloqueret. c. talenta donasse atq; cum pheroras diceret quid enim per nos lædabatur: respondisse Antipatrū utinā cunctis ablati nudos se dūmodo uiuos relinqueret. uerum hoc nequaquā fieri potest ut tā pestiferā bestiam quisquā effugiat: sub qua nec amicis esse palam liceret. Deniq; nunc occulte inquit conuenimus: licebit autē aperte si uiroꝝ spiritum manusq; habeamus. Hæc in tormentis ancillæ prodiderunt: & q̄ pheroras cum illis petram fugere cogitasset: ut omnibus aut̄ dictis herodes crederet. c. talentis effectū est. De his enī soli antipatro dixerat. Igitur ante alios ī dosiden antipatri matrē furor eius erūpit: eamq; omni ornatu quē illi donauerat spoliata multis comparato talētis expellit. Deinde ita disposita pherore mulieres a tormentis recreabat. Timore aut̄ pavidus erat & ad omnes suspitiōes excitabatur multosq; innocentes metu ne quē nocetiū prætermitteret in tormēta ducebat. Hic ad samaritā cōuertit antipatrum qui procurator erat antipatri: & ex illius cōmentis cōperit necandi sui causā ex ægypto antipatrum uenenu malū petiisse p̄ aliquē antiphili collegā: idq; ab eo antipatri auunculū accepisse hērdionē ac pherore tradidisse. cui mandasset Antipater: ut Heroden occideret: dum ipse romæ abesset: ac suspitiōe careret: pheroram uero uenenu uxori suæ dedisse seruandum. Itaq; hanc euocatā statim rex quod acceperat afferre iubet. Illa uero quasi alatura egressa de tecto se præcipitē dedit: ut eo modo exprobrationis & regis uerbera pueniret. sed dei prouidentia sicut apparet quæ ab Antipatro pœnas repeteret non in caput: sed ī alteram delata partem periculum mortis euasit. Portataq; ad regem ubi resipiscere potuit. Nam casus eā perturbauerat: & quamobrem se præcipitasset interrogata iurante rege: q̄ uera dicēti remitteret omne supplicium: sin fallā promere maluisset: corpus eius tormētis absumeret. Neq; sepulturæ quicquam relinqueret: paulisper tacuit. Deinde quid inquit secreta custodio cō pheroras obierit antipatro qui nos omnes perdidit seruatura? Audi rex & tecum deus testis ueritatis qui falli nō potest. Cum pherore morituro lachrymās affiderem: tunc ille me ad se uocauit: & multū inquit mulier de fratris erga me animo sum deceptus. Nam qui sic me diligere inuisum habui: & necare cogitauit: qui tanto nunc mei: licet nec dum mortui: dolore cōfunditur. Sed ego quidem ob impietatem pretium fero: tu uero quod in eum seruas relictum nobis ab Antipatro uenennū huc affer propere: meq; uidente consume: ne ad inferos quoq; ultricē huius sceleris conscientia deferam. Ita ut iussit attulit: & magnam quidem ueneni partem sub obrutibus eius ī ignē effudit:

modicum uero mihi per dubios casus & quæ te metuerē reseruauī. His dictis illa quidē omīno paululum quiddam ueneni habentem pixidem profert. Rex quidē i matrem fratreq; Antiphili contulit quæstionē. Verum hic quoq; antiphilum ex ægypto attulisse pixidem fatebatur: illūq; uenenum a fratre apud Alexandriam exercente medicinam accepisse dicebant. Totum autem regnum circueuntes Alexandri & Aristoboli manes ipsi erant incertarum rerum exploratores atq; iudices: & a suspicionibus remotissima approbationes trahebāt. Deniq; etiā pontificis filiā mariannā cōsciam esse maleficiorum patuit. Hoc enim tortis eius fratribus demonstratū est. Rex autem matris audaciam filii quoq; penuria coercuit. Nam quem illa peperat herodem Antipatri successorem scriptum ex testamento deleuit. Post hæc etiā batillus nouissima cōsiliog; Antipatri fides documentis accessit. Namq; is erat quidam libertus eius: aliud autem uenenum ferens: hoc est aspidum uirus aduenerat: aliorumq; serpentum sucos: ut si prius fuisset inualidū: hoc se pheroras cum coniuge in regem armaret. Idem uero præter susceptam contra salutē p̄tis audaciam uelut operā subsiciuam habebat epistolas aduersum fratres compositas ab Antipatro. Erant autem romæ in studiis archelaus & philippus iam adolescentuli magniq; animi regis filii quos Antipater uelut imminentes spei suæ remouere festinās: quasdam in eos litteras ipse finxit amicorum nomine romæ degentium. Nonnullis autem corruptis scribere persuasit. q; multis patrem maledictis carperent: Ac de Alexandri & Aristoboli nece manifeste quererentur: seq; accitos esse grauiter: iam enim pater eos redire præceperat: idq; maxime sollicitabat Antipatrum. Quin etiam priusquā proficisceretur in iudæa constitutus Antipater: eiusdem modi contra eos romæ litteras mercabatur: patrem adeūdo uitandæ suspicionis causa fratres purgare simulabat: quædam falsa scripta: quædam uero adolescentiæ peccata esse commemorans. Quo quidem tēpore scriptoribus epistolarum quas in fratrum perniciem simulabat: plurimis pecuniis datis sūptuū confundere tentabat indicia. uestem prætiosam: uariaq; stragula: poculaq; argentea: necnō & aurea comparando: aliaq; plurima instrumenta: ut pretiorum magnitudine mercedes falsariis erogatas cæaret. Deniq; cc. talēta rettulit expensā & maxima fuit occasio causæ filiei. Vniuersis autem malis eius tunc minoribus maiore conceptis: cum omnia quidem tormēta de parricidio: epistolæ uero de iteratis fratricidiis conclamarent. Nemo tamen ex iudæa ueniētium: quo in loco fortunæ domus essent nūciauit: quamuis inter scelus probatum & eius reditum septem mēsum interualla fluxissent. Ita erat inuisus omnibus. Fortasse autem etiam quibus indicandi uoluptas fuit: per interfectorum fratrum manes obmutescabant. Deniq; Romam litteras misit cōtinuo se conuenturum esse: q; honorifice dimissus esset a cæsare nuntians. Rex autem insidiatorum manus tenere desiderans: timensq; ne si quid præcississent forte cauerent ipse quoq; litteris beniuolentiam simulans: & alia familiarissime scripsit: & ut reuersionem suam maturaret orauit. Nam si properasset matris suæ quoq; offensionem posset cōponere: quam expulsam esse non ignorauit Antipater. Primam quidem de morte Pherore acceperat epistolam apud tarentū eūq; uehementer luxerat: id autem nonnullis de patruo laudabile uidebatur: sed quantū intelligi datur causā doloris erat q; insidiæ pro uoto non cesserant. Neq; tam pheroram flebat quam maleficiorum ministrum. Præterea metus eum quidam ob ea quæ confecerat occupabat: ne quādo forte deprehenderetur uenenum. Tum autem in Cilicia patris epistola sibi reddita quam supra memoraui: statim quidem festinabat: sed postq; in celenderium delatus est: subit eum quædam materni casus cogitatio anima iam per semetipsam diuinante. Et amicorum quidem prudentiores ei suadebant: ne prius patrem conueniret: q; pro certo cognosceret. quibus ex causis matrem suam repudiasset. Namq; timere ne forte criminationes eius auctæ fuissent. Minus autem prudentes & uisendæ patriæ cupidi magis quam q; antipatro esse utile considerantes ut properaret monabant: ne ex ipsa mora & patri causam prauæ suspicionis & calumniam præberet calumniantibus. Nunc enim si quid motum est in absente esse factum nec enim præsentē illo quēq; id ausurum fuisse. Absurdum enim uideri propter suspensiones incertas certis bonis carere. Neq; enim mature se patri reddere: ab eoq; regnum accipere quo solo ipse niteretur. Paruit his antipater impellente fortuna transmissusq; i sebastum cæsariæ portum defertur. Occurrit autem illi præter opinionem maxima solitudo: cū oēs eū deuitaret: nullusq; auderet accedere. Nā & si semp æque inuisus erat odio tamen ut proderetur: tunc data libertas est. Multos autem auertebat ex Rege formido: quoniam cunctas iam ciuitates de antipatro fama repleuerat: solusq; de se quid ageret antipater ignorabat. Nec enim uel clarius eo quisq; deductus est: cum romā nauigaret: uel ignobilis idē susceptus ē. Enī uero clades ille domesticas itelligēs calliditate celabat: metuq; poenæ mortuus uultu cōfidetiā simulabat. Et neq; fugæ spes ulla erat: neq; ex circūstātib; malis emergere poterat: certūq; nihil ei de domo ne ibi qdē nūtiabāt: id enim regis itermiatio phibuerat.

Vnde interdum etiam spes eum pertētabat hilarior: aut nihil esse deprāhēsum: aut si quid esset. Hoc sese impudentia sua diluiturum ac dolis quæ sola instrumenta salutis haberet. Itaq; his armatus sine amicis in regiā uenit q̄ a prima ianua cum iniuria sunt repulsi. Forte autem Varus syriæ rector intus aderat. Ingressus inde ad patrē confirmatusq; audacia uelut eius salutandī cā propius accedebat. Cum ille obiecta manu & capite declinato exclamabat. Et hoc paricidæ est ut me amplexari uelis: qui tot maleficiis inuolutus corruptum habes impiū caput: neq; me atin gas priusquam criminibus te exuas. Dabo enim tibi iudiciū & iudicē qui opportune præsto est uarum. Vbi & quemadmodum te purges ī diē craftinū meditare. Nam & tempus indulgeo calliditatibus tuis. Ad hæc meru obstupefactus Antipater quia respondere nihil potuit: reuersus ē. Cum autē ad eū uenisset mater & uxor cunctas enī probationes exposuerunt. Tumq; recepta mē te quo pacto sese defenderet cogitabat. Postero autē die rex exhibito propinquoq; atq; amicorū consilio antipatri quoq; amicos uocat. Ipse autē cum Varo residens: cunctos iudices iussit adduci in quibus erant serui matris Antipatri quidam pridem cōprāhensi qui ab ea litteras ad eū portauerunt huiusmodi. Quoniam illa omnia patri tuo cognita sunt: caue ne ad eū uenias: nisi ali-quod auxilium a cæsare impetraueris. Itaq; is una cū aliis introductis ingreditur Antipater. Cūq; pronus ante pedes patris cecidisset: oro inquit pater ne quid de me præ iudices: sed itēgras aures satisfactioni meæ præbeas. Demonstrabo enim me innoxium si tu uelis. Ille autē magna ei uoce impetrato silentio ad Varum locutus est q̄ & tu uare & quilibet iustus iudex antipatrum morte dignū iudicauerit certe scio. Vereor autē ne mea quoq; tibi sit inuisa fortuna omniq; calamitate dignum deputes qui tales filios genuerim. An qui magis hoc tibi miserandus uideri debeo: q̄ erga tam scelestos indulgentissimus pater fui. Nam illis prioribus adhuc adolescentulis regnū detulerā: eosq; romæ educatos amicos cæsaris fecerā. Sed q̄ aliis inuidendos Regibus æmulādosq; constitui meæ salutis hostes inueni quoq; tamen interitus Antipatro magis profuit. Isti enim q̄ adolescens & successor meus futurus esset maxime securitas quærebat. At uero hic adolescē-tulus belua patientia mea plusquā necesse expletus ī me satietatem suā pfudit: eiq; diu uiuere sum uisus. meaq; senectutē grauiter tulit rexq; fieri nō nisi parricidio passus est: quæ quidē nō pfecto iniqua ratione cogitauit: q̄ ex agro abiectum reduxerim: & exclusis quos mihi regina perperat filiis regni mei uicarium declarauerim. Equidem tibi uare confiteor meæ mentis errorem. Ego illos contra me filios irritaui qui antipatri gratia spes eorum iustas abrui. Quid enim tantum de illis quantum de isto bene sū meritis: cui uiuus etiam potestatem meam pene concessi. apte autem regni successionem testamento reliqui: & præter destinatos ei separatī quinquaginta red-ditus talentorum sumptum passim mea pecunia subministraui: ac nuper Romam quoq; nauiga-turo dedi. .ccc. talēta quēq; solum ex omni familia mea tanquam patris seruatore celari com-mendaui. Aut quid illi tantum sceleris quantum antipater admiserunt: qđ ne de his habui tale in-diciū quales demonstraui huius insidias: at etiam probō qui ausus est aliquid parricida rursum ueritatem dolis quærat obtegere: quod tibi Vare cauendum sit. Nam ego istam beluam noui: & quam sit uerisimilia dicturus: iam non prospicio fletusq; simulatos. Hic est qui me quondam nonebat ut uiuum Alexandrum cauere. neq; meum corpus omnibus crederem. Hic est q̄ usq; ad cubile meum solebat ingredi & circūspicere ne quis mihi pararet insidias. Hic somni mei cus-tos erat: & securitas dator qui consolaretur somnium peremptorum & uiuentium fratrum be-niuolentiam diiudicaret. Hic propugnator & fatelles meus. Cum eius calliditas Vare in mentē uenerit: & quemadmodum singula simulasset uix me credo uiuere tanq; grauē insidiatorem quo pacto effugerim miror. Verūtamen quia fortuna quædam excitat contra me domum me-am mihiq; amicissimi semper insensī sunt: ego quidem fatorum iniquitatem flebo: & mecū ipse solitudinem gemam. Nemo autem qui meum sanguinem sitierit ebibetur: etiam si per omnes filios meos indicia uentura sint. Hæc dicens ipse quidem interrupto sermone tacuit dolore cō-fusus. Nicolao autem uni ex amicis probationes iussit exponere. Inter hæc autem Antipater sub lato capite: cum prostratus ante patris pedes maneret exclamat. Tu pater meas partes defendisti. Nam quomodo ego parricida quem tu semper seruatore te habuisse commemoras. Aut si fi-cta ut dicis simulataq; mea pietas fuit. Cur in aliis tam callidus in hoc adeo demēs fui: ut nō in-telligerem q̄ si homines lateret tanti sceleris cogitatio: cælestem latere iudicem omnino nō pos-set: qui ubiq; præsto esset: & cuncta cōspiceret. An fratrum exitum ignorabam: quos ob ea deus ultus est: quæ de te male tractauerant. Quid autem fuit cur me tua salus offenderit. Spes regni. Sed regnabam. Odii suspitio. Sed diligebam. An ex te metus aliquis. An quin tui seruans alijs ti-mendus eram. Sed egestas causa fuit. multo minus. Quis enim magis expensarum habuit pote- statem. Si autem omnium hominū perditissimus essem: immanisq; bestię animum gererē: certe

mansueti patris beneficiis uinceret: quæ sicut tu dixisti reduxeris: totq; filiis anteposueris usq; Regem declaraueris: aliorumq; bonorum magnitudine reddideris inuidendum. O me miserum acerbissimamq; peregrinationem meam: quam longum laboris tempus: magnūq; insidiaribus spatium præbui. Sed tantum tibi pater tuusq; rebus aberam: ne Silleus tuam contemneret senectutem. Roma mihi testis est pietatis: & princeps orbis terræ cæsar: qui me patris amatorem sæpe uocitabat. Accipe pater has eius litteras fictis in me criminationibus ueriores: hisq; me defendo. Hæc affectus erga te mei argumenta certissima recordare: quam ingratis hinc nauigantē scis: latentes in regno contra me inimicitias non ignorantem. Tu pater inuitus me perdidisti: tu compulisti ut darem accusandi tempus inuidiæ. Verum ad indicia ueniam. Ecce adsum terra mariq; nihil usquam parricida perpeßus. Sed nondum me hoc argumento diligas. Nam & apud deum & apud te pater condemnatum me esse scio. Condemnatus deprecor ne aliorum tormentis fidem habeas in me feratur ignis: per uiscera mea pergant instrumenta poenarum: ne parcas scelesto corpori. Nam si parricida tum tormentorum expars mori non debeo. Talia cum lachrymis atq; ululatu uociferans: & omnes alios & Varum ad misericordiam prouocauit: solum autem Herodem quo minus fieret iracundia continebat documentis ueris intentum. Ibi autem Nicolaus iussu regis multa de Antipatri calliditate præfatus & misericordiæ spem sustulit: & accuratissimam accusationem instituit: cuncta quidem regni maleficia illi ascribēs: maxime uero fratrum interitum: quos ipsius calumniis interfectos esse demonstrans etiam superstitibus eum insidiari quasi successionis captatoribus affirmabat. Nam qui patri uenenum parasset multo minus a fratribus abstineret. Cum autem ad ueneni probationes uenisset: per ordinem proferebat indicia: etiam de pherora crimē exaggerans ueluti illum quoq; Antipater fratricidam fecisset: corruptisq; regis amicissimis scelere omnē domum repleuisset. Atq; ita multis aliis dictis exprobratis perorauit. Varus autem cum respondere iussisset antipatrum & ille nihil aliud elocutus: quam deus testis est innocentiae meae silens iaceret: uenenum petiit: idq; alicui damnatorum capitis excustodiendis bibendum dedit: eoq; statim mortuo quædam in tectero cum Herode sermocinatus gesta in concilio cæsari scripsit. Posteroq; die idē discessit: nihiloque minus Rex Antipatro uinculis tradito cladis suæ nuntios ad Cæsarem misit. Post hæc etiam Salomen appetisse iudiis arguebatur Antipater. Quidam enim de seruis Antiphili Romam uenerat epistolas ferens alicuius Acmes nomine ancillæ iuliæ. quibus ad regem scriptis indicauerat Salomes epistolas inter litteras iuliæ repertas clam ei beniuolentiæ causa missæ. Ipsius autem Salomes epistolis & maledicta in regem acerbissima: & accusatio maxima continebatur. Sed omnes Antipatro erant fictæ. Illæque acmen pecunia corruptam ad Heroden eas mittere persuaaserat. Epistola enim eiusdē mulierculæ ad ipsum scripta id prodidit cuius uerba hæc sunt. Sicut uoluisti patri tuo scripsi. & illas epistolas misi: certo sciens regem sorori suæ minime posse parcere: si eas recitauerit. Bene autem facies si cōsumatis omnibus pollicitationum tuarum memor fueris. Hæc epistola & quæ in salomen sunt composita depræhensis regem subiit cogitatio. ne forte etiam Alexander falsis epistolis fuisset oppressus. q; que pene sororem propter Antipatrum occidisse anxius erat. Itaq; non est ultra cunctatus: quo minus ab eo sumeret omnium causa supplicium: sed ne propositis satisfaceret graui morbo impeditus est. De acme tamen ancilla & in salomen factione conflata dedit litteras ad cæsarem: ac propterea testamento mutato exemit nomen Antipatri regēq; scripsit ex archelao & philippo natu maiorem. Nam & hos Antipater insimulauerat. Cæsari autem post alia pecuniaria munera mille talenta: & uxori eius ac filiis itemq; amicis ex libertis prope. l. cæteris omnibus agrorum: & pecuniæ non parum distribuit: ac sororem salomen clarissimis donis honorauit. In testamēto quidem ista correxit. Morbus autem ingrauescebat q; eum senectus pariter ac moeror urgebat: & annos iam. lxx. natus: & filiorum cladibus animum adeo habebat afflictum. ut nec in bona ualitudine quicquam iocunditatis admitteret. Acriorem autem faciebat ægritudinem q; Antipater uiueret. Hunc enim non opere superuacuo: sed cum ipse conuulisset cogitabat occidere. Ad has eicalamitates accidit etiā populi quidam tumultus. Erant in ciuitate sophistæ duo qui summe scire leges patrias uidebantur. Et propterea per omnem gentē maxima gloria predicabantur: iudas filius sepherei: & alter magnali mathias. Hos nō pauci adolescentium sectabantur: cum leges exponerēt: & in dies singulos puberum exercitus cōgregabāt. Qui cum regem audissent moerore ac morbo tabescere: apud nos loquebantur opportunum iam tempus esse ut deus uindicaretur: fabricataq; aduersus leges patrias opera destruerentur. Si quidem in templo nefas sit: imagines aut uultus aut cuiuslibet animalis cognomine simulachrū haberi. Hoc propterea dicebatur q; supra maximam portam templi rex aquilam collocauerat auream. Eamq; tunc monebant sophistæ ut tollerent pulchrum esse dicentes: etiam si quod inde

periculum immineret: pro legibus patris mori nō recusare. Sic enim decedētibus & animam immortalem & bonarum rerum sensum manere perpetuo: minus autē fortes: & sapientiæ suæ necios amare animam: imperitia magisq; morbo cupere quā uirtute desungi. Dum hoc illi differe rent rumor subito peruagatur regem fere iam mori. Vnde etiam confidentius adolescentes conamen adorti sunt: ipsosq; meridie cum plurima multitudo uersaretur in templo: crassis dimissi funibus aquilā ex tecto auream securibus abscindebant. Qua re statim regis duci nuntiata: non parua ille manu comitatus ad templum cucurrit: & prope ad quadraginta iuuenes comprāhen sos regi exhibuit. Qui primum interrogati an aquilam ipsi auream concidere ausi essent secisse confessi sunt. Deinde quo iubente lege patria responderunt. Cum uero quid exultarent tātum: quibus mors immineret ab his quæreretur: quia post mortem bonis plurimis frui sperarent asseruerunt. His itaq; rex commotus magnitudine morbum superat: atq; in contionem procedit. Deinde multum in eos quasi sacrilegos suectus: & q; occasione legis patriæ quædam maiora tē tassent ueluti impios supplicio dignos esse iudicauit. Populus autem metu ne p multos quæstio iret precabatur ut primum facinoris suasoribus deinde in eo comprāhensis pene subditis cæteris indignationem remitteret. Tandem igitur exoratus: & ipsos rex qui funibus demiserāt cum sophistis uiuos incendit. Et reliquos qui una comprāhensi sunt: obtruncandos carnificibus tradidit. Hinc totum corpus morbo occupatum uariis doloribus afficiebatur. Nam sebris quidem non mediocris erat: prurigo autem intolerabilis habebat omnem corporis superficiem. Assiduus enim uexabatur colli tormentis: pedesq; tanquā ex intercutis uitio tumuerant. Quin & in statio uentriculi putredoq; testiculorū uernicūlos generās: ac præterea creber anhelitus: & irrupra eū suspiria: membrorumq; omnium contractio fatigabat: ut qui hæc ad diuinitatem referrent pœnas eas esse dicerent sophistarum. Ille autem quamuis cum tot uitiorum crutiatibus luctaretur: uitæ tantum cupidus erat: & remediis excogitatis salutem sperabat. Deniq; iordanem transgressus apud callioren aquis calidis utebatur: quæ i lacum feracem bituminis quæ asphaltidis uocaf affluentes pro dulcedine potui sunt. Vbi autem corpus eius q; medicis oleo calidiori foueri placuerat in arcam plenam demersum ita dissolutum est: ut etiam lumina quasi mortuus resoluta torqueret. Deinde perturbatis qui eum curabant ad clamorem quidem illorum respicere iussus est. Desperata uero salute militibus quinquagenas dragmas multamq; pecuniam rectoribus atq; amicis diuidi iussit. Cum autem rediens & ad hiericunta uenisset. atra iam bili correptus: & pene ipsi morti minitabatur: factum nepharium excogitauit. Collectos enim cuiusq; uici & omni iudæa nobiliores in locum cui nomen est hippodromo concludi præcepit. Deinde salome sorore & Alexandro marito eius ad se uocatis: scio inquit mortem meam festis gaudiis celebraturos esse iudæos. Verum per alios lugeri potero & præclarissimos honores sepulturæ cōsequi si quæ præcipio feceritis. Hos uiros qui habentur in custodia cum animam efflauero statim militibus circumdatos occidite: ut etiam i uita oīs mihi iudæa: omnisq; domus illachrymet. Et simul his mādatis legatorq; quos romam miserat epistolæ sunt allatæ: quibus acmen ancillā iussu cæsaris iteremptam. & antipatrum morte damnatum esse iudicabatur. Qui & si pater eum in exilium dare mallet: id quoq; permississe cæsarem scriptum erat. Herodes autem paululum hoc nuntio recreatus doloribusq; rursum uictus. Nam inedia tussisq; pariter uiolētia distendebatur fatum peruenire conatus est: sumptisq; malo etiam cultellum poposcit: sectum enim comedere consueuerat. Deinde circumspecto ne quis arbiter impediret: tanquam se percussurus dexteram sustulit. Cum uero Aciabus consobrinus eius adcurrisset: manumq; continuisset: ululatus maximus i regia statim quasi rex mortuus esset excitatus ē. Eoq; ppere audito Antipater fidutiā repetit: Latulq; iam custodes promissā etiam pecunia rogabat ut se soluerent atq; dimitterent: quod eorum princeps non solum ne fieret obstitit: sed etiam regi uelociter nūtiavit. Ille autem fortius exclamās q; uires ægrotantis ualebant: continuo satellitibus missis occidit antipatrum: mortuumq; sepeliri præcepit in hyrcania. Deinde rursum corrigit testamentum: & successorem quidem Archelaum natu maximum antipatri fratrem scripsit: tetrarcham uero Antipā. Post interitum autem filii quinq; diebus exactis moritur: annos quidem. xxxiii. ex quo interfecit Antigonum regno potitus. xxx. & septē postquam rex a Romanis declaratus est. Et in aliis quidem omnibus secunda fortuna usus est ac si quis alius. Regnum enim quod priuatus sibi quæsierat tanto conseruato tempore filiis suis reliquit. In rebus autem domesticis infelicissimus fuit. Salome autem antequā recitaret mortē regis exercitus cū marito pgressa uinctos absoluit: quos occidit mādauerat: ipsū dicēs mutasse cōsiliū & unūquēq; iussisse domū dimitti. Atq; ita his abeūtib; militibus idicaf. Quibus in contionē cū alia turba in Amphitheatrū apud hiericunta collectis. Ptolomæus anulū regis custos: quo signare solitus erat: & fortunatū illū esse cœpit dicere: & multitudinē cōsolari.

Relictamq; ab eo militibus epistolam recitauit in qua multū rogabat: ut beniuolo animo successorem suum fouerent. Deinde post epistolam testamentum legebat: in quo philippum quidem hæredem trachonidis proximarumq; regionum. Tetrarchā uero sicut supradiximus Antipam Regem autem Archelaum scripserat: eidemque annulum ad cæsarem ferre mandauerat: ob signatamque regni administrati notitiam. Omniumq; namq; dispositionum suarum dominum & confirmatorem cæsarem esse uoluit: cætera uero seruari iuxta superius testamentum. Quo perlecto confestim clamor secutus est omnium Archelao gratulantium: militesque per cuneos & populos adeuntes suamq; promittebant deque beniuolentiam precabantur. Hinc ad sepeliendum regem operam contulerunt. Nihil autem munificentiæ prætermisit Archelaus: sed omnem ornatum extulit regium infuneris pompa ducendum. Lectus quidem totus erat gemmis auroq; distinctus: thorax autem purpura uariatus: corpusque super eum uelatum itidem purpura. Capiti autem diadema erat impositum. Corona uero desuper aurea: sceptrumq; ad dexteram: & circa lectum filii cum propinquis. Præterea satellites agmenque tetrarchium: germaniq; & galathæ uelut ad bellum instructi omnes antecedeabant. Cætera uero militum manus armata duces suos ordinumq; principes sequebantur. Quingenti autem serui ac liberti odores ferebant corpus autem per .cc. stadia portatum est in castellum herodion ibique secundum ipsius regis mandata sepultum est. Et herodis quidem hic finis fuit.

Iosephi de bello iudaico liber primus explicit. Incipit secundus feliciter.

Vrbis autem nouarum principium fuit Archelao romam proficiscendi necessitas. Diebus enim septem in lugendo patrem consumptis: epulisque feralibus prolixè populo exhibitis. Hic autem mos apud iudeos necessarios multos ad inopiam redegit. Nam qui eum neglexerit impius æstimabitur: candida ueste indutus procedit ad templum. Ibiq; uariis fauoribus exceptus a plebe ipse quoq; in excelso tribunali solioq; aureo residens humanissime uulgus admisit: eisq; & q̄ sepulturam patris sedulo curauissent gratias egit: & q̄ sibi quasi certo iam regi magnos honores adhibuissent. Verum se tamen ait non potestate solum iterum: sed etiam ipso regis nomine temperare: donec a Cæsare sibi fuerit confirmata successio: qui etiam testamento rerum esset omnium dominus cōstitutus. Idcirco enim se apud hiericuntha uolūtatē exercitus restitisse eum sibi diadema uoluisset imponere. Cæterū alacritate ac beniuolentia æque militibus etiam populo plenam se uicissitudinem relaturus: si ab his quorum etiam imperium certus rex declaratus esset: studiūq; sibi esse: ut erga illos rebus oībus patre melior appareret. His gauisā multitudo statim eius mentē magnis tentare petitionibus coepit. Nāq; alti tributa leuari: alii uestigalia tolli: quidā solui custodias acclamabant. Cunctis autem postulatis in gratiam populi facile annuebat Archelaus. Deinde celebratis hostiis cum amicis erat ī epulis. Ecce autē subito post meridiē congregati non pauci nouæ regē studiosi: ubi cōis luctus de rege cessauit: propria lamenta suscipiunt flentes eoque casum quos propter abscissam ex porta templi aquilam auream herodes morte damnauerat. Dolor autem non occultus erat: sed clarissimis questibus fletuque iusto & planctu ciuitas personabat uiuorum causa uidelicet: quos p̄ templo ac legibus patriis interiisse dicebant. Eorum autem mortis poenas ab illis quos herodes pecuniis donasset repetendas esse clamitabant: ac primum quem his constituerat pontificem reiciendum: aliumq; pietate præstantem: magisque purum coaptari debere. Quibus & si mouebatur. Archelaus ad ultionem: tamen eum uelut per profectionis metum continebat festinatio: ne si multitudinē reddidisset inimicā: motu eius impendiretur. Quamobrem monendo magis quam ui experiebatur sedare turbatos: missosq; magistro militum ut quiesceret rogabat. Sed illū seditionis auctores ubi ad templum uenit: priusquam uerbum faceret: lapidibus perturbauerunt: & aliis post eum mulcendi sui gratia missis: multos enim allegabat Archelaus iracunde omnia responderunt. Neque si numero aucti fuissent: occissi fore uidebantur. Itaque instante azimogæ die festo qui apud iudeos pascha uocatur: plurima uictimarum copia plenus: infinita quidem ad templum ex agris multitudo religionis causa descendit: cum illi qui sophistas lugebant: in templo consisterent nutrimenta seditioni quærentes. Hoc autem metu archelaus antequam omnē populum morbus iste corrumpere: cohortem militum & chiliarchū qui etiā seditionis principes

comprehenderent eo dirigit: contra quos omne uulgus excitatum multos lapidum ictibus interfecit. Sautius uero Chiliarchus uix elabitur. Et illi quidem statim ueluti nihil mali actum eēt ad celebranda sacra conuersi sunt. Sed archelao sine cæde iam multitudo comprimi posse non uidebatur. Quamobrem totum illis immisit exercitum pedites per ciuitatem simul omnes equi telq; per campū qui cū sacrificiis occupatos singulos inuasissent: ppe ad .ix. milia hominum occidunt: reliquam uero manum per muros proximos deiecerunt. Præcones autem sequebantur Archelao iussu eius unumquemq; ut domum rediret admonendo. Itaq; cūcti neglecta dñei festiuitate abiire. Ipse autem cum matre necnon & popla & Ptholomæo & nicolao amicis ad mare descendit relicto philippo regni procuratore: itemq; rerum familiarium curatore. Vna uero egressa est cum filiis suis Salome fratrisq; regis filii genere: specie quidem uelut Archelao ad successionem firmandam adiumento futuri: certa uero causa quæ contra leges in templum dimissa fuerant delaturi. Interea fuit illis Cæsariæ obuiam fabinus syriæ procurator ad iudæam ueniēs ad pecunias custodiendas herodis. Quem ulterius progredi uariis inhibuit multis accitis Archelai precibus intercedente Ptholomæo. Et tunc quidem fabinus in gratiam Vari neque ad accas uenire properauit: neque thesauros paternæ pecuniæ clausit Archelao: sed usque ad cognitionem Cæsaris se otiosum manere pollicitus apud cæsariam commorabatur. Postea uero quā sibi obstantium unus Antiochiam petit: alter hoc est Archelaus romam nauigauit: mature profectus in hierosolymam regiam tenet: custodumque principibus idemque dispensatoribus euocatis: rationes pecuniarum discutere conabatur: & accas occupare tentabat. Non tamen immemores Archelai mandatorum custodes erant sed in obseruando singula quæq; perseuerabant: causam custodiæ magis Cæsari quam Archelao tribuentes. Cum hoc autem Antipas quoque de regno certabat: posteriore superius herodis testamentum firmitus esse defendens in quo res ipse Antipas fuerat scriptus: eique tam Salome quam multi alii cognati qui cum Archelao nauigarent suffragio esse promisserant. Ducebant autem secum fratrem matremque nicolai Ptholomæi in quo pro fide apud herodem probata non nihil uidebatur esse momenti. Nanque illi fuerat amicorum carissimus. Oratori autem hirinio propter dicendi acrimoniam plurimum cōfidebat unde etiam qui se monerent ut archelao pro ætatis merito & secundi testamenti uoluntati cederet audiendos esse non censuit. Romæ uero migrauerunt ad eum cunctorum studia propinquorum quibus inuisus erat archelaus: quique præcipue liberi omnes sui que iuris esse cupiebant: & aut romano magistratu administrari aut si hoc non impetrarent antipam regem habere ad hoc etiam fabino petebatur antipas qui archelaum per epistolas accusauerat apud cæsarem: antipam uero multum laudauerat itaque digesta crimina salome & cæteri qui cum ea sentirent cæsari tradiderunt & post eos Archelaus gestorum suorum per scripta capitula patriq; anulum per Ptholomæum rationesque administrationis intronisit ad cæsarem. Ille autem præmeditatis eis que ab utraque parte dicerentur: ubi & regni magnitudinem multitudinemque reddituum animaduertit. Atque insuper herodis familiam numerosam prælectis etiam uariis ac fabini litteris optimates romanorum ad consilium uocat. In quo tunc primum ex agrippa quoq; ac filia sua natum gaium sedere iussit filium adoptiuum: atque ita partibus prosequēdi copiam dedit. Igitur Salomes filius Antipater. Nanque eis erat orator acerimus eorum qui aduersabatur archelao: accusationem proposuit insimulans archelaum quasi uerbis quidem nūc de regno uideretur contendere: re autem uera iam dudum rex esset effectus: & apud aures modo cæsaris cauillaretur: quem iudicem successionis expectare nolisset. Nam post herodis mortem quibusdam ut diadema sibi imponerent subornatis regis eum more in solio aureo residentem partim ordines militiæ permutasse: partim condonasse promotiones: & insuper his omnia annuisse populo: quæ uelut a rege impetranda petiisset: maximorumque reos criminum quos pater suus uinxerat absoluisse quique ista fecisset: modo regni umbram a domino postulaturus uenisse: cuius sibi corpus ipse rapuisset: ut non rerum: sed uocabulorum dominum esse cæsarem demonstraret. Ad hæc ei q; etiam luctum patris assimulasset obiciebat: cum interdum quidem personam componeret in mœrorem: noctu uero ad commensationes usque potaret. Deniq; seditionem uulgi ex hac indignatione conflata esse dicebat: totius autem orationis suæ uires eorum multitudine qui circa templum cæsi fuerant abstruebat. Hos enim ad diem festum quidem uenisse: ad hostias uero quas ipsi mactauerant crudeliter esse iugulatos: tantumque in templo funerum esse congestū quantū nullum ab externis illatum bellū implacabile cōgefisset. Itaq; huius crudelitatis herode presso ne spe quidem regni unquam cū dignū eē uisum: nisi cum sanæ mentis inops erat: anima deterius ægrotate quā corpore: & quē in secūdo testamento scriberet ignorabat: præsertim qui priore testamento scriptum inculcare nihil posset: sed incolumi corpore oīq; uitio

purgata mente fecisset. Vt tamen quis firmitus esse possit morbo laborantis arbitrium ipsum se Archelaum abdicasse regia dignitate: multis in eam contra leges admissis. Nam qualem fore si acciperet a cæsare principatum: qui antequam acciperet tantum populum peremisset? Occulta in hunc modum persecutus Antipater multis ex numero circumstantium propinquorum in singula crina testibus exhibitis perorauit. Surrexit autem nicolaus defensor archelai & ante omnia eadem in templo necessario factam esse perdocuit. Nam quorum necis argueretur: non regni solum sed etiam ipsius iudicis idest cæsaris hostes fuisse: aliorum autem criminum suasores aduersarios demonstrauit. Secundum uero testamentum iccirco ratum manere postulabat: quod herodes in eo successoris sui firmatorem cæsarem constituisset. Nam qui tantum sciret ut rerum domino potestas succederet. Nec unquam in herodis errasse iudicio: sed sano corde quem constitueret elegisse qui per quem constitui deberet non ignorauit. Cum autem omnibus expositis etiam Nicolaus perorasset in medium progressus Archelaus ad genua cæsaris accedit oriose. Quo benigne a cæsare erecto eo quod paterna quidem successione dignus esset ostendit certum uero nihil pronuntiauit. Sed illo die dimisso consilio: secum ipse de cognitis deliberabat: utrum ex his qui testamento continerentur aliquem regni oportere constitui successorem: an toti familiae distribui principatum. Multitudo enim personarum egere subsidio uidebatur. Sed antequam de his quicquam statueretur a cæsare: mater archelai marchace morbo corrupta moritur. Et uariae litterae de syria prolatae sunt iudeos descisse nuntians quod uarus ferre prospiciens hierosolymam postquam archelaus nauigaret ascendit ut incensores seditionis cohiberet. Et quia multitudo cessatura non uidebatur ex tribus quas e syria duxerat secum cohortibus unam in ciuitate reliquit: atque ita in antiochiam ipse remeauit. At sabinus cum postea in hierosolymam uenisset causas nouarum rerum iudeis praeiuit: modo uim custodibus ut accas sibi idem arces traderet adhibendo: nunc maligne regis exquirendo pecunias. Non autem solis relictis a Varo militibus fretus erat sed etiam seruatorum suorum multitudine: quos etiam omnes armatos auaritia ministros habebat. Festo autem quinquagesima dieque pentecoste a iudeis uocatur: septies septem diebus ex actis rediens ex eorum numero uocabulum nata non religionis solennitas populum sed indignatio congregauit. Denique concursus in finitae multitudinis ex galilea idemque idumaea & hiericunte trans iordanemque positae regionibus factus est: cum indigena ex ipsa ciuitate populus iudeorum ex numero simul & alacritate praestaret: & tripartita manu terna castra collocauerunt: una in septentrionali regione templi: altera in meridionali hippodromum uersus: tertiaque in occiduo prope regiam tractu circumfessosque Romanos undique obsidebant. Sabinus autem multitudine pariter eorumque spiritu perterritus: crebris quidem Varum nuntiis precabatur: ut quam mature ferret auxilium quasi lanianda cohorte si quid more interuenisset. Ipse uero in altissimam castelli turrimque phaelus uocabatur euadit fratris herodis cognomine: quem Parthi necauerunt. Hinc militibus cohortis: ut in hostes irruerent signum dabat. Nam praeter timore quibus ipse praerant descendere nullus audebat. Eius autem praecipitis milites obedientes in templum uolant: uehementique cum iudeis pugna configunt: in qua dum nemo desuper adiuuaret imperitos belli peritia superabant. Postea uero quam multi iudei porticibus occupatis a uertice sagittis eos appetebant: plurimi conterebantur: & neque ex alto iaculantes ulcisci facile poterant: neque communius dimicantes ferebant. Ab utrisque tamen afflicti succendunt porticus: opere magnitudinis atque ornatu mirabiles. Ibi quoque cum multi flamma subito comprehensi aut ea consumi bantur: aut in hostes desilientes: ab ipsis occidebantur: alii introrsum cedentes praecipitantur ex muro. Nonnulli desperata salute incendii periculum suis gladiis praueeniebant. Qui tamen ex moribus obrepando in Romanos fecissent impetum metu attoniti nullo negotio subigebantur: donec omnibus aut interemptis aut timore deiectis thesauro dei defensoribus destituto manus milites attulerunt: & quadringenta ex eo talenta diripuerunt. Quorumque furto sublata non sunt congregauit sabinus. At iudeos multo plures: magisque pugnantem tam uirorum quam opum interitus in Romanos contraxit. Obsessaque regia minitabantur exitium: nisi quamprimum inde secederent: sabino si uellet una cum cohorte militum abundi copiam pollicentes. Quibus opitulabantur regalia plurimi qui ad eos sponte transfugerant. Pars tamen bellicosior. Erat sebastenox: tria milia. Hisque rufus & gratus praepositi unus peditum rector: at uero equitum rufus. Quorum uterque ui corporis atque prudentia: etiam si nullam manum obedientem haberet: magnam tantum momentum belli romanis addidissent. Itaque iudei quidem istare obsidioni simul: & castelli moenia tentantes & ad sabinum clamantes: ut nullo impediante discederet: habituros tanto post tempore patriam libertatem. Sabinus autem quamquam optaret euadere: fidem tamen pollicitationibus non habebat sed eorum lenitatem insidiarum esse illecebram suspicabatur: simulque auxilium uari sperans

obsidionis periculum perferebat. Eodem tempore per iudæam plurimis locis tumultus erat multosq; ad regni cupidinem tempus impulerat. Nam in idumæa quidem duo millia ueteranorum qui sub herode militauerunt cōgregati armis instructi cum regalibus decertabāt. Quibus Aciabus regis consobrinus ex uicis munitissimis repugnabat cāpestre prælium declinando. Inferiori autem galileæ iuda filius Ezechiae latronum principis ab herode quondam rege capti: qui tunc illas regiones uastauerat: non parua multitudine collecta raptisq; regis armentariis: & omnibus quos circa se habebat armatis contra pontentiae cupidos manus mouebat. Trans flumen quoq; simon quidam ex regalibus seruis pulchritudine simul & uastitate corporis fretus imposito sibi diademate cum latronibus quos congregauerat ipse circuiens: & apud hiericunta regionem: & multa alia magnifica diuersoria igni corripit: facilem sibi prædam ex incendio comparans. Omnesq; habitationes in quibus aliquid decoris erat concremasset nisi gratus regionū peditum rector ex trachone sagittarios: itemq; sebastenorum pugnacissimos ducēs properasset occurrere. Vbi peditum quidem in pugna multi consumpti sunt: ipse autem simonem compendio præuenit ardua ualle fugientem: & ex transuerso percussus in uertice deiecit. Incensæ sunt aut & quæcunq; iordani proxima fuerunt sedes regiae apud becherantes quorundam aliorum manu conflata ex locis ulterioribus: tunc etiam pastor quidam cui nomen erat arronga eo regnum affectare ausus est: quod ut speraret ui corporis animæq; fiducia mortem contemnens impulsus est. Ac præterea fratrum sibi similium robore quorum singulis tanquam ducibus & Satrapis attributa manu armatorum ad incursum utebatur. Ipse autem ueluti rex maiora negocia procurabat. Et tum quidem sibi etiam coronam imposuit: non paruo autem post tempore cum fratribus suis uastando territoria & occidendo præcipue romanos itemq; regios perseverauit: cū nec iudæorum quisquam effugeret: qui lucrum aliquod ferēs uenisset in manus. Ausi sunt aut apud Amathontam compertum romanorum agmen obsidere: qui frumenta cohorti atq; arma portabant. Vbi arium quidem centurionem: & xl. fortissimos iaculis consecere. Cæteri uero in periculo constituti similia sustinēdi auxilio grati qui cum sebastenis aduenit elapsi sunt. Multis in hunc modum contra indigenas itemq; alienigenas per omne bellum gestis post aliquod tempus tres ex his compræhensi sunt natu quidem maximus ab Archelao. Duo uero qui ætate sequebantur in manus grati ac ptholomæi delati. Nam quartus Archelao pactione concessit. Sed hic finis eos postea secutus est. Tunc autem latrociniali bello cunctam inflammabant iudæam. Varus autem acceptus sabini & principum litteris toti cohorti metuens opem his ferre pperabat. Itaq; cum duabus reliquis cohortibus & quatuor aliis equitum in ptholomaida profectus eodem regum atq; optimatum auxilia conuenire iussit. Ad hæc ab herodorum etiam cum per eorū transiret oppidum: mille & quingentos accepit armatos. Vbi uero in ptholomaidem tam cætera manus auxiliorum quam propter herodis inimicicias aretas rex Arabum non cum exiguo numero equitum peditumq; peruenit. Statim exercitus partem in galileam quæ ptholomaidi propinquior erat dirigit amici sui galli filio his rectore præposito. Qui mox & aduersus quos ierat omnes in fugam uertit: & sephore ciuitatem captam ipsam quidem incendit: incolas uero eius seruitio subiugauit. Varus autem ipse cum omni samaria potius ciuitate quidem abstinuit: q; inter aliorum turbas nihil eam mouisse depræhendit. castris autem ad uicum positis qui appellatur Aron ptholomæi possessionem propterea direptam a barbaris: & ab amicis herodis qui ptholomeo infensi erant. Inde sapho progreditur alterum uicum tutissimum: quem similiter omnesq; redditus sibi repertos fuerant depopulati. Cædis autem ignisque plena erant omnia: nec prædæ Barbarorum quicquā obstabat. Exusta est autē emaus iussu uari necessarii cæterorūq; idigne ferentis habitatoribus eius fuga dispersis. Hinc progressus ad hierosolymā cum exercitu solo uisu: iudæorum castra disiecit: & alii quidem per agros abiire fugientes. Qui uero intra ciuitatem degebant suscepto eo seditionis causas in alios conferebant: nihil quidem se penitus mouisse dicentes sed propter diē festū receptā necessario multitudinē in ciuitate obsessos esse potius cū rōanis quā cū seditionis cōspirasse. Ante uero obuiā ei uenerāt iosephus archelai cōsobrinus: & cum grato rufus agētes exercitū regiū & sebastenes: & ex rōana cohorte milites ornatos ornatu cōsueti. Sabinus enī nec in eos Vari uenire passus iādudū ex ciuitate ad mare discesserat. Varus autē dispartitū aduersus auctores tumultus per agros dimisit exercitum: multisq; sibi exhibitis: quos minus turbulentos inuenisset custodiæ tradidit: maxime uero nocentium prope ad duo milia crucifixit. Adhuc autem super idumæam superesse decem armatorū milia nūtiato. Confestim Arabas domū redire iubet: qā eos nō auxiliantiū more uti militiā: sed p sua libidine & ultra q ipse uellet agros uastare perspexit: suis autem conuocatis agminibus in aduersarios properabat. Verum illi se Varo antequam in manus uenirent Aciabi consilio tradiderunt. Varus autem multitudini uenia

data duces eius interrogandos misit ad cæsarem. At ille cum ignouisset cæteris: non nullos regis cognatos: erant enim quidam inter eos herodis propinqui: supplicio subiugari præcepit quia oïno contra regem suum arma accepisset. Varus autem hoc modo rebus apud hierosolymam cõpositis eademq; cohorte quæ dudum in præsidio ciuitatis fuerat ibi relicta Anthiochiam abiit. Romæ autem Archelao alia rursus cum iudæis causâ conflata est: qui ante seditionem permissu Vari legati exierant: ius genti suæ liberum petitori. Erant aut numero quinquagita qui uenerat astantibus una cum populo qui romæ degerent octo milibus iudeor. Itaq; conuocato a cæsare optimatum romanor. amicor. concilio in palatini Apollinis templū quod priuatum ipsius erat ædificium admirandis opibus exornatum: multitudo quidem iudeor. constitit cum legatis cõtraq; Archelaus cum amicis. Cognator. aut amici ab utraq; parte secreti aderant. Nam & cū Archelao stare propter odium atq; inuidiam recusabant: & cum accusatoribus conspici pudore cæsaris prohibebantur. Inter quos erat etiam philippus archelai frater beniuolo aïo duabus ex cãis præmissus a Varo ut & Archelao subuēiret: & si regnum herodis nepotibus distribui placuisset: partem aliquā mereretur. Iussit aut accusatores exponere quæ nam contra leges fecisset herodes: primum non se regē sed oïum qui usquā fuissent: tyrannum crudelissimū tolerasse dicebant. De inde multis ab eo trucidatis ea pertulisse superstitēs ut beatiore mortui putarentur. Non enim tormentis solum eum lacerasse corpora subiector.: sed etiā gentis suæ ciuitatibus deformatis exteris ornauisset: populisq; alienis iudeæ sanguinē condonasse. Pro antiqua uero felicitate ac priis legibus nationem suā tanta egestate simul ab eo: atq; iniquitate repletā: prorsus ut plures ex herode clades paucis annis sustinuerint: quā omni æuo maiores sui postquā ex babylone discesserē perpeSSI sunt. Xerxe tunc regnante ad discordiam concitati. Verum se tamen ad hanc mediocritatem & aduersæ fortunæ consuetudinem processisse ut etiam successionem uoluntariā acerbissimæ feritatis subirent qui & archelaum tanti tyranni filium patre mortuo regē appellassent: nihil morati: & una cum eo luxissent mortem herodis: ac pro eius successore uota celebrassent. Illum autem quasi metueret: ne non certus eius filius uideretur ex cæde trium milium ciuiū regni sumpsisse primordia: & quia principatum meruit tot immolasse deo hominum uictimas: tot festo die templum cadaueribus impleuisse. Recte igitur eos qui de tantis malis superessent: aliquando respexisse calamitates suas: & belli lege cupere uulneribus excipiendis ora præbere: atq; ab romanis precari: ut iudeæ reliquias misericordia dignas existimarent: ne ue quod ex ea natiōe restaret his obicerent a quibus crudelissime lacerabatur: sed patriā suam coniungi syriæ finibus ac per iudices romanos administrari decernerent. Hoc enī modo probatum iri iudeos: qui nunc ueluti turbulenti ac belli cupidi repræhenduntur: moderatis rectoribus obedire. Iudeorum quidem accusatio eiusmodi petitione cõclusa est. Cum autem surrexisset contra nicolaus primum criminibus quæ in reges erant proposita dissolutis: nationem coepit arguere: quia neq; gubernari facilis esset natura quæ regibus uix pareret. Vna uero etiā ppinquos Archelai qui se accusatores cõrulerant infimulabat. Sed tunc quidē partibus cæsar auditis conuentū diremit. Paucis aut diebus post mediam regni partē sub tetrarchæ noīe dedit Archelao: etiā regem si se dignū præbuisset facturum esse pollicitus. Reliquā uero dimidiam in duas tetrarchias diuisit: duobusque aliis herodis filiis attribuit: unam philippo: alteram illi qui cum Archelao de regno certauerat. Huius aut parti cesserat trans flumen regio quarum ducenta talenta redditus erant. Bathanea uero & Tracon & Auranites: & quædam pars domus zenonis circa unam uicum philippo destinata sunt quæ talentor. c. redditus ministrabant Archelao uero ethnarca idumæa omneq; iudeā & samariam habebat: quarta tributor. parte leuata pro munere quia nō rebellasset cum cæteris. Ac ciuitates qbus iperaret & ei traditæ sunt Stratonis Pyrgus & Sebeste & Ioppe & Hierosolyma Græcas uero Gazam & Gadarā & hioppō regno auulsas syriæ cæsar adiecit. Erant aut redditus archelai. xl. talenta. quin & Salome præter illa quæ testamento regis & relicta erāt tãnie dominā & azoti & phaselidis idē cæsar constituit: regiāq; apud Ascalonā largitus est ex quibus omnibus talentor. lx. redditus colligebantur. Domū uero eius Ethnarce subiugauit archelai. Cum autē cæteris herodis ppinquis testamento relicto soluisset: duas eius filias uirgines extrinsecus quingentis milibus pecuniæ donauit: easq; nuptum pheroræ filiis collocauit. Diuiso autem herodis patrimonio etiam sibi relictas ab eo facultates ad mille talentum hisdem distribuit: exceptis suo nomine quibusdam rebus uilissimis propter honorem defuncti.

Capitulum. II.

Necrea quidam iuuenis natiōe iudeus apud aliquem libertinum romanorum in s. doniorum oppido educatus: illum se format similitudine quem herodes necauerat.

Alexandrum esse mentitus fallendi spe Romam uenit. Huius autem facinoris habebat solum quendam gentilem suum: omnes regni actus optime scientē: a quo instructus affirmabat eoque se misericordia qui sui atque aristoboli occidēdi cā missi fuerāt similibus corporibus subditis morti esse subreptos. Denique his multos iam iudeos sefellerat in creta degentes: ac liberaliter illic acceptus malūque inde transmissus ibique ampliore quaestu cumularus ēt hospites suos magna uerisimilitudine romā secū nauigare pellexerat. Postremo delatus indice archina multisque muneribus ab iudeis eius loci donatus quasi rex a paternis amicis deducebatur. Ad hoc ei fidei precesserat formae similitudo: ut qui alexandrum illū uiderant: planeque nouerant hunc eū esse iurarēt: igitur omēs etiā romae uisendi eius studio circumfusi properabant: & infinita multitudo per uicorum angustias quocūque referebatur cōueniebāt. Tanta namque demētia multos coeperat ut illū sella portaretur: ac regale obsequium propriis eius sumptibus exhiberēt. Sed cæsar alexandri uultū optime sciēs: accusatus ei fuerat ad eū ab herode: & si priusquā uideret hominem: fallaciam similitudinis adiuuaret: hilariori tamē animi spe non nihil indulgendum putauit: & ladū quendam qui alexandrum bene cognosceret misit: ut ad se adolescentē adduceret. Quo ille cōspecto statim personae dīam cōiectura deprehendit. Maxime autē ubi corporis eius duritiā & seruilem formā cōsiderauit: intellexit omē cōmentū. Satis autē cōmorus ē dictorum eius audacia aristobolū precontantibus saluū quidē illū eē memorabat cōsulto uero non ad esse: quia apud Cyprū degeret cauēdo insidias: minus ei se circumueniri posse disiuñctos. Itaque ladus ei ab aliis seipso uita dixit a cæsare primū fore tātā fraudis si perdidisset auctore. Id autē se facturum pollicitus ad cæsare sequi: & iudaeū indicat: qui formae suae similitudine abusus eēt ad quaestum. Tanta ei dona ex ciuitatibus eū singulis abstulisse docuit: quāta uiuus Alexander accepisset. Risit his cæsar & falsū quidē alexandrum per habitudinē corporis remigum numero inseruit: suam fore uero eius interfici iussit. Melius autē sumptū detrimētū per amentiae pretio satis eē indicauit. Ethnarchia uero suscepta memor discordiae superioris archelaus non solum iudeis: sed et samariētibz crudeliter abusus est. Nonque principatus sui anno legatis contra se ab utroque ad cæsarem missi: ipse quidem in exiliū pellit. Viennā gallicae ciuitatē: patrimonium uero eius thesauris cæsaris adiudicatur. Quē quidē priusquā euocaret ad cæsare: huiusmodi somnium uidisse cōmemorauit. Nouē aristas plenas: & maxias a bobus comedi somniauit. Accitos deinde uates chaldeorumque nonnullos quidā illo putarent indicari somnio cōsuluerat. Aliis autē aliter interpretantibus Simon quidā esse: us genere dixerat. Aristas annos arbitrari bouesque regis mutationes: eo quia agros arādo uerteret ac mutarent. Ideoque regnatura eē tot annis quot significasset numerus aristarum: uarias autē rerum mutationes expertū esse moritura. His auditis quinque diebus post idē archelaus ad cām dicendā est euocatus. Dignū autē dixi memoria etiā coniugis eius glaphirae somnium archelai filiae Cappadocum regis referre. Quā cū alexander primus habuisset uxore: frater huius de quo loquimur herodis filius a quo ille interfectus ē: sicut iam designauimus post illius mortē. Iube regi libyae nuptia: eoque defuncto domū reuersam: domique apud patrē in uiduitate degentē. Ethnarches archelaus ubi cōspexit ad hoc amoris accensus est: ut eā statim repudiata coniuge sua Marianne sibi copularet. Hāc igitur in breui tempore postquam in iudaeā rediit: uidere uisa est instantē sibi alexandrum dicere. Satis fuerat tibi libycū matrimonium: sed tu illo non contenta rursus ad meos penates reuertaris audacissima uiri tertii quodque grauis est: fratris mei iuncta matrimonio. Equidē non dissimulabo cōtumeliā: te quae licet inuita recuperabo. Atque hoc exposito somnio uix biduū superuixit. Igitur archelai finibus in puertiam circūscriptis procurator equitū apud romanos cōponius a cæsare missus est ea sibi a cæsare praecepta mandata. Hoc disceptante Galileus quidā simon nomine defectio nis arguebantur: quia indigenas increparet: si tributum romanis pendere paterentur: dominosque post deum ferre mortales. Erat autē propriae sectae sophista: nulla in re aliis simul. Etenim tria sunt apud iudeos genera philosophiae. Horum unū pharisaei profitentur: alterum saducei: tertium autē probabilius habetur esse colunt: gente quidē iudaei. Verum inter se mutuo amore coniunctissimi & qui praeter ceteros uoluptatē quidē quasi maleficia uitare: continentiam uero seruare neque cupiditati succubere: uirtutē maximā ducere. Itaque nuptias quidē fastidiunt: alienos uero filios dum adhuc molles sunt erudiunt: traditos per cognatis habentes suis moribus diligenter instituunt. Non quia coniugia uel humani generis successionē censeant perimendā: sed quia cauendā putent intemperantiā forminae: nullā eaque uni uiro fidē seruare credentes. Qui & diuitiarum contemptores sunt: rerumque apud eos cōcatio admirationi habet: neque iuenias alteri alterque opulētia praestare legēque sibi dixerunt: ut quod disciplina suā sectari uellent: bona cōtubernio publicaret. Ita ei fore ne uel paupertatis humilitas: uel diuitiarum dignitas appareret: sed permixtis facultatibus ueluti inter fratres unū esse omnium patrimonium. Probo autē ducunt oleum: & si quis uel inuitus unctus fuerit: munditiis corpus abstergere: quoniam squalorē decori putant dummodo semper in ueste sint candida. Designatos autē cōium rerum percu-

ratores habent:& ad usus omnium indiuisos. Non est autē illis una ciuitas certa: sed in singulas multi domicilia transferunt:& aliunde adueniētibz sectæ suæ p̄fessoribus qđ habeāt p̄mptum exhibent q̄li p̄priū. Deniq; tanq̄ cōsuetissimi ad eos īgrediunt quos nunquā ante uiderūt. Hinc est quia cū p̄grinantur p̄pter latrocinia tantū armant: neq; præterea quicquā ferunt. In singulis aut ciuitatibus ex eodē collegio specialis curator hospitū cōstituitur qui eoz uestimēta cæteraque usui necessaria tueatur. Amictus aut cultusq; corporis oībz pueris ī metu & sub cura magi stri agentibus par est. Nec uero uestitū siue calceos mutant: nisi aut oīno cōcisis prioribus aut longi temporis: usu cōsumptis. Nihil aut inter se mercantur aut uendunt: sed egenti quisq; qđ habeat præbens refert ab eo qđ ipse non habeat. Quāuis etiā sine p̄mutatione cunctis libera sit facultas a quibus libuerit accipiendi qđ opus sit. Præcipue circa deū religiosi sunt. Nanq; ante solis ortū nihil profani loquūtur. sed ei patria quædā uota celebrant: quasi ut oriatur precantes. Deinde ad quas uenerūt singuli artes a curatoribus dimittunt. Cūq; ad horā quintā studiōse fuerint operati rursus in unū cōgregātur: lithēisq; præcinctis uelaminibus ita corpus aquis frigidis abluunt. Atq; hac lustratōne in eadē secreta coeunt. Quo neminē alterius sectæ hoīem aspirare cōcessum est ipsiq; purificati: uelut in sanctū quoddā tēplū in cœnaculū cōueniunt: qbus cū silentio sedentibus pistor quidē panes ordine unū aut ualculū ex uno pulmento singulis cocus apponit. Deinde uoce cibū sacerdos anteuenit: neq; gustate quēquā fas est: nisi prius deo celebratur oratō. Post finem quoq; prandii uota repetunt. Nam & cū incipiunt & desinūt q̄si datorem uictus deū laudibus canunt. Tunc ueluti sacris illis depositis uestimētis usq; post meridiē ad opera se conferunt. Reuersiq; inde similiter cœnant cōsidentibus etiā hospitibus si quos fortasse interuenisse reperint. Neq; uero clamor unquā tecum illud: neq; tumultus inquietat: cum etiam loquendi ordine aliis alii cedant: eorūq; silentiū extra tectum constitutis Arcanū quoddā uideatur horribile. Cuius quidē rei p̄petua sobrietas causa est: quodq; apud eos edēdi aut potādi modus saturitate diffinitur. Sed quāuis aliquaz regē nihil sine p̄cepto faciūt curatoris: tamē in his duobus hoc est in iuuando & miserēdo sui iuris sunt. Nam & subuenire dignis cū opus est suo arbitrio cuiq; licet atq; indigētibus alimēta porrigere. Sane cognatis dare aliquid sine curatoribus interdictū. Idem iracundiæ moderatores iusti sunt: indignationē cohibent: fidē tuent: patri obsecundāt: & omne quod dixerunt iureiurando fortius habent. Ipsum aut iusiurandū q̄li periuro deterius uitāt. Iam enim mendacio condēnatum arbitrant: cui sine deo non creditur. Summū aut studiū ueterū scriptis adhibent ea maxime indeq; quæ animæ & corpori expediant eligentes. Hinc illis morborum remedia stirpes medicas quāq; uim propriam singuli lapides habeant rimantibus cōquirantur. Sectæ uero suæ studiosis non statim cum eius una collectio: sed per annum integrū extrinsecus cōmoranti cuiq; eundem uictus ordinē tribuunt. Dolabram quoq; & quod prædictū ē perizonia & albam uestē tradentes. Cum uero processu tēporis experimentū continentiae dedit: accedit etiā ad cōmunē cibū: & purioribus ob castificationē scilicet aquis participat: neq; tamen in conuietum assumitur. Post ostensionem quippe continentiae duobus annis aliis mores eius probantur. Cūq; dignus apparuerit tunc demū in consortiū assumitur. Prius uero quā incipiat cōmunem habere cibū magnis execrationibus abiurat se primū quidē colere deū: deinceps quoque erga homines seruare iusticiā: & neq; propria spōte nocere cuiquā: neq; ex præcepto obesse: quinimo iniquos omnes odisse: & cū laborare semper iustitiæ sectatoribus fidem oībz seruare: maxime uero principibus. Neq; enim absq; uoluntate dei cuiquā cōsentire posse ad principatus potentiam accedere. Si uero ipse cæteris præsēt nunquā abuti nunquā se ab usurum uiribus potestatis ad cōrumeliā subiectoz sed neq; ueste aut ambizioso aliquo ornatu reliquis eminere ueritatē semp diligere: & habere p̄positū cōuincere mentiētes. Manus uero a furto & animā puram seruare ab īiustis cōpendiis: & neq; aliquid de misterijs cōsecrantes celare. Neq; profanis eorum quippiam publicare: etiam si in tentata quispiam morte compellat. Super hæc autē addunt nihil se de dogmatibus aliquid quā ipsi susceperint tradere. Fugere autem latrocinia: & conseruatū iri similiter dogmatis sui libros: angeloz nomina his quidē execrationibus explorant: & q̄si præmuniūt accedētes. Depræhēsos uero in peccatis a sua cōgregatiōe depellūt: & qui taliter fuerit condēnatus miserabili plerūq; morte consumit: illis quidē sacris sacratibus obligatus: neque capere ab aliis oblatū cibū potest. Herbas uero pecudum more decerpēs: & fame exæsa membra corrumpuntur. Ob quā etiā plurimos plerūq; miserati: & extremū spiritū agētes receperūt sufficientem p̄ peccatis eoz quæ usq; ad mortē adduxerat poenā fuisse cēsentes: in iudiciis uero sunt diligentissimi atq; iustissimi. Disceprāt at nō minus quā centū in unū coacti: qđ at ab his decretū fuerit immobile manet. Veneratio quoque apud eos post deum magna legiteri est: ita ut si quis blasphemauerit morte damnetur. Senibus uero obedire: & plurimum quorumque deprobabile

arbitratur officium: cum simul denique sederint. x. nullus unus nouem loquitur inuitis. Expone-
re quoque in medium eorum uel in dexteram sui partem quisque deuorat. Sabbatis quoque operationem
aliquam contigisse omnibus iudeis diligentius cauere neque cibum sibi solum pridie preparanti-
ne uidelicet illo die ignem accendant: sed neque uas aliquod transponere presumunt immo nec
alium purgant. Aliis autem diebus fodientes foueam uno uerbi gratia pede altera illi cum illa
dolabra quam tradi nuper accedentibus diximus demissa ueste sese diligentissime contegentes: ne
scilicet splendori diuino iniuriam faciant in eadem fouea ab onere ventris leuantur: ac deinceps
terram quam effoderant reducunt: idque ipsum faciunt in locis secretissimis: & neque cum naturalis sit
ista purgatio: nihilominus tamen solent habere ut quasi ab imunditia diluantur: decernunt autem
inter se secundum susceptae abstinentiae tempora in ordines. iiii. tantumque hi qui minores sunt in-
feriores praecedentibus aestimantur ut si aliquos eorum contigerit quasi a contractu alienigenae di-
luantur uiuunt autem quam longissime: ita ut plurimi eorum usque ad centenariam praeferrant aetatem propter
simplicitatem. s. uictus: quod eis nimirum accedere puto propter institutionem bene in omnibus
ordinatam. Sunt autem aduersus cruciatus siquidem uincunt firmitate consilii. Mortem uero si cum
decore obeunda sit iudicant etiam immortalitate meliorem: prodit autem eorum in omnibus negotiis ani-
mos bellum gestum cum romanis. Tunc siquidem per artuum confectiones & ignes ac per tor-
menta omnigena transeunt: ut uidelicet in leges aliquid loquerentur iniuriam: uel cibo-
rum quippiam quos non solent ederent: ad neutrum horum potuerunt impelli: sed neque deprecari
suos tortores: aut ipsa fere supplicia: in mediis quinimo cruciatibus subridentes: & eis qui tormen-
ta admouerant: illudentes constantes animos cum quadam hilaritate reddebant. s. quasi qui eos
essent denuo recepturi. Opinio quippe apud illos firmata constitit: corruptibilia quidem esse cor-
pora: materiamque eorum non esse perpetuam: animas autem immortales semper manere: & de aethere
subtilissimo commigrantes quasi carceribus ita corporibus implicari: uelut quas illecebra carna-
lis attraxerat. Cum uero fuerit a carnalibus releuata uinculis quasi de seruitute longissima libe-
ratis ita ilico laetari: eas sublimemque ferri. Et quidem bonis continentibus in hoc graecorum finis pro-
nunciant ultra Oceanum degere: ubi eis sit imposita perfructio: illic quippe esse regionem: quae neque
imbris: neque niuib: neque aestibus aggrauetur: sed quam oceano oriens zephyrus & leuiter aspi-
rans amenet. Malis autem aiaibus procellosa loca & hiberna delegant plena gemitibus exercendae
sine fine penae: uident autem mihi secundum hanc ipsi intelligentiam graeci quoque fortibus suis quos
heroes & senideos uocant beatorum insulas sequestrasse: improborum autem aiaibus locum apud iseros
impiorum: in quo etiam cruciari quosdam commentati sunt: sisyphos uim & tantalos & ixiões & tity-
os principio quidem immortales esse animantes: ob ad hortationem utique uirtutis dehortationemque
nequitiae bonos quippe fieri in huius uitae conuersatione meliores per spem bonorum etiam post
lucem redibendum: improborum autem impetum retardari aestimantium: quoniam & si huius uitae spa-
tio latuerint: post obitum tamen sint immortalia tormenta passuri. Haec sunt ergo: quae esset de di-
uinitate animae philosophantur. Plane illecebram is qui semel deorum sapientiam gustauerint re-
ponentes. Sunt autem in eis qui etiam futura nosse promittant. sacris uidelicet libris: & uariis san-
ctificationibus: prophetarumque dictis a primis aetatibus adhaerentes: raro autem accidunt praedictio-
nes eorum frustratio consequatur. Est autem aliud etiam esse notum collegium cibos quidem & mores le-
gumque similia cum prioribus habens. Distat autem opinione coniugii: maximam siquidem uitae ho-
minum partem successionem. s. amputare eos: qui abstineant nuptiis arbitrantur: quippe si in ean-
dem uelint ire finem: defectumque confestim genus humanum fore. Nihilominus tantum ipsi tanta mo-
deratione conueniunt ut per triennium explorent ualitudinem foeminarum. Et si constanti purgatio-
ne apparuerint idoneae pertuit eas in matrimonia adfiscunt. Nemo tamen eorum cum praegnante
concumbit: ut ostendant: quia non uoluptatis nuptias: sed causa inierint liberorum. Lauantibus autem
foeminis: ita ut uiris perizoniatum inest amicus: tales mores huius collectionis: duo autem priorum
quasi ordines sunt. Ex quibus pharisei dicuntur qui certiorum legalium rituum notitiam profitentur:
& hi primum dogma habent: ut imarinene & deo uniuersa deputent: & quidem uel agere quae
iusta sunt uel negligere secundum maiorem partem esse beniuolentiae in hominibus proficitur ad-
iuuante tantum in singulis & imarinene: aiam autem quidem omnem incorruptam esse: transire autem
in alia corpora solas bonorum: improborum autem interminabili supplicio cruciari. Saducei porro. i. se-
dis collectio imarinene omnifariam negant: & deum extra omnem mali patrationem inspectionemque
constituunt. Aiunt autem electioni hominum uel bonum uel malum esse propositum: & secundum uolun-
tatem propriam alterutrum unumquemque coniungi. Aiarum autem generaliter uel supplicia denegant
uel honores: & pharisei quidem sociabiles: & qui studeant se mutua dilectione compleri. Saducei
uero & inter se feris moribus discrepantes: & conuersatio eorum ita circa participes ut erga externos

Inhumana: hæc sunt quæ de iudæorum philosophis dicenda repperi: nunc ad inceptū reuertor.

Capitulum. III.

Rchelai regno in ordine prouintia iam decedente reliquit idem philippus & herodes qui cognoscabatur Antipas tetrarchus suas regebāt. Salome autē moriens iulie augusti cōiugi regionē quā rexerat: & samniā & in phaselide palmito testamēto reliquit. Delato autē ad Tyberium iulie filium romano impio post mortē. Augusti qui presuit rebus annis septem & quinquaginta mensibus sex diebus duobus manentes in tetrarchiis suis: herodes. scilicet philippus: hic quidē iuxta fontes ipsos: de quibus iordanis flumen exoritur i panias condidit ciuitatē: quā cæsariā uocitauit: aliāq; inferiori gaulanite: quā iuliadē nōiauit. Herodes uero in galylea tyberiadā impia autē cognomine iulie missus autē a Tyberio in iudæā pilatus qui curandam acceperat regionē nocte intēpesta optas in hierosolymā intulit imagines cæsaris: quæ res postridie gradē inter iudæos suscitauit tumultū: nā qui aderant stupore permoti sunt: quasi iam profanatas leges suas uiderēt. Nullū. n. fas esse dicunt collocari in urbe sumulachrū. Ad quē relā autē eorū qui in ciuitate erant: subito etiam de agris multitudo confluxit. Euntes autē illico cæsariam ad pilatum intentissime deprecabantur: ut ab hierosolymis auferrentur imagines: & eis iura patria seruarent. Pilato autē supplicantibus abnuere circa domū eius proni corruerant: & imobiles. v. diebus continuis noctibusq; mansere. Post autē pilatus tribunal ascendēs i studio magno conuocat multitudinē iudæorū q̄si qui eis uellet dare respōsum: cū subito milites accepto signo: sic. n. fuerat preparatū: armati circūsteterunt iudæos: circumdataq; triplici acie. Iudei quidē stuporis erant pleni uidentes insperatam regis faciē. Tunc pilatus denuntians trucidaturū se oēs nisi imagines cæsaris suscepissent: annuit militibus: ut educerēt gladios. Iudæi autē quasi ex uno consilio omnes subito corruerunt: & ceruices nudatas ad excipiēdos ictus pararūt uociferantes uniuersi magis se interficere uelle quā legē. Tunc pilatus circa religionē studiū populi demiratus confestim de hierosolymis statuas iussit auferri: deinde uero cōturbationē alterā cōmouebat: erat apud eos sacer thesaurus quē chorboan dicunt: hunc ad inductionē aquarū iussit expēdere: erat autē inducenda aq̄ ab stadiis. ccc. ad hoc itaq; uulgi oriebantur querelæ ita ut etiā pilati qui hierosolymā uenerat cū clamore circumdarent tribunal: ille at̄ prouiderat: sed quidē tumultū eorū populo p̄misit armatos milites: qui tunc essent priuatoz uestibus induti. Præcepit gladiis quidē nō uterentur: fustibus autē acclamātes ferirēt. Sicq; cōpositis rebus dat ex tribunali signū cōfestimq; cædebantur iudæi: quorū multi quidē perierunt plagis: multi uero se inuicē trucidantes in fugam misera contritione uersi sunt tunc ad calamitatē interfectorū stupens multitudo conticuit: atq; ob hoc accusator herodis tetrarchæ agrippas fuit filius aristoboli: quē pater herodes interfecit: ad tyberium uenit. Illo autē non suscipiente accusationē residens romæ ad aliquotū quidē potentium notitias abiebat. Maximis autē colebat officiis germanici filiū Caium cum adhuc esset priuatus. Et quodam die inter copiosum epularū apparatū quibus eum demerebatur: ad ultimū extensis manibus aperte deū cœpit precari: celeriter illū mortuo Tyberio dominū cunctoz uidere. Hoc cum quidā de familiaribus eius Tyberio nūciasset statim concludi iussit agrippā qui & sub grandī ærumna usq; ad mortē Tyberii in carcere p̄ menses sex tenebat. sed defuncto eo post regnū annorum duoz & uiginti diez trium succedens imperium. C. Cæsar absoluit agrippā uinculis & tetrarchiā philippi: iam enī iste decesserat ei tradidit: regemq; appellauit. Cum uenisset autē in regnum agrippas: herodis tetrarchæ cupiditatis per inuidiā suscitauit. Irritabat autē eū maxie i spem regni herodias uxor: exprobrans ei secordiā & dicēs: quia p̄ id quod noluerat ad cæsare nauigare careret prāte maiore: nā cum agrippā ex priuato regē fecisset: quo mō dubitaret illū ex tetrarcha eodem honore donare. His adductus herodes uenit ad Caium: a quo ob auaritiā uehementer increpatus ad hispaniā fugit: secutus eū quippe fuerat accusator agrippas: cui ē tetrarchiā illius. C. Cæsar adiecit. Atq; ita herodes quidē in hispania peregrināte secū etiā uxorē decessit. Caius uero cæsar in tantum contumeliose abusus est fortuna ut etiā & deum se putaret: & uellet uocari. Patriam quoq; suam multorum nobiliū cæde truncauit. Extendit autē impietatem suam etiā in iudæam: petroniū deniq; cū exercitu hierosolymas direxit: p̄cipiens ut in templo statuas eius leuaret: quod nisi susciperēt iudæi contradicentes quidē ex his interficeret: reliquam uero multitudinem captiuaret: permouebat autem hoc profecto deum. Et petronius quidem cū tribus cohortibus multisq; de Syria habitatoribus properabat in iudæā de antiochia. Iudeorū uero quidā non credebant famæ prælium nuntianti. Qui uero credebant nihil de resistentibus poterāt cōminisci. celeriter autem in omnes peruadit metus: nam iam ptolomaidam puenerat exercitus. Est autem hæc ciuitas Galyleæ littore in magno composita: circumdatur autē montibus ab oriē tali plaga p̄ sexaginta stadia dissepatis: sed ad Galyleā pertinentibus: a meridiano autē carmelo qui

abest stadiis centū uiginti: a septētrionali quoq; mōte qui est altissimus: quē uocat ēt icolæ scalā tyriog; & hic aut distat stadiis. c. ab ea aut urbe q̄si ab duobus stadiis præterlabi fluiuiolus quē uocant beleum exiguus prorfus: cui prope est sepulchrū mēnonis habēs iuxta se. c. fēf cubitorū spatium cōtinentē: sed admiratione dignissimū: ē aut spēs uallis rotundæ uitreæ emittēs harenā: quam cū exhauserint multæ naues piter accedentes: locus hisdē rursus impletur: uētī siquidem quasi dedita opera cōuehūnt de circūstantibus supciliis harenā istā utiq; cōem. Locus aut metalli statim metalla i uitrū quæ suscepit mutat. Mirabile quoq; mihi illud uidēf: quoniā conuersæ iam harenæ in uitrū quæcūq; ps super margines loci ipsius fuerit iacta i cōem harenā denuo conuertitur. Igitur loci eius natura talis est. Iudæi aut cū mulieribus & filiis collecti incampū in quo est sita ptolomais petronio supplicabant principio ob patrias leges: deinceps uero etiā pro suo statu: ille aut ob multitudinē precantiū & p̄cum inflexus exercitū quidē & statuas in ptolomaida reliquit: procedens aut i galyleā & conuocans in tyberiadē tam populū iudæog; quā oēs eorum nobiles: & uim romani exercitus coepit exponere: & minas cæsar̄is. His addēs: quoniā & contumeliosa esset supplicatio iudæog;: cū omnes siquidē gentes quæ parerent impio ro. in suis urbibus inter reliquos deos: imagines quoq; Cæsar̄is locauissent soli iudæi istud abnuerent. Siq; dem quasi ab imperio deficere esset etiā cum iniuria præsentis. Illis uero contra legē moreq; patrios allegantibus: & quia ne dei quidē simulachrū ne dū hoīs: neq; solū in templo: sed neq; in prophano aliquo totius regionis loco fas sibi esset locare: arripiens dictū petronius respondit. Sed & mihi domini mei lex seruāda est. Si eā quippe transgrediar uobisq; pcam iuste aīaduersionem subibo ipugnabit sane uos: nō petronius: sed ille a quo sum directus: siquidē ita & ego uos cogam implere quæ iussa sunt. Ad hoc oīs multitudo succlamauit ante legis temerationē oēm se libenter subire perniciē Sedato aut eog; clamore petronius ait. Pugnare ergo inquit aduersus cæsarē estis parati? Responderunt iudæi p cæsarē quidē & populo ro. nobis semp p dies singulos usus est offerre sacrificia: si aut in templo imagines æstimet collocandas debere eū totam iudæorum gentē primitus innouare: præbere se quippe iugulos cū mulieribus & puulis ei q interficere uoluisset. Ad hæc admiratio petroniū miseratioq; peruasit intuentē & insuperabilem religionem uirog;: & tantū uulgus ad mortē constanter paratū. Et tunc quidē infectis omnibus recesserunt. Postridie autē ac deinceps summates eog; priuati uiritimq; cōpellans: populū quoq; publice alloquens: tunc quasi consulens admonebat. Interdū etiā minabaf extollens & uirtutem romanam & indignationē cæsar̄is inter hæc etiam suā necessitatē cui essent exequenda pcepta: sed illi ad nulla horū expimenta cedentibus: cū uideret etiā sementē regionis intercipi ipsū qppe anni tēpus erat: & quingenta pene diebus multitudo in urbe otiose morabaf ad ultimū cōuocatis omnibus ait se etiā periculosam rē uelle aggredi. Aut enī deo coopante placabo cæsarē: ac uobis cum saluabor libenter: aut illū in ultione irritabo: pro tanta multitudine impendo animā meam. Atq; ita dimissis turbis multa pro eo uota facientibus Antiochiā ab ptolomaida reuocauit exercitum: atq; illinc confecti missis ad cæsarē referens: & quo apparatu in iudæā irruisset: & q; tota gens supplicasset: quibus si abnuendū putaret: nosset cū uiris etiā prouiciā pdendā. Seruaf siquidē ipsos legē patriā: & nouis præceptis uehementer obsistere. His epistolis respondit Caius imodice cōminans petronio mortē: quoniā iussionū suarū segnis executor fuisset. Sed scriptorū talium uestores per tres continuos menses contigit aduersa tempestate retineri. Alii at exitium. C. cæsar̄is nūciantes prospere nauigauerunt: deniq; ante septē & uiginti dies epistolas petronius accepit sinē cæsar̄is indicantes quā illi peruenirēt: qui cōminatiā scripta portabant. Caio p dolū interempto: qui regnauerat annis tribus mēlibus sex rapitur in regnū ab eo exercitu qui romæ erat claudius. Senatus aut referentibus cōsulibus ignatio Saturnillo & pōponio secundo mādāt tribus legionibus ut essent presidio ciuitati: & ipse frequens in capitolū deuenit. Quia propter imāitatē caii bellū agi cū claudio decernebat: uolens imperiū ad optimates reducere: ut sicut oli fuerat ad regendū dignissimi eligerent. Accidit autē ut agrippas adueniret: quē cū & senatus in consiliū & in castra claudius euocasset: ut. s. eo strenuo adiutore uterē in quibus res posceretur: uidens agrippa claudiū iā esse opibus cæsarē ad eum perrexir: quē ille illico legatū ad senatū misit indicantē suū propositū: quoniā primo quidē inuitus ab exercitu raptus sit iniquū esse se militū erga se studiū tam religiosum deserere iā tutā aliter suā non esse fortunā: iā enī ad inuidiā satis eē q; in regnū uocatus sit. Deinde ad ministratū ire paratū esse in répub. nō ut aliquis tyrannus sed ut p̄sul benignus sufficere sibi quippe honorē nominis. De singulis autem negotiis cōem oīum stare sniam. Nam & si non natura esset modestus: locuples tamen moderandæ potestatis exēplū caii morte esse propositū. quæ cū derulisset agrippas respōdit curia: quasi quæ exercitui & boīs consiliis fideret nolle se subire uolūtariā seruitutē: sed accepto p̄m respōso claudius rursus misit

agrippam nunciare eis: quoniam non posset adduci ut eos proderet: quoque concessu in impium esset accitus. inuitum autem se iurare esse pugnam aduersus eos cum quibus confligere minime uellet: proinde eligendum esse locum extra ciuitatem in quo conflingerent: neque enim sanctum esse propter illorum pueritatem patriam ciuili caede foedari. Et agrippa quidem ista senatui nunciauit.

Capitulum. IIII.

Nter hac autem unus de his militibus qui cum patribus erant educens gladium. Comilitones inquit quibus perturbati causis parricidia perpetrare cupimus impatorem aduersus propinquos nostros claudium secutos maxime cum habemus impatorem quem in nullo culpare possumus: & ad quem cum iustis magnis allegationibus: quam cum armis egredi debeamus. Hac dicens per media egressus est curiam: omnibus se militibus consecutis: hoc exemplo optimates deserti in magno metu esse coeperunt: ac deinceps uidentes sibi aduersionem tutam non esse iter secuti militum ad claudium transierunt: occurrebant autem eis pro muris nudatos gladios ferentes hi qui fortunae regis ambiciosius adulabantur: & poene acciderunt: ut progressi quinque interficerentur: ante. scilicet. quam militum impetum caesar agnosceret: nisi praecurrens agrippa inuenerit ei facinoris periculum nunciasset: dicens quoniam nisi coercuisset exercitum iam in sanguine ciuium furem confestim missurus esset omnes per quos conspicuum esset impium: fieretque solitudinis impator. Hac audiens claudius continuauit militum impetum. Suscepit autem in castris aduenientem senatum: & indulgenti honore complexus: egressus cum patribus confestim obtulit deo uictimas: ut mos est per imperio supplicari. Agrippam quoque protinus muneratur regio praemonio: omnia adducens ei: etiam illa quae Augustus herodi donauerat: traconitidem scilicet & aranitidem. Praeter hac autem aliud quoque regnum quod Lysanie uocabatur. Et populo quidem donationem hanc per edictum iudicauit. Patribus autem praecipit: ut incisae aeris tabulae in capitolio collocarentur. Donat autem ei etiam fratrem suum herodem qui genus eiusdem erat bernici iunctus regione Chalcidis. Opinione autem celerius Agrippae dati regni census maximus effluebat: quia sane pecunia non ille in rebus exiguis abutebatur: sed talem murum hierosolymis circumdare coepit: quale si potuisset absolui inefficace prorsus obsidione romanis oppugnantibus effecisset. Sed antequam impleteret opus decessit in caesaria. Regnauit autem annis tribus. Ante quoque cum tetrarchiam regeret: aliis tribus annis tenuerat potestatem. Reliquit uero filias quidem tres de cypro natas Bernicen: mariannem atque drusilam: filium autem ex eadem ipsa coniuge nomine agrippam: qui non nimis paruulus erat. Tunc claudius regnum eius in prouinciam redegit in cuius procuratore missus est Cestius festus. Post hunc autem Tyberium Alexandrium: qui nihil de consuetudine patria immutantes gentem in pace tenuerunt. Post hac uero & herodes qui regnabat in Chalcide decessit. Relinquens de sorore sua Bernice filios duos, Bermocianum & herodem: de priore autem marianne Aristobolum: cuius frater mortuus fuerat aristobolus priuatus: relicta filia iotapata: hi quidem erant sicut supra dixi liberi aristoboli: qui fuerat herodis filius. Alexander autem & aristobolus nati fuerant herodi de marianne: quos ipse parens interfecit. Alexandria autem posteri in maiori Armenia regnauerunt.

Capitulum. V.

Post obitum autem herodis qui regnauit in Chalcide claudius agrippam filium agrippae in auunculi sui regno constituit. Alterius autem prouinciae suscepit curam post alexandrum cumanus: sub quo oriri coeperunt tumultus: & denuo iudeos calamitas comprehendit.

Conueniente quippe multitudine ad diem festum azimorum in hierosolymam stare legio romana super porticum templi armati quippe milites semper custodiebant festos dies: ne quid conuenientes populi nouare auderent. Unus ergo e militibus reductis turpiter uestimentis inclinans posteriora sua obuertit ad faciem iudeorum: & ad hunc habitum uocem emittens similem succlamauit. Ob quod factum tota coepit multitudo conqueri: ita ut circumstarent cumanum ad supplicium militem deposcentes. Ex his autem inconsulti iuuenes: & quasi natura apti ad seditiones mouendas in litem grauissimam prosiuebant: hi continuo quippe saxa rapientes percutiebant milites. Tunc ueritus cumanus ne totius in eum uulgi impetus fieret plures euocauit armatos: qui cum essent porticibus immissi metus grauis incidit iudeis. Statimque in fugam uersi relicto templo refugere coeperunt. Tanta autem per egressum de constipatione obrutio facta est: ut conculcatione mutua super. xxx. milia hominum conlupta sint. Facta est autem uniuersae genti luctuosa festiuitas & plactus per domos singulas praesabatur.

Capitulum. VI.

Accessit autem huic calamitati latrocinantium tumultus. Iuxta bethoro quippe circa asensum publicum stephanus quidam seruus caesaris suppellectilem quandam uehebat: quae ab irrue tibus direpta latronibus est. Cumanus autem ad inquisitionem mittens eos qui in proximis uicti essent: uinctos ad se adduci iussit: denuntians: ut conquisitos latrones in uincula

conficerent. qua occasione quidā militum in uico aliquo libros sacre legis offensos discidit atq; cōbussit. Iudæi autē quasi totā religionē inflammatā uiderint undiq; cōfluxerunt: & uelut machinamento aliquo: ita ut sup̄stitionis attracti oēs ad unā euocationē ad cumannū cæsariā cōcurrūt precantes ut militē qui tantā contumeliā deo legiq; eius intulisset: non relinqueret impunitum. Ad hæc enī ille uidebat multitudinē nequaquā quieturā: nisi aliqua esset satisfactiōe sedata. ad iudicatū militē p̄ mediū populū: ad supplicii iussit adduci: sicq; iudæi placatis anis recesserūt.

Capitulum. VII.

Enuo autē galyleoꝝ & samaritanoꝝ cōflictus exorī. In uico enī: quē gēmā uocant qui est ī magno Samariæ cōpositus: quidā galyleus de numero iudeoꝝ ad festiuitatē ascēdens interficitur. Ad quod factū multi ex galylea regione conuenerunt ut cum samaritis cōfligerent. Hæc autē nobiliores conuenerūt in cumannū rogantes: ut ante quā grauis calamitas ortretur transiret in galyleā: & in eos qui auctores essent homicidii uindicaret. Cumanus his negotiis quæ habebat in manibus post ponēs illoꝝ petitiōes sine effectu precatōres emisit. Nūciato igitur homicidio hierosolyma omnis multitudo cōmota ē: & relictā dici solēnitatē in Samariā uulgus impetū fecit sine duce: ne cuiquā principū suoꝝ retinenti acquiescentes: latrocinio autē eoꝝ & tumultu quidā Dinei filius Eleazarus & alexander præerat: qui in crabetene regione conterminos irruentes prociū sua dederē cādē a nullius ætatis exitio temp̄tes: uicos autē inflamauerūt. Cumanus autē hæc audiens adduxit secū unā equitū alā quæ uocaf̄ sebastianorum ut auxilio his qui uastabantur esset: sicq; eoꝝ multos qui Eleazarū erant secuti cōprehendit: plures quoq; interfecit. Ad reliquā at multitudinē quæ ī uastandos samaritanoꝝ fines irruerunt: principes gentis de hierosolyma concurrerunt: optiq; ciliciis: & aspis cinere capitibus precabant: ut ab incepto desinerent: nec propter exercendā in Samaritis ultionē ad hierosolymæ perniciē romanos cōmouerent: misererentur autē patriæ suæ atq; templi filiorumq; & coniugum ppriæ: neq; oīa piter in discrimen adducerent. Neq; ob unius galylei uindictam cuncta disperderent. His acquiescentes iudæi a negotio recesserunt.

Capitulum. VIII.

Uti autē p̄ idē tēpus in latrocinia conspirabant: sicut uere solet insolentia crescere rebus quietis: per quæ oēm regionem agebantur rapinæ: & audaces quiq; reliquis uim afferebant: tunc samaritarum primates ad domitiū q̄dratū qui Syriā prouinciā pcurabat tyrum uenerunt uindicare de his qui regionē eoꝝ deprædati fuerit postulantes. Præsto autē fuerant etiā iudæoꝝ nobiles: & ionathas filius ananiæ princeps sacerdotū obiecta diluens allegabat: initium quidē tumultus samaritas fuisse: qui primū homicidiū ppetrassent: cām tamen calamitatū postea secutæq; præbuisse cumannū: qui inter principia in auctores cædis noluisse ulcisci: tunc q̄dratus utraq; ptem interim distulit dicens. Quoniā cū ad ipsas regiones uenisset diligenter singula inquireret: deinceps uero procedens cæsariā omnes quos cumanus uinctos reliquerat in crucē sustulit. Inde cum Liddā uenisset denuo audiuit samaritanoꝝ querelas & iudæorum decē & octo uiros quos cognouit pugnæ fuisse p̄ticipes securi pcussit: duos autē ex sumantiū pontificum sacerdotē ionathā & ananiā eiusq; filiū ananum: & nōnullos alios iudæos nobiles cæsariam destinauit: similiter autē & samaritæq; nobilissimos quosq;. Præcepit quoq; cumano & celeri tribuno romā nauigare redditurus claudio rōnē pro his quæ in regno gesserat. His ita cōpositis alidda ascendeat hierosolymā & iueniēs multitudinē festiuitatē azimoz celebrantē sine ulla conturbatione Antiochiā rediit. Romæ autē cæsar auditis allegationibus cumā & samaritanoꝝ aderat at Agrippas iudæoꝝ cām magna intentione defendens: siquē & cumannū multi potentiū oderāt p̄nūcians aduersus samaritas tres eoꝝ nobilissimos iussit interfici. Cumanū autē iussit urbe discedere. Celerē uero tribunū uictū hierosolymā mittens iudæis ad supplicii dedit: ut p̄ urbē tractus capite caderet. Post hæc felicē. Palātis fratrem destinauit ad iudæos: q̄ & eorū puiciā cū Samariā & Galyleā & peā curaret. Agrippā uero de Chalcide ī regnū magnū trāstulit: tradens ei illā quoq; prouiciam quæ felicis fuisset. Erat autē ista traconidis & batanea & galanit̄s. Addidit autem regnum etiā Lyfaniæ & tetrarchiā quam Varus rexerat.

Capitulum. IX.

P̄se autē p̄ annos tredecī: menses octo: dies trigīta administratio ip̄io decessit successorem regni Nerōnē relinquēs: quē suadelis agrippinæ uxoris suæ ī impiū coartauerat: & quidē cū legitimū h̄set filiū britānicū ex Messalina natū priore scilicet cōiuge: & Octauiā filiā: quā ip̄e priuigno collocarat Neroni. Suscepit autē ex agrippina antoniā. Et Nero quidē quēadmodū p̄ magnitudinē felicitatis: & opus abusus sit fortuna: & q̄liter fratrem suū atq; uxore matrēq; interfecerit. Post quos in oēs p̄xios imanitatē suā cōuertit atq; ut ad ul-

rimū p amentia ad histrionū opa scenamq; puenerit: quoniam scio esse & narrationē molestam tacitus præterire melius puto. Conuertar aut ad narranda: quæ ab eo aduersus iudæos gesta sūt.

Capitulum.X.

Inorem igitur armenia regnandā aristobolo dedit herodis filio. Regno aut agrippæ quattuor urbes addit cū agris ad singulas pertinetibus iperia scilicet regione Abellā & Iuliam: in Galylea aut Tancheam & Tyberiadam. Reliqua aut iudææ felici procuranda dedit. Hinc principē latronū Eleazarum: qui p uiginti annos regionē deprædatus: aliosq; multos ceptis: uinctosq; romā direxit: aliorūq; quos i crucē sustulit latronū: uel in communionē sceleris depræhensosq; populariū: fuit poene imunerabilis multitudo. Sic enī regio ne purgata aliud genus latrocinantiū in hierosolymis oriebatur. Hi aut sicarii uocabantur. Die claro & in media ciuitate passim quosq; interficientes. Potissimū uero diebus festiuis imiscebāt uulgo: & siccas sub ueste gestantes. His diuersos quosq; interficiebant ac deinceps collapsis hominibus illi inter reliquos descelere querebant: qua fraude extra suspicionē manebant: diuq; latuerunt. Primus igitur ab eis ionathas pontifex interfecitur. Post hunc aut quotidie plurimi cædebantur: atq; ipsis calamitatibus molestior timor ciuitatē premebat: sicut enī in medio bello p singula momenta omnes mortē operiebantur. Circūspiciebant aut eminus quosq; appropinquātes: & neq; amicis suis fidere poterant: dū tantū in mediis suspicionibus atq; custodiis nihilominus interficiebantur. Tanta erat latrocinariū temeritas & ars quædā latēdi. Ad hæc at alia etiā malog; collectio facta est cæde quidē abstinentiū: sed consiliis magis impiorū: quæ ps nō minus q; sicario rum felicē urbis statū corripit: seductores quoq; hoies & circūuentores sub spē religiōis nouādis rebus uulgos insanire fecerunt: nā in solitudines egrediebant promittētes deū signa eis ostēsurum libertatis. Contra quos felix uidebant quippe semia defectionis esse: mittens equites atq; pedites armatos magnā multitudinē interfecit.

Capitulum.XI.

Aiore aut plaga iudæos afflixit ægyptius quidā pseudo prophetæ: adueniēs quippe i prouiciā magnus cū esset prophetæ opinionē sibi arrogās. xxx. ferme milia hoīm congregauit quos uana seductione decepat: & circūducens eos de solitudine in montē quocūq; uocat oliuag;: inde hierosolymā nitebatur ascendere: depulsoq; romanog; p̄sidio in populares exercere dominationē utebatur sane stipatoribus qui ad facinus cōuenerāt: præuidit sane eius impetū felix: & occurrēs cū ipis Romais armatis quos etiā iudæog; reliqua multitudo iauabat inuit conflēt. Et ægyptius quidē cū paucis fugit. Plurimi aut qui cū ipso fuerāt cōpræhensiq; uinculis traditi sunt. Reliqua uero multitudo in regiones proprias dispersa est. Compressis porro his etiam sicut in ægro corpore: rursus pars altera tumescebat. Magi enim quidam & latrones collecti multis afflictionem inducebant: & quasi ad libertatem uocabant: mortem aprissimā cōminātes his qui romanog; p̄cipatui obedire uoluissent: ut uel reluctātes auerterent eos qui spōtaneā ferrent seruitutē. Dispsi ergo bipertitā regionē diripiebāt quorūq; potentium domos: eosq; insup trucidabant: inflāmabant etiā agros: ita ut desperationē eog; tota iudæa protinus impleretur. Et hæc quidē pugna indies grauius augebatur. Alter aut tumultus ortus circa cæsariā inter iudæos scilicet qui ibi pmixti habitabāt: & syros cōmotiōe facta. Hi siquidem poscebant ut eog; fieret ciuitas iudæū eius fuisse conditorē dicentes: erat autē rex herodes Aemuli uero conditorē quidē cōfitentur iudæū: ipsam uero ciuitatē fuisse gentiliū uidicabant. Neq; enī illic statuas & fana potuisse constitui si ad iudæos eā conditor pertinere uoluisset. Ob has ergo causas iter se populus uterq; iurgabat. Procebat aut usq; ad arma contētio: & quoti die ad confligendū audaces quicq; partis alterutræ prosiliebant. Neque enī iudæog; seniores cohibere tumultus gentis suæ poterant: & græcis turpissimū uidebatur a iudæis inferiores uideri. Præstabant aut hi quidē diuitiis & corporū uiribus. Græci uero auxilio militū: magna siquidē pars romanæ manus de Syria illo fuerat congregata. Et quasi cognati ad auxiliandū parati erāt syris. Præfecti aut militū curabant cōprimere tumultū: & pugnaces quosq; cōpræhēdentes taureis ulcisciebantur: ac uinculis. Neq; tunc supplicia cōpræhensog; impedimentū aut timorē reliquis inferebant: immo magis hoc ipso seditionis irritabantur augmentum: tunc demum felix minaci edicto præcepit contumaces quosq; urbe discedere: non parentium autem immisis militibus interfecit non paucos: quorum etiam substantiæ direptæ sunt. Post hæc quoq; cum uideret seditionem manere nobiles utriusq; partis elegit: & suscepta legatione misit ad Neronem pro his quæ sibi competere arbitrentur acturos. Successit autem ei Cestius & hos qui maxime infestabant prouinciā sollicitè persecutus: latronū plurimos cōpræhēdit atq; iterfecit.

Capitulum.XII.

Erum successor huius Albinus non eodē more negotiis præsuit. Neq; enī fuit aliqua malignitatis species quā ille præterierit. Deniq; nō solū ciuib; furab; & diripiebat substantiā singulorū; neq; solum tributorū addita mentis in cōmune gentē grauabat: sed etiā quos ob latrocinia uel decuriones ciuitatū cōprehenderunt: uel quia prioribus iudiciis in custodiis erant relictī accepta a cognatis eorū pecunia liberauit. Et is solū qui nō dedisset in carceribus quasi nocentissimus remanebat. Per idē tēpus eorū quoq; qui res nouare cupiebant: in hierosolymis crescit audacia. Ex quibus sane qui erāt opulenti Albinum largitiōe redimebāt: ut eis tumultū mouētib; nō indignaret. pars autē popularis quæ nō satis gaudebat quiete Albini p̄cipib; iungebat. Vnusquisq; improborū cohorte propria circūdatus ipse qdē quasi princeps latronū: & tyrannus eminebat. Scipatoribus uero suis ad direptionē mediocrium abutebat. Ita fiebat: ut hī quidē quoq; uastabant domus tacerent. Illi autē qui extra incōmodum steterissent metu ne similia paterēt querelis deterrebant: imo & officiis abiebāt eos quos cōstabat dignos esse supplicii. In cōmune autē oīum fuit intercepta fiducia. Et erat tunc multiplex dominatio: & semina captiuitatis futuræ iam ab illo tēpore spargebantur. Cum sane eiusmodi morē fuisset albinus: tamen succedens ei Cestius Florus optimū eū p̄ compationē sui fecit uideri. Ille siquidē plura occulte & cū fraude nocuerat Cestius uero iniquitates suas in uniuersam gentē tā palam quā si gloriaretur exercuit. ac uelut nō ad regēdā puinciā: sed ad dānatorū poenas carnifex missus neq; rapinæ ullū morē nec afflictionū prætermisit. In miseris autē crudelissimus erat in turpibus uero impudentissimus neq; enī quis illo amplius offendit fallacia ueritatē neq; cōmentus est callidiores nocendi uias. Hinc siquidē uiritim illatis dispēdiis lucra quærere exiguū uisū est: sed rotas simul despoliauit urbes & lahes populis inferebat solū non uoce p̄ totam regionem edicēs liberum esse oībus latrocinari dum ipse prædarū acciperet portionē. Deniq; ob illius auaritiā contigit totam p̄ene deferi regionē ita ut plurimi sedes patrias relinquentes ad externas prouintias comigrarent donec autē in Syria cestius gallus prouintiā regebat neq; ausus quispiam iudæorū est aduersum florum ad eū mittere legatos. Cum uero instante azimorū solēnitāte ipse Hierosolymā uenisset occurrens multitudo quæ facile tricies centum miliū fuit precabāt: ut gētis suæ calamitatibus subueniret: & pestem illā prouinciæ florum: ut eiiceret clamitabat. Qui tantum cū sub populi ore esset: & gallo assisteret: non solū nihil mouebat: sed uoces illas etiā deridebat. Cestius tantū cōpescens impetū populi: & edicens quod deinceps placatiōe eis florum redderet: regressus est antiochiā. Deduxit autē eū usq; ad Cæsareā florus illudēs mendaciis & iudæorum genti bellū sedulo cōmiscens: quo scilicet solo iniquitates suas occultū iri posse credebat. Pace siquidē permanente habitūq; se apud cæsarem accusatores. iudæis uero defectionē negotiatus fuisset maiore ut quæ malo abducendam a se esse iuidiā peccatorum minorum. Igitur ut gens ab romano obrumperetur imperio sedulo in didem augebat calamitates.

Capitulum. XIII.

Et idem tēpus apud Neronē cæsarienses uictores extitere. Decretumq; istud cōtestantes litteras attulerunt: per quæ hoc bello iudaico dabat exordiū. Duodecimo. scāno regni Neronis: septimo decio autē regni Agrippæ mense maio. Ad magnitudinē autē excitatorū de eo malorū: nequaquā idoneas causas habuisse depræhendit. In cæsaria siquidem habitantes iudæi habebāt synagogam: propter agrū cuius erat dominus gētis quidē cæsariensis & frequenter quidā egerant: ut ad illos ius illa possessio iungere: multis p̄tib; maius precium quā res metuerat offerentes. Dominus autē loci nō solū preces eorū despexisse contētus. Sed ad maiore dolorem ædificauit in loco tabernas ita ut angustū eis transitū relinqueret. Primū igitur feruentiores aliqui iumentū p̄siliētes ædificationē uetabant. cum uero florus hos a prohibendo cohiberet: non habentes iudæorū nobiles quid agerent inter quos erat iohannes telones inflectunt florum oblatione octo talentorū: ut ædificationē uetaret. Ille autē ob capiendā tantummodo rem p̄mittens se cuncta facturū accepta pecunia statim de cæsaria egressus est: abiitq; in Sebaste: seditiōi tribuens facultatē quasi qui pugnat spacium iudæorū primatibus uēdidisset. Sequenti autē die quæ apud iudæos sabbatū ē: cū plebs ad synagogā coisset seditiosus quidā cæsariensis uassamiū ante ingressum eorū ponēs alites immolabat. Hoc factum iudæos incoercibiliter accendit & legem suā quippe contumeliā pertulisse locum ipsum dicebant fuisse pollutū. Pars autē iudæorū quæ erat constantior atq; moderatior denuo iudicibus eē cōquerendū q̄rebat. Seditiosi autem & iuuentute turgentes iudæi effundebantur in litem. Strabant autem ad confligendum parati etiam cæsariensium tumultuosiores. Ex consilio quippe directus fuerat qui pro synagogæ foribus immolaret. Sicq; continuo ex pugna commissā. Interueniens autem iocūdus: qui ad prohibendum erat relictus præfectus equitum. uas illud quidem qd̄ positum fuerat iussit

auferri & tumultum sedare pgebat. cum uero superatus esset præ cæsariensium uolentia iudæi statim libros legis rapientes secesserunt in nabata regio quædam eorū hoc noīe appellatur: direpta cæsaria stadiis quadraginta. Primates autē eorū duodecim cū iōanne in sebastē ad florū uenerunt: de his quæ acciderant conquerentes: & ut auxilio esset rogabant: quis reuerentur tunc eū & de octo talentis admonentes. Ille uero illico cōpræhēsos eos uiciri iussit: arguens cur leges de cæsaria auferre ausi fuissent. Pro hoc igitur apud hierosolymas grauissima iurgia nascebantur. Verūtamen adhuc indignationē suā frenabant. Florus uero quasi ad hoc operā suam locasset: ut bellum inflammaret misit ad sacrum thesaurum ut inde decem & septē talenta auferrentur: q̄si eam pecuniā impensæ cæsaris flagitaret. Tunc uero statim iussit populū multa confusio: cōcurrentes ad templum maximis uocibus nomen cæsaris appellabant: ut a tyrannide flori libarent: orantes. Quidam autē seditiosorū in florum maledicta iaciebāt ultima & canistrū circūferentes stipem eius noīe postulabant: quasi inops & miserrimus talibus indigeret auxiliis. His autē oībus nihil est a cupiditate deterritus: sed multo magis ad dep̄dandū irritatus est. Deniq; cū debuerat cæsariam ueniens ignē belli illic nascentis extinguere: causasq; tumultuū submouere: pro quo ēt pecuniam acceperat pactus: tātum cū exercitu equitum atq; peditum hierusalem cōtendit ut romanis ad quæ uolebat uteretur: ac timore & minis urbem nudaret. Tunc populus lenire eius impetum uolens obuiā militibus processit: cum solitis utiq; fauoribus & florum honorare offitiis paratus. Ille uero p̄mittens cum equitibus. L. centurionē noīe capitonē discedere eos iussit. Neq; eum in quem tam graua maledicta iecissent: falso denuo honore deluderent. Oportere quippe eos si uiri sunt fortes animisq; cōstantes etiā in præsentē effundere contumelias: nec solū eos in uerbis: sed etiā in armis amorem libertatis ostendere. His dictis exterrita multitudo simul etiam equitibus: qui cum capitone uenerant: in mediū uulgus irruentibus diffugerūt: anteq̄ florum salutarerent: aut militibus officia consueta reddiderent. Discedētes igitur in domos cum metu atq; humilitate peruigilem duxere noctē. Florus autē tunc quidē deguit in regia. Postridie autē aduersum eos extructo tribunali sublimis resedit: cōueniētesq; sacerdotū principes & ciuitatis uniuersa nobilitas altiterūt tribunali. His præcepit florus: ut omnes qui maledicta in eū succlamassent protinus dederent edicens in ipsos esse: nisi eos produxerint uindicandū. Ad hæc respondent iudæi: populū quidem pacifica quæq; sentire: illis uero qui errauissent in uerbis ueniā conferendam postulabant. In tanta siquidē multitudine nihil esse mirandū offendī aliquos temerarios: & per ætatem insipientes: esse autē impossibile eorū qui deliquerūt discrīmen agitari: cū & singulos nimirū poeniteat: & per timorē ad negandū sint pati. Debere tantū illū si consuleret gentis q̄ti: & uellet romano imperio seruare urbē. Magis propter multos innoxios dare ueniā etiā paucis delinquentibus quapropter paucos delinquentes improbos pturbare multitudinē tantū bonorū. Ad hæc uero ille magna indignatione inflāmus militibus exclamauit: ut forē uenaliū qd̄ erat in sup̄iori pte diriperent: ac passim obuios trucidarent. Illi uero ad lucri sui cupiditatē addita auaritate rectoris: non solum illū diripuerunt locum in quē fuerāt immissi: sed i uniuersas insidentes domos interficiebant habitatores. Fuga autē erat per angiporta omnia & cædes eorū qui cōpræhēdebant: direptionis quoq; nulla species p̄termittebat. Multos autē etiā nobiliū cōpræhēdentes adduxerunt ad florem: quos ille uerberibus laniatos in crucē sustulit. Deniq; omnis numerus illo interfectorū die cū puulis: & mulieribus neq; enī lactātibus peperant fuit ducenti & xxx. grauiorē autē faciebat calamitatē uideri nouitas romanæ calamitatis: q̄ enī nemo unq̄ prius tunc florus ausus est: ut uiros. s. equestris ordinis pro tribunali flagellis caderet ac patibulis affligeret. Quoq; & si origo iudæa tamen romana dignitas erat.

Capitulum. XIII.

Et idem tēpus rex quidā agrippa alexandriā erat profectus: ut alexandrū qui ægyptū procurabat: missus a nerone iure hospitis cōueniret. Germanā autē suā beronicē hierosolymis inuentā & iniquitatē militum uidentem grauis pro hac angor inuaserat: & frequenter quidē p̄fectos equitum suorū: custodes corporis mittens ad florum p̄cabatur: ut a sede desineret. Ille uero neq; i multitudinem interfectorum: neq; i nobilitatem peccatricis: sed tantum in lucra sua: quæ de rapinis congregarentur aspiciēs cōtemp̄sit abnuere. Impetus autem militum in reginam efferatus est. Non solum quippe sub oculis eius obuios quoque multabant: sed etiam ipsam nisi confugisset in aulam interficerent. ibi autem peruigilem noctē cū intenta custodia egit uerens utiq; irruptionē militū. Venerat autē hierosolymā ut uota deo solueret. His enī q morbo uel aliis necessitatibus ip̄licant: mos ē orare p. xxx. dies anteq̄ imolēt hostias obstinere quoq; uino & capillis radere. Quē morē beronice Regina exercuit diebus: nudipes ēt atē tribūal stetit dep̄cās florem: & p̄ter qd̄ nihil honoris hūta ē & ēt de uitu sua piclitata ē.

Capitulum.XV.

Aeca aut facta sunt sextodecimo die mensis maii. Postridie aut cōueniens multitudo in foro quod erat in superiori pre ciuitatis cōfluens magnis clamoribus de his qui interfecti fuerant querebant. Porissimū aut inuidiosæ in forum uoces erāt q̄ ueriti primates quicq̄ & pōtīfices disruptis uestibus & uiritim singulos cōpræhēdētes postulabāt: ut ab his uerbis quoq̄ cā mala tanta prulerant desinerent neq̄ in maiore indignationē florum mouerent. Sicq̄ sedata est multitudo: tā reuerentia precantiū quā spe q̄ nequaquā florus ultra in eos sæuaret. ille aut uidēs multitudinē esse sedatā angebatur: & denuo eā inflāmare cupiens pontifices cū nobilibus aduocauit. itaq̄ unum ait argumentū fore q̄ nihil ulterius denouādis rebus populus cogitaret. si obuiā procederet militibus de cæsaria uenientibus. ueniebant autem duæ cohortes: qui cum uocasset populū ad occurrēdū mandat centurionibus: ut nullā salutationē redderēt obuiantibus iudæis. Ad quod si offensi petulanter quippiā essent locuti statim in eos uterentur armis. Pontifices ergo collectā multitudinē in templo precabant ut occurrerēt romanis & ante graue incōmodum cohortes solenniter salutabant. His hortationibus seditiosi quicq̄ annuebant: & ob interfectoꝝ dolorē reliqua multitudo iungebatur audacibus. Tūc uero & oīs sacerdos omnesq̄ læuitæ sacra uasā pferentes: ornatūq̄ templi: citharistæ etiā & cantores cū musicis organis procedebant ate multitudinē: & obnixissime precabantur ut illū templi honorem custoditum esse uellent: neq̄ ad direptionē uasoz̄ sacroz̄ romanos cōtumeliis incitarent. Erat autē uidere: ipsos sacerdotum principes sparsis cinere capitibus & pectora disruptis uestibus nuda monstrantes nominatī singulos quosq̄ nobilium cōpellare: ac dēuo in cōe multitudinē precari: ne ob modicum peccatū patriā suā proderent his qui direptioni eius inhiarent. Quā enī utilitatem uel militibus esse de iudæoz̄ salutatione tribuendā: uel illis quæ acciderant correptionem si in præsentī prodire cessassent. At contra si officiose susceperint solenniterq̄ uenientes ausferri foro occasionē pugnæ: ipsos uera saluare patriā suā & providere. Ne quid ultra quā pertulerāt experirentur. His addunt quoniā paucis seditiosis si tanta multitudo iungatur quo magis ad pacificum consiliū sua debuerint auctoritate transſerre. Tali hortatu multitudinē inflectentes: etiā ipsos seditiosis auctores: quosdam quidē minis: quosdā aut sui reuerentia mittigauerunt: ac deinceps precedentes cū quiete omni Populo sequente militibus obuiā prodierunt. lāq̄ cōminis factos salutauerunt. Illis aut nihil respondētibus seditiosi iudæorum aduersum Forum cuius hæc fierent consiliis succlamauerunt. Conſestimq̄ milites compræhēdentes eos cedere fustibus ad horti sunt: atq̄ in fugā uersos persequentes equites proculcabant. Corruebant aut multi quidē cū a romanis caderent: plures autē cū se mutuo propellerent. In ipsis aut portis grauis facta est cōpressio: & unoquoq̄ alteꝝ puenire cupiente tardior fuga cōctis fiebat. Collabētū uero erat durus interitus. Suffocato enī atq̄ conflato miseri disperibant: & neq̄ ad sepulturā quisquā pxiimis suis cognoscendus remanebant. irruebant autē pariter milites immoderate eos quos cōpræhendissent cædentes: & per ingressum quæ berethā uocāt detrudebāt multitudinē transire cupientes: ut antoniā & templū obrincerent. Quos etiam florus consecutus eduxit de regia eos qui secum erant: & in arcē trāsire nitebatur. Frustratus tunc est eius impetus. Conuersus quippe aduersum eos populus repugnauit: & p̄ tecta euadentes obruebant saxi romanos. Qui cū supeme sagittis uincerent uenientibus: nec possent defendere multitudinē quæ p̄ angustos arcēbatur ingressus: ad reliquū se exercitū qui erat in regia receperūt. Seditiosi aut uerentes ne superueniēs denuo florus templū occuparet p̄ antoniā ex tēplo ascendentes porticus ad tēplum per antoniā continentes interciderunt: quatenus auaritiā flori desperatione cōpescerent. Nam cum diuinis inhiaret thesauris proq̄ hoc in antoniā transgredi niteretur: ubi intercisas porticus uidit: ab impetu cōquieuit. Et conuocans sacerdotū principes: atq̄ curiam se quidem ait urbe digredi: præsidium tunc apud eos relinquere quantum ipsi uoluissent. Ad hæc illis respondentibus nihil no uandum fore si unam tantum relinqueret apud eos cohortem. Dum tantum non illā quæ cum ciuibus pauloante conflixerat ob ea si qdē quæ pertulere populū illis militibus infensum: cohortem sicut precabantur mutata cū reliqua manu cæsariam regressus est.

Capitulum.XVI.

Liud aut denuo pugnæ consiliū cōminiscens rettulit ad cæstiū: & iudæos defectionis criminatus ipudenti mendacio illos perpetrassē dicēs quæcūq̄ eos prulisse cōstabat. Nec sane principes hierosolymoz̄ tacuerunt: sed & ipsi & beronice ad cælestiū de his quæ inq̄ in urbe egerat rettulerunt. Ille aut susceptis litteris ptis utriusq̄ quid facto opus esset cum principibus deliberabat. Et quibusdā quidē uidebat cū exercitu in iudæā cæstiū ire debere: & aut uindicare defectionē si fuisset admissa: aut magis fidos reddere iudæos: eorūq̄

accolas. Ipsi tamen magis placuit aliquem de suis præire: q̄ & negocia & cōsilia iudæorū possit ei fideliter nunciare. Direxit eo tribunum Neapolitanū qui ab alexandria reuertenti agrippæ circa iamniā occurrēs: uel a quo fuisset directus uel ob quas causas indicat. Quo loci iudeorū etiā pontifices reliquiq; nobiles eorumq; curia adesse curauerant: ut regem circa scilicet officia nouarent. Postea uero quam congrua humanitate coluerunt conquesti sunt quā potuerunt flebiliter de calamitatibus propriis: & in humanitatem flori explicauerūt. Quam licet argueret agrippas tamen ut ducis auctoritari competeat inuentōnem suam in iudæos transtulit: quorum maxime miserebatur uolens scilicet frenare eorum motus: ut per hoc ipsum quod uiderentur nihil passi iniuriæ ab ultionis desinerent appetitu. Ad hæc ergo quicunq; egregii erant: & propter sua prædia desiderabant quietē: intelligebant regis redargutionē esse plenam benignitatis. Populus autem hierosolymorū sexaginta stadiis obuis progressus officiose agrippam & neapolitanum suscepit. Lamentabantur tamen interfectos coniuges mulieres: quarum plangoribus reliquis quoq; populus ad lamenta conuersus precabatur agrippam ut genti consuleret. Succlamabant etiā neapolitano: ut ingrederetur urbem uideretq; quæ essent a floro gesta: & ita ostendebant forum quod desertum domosq; uastatas. Deiceps uero per agrippam sualere neapolitano ut is cum uno tantum famulo usq; ad soloam totam circuiret ciuitatem: quatenus ipsis cognosceret oculis iudæos quidem omnibus aliis parere romanis: soli autem floro aduersari propter magnitudinem in eos crudelitatis. Ille igitur cum circuisset urbem & mansuetudinis populi sufficiens documentum teneret: ascendit in templum quo etiam multitudinem conuocauit: & plurimis uerbis fidē eorum cum circa romāos collaudasset: multa etiam ad conseruationem pacis hortatus adorauit eum eiusq; sancta in eo tamen cōsistens loco in quo licebat per religionem: sicq; regressus ad castrum est. Vulgus autem iudæorum ad regem pontificesq; conuersus petebat: ut legati ad uersū florum ad neronem mitterentur: neque de tanta cæde tacētes suspicionē suæ defectionis præberent: uisuri quippe eos principes capiendosq; armosq; fuisse nisi puenientes ostendissent illū eē qui dedisset exordiū constabat aut multitudinē non esse quieturā si legationē aliquis ipendisset. Ad hæc agrippa ordinari quidē legatos qui florum accusarent inuidiosum putabat: despiciere aut iudæos in bella cōmotos neq; sibi expedire cernebat.

Cap. XVII.

Duocata igitur contione in xistum: & in suggestu constituens germanā suā beronicē maia modo eorū domo ea siquidem xisto iminebat cōtra superiore partē urbis. Nam xisto templum erat ponte coniunctū eiusmodi orationē habuit. Siquidem non uiderem uos omnes ad pugnam cum romanis esse concitatos. neq; populi puriorem sincerissimamq; pacem uelle seruire. Neq; processissem ad uos: neq; consulere confisus essem: superuacua quippe de utilibus oratio quando omnium habitatorum conspirat ad deteriora cōsensus. Quō uero aliquos quidem ætas: malorū belli nescios facit. Quosdam uero inconsiderata spes libertatis. nonnullos uero auaritia succendit & in confusione rerum capiēdum de minoribus lucrum quemadmodū ipsi ab hoc errore corrigantur: & non per paucorum improba cōsilia etiam boni dispareant existimaui oportere: ut omnibus uobis in unum coactis ea exponerem quæ arbitror expedire. Per strepet autem nemo si non ea audierit quæ ipsius fert libido. His siquidem qui sunt ad defectionem irreuocabiliter incitati: licebit etiam post meos monitus manere in pristina uoluntate. Mea autem etiam ad illos qui audire cupiunt intercipietur oratio: nisi ab omibus uobis silentiū præbeatur. Noui quidem quam multi & iniurias procurantium prouincias & præconia libertatis quasi tragice prosequantur. Ego autem antequam discutiam qui sitis & contra quos pugnam suscipere tentetis: primum separabo causas quas connexas putatis. Si enim uiolatores uestros cupitis ulcisci: cur libertatē magna laude sustollitis? Si uero istud ipsū seruire intolerabile ducitis superflua est aduersum rectores querela. Et illis siquidem uel moderatissime agentibus: nihilominus turpe erit seruire. Considerate autem sigillatim & uidete quam exigua sit materia bellorum. Et primum quidem ipsa rectorū consideranda sunt crimina. Colere siquidē offitiis nō exasperare oportet iurgis prætē. Cum uero modicorū peccatorum exprobrationes maximas facitis: aduersū uos profecto eos quibus infertis contumelias irritatis. Relinquentes quippe & q̄ ante clanculo: & cum quadam ueracundia nocebant: palam uos confidenterq; populantur. Nihil aut ita plagas coercet: ut patiētia & uiolatorū quies quæ uigilantibus indicit pudorē. Fac aut eos qui a romanis i prouinciis dirigantur esse grauiter molestos. Non tamē etiā romani omnes uiolāt uos: neq; ipse cæsar aduersum quem pugnare uultis. Neque enim ex præcepto illorum improbus ad uos quisquam uenit: neque possunt illi quæ i oriente geruntur positi in occidente conspiciere. Sed neque facile ea quæ hic fiunt: illic audiuntur. Est autem importunissimum & propter exiguas causas tantis: & ea de quibus querimur nescientibus uelle cōsligere. Et quidē nostrorū criminū cito erit

futura correctio .Neque enim unus idem prouintia semper curam tenebit & successores eius credibile est modestiores futuros.Motum autem semel bellum neque deponere facile est absque magnis calamitatibus neque sustinere.Libertatis uero dea sitiētibus prouidendum atque certandum est:ut principio non ea careat.Molesta enim est nouitas seruitutis quam ne utique subeas iustum suscipi certamen uidetur.Qui uero semel subiectus est & deinceps deficit contumax magis seruus quam amator libertatis ostendit.Tunc igitur oportuit omnia agere ne susciperentur roani cum in prouintia .Pompeius intraret.Maiores uero uestri eorumque reges pecunia corporibus a se multo uobis meliores exiguae parti uirtutis Romane obsistere nequiuerunt.Vos autem qui hereditaria obedientia suscepistis rebus autem omnibus ab illis qui primi paruere quam longissime inferiores estis:contra omne romanum regnum obsistere arbitramini?Et athenienses quidem quibus graecorum libertatem patriam suam quondam ignibus tradere:qui superbissimum illum Xerxes per terram nauigantem:per mare uero ambulante & cuius classem non caperet amplitudo pelagi latiore aut Europa duceret exercitum.hunc inquam cum una naue fugientem gloriosissime persecuti sunt.Circa paruam autem salaminam qui tantas opes asiae confregere:nunc tamen seruiunt roanis:& illam regionem graeciae ciuitatem administrant italiae iussiones. Lacedemonii quoque post thermopylas & plateas & Agesilaum asia percrutatam eisdem dominos uenerant. Macedones uero qui adhuc poene libertatem imaginantur philippum uidere cum alexandro promittentem sibi orbis imperium:serunt tamen rerum mutationem & adorant eos ad quos fortuna migrauit. Aliae quoque multae gentes ad libertatem fiducia subnixae:& multo maiores cesserunt tamen & obediunt.Vos autem soli seruire dedignamini his quibus uideatis uniuersa esse subiecta? Cui militiae:quibus confiditis armis? Vbi classis uestra quae peruagetur romanorum maria? Vbi autem qui expensis possunt sufficere thesauri? Contra aegyptios forte aut arabas existimatis uos bellum mouere?Non circumspicitis romanorum imperium?Non metimini uestram imbecillitatem?Nonne scitis uestram ciuitatem a conterminis gentibus frequenter esse superatam? Illos autem uirtus per totum orbem inuicta percurrit:imo etiam hoc orbe plus aliquid quesierunt.Neque enim sufficit eis ad orientem quidem totus euphrates:ad septentrionem uero isternaeque meridiem solitudine libya percrutata:neque in occidente gadira:sed ultra oceanum alium quaesierunt orbem.Vsq; ad britannias inaccessas prius arma & exercitum transfulerunt. Quid ergo? Vos ne ditiores gallis:fortiores germanis:prudenter oes graeci? Postremo plures estis omnibus in toto orbe degentibus?Quae uos fiducia aduersum romanos erigit?Sed dicit aliquis seruire molestissimum est.Ac quanto magis id graecis:qui uniuersis sub sole habitantibus uidebantur praestare nobilitate:& tam latam quondam prouinciam possidentes: tunc bis ternis fascibus romanorum obediunt.Paribus autem macedones obsequuntur:qui certe multo uobis iustius deberent libertatem tueri. Quid autem quingentae asiae ciuitates?Nunquid non absque ullo praesidio uni tantummodo rectori parerent:& fascibus consulis obsequuntur. Quid autem pergamenum enumerare heniochos:& colchos:& taurosque gentem:bosphoranos quoque & habitantes circa ponti litora:nationes meoticaeque gentes? Apud quas nimis olim neque domesticus aliquis dominus noscebatur.Nunc uero militum subiiciunt tantum tribus milibus:& .xl.naues longae innauigabile prius mare in pace custodiunt.Quanta bithynia & cappadocia & paphlagonum gens lydi quoque & cilices per libertatem dicere ualerent.Tamen nunc sine armis tributa pendunt. Quid autem thraces quique quidem diebus in latum:septem autem in longum comeabile prouintia possidentes asperioresque multo quam uestra est:ac multis partibus fortior altissimoque gelu eos qui irruerint retardant duobus milibus romanorum in praesidio manentibus obsequuntur.Post hos illyrii usque ad dalmatiam:& istria tenus incolentes duabus tantum legionibus obediunt:cum quibus & ipsi impetum consequuntur dacorum. Ipsi quoque dalmatiae qui tam multa de libertate conati sunt saepiusque capti:rursus cum maioribus opibus rebellauerunt. Nunc sub una romanorum legione agunt quiete. Veruntamen si aliquos magnae causae ad defectionem incitare deberent:gallus potissimum deberet assurgere:quos uidelicet tantis munimentis natura cinxisset Ab orientali quippe plaga alpium montibus a septentrionali rheno flumine:a meridie pyreneis montibus ab occidente uero oceano.Sed tali munitioe gaudentes trecetis & .xxv.gentibus numero si fontes autem: ut ita dixerim:felicitatis domesticae habentes: omnibusque bonis totum poene orbem irrigantes ferunt:nihilominus uectigales esse romanorum:ac felicitatem suam in eorum felicitate reponere. Idque sane ipsum:non per aetate molliem:nec propter ignobilitatem parentum quippe octoginta annos pro libertate pugnauerunt:sed romanorum admirati sunt:horrueruntque cum uirtute fortunam: quae illi plura saepe obtinere quam bellis.Denique sub mille & .cc.militibus seruiunt:quibus poene plures habuerant ciuitates.Neque iberis nascens in agris aurum adgerenda pro libertate bella sufficit.Neque tantum terrarum marisque spacia. Romanis diremptae gentes lusitani:scilicet & a cantabrorum armenia: nec uicinus oceanus:etiam accolis suis fragore terribilis satis fuit uincens romanis:sed ultra columnas herculis protulerunt arma:& ipsas nubes pyreneorum

montium egressi uertices ditioni suæ subdiderunt romani atq; ita pugnacibus gentibus tâtoq; ut prædixi: spatio diremptis legio in præsidio una satis est. Quis uestrum non audiuit multitudinem germanorū uirtutē quoq; & magnitudines corporū ut arbitror sæpe uidistis. Siquidē ubiq; romani eorū gentium captiuos habent. Sed illi quidē ita ingentē spatiis regionē incolentes spūs aut maiores corporibus gerentes & animam quidem contemtricem mortis: indignationes autē uehementōnes feris: nunc aut limitē rhenū habent: & octo rōanorū legionibus domātur: & seruunt quidē qui capti sunt: reliq; aut eorū gens uniuersa salutē in fuga non in armis reponit. Considerate etiā britannorū muros qui Hierosolymorū confiditis muris. Illos siquidem circumdatos oceano: & poene non minorē quā noster orbis est habitantes romani nauigantes redegerunt in ditionem suā: quatuorq; legiones tantæ magnitudinis infulam tuentur. & quid opus est plura dicere: cum etiā parti bellicosissimū genus tantis prius populus iperantes & tam magnis opibus circumdati obsides tamē mittunt romanis: estq; cernere sub spē pacis seruientē in italia precipuam orientis libertatē. Vniuersis quippe qui sub sole incolunt romanorū arma uenerantibus uos soli bellum geretis. Neq; carthagenensium considerabitis finē: qui magno illo hānibile gloriantes & ex nobilitate phœnicum stirpe ueniētes tamē sub scipionis dextera corruerunt. Sed neq; cirenæi lacedemone oriundi: neq; marmaridarū genus usq; ad diptadē protentum neq; teribilis etiā audientibus syrtis: nasamones quoq; & mari & innumerabilis multitudo nomadū uirtutes iperdiere rōnaos. Sed tertiam partem orbis terrarū: cuius neq; numerare quidem nationes facile est quæ. sub atlantico mari & columnis herculis usque ad rubrum mare infinitos numero & locis æthiopes continet: totam tamen susceperunt armis & præter fruges annuas quibus romanam multitudinem octo mensibus pascunt alia quoque uestigalia pendunt. Expenas quoq; deuotissimi imperio ministrant. Nihil de his quæ iubentur: sicut uos contumeliosum putātes. Equidem una cum illis tantum legio commoratur. Sed quid opus est longe petitis exemplis potentiam explicare romanam? Quom eam positis de uicina uobis ægypto diligenter inspicere. Hæc enim cum usq; ad æthiopas porrigatur: opulentamq; arabiam: contigua quoq; sit in die quinquaginta & septingenta centena millia incolarum habens præter alexandrinorum plebem tamen uestigalia quorum magnitudinem decensu singulorum capitum æstimari licet deuotissime penditans: romanam non dedignatur imperium. Et certe quam magnum stimulum defectionis habēs: alexandriam scilicet multitudine & diuitiis abundantem: magnitudine quoq; non imparē. Habet siquidem in longitudine stadia. xxx. in latitudine uero non minus quam decem: tributorum uero multo amplius per menses singulos infert: quam uos toto anno penditis: & præter pecuniā iiii. mensium romane plebi annonam mīstrat. Munitur autem undiq; aut incommeabili solitudine aut importuoso mari: aut fluminibus aut siluosis paludibus: quorum tamen omnium nihil romana fortuna fortius fuit. Duæ etiam legiones ciuitati insidentes profundam ægyptum cum illa macedonum nobilitate frenant. Quos igitur in bella de solitudinibus aliquibus socios assumetis? Siquidē omnes qui in orbe habitabili degunt romani sunt. nisi forte quis uestrū spes suas ultra euphratē porriget: & adiabenorū regionē gētiles suos æstimet adiutores. Porro nec illi propter irrationabilem causam tanto se bello implicabunt: nec si tam probroso operi assensum dabunt parthus tamen sineret. Est siquidē ei cura tuendæ cū Romanis amicitia & arbitrabis fœdus esse temeratū si quis de his qui subiecti sunt eius iperio aduersum romanos in bello pcedat. Super est ad diuinū confugiatur auxiliū. Verum & hoc apud Romanos. Sine deo quippe impossibile esset iperium tale cōsistere. Considerate aut quēadmodū hæc ipsa erga ipsam religionē imoderatio: etiā si cum longe inferioribus bellū geratis: tamē ad dispensandū sit uobis difficillia atq; eadem transgrediendo offendatis deū: per quæ eū auxiliaturū putatis. Si enī serueris sabbatorum consuetudinē: & ad nullū actū moueamini facile profecto capiemini. Sic quippe et maiores uestri experti sunt hos dies Pompeio ad bellum destinante in quibus scilicet hi qui oppugnabatur otio gerebant. Transgrediētes autem in bello legem patriam nescio propter quid in reliquū dimicetis. Vna siquidem nunc uobis intentio est: ne quid de patria institutione soluatur. Quēadmodū aut aduocabitis ad adiutoriū deum si cultum indebitum sponte uiolētis? Assumunt autem singuli quique bellum uel diuinæ uirtuti: uel humanis opibus confidentes. Cum uero utraque hæc quantum ad ipsam pertinet consequentiam deserunt: in manifestā utiq; captiuitatem uolentes pugnare profiliunt. Quid aut phibet ppris māibus filios uos cōiugesq; laniare: & pulcherrimā inflāmare patriam. Erumpentes siquidem in furorem lucrabimini uel ignominiam suorum. bonum est o amice bonum est: cum adhuc stat nauis in portu præcauere tempestatē futuram: & nō eo tēpore quo in medias irrueris procellas nequitquā trepidār. His siquidem qui in improuisa mala inciderint superest: ut indigni uel miseratione uideant: qui uero se i apertum

discrimen iniecerint etiā ex probationibus onerētur: nisi forte aliquis uestrū aestimet secundū peccata conflictū ire: romanos autē postquā uicerint mediocriter uobiscum acturos: & non in exemplo aliā gentium sacram hanc urbē inflāmaturos: interfecturos autē uniuersum uestrum. Neq; enim qui superfueritis armis usquā locū fugā habebitis: uniuersis. s. gentibus: uel iā habētibus romanos dominos: uel habere metuētibus. Periculū autē non solū in uos manebit: sed etiā in reliquis ciuitatibus habitantes iudæos. Neq; enī est in toto orbe populus ī quo nō uestra portio sit: quos certe oēs uobis rebellantibus cāde crudelissima diuersi quiq; conficient: & propter paucorū uiroꝝ praua consilia: uniuersæ urbes iudaico sanguine redundabunt. Manet autē uenia eos qui talia patrauerūt: q; sint nimis uestro uitio cōgregati. Si uero eadē exequi supersederit cōsiderate quā ipium sit aduersum tam benignos arma mouisse. Subeat autē uos miseratio: & si nō filioꝝ uestroꝝ atq; coniugum saltē istius ciuitatis: quæ mater urbium uestre regionis uocatur. Parcite mœnibus sacris: parcite uenerabilibus adytis: templūq; uobis & sancta sanctoꝝ seruare. Neq; enī ultra uictores rōani his abstinebunt quibus primo parentes nullā receperūt gratiam. Protestor autē ego quidē sancta uestra sacrosq; angelos dei patriāq; cōem quādo nihil eorū consiliorum quæ uobis uiderim expedire subtraxerim uos autē decernentes: quæ oportet mecū in pace degetis. Si uero protuleritis iras absq; me periculis subdemi. His dictis astante etiā sorore la chrymauit: & multā partē de eorū ipetu lachrymis infregit. Succlamabant autē nō se aduersum romanos: sed aduersum florum ob ea quæ pertulissent pugnā gerere. Ad quos rex agrippa. Sed opera uestra inquit talia sunt qualia aduersū romanos pugnantū. Neq; enī cæsari uestigal dedistis: & antonianas porticus incendistis. Sopietis autē cām defectionis. Si & porticus denuo construas & tributa reddere maturetis. Neq; enim flori hoc præsidium est at pecuniā floro dabitis. His cōsultis populus acquieuit: & cum rege ac bernice ascendentes in templū porticus ædificare adorti sunt. Per uicos & regiones principes decurionesq; dispersi uestigal colligebāt: celeriterq; quadraginta talenta. tantū enī erat reliquū. redacta sunt. Et belli quidē imminentes minas eo tunc tēpore agrippas cōpescuit. Deinceps uero persuadere populo tētabat: ut parerent floro: donec successor ei a cæsare mitteretur. Ad quā orationē multitudo accensa nec a uerboꝝ in rege cōtumeliis tēperauit: sed protinus cū urbe pepulerunt: ausiq; sunt nonnulli seditioꝝ etiā laxa in eū iacere. Rex autē uidens tumultuantū irreuocabilē ipetum & cōquerentē q; contumeliis esset affectus. Princeps quidē eorū una cū aliis potentibus misit ad florē cæsariā: ut ipse ex eis eligeret qui de tota regione uestigal exigerent. Ipse uero discessit in regnū.

Cap. XVIII.

Et idem tēpus quidā eorū qui bellum maxime mouebāt congregati irruerunt in quodam præsidīū: quod uocabatur masada: & occulte eo peruasos: romanos oēs interfecerūt. Alios autē de suis posuerunt custodes. In templo quoq; hierosolymorū Eleazarus quidā filiū ananiæ pontificis iuuenis audacissimus dux illo tēpore militum persuasit his qui sacrificiis ministrabant: ut nullius munus aut hostia qui non esset de iudæoꝝ gente suscipiatur. Id autem erat rōani belli semen atq; materia. Reiecit siquidē hostias cæsaris quæ pro rōano populo offerri solitæ erant: Plurimū autē super hoc pontificibus aliisq; nobilibus deprecatis ut nō præterirēt eum morē quo supplicabāt pro regibus. Nihil tamen acquieuerunt non parum quidem & suæ multitudinī confidentes: robur siquidem omne res nouare cupientium eorum uoluntates iuabat: maxime autem aspiciebant ad eleazarum: qui per idem tempus ut dixi: princeps erat. Conuenientes igitur potentes quiq; cum pontificibus & phariseorum nobilissimis: & uidentes q; grauib; malis pergerent subiicere ciuitatem: decreuerunt seditiosorum animos experiri: & ante portam quæ ærea uocatur contionem aduocantes: erat autem in interiori parte templi posita quæ respicit ad solis exortum: ac primo quidem multa de temeraria eorum defectione conquesti: & q; tam breuiter bellum patriæ commouerent. Deinceps irrationabilitatem causæ ipsius arguebant dicentes: maiores quidem eorum ornasse templum ex magna parte de muneribus gentium: semperq; eorum qui foris essent populorum munera suscepisse: & non solum prohibuisse aliquorū hostias id siquidem esse impiissimum: sed etiam eas qui uiserentur permanerēt quæ ad præsens usque tempus oblationes eorum in templi cultibus collocasse. At nunc eos qui romana arma irritarent: & desponderent eorum bella nouum statuere morem religionis atque tunc in periculis etiam ream facere ciuitatem impietatis: uideri siquidem ea sit in qua præter solos iudæos nullus alter imolet externus. Neque ad orandum linatur accedere. Et siquidem circa unius cuius priuati personam lex ferretur eiusmodi possit nimirum iure nos inhumanitatis arguere. Nunc autem despiciuntur romani: & iudicatur cæsar prophanus. Vnde uerendum est: ne qui immolandas pro illis hostias repellunt ipsi in reliquum etiam pro se sacrificia prohibeantur offerre. Fiatque uere extra principatum ciuitas nisi celerius resipiscences reddiderint hostias: ac

priusquam ad eos in quorum contumelia idem tentatum est huius ausus fama perueniat. simul autem ista dicentes producebant in medio scientissimos morum paterno & sacerdotes quosque narraturos quomodo omnes eorum maiores exterarum gentium semper sacrificia suscepissent. Attendebat autem nemo res nouare cupientium his quae dicebantur: sed neque procedebant in medio altaris ministri ut belli materiam praearent. Videntes igitur nobiles quique seditione eo iam processisse: ut eorum non possit auctoritate compesci: & romanorum armorum periculum se primos esse mansuros inquantum poterant consulentes amoliri causas parabant & legatos quidem ad florem miserunt quorum erat princeps filius ethei Symon: alios autem ad agrippam: inter quos nobilissimi stilus & antippos & costobarus erant qui etiam regem propinquitate tangebant. Precabantur autem utrumque ut cum exercitu ascenderent in ciuitatem & seditione opprimerent priusquam ea intolerabilis fieret. Et florio quidem malum istud quasi bonus nuntius fuit uolensque inflammare bellum nihil respondit legatis. Agrippas autem pariter utrumque parcens. scilicet deficientibus uelis aduersum quos bellum mouebatur: uolensque & romanis conseruare iudaeos: & iudaeis templum atque patriam ad haec autem nec sibi conducere tale conturbationem sciens misit in auxilium equites duo milia. Cum his autem erat praefectus equitum darius: dux uero agminis iachimus philippi. His uero uenientibus optimates quique cum pontificibus: & omni multitudinem quae operabat quiete superiorem occupabant ciuitatem inferiorem siquidem & templum seditioso & manus tenebat. Missilibus igitur & fundis indefinentibus utebantur & continuo erat emissio sagittarum ex utraque. scilicet parte. Erat autem quando ex insidiis percurrentes comminus dimicabant. Praestabant autem audacia quidem seditiosi: belli uero scientia regii pollebant. Et his quidem erat propositum maxime templum obtinere: prophanatoresque eius expellere. Seditiosis uero qui cum Eleazero agebant ut praeter ea quae obtinebant etiam superiorem inuaderent urbem. Per septem igitur dies grauis utriusque partis caedes fiebat: & neutri de eo loco quem tenuerant depellabatur. Deinceps uero adueniente ea festiuitate quae ex illo phorias dicitur: in qua mos est omnibus grandem lignorum materiam conuehere ad templum: quatenus nunquam ignis deficiat esca: semper enim inextinguibilis perseverat quosdam quidem cura religionis exclusit. inter infirmiores autem uulgum multi irrumpentes. Sicariorum sic enim uocant latrones gladios in finibus gerentes audacissime utebantur opere quod adorti erant. Regum autem audacia & multitudine uincebantur. Ita superiore ciuitate cessarunt: cum isti protinus irrumpentes Ananiae pontificis domum: & agrippae ac bernices palatium inflamauerunt. Postquam ignem archiuo intulerunt uolentes omnia creditorum documenta disperdere: nec esset unde ratio creditae pecuniae pateret atque omnes ad eos debitorum se iungeret multitudo: & aduersum locupletes quasi metu libertatis haberet insurgendi liberam facultatem. Fugientibus ergo charitarum publicarum custodibus ignem aedibus iniecerunt: atque ita successis ciuitatis neruis hostibus irruerant. Quo loco pontificum atque nobilium quidam in cloacis quidem latuerunt: quidam uero cum regis in superiore regia confugerunt: portas celeriter obstruentes. Inter quos ananias pontifex: & ezechias frater eius erant: & illi quos apud agrippam usos legatione diximus. Tunc ergo uictoria quidem & inflammatione contenti cessauerunt.

Cap. XIX.

Ostridie autem. xv. scilicet die augusti mensis fecerunt impetum in antoniam: & omnes in eo praesidio agentes per biduum obsessos ceperunt atque interfecerunt: praesidiumque incendit. Postea uero transierunt in regiam ad quam confugere agrippae milites: & in. iiii. partes agmen suo diuidentes muros moliebantur. Eorum uero qui intus erant erumpere nullus audebat propter multitudinem oppugnantium. Distribuit autem propugnacula: & turres subeuntes interficiebant: & frequenter quidem latrones sub muris cadebant. Nec die autem conflictus: nec nocte cessabat: seditiosis uidelicet aestimantibus in desperationem cogi eos qui in praesidio erant propter inopiam uictus: regis uero creditibus oppugnatores suos cessuros labori. In his autem erat manaimus unus de filiis iudae galilae callidissimus rhetor qui etiam quondam sub cyrino exprobrauerat iudaeis: quoniam post deum subiicerent romanis. Is ergo assumptis quibusdam nobilium perrexit in masada ubi armamentarium herodis erat. Eoque praecepto populares aliosque latrones diligenter armauit. Hisque utens stipatoribus ueluti rex hierosolymam reuertitur factusque princeps seditionis oppugnationem disponebat. Machinamentorum autem inopia erat: & nec poterat palam suffodere muros: superne hostibus tela iacentibus. Funiculum igitur longe ceptum sub una turri agentes suspenderunt cum materie subiecta ac postea in sustentia ligna ignem mittentes aggressi sunt. Sicque subiectis exustis turris quidem ex templo emota est. Alter autem murus intus aedificatus apperuit. Regii quippe molitiones eorum praesentientes fore etiam de concussione turris: alium sibi murum celerius aedificauerunt. Inter hoc autem hi quidem qui oppugnabant & statim se uictores credebant cum uidissent alium murum stupore defecti sunt: regii tamen ad manaimum aliosque seditionis principes mittebant: precantes ut eis descendere liceret: idem regis eiusque reliqui. Quod cum manaimus auuisset protinus discesserunt. Romanos autem qui soli relictii erant grandis autem

occupauit defectus. Neq; enim ui contra tantam multitudinem pares erant: & precari ut exire li-
ceret ignominiam uindictabant: quāquā & si tribueretur nequaquā tutum putabant. Derelinquē-
tes igitur inferiorem locum qui strato pedon uocabatur quippe q̄si capi faciles in turres regias
confugerunt: quag; una appellabatur hippicos: alia phaselus: tertia mariānes. Hi uero qui cū ma-
naimo erāt protinus irruentes ea loca de quibus milites fugerant si quos eoz cōprahenderunt
trucidantes oēm reliquum apperatum diripientes strato pedum incenderunt. Hæc igitur acta
sunt sexto die mensis setembris.

Cap. XX.

Equenti autē die pontifex ananias circa euripos regie domui latens capif: & a latronibus
interficirur cū ezechia fratre. Circūsedētes autē turres seditiosi custodiebāt ne quis mili-
tū posset effugere. Manaimū autē & munitoz locoq; destructio & pōtifcis ananias mors
in crudelitatē erexit: & neminē parē sibi in negotiis arbitrans itolerabilis erat tyrānus. Insurrexe-
runt autē duo de sortiis eleazari & mutuo collocuti: quia non deceret a rōanis desiderio libertatis
recedentes eandē populari suo p̄dere: dominūq; ferre: & si nō uolentū: tamē seip̄s humiliorem
Nam si oporteat cūctis aliq̄ præesse: quēuis magis aliū quā illū deceret. Atq; ita pacti adonū-
tur eū in templo. Soborus enī adoraturus accesserat regali habitu indutus: & studiosos sui in ar-
mis habebat. Cum igit hi qui circa eleazaz erāt i illū prosiluisse: reliquis uero populus rapiens
saxa interfecit sophistā: æstimātes quo mō illo p̄empto tota seditio solueret. Paululum autē stipato-
res manaimi resistentes postquā uiderūt totā aduersum se multitudinē irruere quib; quo potuit
diffugere & cædes quidē eoz qui cōprahensū sunt: p̄scrutatio autē latentiū sequebat: pauciq; ex eis
latentes in masadā perfugerūt. cū qbus & eleazarus filius arri propinquus generi manaimo. Qui
postea etiā in masadā tyrannidē egit. Ipsum autē manaimū cū confugisset in locū qui athlans uo-
catur: atq; illic hūiliter delitesceret capiētes extraxerūt in publicū: multisq; suppliciis affligētes i-
terfecerunt. Similiter autē sub eo agētes p̄cipes p̄cipuūq; tyrānidis adiutorem eius absalomō
noie. Et populus quidē sicut dixi in his adiutor fuit: suspicās aliq̄ totius seditiosis correctionē
futurā. Hi uero nō ad cōprimēdā pugnā: sed ut cū maiori licētia bellū agerēt interfecerunt mana-
imū. Deniq; cū populus multū precaretur ut oppugnationē militū relaxarent uehementius in-
sistebant donec ulterius resistere non ualentes: inutilius. s. Hic enim erat romanoz p̄fectus: &
reliqui mittunt ad eleazarum dicētes: ut solas eoz pacisceretur animas: arma autē & reliqua quæ
haberent ipsis tradentibus sumerent. Qui precationē illico rapientes remittunt ad eos. Curionē
nitodemi filium & ananiā seduci: & iudā ionathæ: sed eis dexteras & sacm̄ daturus. Quibus actis
deducebat milites inutilius: sed quādiu rōani arma retinebant nemo aduersus eos seditiosorum
fraudis aliquid molitus est. Postea uero quā secundū pactiōnes oēs scuta gladioq; posuerūt neq;
quicquā ulterius suspicantes descenderunt facto in eos ipetu stipatores eleazari comprahensos
trucidabant: neq; resistentes neq; supplicantes: solas autē pactiōnes & iuramenta quæ dederāt in-
clamantes. Et hi quidē ita crudeliter interfecti sunt p̄ter inutiliū. Hunc enī deprecantē & usq;
ad circūcisionē iudaizare se promittentē tantūmō seruauerunt. Detrimentū autē romanis quidē
erat leue de potentia siquidē amplissima pauci fuerūt interēpti: iudæoz autē captiuitatis illud ex-
itium p̄batur. Vidētes autē graues iā stare cās belloz: urbē tamē tali facinore fuisse repressā: ex
quo nimirū diuina indignatio iminebat etiā si a romanis nulla ultio timeretur. Iugebant publice
& iustitia ciuitatis premebat unusquisq; autē mediocriū q̄si pro seditiosis cās redditurus turbaba-
tur. Siquidē sabbato illā cædē contigerat perpetrari in quo. s. die p̄pter religionē a sanctis quoq;
operibus agunt quietē. Eodē autē die eadēq; hora q̄si ex aliqua cælesti p̄uidencia cæsariēs quoq;
iudæos apud se habitantes trucidauerūt: ita ut uno tempore super. xx. milia hominum caderen-
tur: & cunctis iudæis uacuata cæsarea remaneret. nam & eos qui effugerant comprehendens flo-
rus uinctos in arenam deduxit.

Cap. XXI.

Ost cæsariensium uero plagam tota gens effeata est. Diuisique iudæi syrorum uicos
eisque continentes rurales protinus uastauerunt: idem philadelphiam & gebdeonitē
& gerafam & pellam & scythopolī. Deiceps uero irruerūt i gadara & ioppem & gauar-
nitidē. Et alia quidē subruentes loca: alia uero inflāmantēs etiā in cadafam tyrioz &
ptholomaidā: gabam quoq; cæsariāq; tēdebant. Obstitit autē eoz incurui: neq; sebastē: neq; asca-
lon: sed quoq; inflāmatīs anthedona & gazarā euerterunt. Multa autē circa fines harum ciuita-
tum diripiebant: uici. s. & agri eorum qui capiebantur uiroz īmenta cædes fiebat neq; tamē sy-
rii minorē numero multitudinē de iudeoz uastabāt: sed etiā eos qui i ciuitatibus erāt cōprahē-
sos disperdebāt: nō solū ob uetus odiū: sed ut: & discrimen iminens p̄uenirēt. Grauis ergo cōtur-
batio totam syriā p̄uaserat: & omīs ciuitas in binos diuidebatur exercitus: unaq; alterutris salus
erat: si anticipassent alteros cædes faciendo. & dies quidem ducebātur in sanguine. noctes autem

molestiores formido faciebat. nam licet uideretur ~~in~~ iudeos: tamē etiam de alijs gentibus iudaizantes cogeantur haberi suspectos: & per hic ipsum quod in eis uidebatur ambiguum: neque temere eos placebat interfici & rursus per ipsam religionis cōmixtionem quasi penitus externos timebant: prouocabant autē ad cades aduersos: etia illos qui prius fuerant mansueti auaritia. si quidem substantias casos: passi diripiebant & quasi uictores eos: prædam trucidauerunt in domos alias transferebant. Gloriosior autē erat qui plura colligesset: quasi scilicet plures uirtute superasset. Erat autē cernere ciuitates plenas cadaueribus insepultis & inhūatos passim iacere cum paruulis senes. foeminas autē neque uerecundia coniectas: & omnis quidem prouicia plena erat inenarrabilium calamitatum maior autē his metus audendos: malos ipsi quæ acta erant facinoribus iminebat: & hactenus quidem iudeis aduersum alienigenas conflictus erat. Incurrentes autē in scythopoleos fines etia iudeos: qui illic habitabāt: experti sunt hostes. Hi enī cū scythopolitis conspirassent: & consanguinitatē utilitati propriae postponentes aduersum iudeos cum gentilibus dimicabant: suspecta tamen eos: ipsa belli fuit auditas. Deniq; scythopolitæ ueriti ne ciuitatem noctu adurerent: & magna sua calamitate ciuibz excusarent defectionē. Dixerunt eis: ut si uelint in eos firmare consensum & circa alienigenas ostendere fidem: transirent cū oībz famulis suis in proximæ locum paludis. Quibus quæ fuerant iussa sine suspitione facientibus diebus quidem secutis dubbus quieuerunt scythopolitæ. Tertia uero nocte explorantes alios incautos alios uero dormientes inuadūt: subitoq; oēs interfecerunt qui fuerunt. xiii. milia. Postq; eorum substantiam cunctam diripuerunt.

Capitulum. XXII.

Ignem autē etia uidet simonis interitū enarrare. Hic enī sūli cuiusdam non ignobilis uiri filius erat. Fortitudine quoq; corporis & audacta animi in signissimus: quibus utrisq; ad incommoda suæ gentis abusus multos siquidem iudeorum aporinquantē scythopolim quottidie obtruncabat: & frequenter integros cuneos fudit fugauit: ita ut totius aciei mora & momentum solus existeret. Compræhendit autem eum digna ciuili interfectione poena. Nam cum scythopolitæ circumfusi essent iudeis: & in paludem præcipites agerent educēs simonē gladium in nullum quidem hostium impetum fecit. Nihil se quidem in tanta multitudine promoturum uidebat. Exclamans autem miserabiliter digna inquit scythopolitane his que gessi patior: quippe qui tam multa cæde ciuium meorum benignitati erga uos nostræ fidei feci. Digne enī nobis exera gens ifida est: qui in nrm genus tanta impietate deliquimus. Morior ergo qm prophanus ppris manibus: neq; enī dignū est hostibus subiacere. Iste autē ipse finis: & mihi sceleris digna poena: & aut uirtutis ydoneū decus erit: ut nēo. s. hostiū de meo interitu gloriatur: neq; insulset cadenti. Hæc dicens miserantibus simul ac furētibus oculis circūspicit oēm familiā suā. Erant autē & uxor & filii & prouecti in senectutem parentes. Ille quidē patrē trahens cæsarea & cum superstitans ense penetrauit post quē non sane inuitā matrē interfecit. Super hos autē coniugi & filiis intulit ferrū singulis sane horz poene currentibus gladio & hostes puenire cupientibus. Cum uero oēm suam necessitudinem trucidasset cæsis superstitans extendit dexterā: ut neminem posset latere: & totū in uiscera sua ensē demersit. Dignus quidē miseratiōe iuuenis propter robur corporis atq; animi firmitatem. Cæterum quātum ad fidem quā alienigenis præstitit digno sine consumptus. Ad cædem autē quæ in scythopoli facta est: reliquæ quoq; urbes iudeis apud se habitantibus irruebant: & duo milia quingentos ascalonite: ptholomais autē duo milia interfecit. Vinxerunt quoq; non paucos Tyrii: multos quidem trucidauerunt: plures autem uinctos custodibus tradidere. Hippinei quoq; & gaddirī similiter audacissimos quidem amoliebātur: terribiles autem sollicitē obseruabant. Reliquæ quoq; urbes aduersum iudeos singulæ: & prout habebant uel timore uel odio mouebantur: soli autē antiochini & sidonii & apamei suis cohabitatoribus pepercerunt: & neq; interfecere quemq; iudeorum neq; uinculis tradiderunt. Forte autem & propter multitudinem suam despexerunt: eorum si qui motus fuissent: mihi autem uidentur magis erga eos miseratiōe moti quos utiq; nihil moliri uidebant. Geraseni autem neque in eos qui apud se remanere delegerunt quicquam gesserunt mali: & egredientes usque ad fines suos deduxerunt.

Capitulum. XXIII.

Excitata est autē etiam in regno agrippæ aduersum iudeos perniciēs. Ipse siquidē præxerat ad cestiū gallū antiochiā: relicto sup negotia sua quodā ex sotiis noīe Varo issemo qui regi genere erat propinquus. Venerunt ad eum de Batanea regione septuaginta numero uiri & nobilitate & prudentia ciuium suorum præstantissimi poscendi præsidii gratia: ut si qui scilicet apud eos quoq; motus fierent haberent idoneam custodiam per quā possent insurgētes quosque comprimere. Hos uarus quosdam armatos de regijs pmittēs interfecit in itinere omnes.

Aufus autem est tale facinus propter consilium Agrippæ & propter nimiam auaritiam impie in gentiles suos agere non recusans regnum omne corrumpit: perseverans. s. post talem principatum in totū genus exercere iniquitatē. Donec discussus agrippa rebus aiaduerrere quidē i uarum ue ritus est propter propinquitatē isseomi. Procuranda tamē eum regione summouit. Seditiosi autē comprahendentes præsidium: quod appellatur cyptus imminens finibus hiericūthæ custodes uero quidem interfecerunt munimenta autem destruxerunt.

Capitulum. XXIII.

Er eosdem dies etiam in macherunte multitudo iudæoz persuadebat i præsidio relictis romanis diserere castellum eisq; tradere. Illi autē q; rogabantur cogi metuentes pacti sunt cum eis discessionē suam & accipientes fidem tradunt præsidium quod diligenter coepe runt macherunte custodiis optinere. In Alexandria autē semper quidem erat incolis aduersum iu dæos seditio. Iam ab illo tēpore: ex quo Rrennuus Alexander contra Aegyptios usus iudæis præ mium societatis tradidit eis: & habitandi apud Alexādrīam facultatem & ius orbis æquale cum gentibus. permanebat autē eis honor iste apud successores quoq; Alexandri. Deniq; & in parte ci uuitatis locum eis proprium deputauerunt: quatenus haberent conuerfationē per oīa mundiorē a cōmōtione. s. gentium sequestratā præstiteruntq; eis ut etiā macedones appellarentur. Deiceps uero cum in possessionē Romanoz ægyptus uenisset: neq; cæsar primus: neq; post eum quispiā honores quos Alexander iudæis decreuerat minuit. Conflictus autē eoz aduersus græcos poene continuus erat: & iudicibus multis quotidie ab utraq; pte lucrū reuehentibus seditio accēdebat.

Capitulum. XXV.

Vnc uero cum apud alios turbata res esset: illic magis exarsit tumultus. Nam cum Alexā drini in concionē uenissent ut ordinarent pro certis negotiis largitionē ad Neronem fe rendā concurrere in amphiteatrum permixti græcis plurimi iudæoz. Quos cum uidis sent æmuli extēplo clamare coeperūt: iudæos hostes: & exploratores eē: ac deinceps insilientes in rulerunt eisdem manus & reliqui quidē fugientes dissipati sunt tres ex his uiros comprahēdē res trahebant quasi uiuos incensuri. Commota est autē omnis terra iudæoz ad ultionē ferēdā: & primum quidē in græcos saxa iacebant. Postea etiā uero facibus raptis in amphiteatrum ipē tum fecerunt: cōminantes q; in ipso loco tantum simul populum concremarent & poene minas impleissent rebus: nisi iras eoz compressisset tyberius alexander princeps ciuitatis. Nec tamen ipse coercendi principium ab armis sumpsit: sed nobiles eoz quosq; summittens hortabatur ut desinerent: neq; aduersum se militiam romanā cōmouerent. Seditiosi autē benignā deprecationē ridentes tyberium cōtumeliis appetebant. Qui postquā uidit absq; calamitate tumultuosos non posse cōpesci imisit in eos duas romanoz legiones: que in ciuitate erant. Cum his alios quinque milia equites casu ad iudeoz interitum de libya uenientes præcepitq; ut non solū interficerent: sed etiam substantias eoz diriperent domosq; inflāmarent. Qui protinus cōcurrentes i locum qui uocatur delta: illo quippe erat iudæoz multitudo collecta exequiebantur strennue iussiones nec sane sine cruenta uictoria. Collecti quippe in unum iudei & eos qui de suis optime armati sunt: passim trucidabantur: & erat eoz grandis interitus. Tum quæ sibi mādāta fuerant exequi tur. Conglobati enim iudæi his quos melius armatos habebant in frōte positos aliquādiu quidē restiterunt. Semel infugam uersi mactabantur: nec unius exitii modus cū alii sub diuo atq; in cō po deprahenderentur: in ædes autē alii concluderentur: & eas quoq; incenderent rōani una etiā diripiēdo quæ in his reperissent: neq; illos aut infantium misericordia aut reuerētia senectutis moueret. sed in omnes ætates pari cæde sæuirent. Vnde totus quidem ille locus sanguine redū dabat. Quinq; uero congesta sunt milia mortuoz: nec tamen saltē reliquæ remansissent: nisi ad preces se contulissent eorūq; misertus alexander romanos iussisset abscedere. Sed illi quidē quibus erat consuetum obedire pceptis primo eius nutu discedunt: populares autē alexandrini pro pter odii magnitudinē difficulter ab in cōcepto reuocabantur: uixq; a corporibus distrahebātur. Apud Alexandriam quidem talis casus euenit. Cestio uero iam quiescendum esse non uidebat infernis ubiq; iudeis: sed duodecimā legionē integram ex antiochia secum ducens: & ex reliquis bina milia lecta peditum: & .iiii. alas equitum insuper regum auxilia: hoc est antiochi duo milia equitum & peditum tria milia sagittarios omēs Agrippæ uero tantundem peditum & equitum mille: cum & cestius sequeretur. .iiii. milibus cōtatis: quoz tertia pars equitū erat: pluresq; sagitta rii: ptholomaida progressus est plurimi autē ex ciuitatibus auxilio cōuenere: peritia qdē militibus inferiores: q; uero scientiæ deerat in iudeos odiosidemq; alacritate supplentes. Aderat autem ipse quoq; agrippa cestio: & eorum quæ conducerent simul & itineris principes: ibi tum adducta ex

exercitus parte cestius inualidissimā galileæ ciuitatē contendit: zabulon quæ appellatur uirorū. & ab iudæorum finibus ptolomaida discernit. Cūq; offendisset eam ciuibz destitutā ī mōtes enim multitudo refugerat oīgenū aut rerū plenā: illas quidē militibz diripiendas cōcessit: ipsū uero oppidū quāuis admiratus esset eius pulchritudinē q̄ppe domus habebat similiter ut apud tyrum & sidonā & beritū ædificatas incendit. Deinde cursū territorio pagrato quicquid inuenisset obuiam depopulatus inflāmatīs etiā circum eā positis uicis in ptolomaidam regressus est. Syris autē adhuc prædæ in herētibus: & præcipue biritis recepta iudæi fiducia: cestius enī recessisse cognouerant repente in eos qui remanserant irruunt: & prope duo milia morte consumunt.

Capitulum. XXVI.

Estius autē ex ptolomaidæ reuersus ipse quidē cæsareā peruenit in ioppā uero partem p̄misit exercitus: cū præceptis huiusmodi ut oppidum custodirent si eo potiri potuissent: aut si oppidani impetū præsensissent: tam suum q̄ cæterorū militū prestolarent aduentum. Illoq; igitur alii mari alii terra profecti utrinq; ioppem facillime capiunt: ita ut ne fugæ quidē habitatores copiā reperirent: nedū ad pugnā separent. Aggressi autē cunctos interficiunt cū familiis direptāq; ciuitatē incendunt. Interfectorū autē numerus octo milia quadringenti fuerunt. Simili modo & ī finitā samariæ nabathite. Nam toparchiā nō paucos direxit equites: qui & partem finis uendicauerunt: magnāq; indigenarū multitudinem peremerunt: direptisq; patrimoniis etiam uicos igni dederunt.

Capitulum. XXVII.

In galyleā quoq; misit celeniū gallū ductorē duodecimæ legionis eiq; tātā militū manū attribuit: quantā genti expugnandæ sufficere posse credebatur: & eum ualidissima galyleæ ciuitas sephoris cum fauore suscepit. Huiusq; prudens consiliū: secutæ ciuitates aliæ quiescebant. Qui uero seditionibus & latrociniiis opam dabant ī galyleæ montem undiq; medium recessere: qui est contra sephorī & uocatur asamō. Aduersus eos gallus ducebat exercitum. Illi autē quādiu superiores erant facile romanos ad se ascendentes ulciscébatur: & ex his plures quam ducentos interfecerunt. Vbi uero eos uiderunt circunactō itinere ad celsiora progressos mature uictoriā concesserunt: & neq; pugnā minus armato ferebant. Neq; si terga desissent equitū poterant manus effugere: adeo ut pauci locis aspsis delitescerēt: amplius uero quā duo milia trucidarentur. Gallus quidē cū nihil iam tentari nouitatis apud galyleā uideret cæsariam cū exercitu remeabat. Cestius uero cū omni multitudine reuersus in antipatridē perrexit. Cognitoq; non paruā multitudinē iudæorū in turri quæ apheci uocabatur esse collectam: qui & his congregarentur præmisit. Sed priusquā in manus uenirent iudæi metu dispersi sunt: eorumq; castra iā desolata milites adorti cū uicis circūpositis incēderūt. Ex antipatride autē cestius in liddā profectus uacua uiris ciuitatē offendit. Nam propter scenopheiorū dies festos cū in hierosolymā populus omnis ascenderat. Quinquaginta uero quos ibi cōprehendit occisis exultorū oppido ulterius procedebat per quæ bethiron profectus in quodā loco cui nomē est gabao castra ponit distāte a hierosolymis stadiis quinquaginta: iudæi uero cū iā ciuitati propinquare bellū uiderēt: omissis dierū festorū solennibus ad arma properabant: satisq; freti multitudine incōpositi ad pugnam & cū clamore prosiliebant: Ne dieq; quidē septē hīta rōe feriatarum erat enī sabbatū qd apud eos religione maxima curabatur. Idem autē furor qui eos ab obsequio pietatis emouerat in prælio quoq; superiores effecit. Tanto nāq; impetu romanos aggressi sunt ut eorū & acie prūperet uiaq; apta cadibus ī medio ruerent: ac nisi ei militum parti quæ nec dū locū amiserat equites ex circuitu subuenissent: quiq; nō satis defecerunt pedites in periculo totus cestii exercitus fuisset. Interfecti sunt autē quingenti & quindecim romani milites ex quibus quadringenti pedites: ceteri equites erant: iudæi uero uiginti duo: quorū fortissimi uidebantur monobari regis adaibene propinqui: monobazus & cenedecus: & post hos pera ita iugiter & syra babilonius qui ad iudæos ab agrippa rege transfugerant cui pridē militabant. A fronte quidē repulsi iudæi ad ciuitatē reuertebatur. Romanos autē ad bethrorō ascendentes gioræ filius Symon inuadit: multosq; postremi agminis coactores lanauit: ac multa carra cum sarcinis capta ī ciuitatem reduxit. Cestio uero in agris triduo cōmorāte iudæi locis superioribus occupatis obseruabant eius transitum neq; necessituros eos certum erat: si romani proficisci cōepissent.

Capitulum. XXVIII.

Taq; dū agrippa cū infinita hostiū multitudine montes amplexa ne romanos quidē a periculo tutos esse p̄piceret uerbis iudæos experiri decreuit: uel omēs sibi parituros existimās: ut bello desisterent uel si qui aduersarentur seuocandos esse: qui ab eorū iniūa discreparēt. Misit igitur ex comitibus suis portatū & phebū quos illis sciebat esse

notissimos: & a cestio foedus amicitiae: certaq; a peccatis populo Ro. ueniam pollicerent: si pietatis armis secum sentire uoluissent. Verum seditiosi metu ne cuncta multitudo spe securitatis ad agrippam sese conferret legatos obtruncare statuerunt: & phebum quidem priusquam uerbum faceret pemerunt. Nam portatus uulneratus effugit: populares autem id indigne ferentes factum caedendo fustibus atque lapidibus in oppidum compulerunt. Cestius uero quia intestinam eorum discordiam opportunum ad irruendum tempus inuenit totum in eos duxit exercitum: inque fugam uersus usque Hierosolymam profectus est. Castris autem in loco positis qui appellatur Scopos iteruallo septem studioque a ciuitate discedens: nihil per tri-duum aduersus oppidum conabatur: sperans fortasse intus degentes aliquid remissuros. In uicos autem circa ciuitatem non per uiam militum manu ad rapienda frumenta dimisit. Quarto autem die quod trigessimus mensis erat octobris ordinatum in oppidum introduxit exercitum. Populus quidem a seditiosis custodiebatur: ipsi autem romanorum disciplina territi exterioribus cessare partibus ciuitatis & in partem interiore templum quae refugerunt. Cestius uero transgressus Pedestram: quae sic uocatur & cenopolim: & foris quod appellatur Dacon incendit. Deinde cum ad superiorem ciuitatem uenisset prope aulam regiam castra posuit. Et si tunc uoluisset intra muros uiolenter irrumpere ciuitatem ilico possedisset: bellocque finem dedisset. Sed tyrannus praepositus castris & priscus & plures equitum magistri a foro pecunia corrupti conatum eius auertere & iudeos intolerandis malis repleri cladibusque contigit. Cap. XXIX.

Nrerea plurimi popularium notissimi ananias uanati filii cestium quoniam portas ei patefacturi uocabant. ille autem & ira fastidians & quod non satis ei credendum putaret tam diu id neglexit donec perditione compta seditiosi ananum quidem cum caeteris de muro deiectis lapidibus in domos suas fugere compulerent. ipsi uero per turres dispositi multum tentatibus repugnabant: per dies quidem quique romanis undique conantibus inexplicabilis erat impetus. sexto autem die Cestius cum plurimis eiusdemque sagittariis a septentrionali tractu templum aggrediens iudeis ex porticu resistentibus. Qui repente quidem romanos ad murum adeuntes auertere. Postremo autem repulsi telorum multitudinem recesserunt. Itaque romanorum qui anteibant scutis suis muro nixi: & qui eos sequebantur alii ac per ordinem alii similiter adiuncti: quae sic appellatur: testudinem contexuerunt. Unde sagittae in eam delatae irritae delabebantur & sine aliqua noxa milites moenia suffodiebant: templique portas incendere moliebantur. Vehemens autem seditiosus stupor inuaserat: iamque multi ex ciuitate diffugiebant: ueluti continuo capetur. His autem populus alacrior efficiebatur: & quantum nequissimi caede dant: tantum ut ipsi portas aperirent. Cestiumque tanquam de se optime meritum reciperent appropinquabant. Et profecto si paululum in obsidione perseverasset: statim ciuitatem obtinuisset. Sed credo iam tunc infestus deus pessimis eiusque sancta illo die finem bello dare prohibuerunt. Denique cestius neque animis populi neque obsessorum desperatione perspecta militem reuocauit: & sine ulla spei repulsa inconsulte nimis ac iniuste discessit. Inopina uero eius fuga latronum fiduciam recreauit: isecuti nouissimos aliquos equitum peditumque peme-
Et tunc quidem cestius in castris quae apud Scopon munierat tendit: altero autem die ulterius recedendo magis hostes puocauit: tamquam postremis appoliti multos necabant: quoque utraque itineris parte uallata in transuersos tela iacebant: & neque in eos se retorquere: a quibus a tergo sauciabantur nouissimi audebant quandam infinitam multitudinem insequi existimantes. Et a lateribus instantis uim repellere minime sufficiebant: cum ipsi quidem graues essent: ordinemque interrumpere formidarent: uiderent autem iudeos leues: & ad excurrendum faciles esse. Unde eueniebat ut multa mala perpetuerent: cum nihil esset inimicis nocerent. Tota igitur uia perculsi deiectique agmine sternebantur: donec multis occisis in quibus erat priscus sextae legionis dux: & longinus chilarchus: & emilius iocudus alae praefectus uix in gabao peruenerunt: ubi castra prius posuerant: multis instrumentis amissis. Hic autem cestius biduo commoratus inops consilii quid ageret: cum tertio die maiorem hostium uidisset numerum & omnia circum loca plena iudeis tarditate sibi obsuisse cognouit: & si adhuc ibi maneret pluribus se inimicis usurum. Itaque per compendium fugae cunctaque militibus impedimento erant amputari praecipit. Occisique tunc mulis atque asinis aliisque iumentis: praeter illa quae sagittas & machinas ferrent. Haec enim uelut usui futura seruabat maxime quia timebat ne iudeis contra se capta prodesse. Bethoron uersus antecede-
bat exercitum. At iudei latioribus quidem locis minus instabant: contractos uero in angustias atque disensus qui discessissent ab exitu prohibebant. Alii postremo super agmen impingere: fusaque omnis multitudo per itineris iuga militum sagittis operuit. Vbi etiam peditibus pro pacto sibi subuenirent haesitantibus equitum periculum promptius erat. Nec enim ordinate uiam prosequi poterant obstantibus iaculis: & ne contra hostes irent ascensus ardui prohibebant equitibus inuiui. Lateribus autem rupes ac ualles in quas deiectiones qui aberrassent consumebantur. Nullusque locus aut fugiendi aut ulciscendi rationem habebat. Itaque incerti quid agerent ad ululatus quos desperati solent: fletusque conuersi sunt. Quibus resonabat iudeorum cohortatio cum clamore latantium pariter ac saeuientium. Torusque poene qui cum cestio fuerat perisset exercitus nisi nox aduenisset.

Qua romani quidem in bechoron cōfugerunt: iudæi uero obsessis circū omnibus locis eorum transitus custodiebant. Deniq; ibi cum cestius aperto itinere desperato iam de fuga cogitabat. Lectosq; ad quadringentos omnium fortissimos milites tectorum fastigiis imposuit. Hisq; præcepit uigilum qui in castris excubant signa clamare: ut eo mō iudæi oēm illic militum numeꝝ arbitrentur remanere. Ipse aut cum cæteris otiose usq; ad triginta stadia progreditur. Vnde mane cum iudæi locum in quo romani tetenderant desolatum uidissent i quadringentos a quibus decepti fuerant concurrerunt: & illos quidem sine mora iaculis confecerunt: mox aut cestium persequi properabant. Sed ille cū nocte non paruum spatiū itineris pegisset: die uehementius quoq; fugiebat: adeo ut metu perculsi milites machias siue tormēta muralia: iteq; ballistas: multaꝝ alia instrumenta relinquerent. Quibus tunc ablati iudæi rursus contra illos qui ea reliquerant usi sunt. Insequendo aut romanos antipatridā usq; uenerunt. Deinde cū eos assequi non potuissent inde redeunt: & machinas secum asportarunt: mortuosq; spoliarunt: & prædā quæ remanserat collegerunt: & peana canentes in metropoli remearunt. suis quidem paucis amissis. Romanorū autē auxiliorum quinꝝ milibus peditū ac trecentis: iteq; nonigenti & octuaginta equitibus interēptis. Hæc quidē nouēbris mēsis octauo die gesta sunt: anno duodecimo Neronis p̄cipatus.

Capitulum. XXX.

Ost cestii uero casus aduersos: nobiliū multi tanq̃ e naui pessum itura ex ciuitate enatabant. Deniq; castabarus & Saulus una cum Philippo iachanis filio qui p̄iceps erat exercitus regis Agrippæ: inde dilapsi ad Cestium transfugerunt. Qui uero cum his in aula regia fuerat obsessus: atippas fuga despecta quēadmodū a seditiosis pemptus sit alias indicabimus. Cestius aut Saulum & cæteros in achaiā ad neronē misit: & propria necessitatē indicaturos: & belli causas deriuaturos in forum. Sperauit enī & iram i illū excitatū iri: & sua p̄cula summouenda. Tunc aut Damasceni cæde romanorū cognita: iudæos apud se degentes p̄tinere studuerunt: & cū eos in publicis terminis collectos haberent: nāq; id olim propter suspitiones meditabantur. Facile quidē sui conatus exitū fore putabant. Verebantur autē mulieres suas fere omnes præter paucas iudaizantes: & eorū religione deceptas. Quare his magna cura fuit eas celandi quid agerent. Iudæorū aut decē milia quippe in angusto loco atq; omnes inermes aggressi: una hora sine metu iugulauerunt. Qui uero cestium fugauerant in hierosolymā reuersi: quos adhuc romanorū studiosos inuenissent: partim ui partim blanditiis sibi etiā foriabant. Et in templum congregati plures belli duces eligendos esse censebant. Declaratus est igit̃ iossippus curiōis filius: & pontifex ananus omnia quæ in ciuitate gerenda esset impaturos: maximeq; ut ciuitatis muros erigerent. Filium nāq; Simonis Eleazarū romanorū quis p̄dā & ereptas cestio pecunias: & insuper his plurima ex thesauris publicis in potestate haberet: tamē nullis necessitatibus præposuerunt: q̃ & ipsum tyrānidis supbia uiderēt ferri: eiusq; studiosos siue imitatores satellitū more uersari. Verum paulatim Eleazarus ambitione pecuniæ: iteq; astutia p̄suasit populo: ut in oībus sibi pareret. In iudæā uero quos mitterent alios militū duces optarunt: hierum filiū asapha unū ex pontificibus: eleazarū pontificis filiū: nigro aut mandauerūt qui tūc idumēā regebat: ex regione trans iordanē posita genus ducens: unde parantes cognominabantur ducibus obtempere. Sed ne alias quidē regiones omittendas putabant. Nāq; in hiericunta iossippus filius simonis: & trans flumen thapna: & iohannes esseus topchias administraturi directi sunt. Hinc aut lidda & ioppe & amanū erant adite. Cophinitie aut & accabatine regionibus iohannes filius annæ rector erat designatus: & utriusq; galyleæ iossippus mathathie filius: huius administrationi iuncta erat & gamala munitissima ciuitatū: quæ ibi fuere aliorū quidē rectorū pro alacritate ac prudētia sua q̃sq; res sibi creditas administrabat. Iossippus autē cum in galyleā uenisset primū curæ habuit indigenarum sibi conciliare beniuolentiā: multa sciens ea cōfici posse licet in aliis peccauisset. Deinde considerato q̃ potentissimos quidē amicos habebit: si eos participes potestatis fecisset: omnem uero multitudinē si pleraq; per indigenas & consuetos fieri preciperet. Lxx. de senioribus eius gentis prudentissimos elegit: eosq; rectores totius galyleæ constituit. Septem uero p̄ singulas ciuitates: minorum litiū iudices ordinare maiora negotia causasq; capitales ad se referre iussisset iam. lxx. dispositos p̄ ciuitates: quo iure inter se uterentur: etiam quemadmodum extrinsecus usi essent animaduertit: certusq; in galyleam romanos esse uenturos opportuna loca muro cingebat: hoc est iotapata & bersabeæ & seloim necnon & caphe recho & iaphac & sicophoh: montē cui nomen est irabirio & tharice & tiberida: ad hæc etiam circa generaseth lacum speluncas i ea quæ inferior galylea uocabatur muniuit. Superioris autē galyleæ achabaron & petram quæ sic dicitur ninetimero in gaulanitidem uero seleuciam: & sogennam gamala munitione circumdedit. Solis autem sephoritis permisit ut murum sibimetipsis fabricarent: quia eos pecuniosos

esse: & ad bellū promptos etiā sine praecepto uideret. Similiter autē etiā giscalam iofippi iusti sup se murum cinxit iohannes: ceteris autem castellis omnibus ipse iofippus intererat iubēdo: simul atq; opem ferendo. Quin & exercitum ex galylea supra centum milia uirorum comparauit: quos omnes undiq; collectis armis ueteribus instruebat. Deinde reputans hoc maximam romanorum inuictam esse uirtutem q̄ edicto essent audientes rectoribus suis: & exercitationi operā darent. Doctrinam quidem urgente necessitate despexit: parendi autem facultatem ratus regentium multitudine posse contingere ita ut romani solent diuisit exercitum: pluresq; fecit agminū principes. Diuersis q̄ militū generibus ordinatis alios de cadarchis: alios chiliarchis subdidit: & in sup his rectores maiorū rerū administratores. Docebat autē signorū disciplinas & prouocationes reuocationesq; buccinarum. & principia cornuum & circundationes: & quemadmodum oporteret laborantibus succurrere fortiores. & circum defatigatis partiri pericula quæque ad fortitudinem animi corporisq; tolerātiā pertinerent instituebat. Maxime uero eos erudiebat ad bellū: usquequaque Romanorum referens disciplinam: & q̄ cum uiris essent praeliaturi qui & uiribus corporis & animi obstinatione totum poene orbem suparent. His addidit quo pacto belli tempore suis essent parituri praeceptis: iam nunc periculum fore nisi consuetis delictis hoc est furtis & latrocinis & rapinis abstinuissent: sed neq; aut gentilibus fraudem facerent aut cōsuetissimorum damna proprium quæstum putarent. Illa enim bella optime administrari: quorum milites bonam conscientiam gererent. Qui uero per se prauī fuissent: his non solum inimicos sed etiam deum hostem futurum. Multa in hūc modum admonendo perseuerabat: & iam quidem quantum praelium paratum esset conflatum erat. Nam septuaginta peditum milia & cc. xl. equites ac præter hos etiam mercenarios quibus maxime fretus erat habebat quattuor milia. d. necnon & sexcentos circa se electos custodes corporis atq; satellites. Exceptis autem mercenariis facile ceteri milites a ciuitatibus alebantur. Nanque singulæ quas enumerauimus cum mediam sui multitudinem mitterent in militiam: reliquos ad comparandum eis uictum tenebant: ut pars armis pars faciendi operis dirimeretur: & armati securitatem rependerent suggerētib; comiteatū. Iofippo autem hoc modo administranti galyleam insurrexit quidam insidiator patriæ Giscalon ortus Lesim filius nomine iohānes callidissimus ac dolis plenus & nequitia quidem nobilissimus omnium: antea uero parumper & aliquantum militiæ suæ impedimentum passus inopia: facile mitteri paratus mirusq; ad fidem adhibere mendacio: & qui fallaciam uirtutem putaret: eaque aduersus amicissimos uteretur simulator humanitatis & spe lucri appetentissimus cædium: qui semper quidem immoderata concupisser: spem uero leuioribus maleficiis aluisset. Latro enim erat sui moris ac solitarius: deīde comitatum inuenit audaciæ: primo quidem paruum ampliorem autem proficiēs. Curæ autem habebat neminem ignarum asciscere: sed qui & habitu corporis & animi magnitudine bellorumq; peritia præstaret hos eligebat: donec quadringentorum uirorum cateruam congregauit: quorum plures ex Tyriorum finibus & uicis erant. Itq; omnem galyleam depopulabatur: & multos futuri belli metu suspensos lacerabat. Hunc igitur iandudū regendi milites cupientem & maiora desiderantem diu pecuniæ retardabat inopia. Cum autem uideret iofippum sua uiuacitate letari: persuadet ei primum fabricandū muri patriæ sollicitudinē sibi committeret. In qua requestus magnos a locupletibus fecit. Deinde callidissima fraude composita uelut oleo quod non a gentilibus suis tractatum esset uti cauerent omnes apud syriam iudæi: ut ad confinia oleum mitteret deposcit. Nummosq; tyrio qui. iiii. atticos faceret emptis. iiii. āphoris eodem præcio āphoræ dimidiū uenūdabat. Cūq; galylea ferax esset olei: maximeq; illo tempore magna ubertate redundaret: in ea loca ubi erat penuria solus multumq; mittendo: infinitam summam pecuniæ cōgregauit. Qua mox in eum usus est: qui hoc sibi beneficium præstitisset. Deniq; existimans iofippum disposuisse rectorem se esse galyleæ futurum quibus præerat latronibus imperauit: prædas uehementius exercere q̄ multis rebus nouis per regiones excitationis aut insidiis alicubi rectorem perimeret si cui ferret auxilium: aut si latrocinia negligeret. Ob hoc eum apud idigenas accusaret. Iam dudum autem rumorem dissipauerat: q̄ res galyleæ iofippus proderet cogitaret: multaq; in hunc modum ad eius perniciem compabat.

Capitulum. XXXII.

Taq; illo tempore cum quidam ex uico damaritarum ī magno campo custodias agentes ptolomæum agrippæ & bernicis procuratorē aggressi: omnes quas ferebat farcinas abstulissent: in quibus erant non paruæ uestes priosæ: plurimaq; argenti pocula: & sexcenti aurei. neq; hāc prædam occulte administrare possent: omnia taricheas ad iofippum cōportarunt. Ille autem repræhensā uiolentia quam regis intulissent: reponi res ablatas apud aliquem eius ciuitatis potentissimum iubet: paratus eas dominis opportune remittere.

Vnde maximum eius periculum cōpatum est. Namq; raptores earum & quia prædæ nullā prem accepissent: ægre ferentes & prospicientes quod iosippus cogitauerat laborem suum regibus cōdonare: p uicos nocte discurrunt: omnibusq; indicant iosippum prodidisse: edemq; tumultu ciuitates proximas repleuerunt: adeo ut centum armatorum milia contra iosippum prima luce cōcurrerent. Deniq; multitudo in circo apud Taricheas congregata plurima per iracundiam cōclamabat: partim deponi partim cōcremari uociferans proditorem. Plærosq; incitabat ioannes: & cum eo filius taphnā & iesus quidā. Tunc magfatus tyberiadis iosippi quidem amici & satellites tantæ multitudinis incurfu perterriti omnes præter paucos diffugerunt. Ipse uero dormiēs ppe cum iam ignis admoueret exurgens: & monētib; eum. iiii. q remanserant: neq; solitudine sua: neq; illorum qui contra se uenerant copiis perturbatus: in conspectu eorū profiliit ueste discissa infusoq; capite puluere: auersusq; post tergum manibus suoq; ceruici gladio admixto. Hæc autē amiciores ei maxime taricheatas ad misericordiā cōmouerant. Rustica uero plebs & finitimorū quibus molestior uidebatur: nō sine maledictis eū iuebant publicas proferre pecunias: & facta proditionis fateri. Nam ex habitu eius opinabant nihil eorum de quibus nata fuerat suspitio penitus negaturum: & impetrandæ ueniæ causa fecisse omnia quæ misericordiā prouocarent. At illius ista humilitas cōsiliū pstruebat: & cōtra se indignātes arte circūueniēs: ut super his unde irascerent inter se ipsi discordarent: omnia cōfessus ē. Deinde sibi facultate concessa: ego inquit has pecunias neq; agrippæ remittere cogitabā neq; in propria lucra conuertere: ablit enī ut amicū putē unquā qui uobis sit inimicus: aut quæstum ex re capiā quæ uos cōiter læderet. Sed q̄a uidebā o taricheate maxiam ciuitatē ufam monitionis egere: & ad extruenda moenia minus hēre pecuniarū: timebāq; tyberiensem populū & alias ciuitates raptas pecunias inhiātes: pedetētiq; eas retinere decreui: ut uos muro circūdarem. Si hoc non uidetur profecto q̄ oblata sunt & diripiēda propono. Si recte consului: bene de uobis meritū coerces: hæc taricheate quidē ab eo dicta cū fauore receperunt. Tyberienſes uero cū aliis deprauando insuper etiam minitabantur: utriq; aut relicto iosippo inter se litigabant. Ille aut fretus iam secū sentientibus: erat enī prope ad. xl. milia taricheate: cum multitudine liberius loquebatur: multum i eorum temeritatem iuectus: ex præſenti quidem pecunia taricheā ait esse muniendā. Curæ autem sibi fore similiter ut etiā cæteræ tutæ sint ciuitates. Nec enim pecunias defore si concordare uelint in eos unde pandæ sunt: & nō in eum moueantur qui parat. itaq; cum alia quidem multitudo quæ decepta fuerat quāuis irata recederet duo uero armatorum milia impetum in eum fecere. Cūq; se ille tecto ante recepisset instabant ei minitantes. Iterum autem iosippus in hos altera fraude nititur. Cūq; ad fastigium culminis euassisset cōpresso dextra strepitu: nescire ait se quid peterēt sibi præſtari: uoces enim se non exaudire confusas. Omnia uero quæ iuberent esse facturū si aliquos itromississent: qui secū orioſe colloquerentur. His auditis ilico nobiliores cū magistratibus ad eum ingrediūtur. Quos ille in ædium partes inductos clauſa ianua tamdiu uerberauit: donec eorum iſteſtina nudata ſūt. Circūstabat autem interim populus exiſtimans eos prolixis allegationibus concertare. Cum subito iosippus foribus patefactis cruentos eos dimisit. Vnde tanto terrore qui minabantur afſecti ſunt: ut pro tectis armis auſugerent. Ob hoc ioannis etiam atq; etiā creſcebat inuidia: aliaſq; nihilominus iosippo moliebatur inſidias: morboq; ſimulato per epiſtolam poſtulauit: ut ſibi medicinæ gratia tyberienſibus ei aquis calidis uti permetteret. iosippus autem nondum ei ſuſpectus erat inſidiator ad præfectos ciuitatis litteras fecit: ut hoſpitiū & utenſilia ioanni præberent. Quibus ille potitur biduo poſt cuius rei cauſa uenerat agebat. & his fraude circūuentis: aliis uero pecunia corruptis ut iosippum defererent perſuaſit. His cognitis ſylla quem iosippus cuſtodix præpoſuerat: prope de inſidiis ei ſcripſit: atq; ille accepta epiſtola noctuq; itinere maturato matutinus ad tyberiadam peruenit. Et cætera quidem multitudo obuiam ei proceſſit. Ioannes aut quamuis eum contra ſe ueniſſe ſuſpicaretur: tamen direpto quodam ex notis inſirmitate ſimulata q̄ lectulo detineretur obſequio ſe deſuiſſe mandauit. Tyberienſibus autem a iosippo i amphiteatri ſtadium congregatis ut eos quæ ſibi ſcripta fuerant alloqueretur miſſis armatis ioannes iuſſit eum interfici. Quos cum iam nudare gladios perſpexiſſet populus exclamauit atq; ita conuerſus ad eius uocem iosippus ubi ferrum prope iugulo ſuo imminere proſpexit in litus diſiluit e tumulo excelſo cubitis ſex: in quo uerba faciens cum populo ſtererat: aſcenſaq; nauicula cum duobus ſatellitibus ſuis quæ illic applicuerat in medium lacum refugit. Milites uero eius ilico raptis armis contra inſidiatores irruerant. Mox autem ueritus iosippus ne bello in feſtino ſuſcitato propter paucorum inuidiam ciuitas conſumaretur nuncium ſuis miſit: qui eos moueret: ut propriæ tantum ſaluti conſulerent. Neq; uero quicq; occiderent uel arguerent noxiorum. Et illi quidem dicto parentes conqueuerunt. Qui uero circum ciuitatem per agros habitabant

auditis insidiis & quis earum fabricator fuisset contra iohannē ueniebant. Sed ille primus ī iscala patriam suam fuga receptus est. At galylei totis iā ciuitatibus ad iosisippum confluebant. Et cum multa essent armatorum milia congregata: qui se aduersus iohannem coēm insidiatorem adesse clamabant: unaq; cum eo ciuitatem quæ illum suscepisset ignibus tradituros: ad ea iosisippus p̄bare quidem se eorum beniuolentiam impetū autem cohibendū esse dicebat prudentia magis inimicos uincere cupiens quam perimere. His uero qui de singulis ciuitatibus cum iohanne rebellassent nominatim exceptis quippe alacri animo suos quisq; populus indicabat præconū uoce denunciabat intra quinq; dies eorum qui iohannem nō reliquissent patrimoniadiripiēda: domosq; eorum cum familiis exurendas. Et tria quidem milia statim ab eo reuocauit: qui profugi ante pedes eius arma proiecerunt. Cum reliquis autem iohannes prope mille uiris syris fugitiuis transtulit se iturum in occultas insidias ex apertis ac per nūcios in hierosolymam clam direptos iosisippum accusabat q̄ magnum exercitum collegisset: iamq; nisi præueniatur ui tyrannus metropoleos uēturus esset. Verum ea populus quidem præsciens negligebat: liuore autem potētes non nulliq; magistratuum clam pecunias ad cōparādos mercenarios milites misere iohanni: ut p̄ eos bellum cum iosisippo gereret. Decretum quē iter se conceperunt: quo idē iosisippus militum administratione decederet. non tamen id satis eē credebāt: ideoq; duo milia & quingentos armatos & quattuor nobiles uiros iuris periti filium iofandrum & ananiā sadduci & simonē & iudā ionathī filios omnes eloquētia ualidissimos: ut eorum scilicet monitu auerteretur ab iosisippo beniuolentia multitudinis. Et siquidem ipse sponte sua ueniret paterētur eum rationem reddere. Sin remanere contēderet: uelut hoste uterentur. Amici autem iosisippi militem quidem ad eū uenturum esse perscripserant: causam uero non indicauerunt quomodo secretum fuit inimicorum eius consiliū. Vnde factum est ut quod præcauere non potuit: quattuor statim ciuitates ad inimicos postquam uenere deficerent. Hoc est sephores & gabra & giscalā & tyberias: quas tamen continuo sine armis recepit. Captos autem quattuor duces consiliis armatorumq; fortissimos remisit ad hierosolymam: contra quos populus haud mediocri indignatione commotus: ipsos & a quibus permissi fuerant occidisset: nisi ante fugissent.

Capitulum. XXXIII.

Iohannem uero iam intra muros iscalon iosisippi timor custodiebat. Et paucis diebus post iterum rebellauit tyberias: habitatoribus eius Agrippam regem implorantibus. Et cum ille constituto die ad eos non uenisset: pauciq; romani equites ibi tum comparuissent: a iosisippo alienati sunt. Hisq; apud taricheas cognitis: statim defectio consecuta est. Cum uero cunctos iosisippus milites misisset frumentatum: neq; solus egredi contra destitutores: neq; se continere patiebatur: metuens nedum ipse tardaret: ante in ciuitatem regiū transgredirentur. Nec enim postero die obstante sabbato quicquam facere poterat. Dolo autem qui se deseruerant circumuenire cogitabat. Et portas quidem tarichearum claudi iussit: ne quis consiliū suū illis proderet contra quos suscipiebatur. Omnibus autem scaphis quas in lacu repperit congregatis: ducentæ autem & triginta fuerunt: quaterniq; nautæ nō amplius singulis inerant: mature ad tyberiada nauigat. Cūq; tanto ab ea distaret spatio unde facile uideri nō posset: inanes scaphas in salo relictas septem ipse solus inermes satellites secum habēs propius ut cōspiceretur accessit. Quem cum inimici adhuc maledicentes ei ex muro conspexissent: metu perterriti: & scaphas armatorum esse plenas existimantes: arma proiciunt: manusq; supplices agitates ut ciuitati parceret precabantur. Iosisippus autem postquam multis eos minis & castigationibus exprobrauit: primum q̄ bello cōtra populum romanū suscepto: intestinis dissensionibus uires suas ante consumerent inimicorum uota complerent. Deinde q̄ securitatis suæ curatorem de medio tollere properarent: ciuitatemq; non erubescerent sibi claudere: qui eam muro cinxisset non repudiaturum se ait: si qui sibi satisfacerent: quibusq; interuenientibus amicitiam cum ciuitate firmaret. Itaq; statim ad eum decem tyberiensem potētissimi descenderunt. His autem in unam receptis nauiculam piscatoriam: & procul abductis alios quinquaginta curiales uenire iussit maxime notissimos: uelut illi quoq; fidem sibi præbere deberent. Deinde nouas causationes excogitans: alios insuper atq; alios obteru foederis euocabat: ut mature taricheas recurrerēt gubernatoribus nauium impletarum imperabat: quosq; auexissent in carcerem collocarent. Donec omnem curiam quæ sexcentos haberet uiros: duosq; milia popularium compræhensa in taricheas scaphis abduxit. Relictis autem uociferantibus clitum quendam esse maxime defectiōis auctorem: iramq; ipsius poena illius precantibus satiarī: illum quidem iosisippus nolebat occidere. suorum uero satellitum quendam leuī egredi iussit: qui cliti manus abscideret. Cum uero his præ timore solum globo inimicorum cōmissurum negasset: eaq; causa indignari iosisippū stantē

in scapha clitus cerneret: ipsumque uelle descendere ac de se supplicium sumere: ut saltem unam manum sibi concederet orabat. Neque hoc abnuente iosippo: dummodo alteram sibi met clitus praescideret: ducto ille dextera gladio leuam sibi truncauit: tantus eum timor iosippi inuaserat. Ita tunc iosippus uacuis scaphis & satellitibus septem populo capto rursus tyberiadam sibi foria uit. Paucisque diebus post cum etiam sephorim defecisse inter alias repisset militibus eam deprædari permisit: omniaque inde lecta popularibus dedit eam sephoritis. Nam & captus rapinarum damna corrigere uoluit: redditione rerum rursus eos ad beniuolentiam reuocare. Hactenus apud galyleam motus iamque ab intestinis dissensionibus quiescentes aduersus romanos instruebantur: hierosolymis autem Ananias pontifex & potentiores qui non cum Romanorum parte sentirent muros instaurabant: multaque bellica instrumenta perque omne oppidum sagittæ aliaque arma fabricabatur. Exercitationibus autem sismanus iuuenum operam dabat. Erantque uniuersa plena tumultus: magnaque tristitia mediocres occupauerat: multique futuras clades prospicientes fletum cohibere non poterant: infestaque pacem cupientibus omnia uidebantur. Belli autem in centoribus quæ illis placerent extemplo resingebatur statusque iam tunc quasi peritura ciuitatis erat. antequam romani uenirent. Anano autem apparatus belli negligere cura fuit: & studiosorum quos æmulatores uocabant amentiam ad ulteriora conuertere. Vi tamen uictus est: & quis illius finis fuerit posterioribus explanabimus. Antina crabritena caparchia agioræ filius simon: multis nouarum rerum cupidus congregatis ad rapinas conuersus non solum domos locupletum perturbabat: uerum etiam corpora uerberibus conficiebat. Iamque tunc certus erat incipiens tyrannidem. Ab Anano autem missis aduersus eum militibus magistratuum ad latrones qui erant magade cum his quos habebat effugit: ibique manens donec ananus & alii eius inimici perempti sunt: idumeam cum cæteris populabatur: adeo ut magistratus eius gentis propter cædium multitudinem & prædarum assiduitatem collecto milite uicos præsidis tuerentur: & idumææ quidem res ita se habebant.

Iosephi liber secundus explicit. Incipit tertius.

Eronem autem ubi res apud iudæam non prospere gestas accepit. Latens quidem quod necesse fuit cum stupore timor inuadit: aperte autem superbiam simulans: ultro etiam indignabatur: magisque ducis negligentia: quam uirtute hostium quæ contigerant esse dicebat. Dicere se putans propter pondus imperii tristiora contemnere uiderique malis omnibus superiorem animum gerere. Verum tamen curis arguebatur mentis eius perturbatio cum deliberaret cui nam motum crederet orientem qui una & iudæos rebellantes ulcisceretur proximamque his nationes simili morbo correptas ante caperet. Inuenit igitur solum Vespasianum his necessitatibus parem & qui tanti belli magnitudinem sustinere posset uirum ab adolescentia usque ad senectutem

bellis exercitatum: & qui populo romano iam pridem pacasset hesperiam germanorum tumultu concussam: armisque ante illud tempus incognitam britanniam uindicasset. Vnde patri quoque ipsius claudio præstiterat: ut sine proprio sudore triumpharet. Itaque his uelut omnibus fretus nero: ætatemque illius cum peritia stabilem cernens obsidesque fidei liberos: eorumque florum manus esse paternæ prudentiæ: iam tum fortasse de tota republica deo aliquid ordinante. mittit eum ad regedos exercitus in syria constitutos: multis pro tempore blandimentis atque obsequiis animatum qualis necessitas imparare consuevit. Ille autem protinus ex achaia ubi cum nerone fuerat: ritum quidem filium suum dirigit alexandriam ut inde quintam item decimam legiones moueret. Ipse uero transmissus ad hellespontum terreno itinere sic syriam peruenit ibique romanas vires multaque a uicinis regibus auxilia congregauit. At iudæi post malam cæstii pugnam insperata felicitate sublatis aiorum impetibus cohibere non poterant. Sed tanquam fortuna eos exagitante perciti bellum ulterius producebant. Denique omni quanta fuit manu pugnacissima congregata ascalonem petierunt. Ea ciuitas antiqua est septingentorum & xx. stadiorum spatium ab hierosolyma distans: & iudæis semper inuisa: quæ res fecit ut etiam tunc primis eorum incursums propior uideretur. Tres autem uiros aggressionis duces habebant: & corporis uiribus & prudentia præstantissimos: nigrum peraitam: & iyllam babilonium: & ioannem myseum. Ascalon enim ualidissimo quidem muro cincta erat: sed uacua poene præditiis. Vna enim cohors causa peditum & una equitum ala tuebatur: quibus præfectus erat atonius. Illi quidem ira multa uelocius itinere peracto: quoniam ex propinquo uenirent presto erat.

E iiii

Antonius uero nec enim eorum fore impetum nesciebat equites iam de ciuitate duxerat & neq; multitudinem ueritus uel audaciam: primas hostium coitiones fortiter sustinuit: murusq; prope rates aggredi refrenauit. Itaq; iudæi q; cū peritioribus imperiti: & pedites cum equitibus cōstipatis: aut inordinati leuiterq; armati cū instructis plusque indignationi quam consilio tribuentes: cum morigeris & nutu rectoris omnia facientibus dimicaturi: facilis erat aduersarii labor. Nam ut semel eorum primæ ab equitibus turbatæ sunt acies fugam petunt: & mug; uersus se a tergo urgentibus incedentes suimetipsi hostes erant: donec omnes incursum equitum uicti per totū campum dispersi sunt: qui fuit plurimus totusq; habilis equitatibus: quod quidē romanos iuuat: ut magna quidem strage iudæos prosternerent. Nam & fugientes pueriendo torquebāt: & quos occupassent curriculo transigendo infinitos peremere. Alii uero alios quocūq; se uertissent circumdatos exagitantē facile iaculis opprimebant. Et iudæis quidē propria multitudo per desperationem salutis solitudo uidebatur. Romani uero licet in bello pauci essent: rebus tamen secūdis animati etiam superflui residui uidebantur. Et illi quidē res aduersas supare certabāt dum cito pudet fugere: mutariq; fortunam sperant. Romanis autem in his quæ prospere agerent minime laborantibus: ad maiorem usq; diei partem pugna protracta est: donec iudæorum quidem perempta sunt. x. milia: duoq; duces ioānes & scyla. Cæteri uero & plariq; lautii cum nigro q; unus restabat ex ducibus: in ciuitatem idumæ quæ challis dicitur confugere. Nonnulli tūc etiam romanorum in illo prælio uulnerati sunt. Sed non iudæorum spiritus clade tanta sedatus est: multoq; magis eorum dolor icitauit audaciam: & cōicientes quantum ante pedes mortuorum iaceret: pristinis rebus feliciter gestis ad plagam alteram illiciebantur. Denique paruo tempore intermisso q; ne curandis quidem uulneribus satis esset: cunctisq; aggregatis uiribus maiore cū indignatione: multoq; plures ascalonem recurrebant: eadem se præter impitiam: aliaq; belli uitia comitante fortuna. Etenim cū antonius qua transituri fuerant posuisset insidias: ex improuiso in eas dilapsi & ab equitibus circumdati: priusquam se ad pugnam componerent: iterum sup octo milia procubuerunt: cæteri uero omnes aufugerunt. Cūq; his niger multis dum fugeret magni animi facinoribus demonstratis: & quoniam hostes instarent in turrim quandam tutissimam compelluntur alicuius uici: cui nomen est baldezel. Antonius uero cum suis ne uel moras circum turrim quæ inexpugnabilis esset diu tenerent: uel ducem hostium fortissimum uiuum reliqueret: ignem muro supponunt: turriq; inflammata romani quidem exultantes recedunt: quasi etiam nigro cōsumpto. Ille autem in castelli specus intimū ex turri saltu demissus euadit: triduoque post foris cum fletu eū ad sepulturā inuestigantibus: sese ostēdit gaudioq; ī sperato repleuit omnes iudæos: tanquam dei prouidentia dux eis in posterū referuatus.

Capitulum. II.

T uespasianus antiochiam exercitum ducens quæ syriæ metropolis est: magnitudine simul aliaq; felicitate sine dubio tertium inter omnes quæ in romano orbe sunt locū obtinens: ubi etiam aduentu suo regem agrippam cum omni manu propria offenderat p̄stolari ad ptolomaidā properabat. In hac autem ciuitate occurrerunt ei sephoriciues oppidum galyleæ colentes: solimēte pacata: qui tam suæ salutis prouidentia quā romano uirium gnari etiam priusq; Vespasianus ueniret: sentio gallo fidem dederant: dextraq; iunxerant: & p̄sidium militare susceperant. Itaq; & benignissime a duce suscepti alacri animo etiam contra gentiles suos auxilia promiserant. Quibus iteri Vespasianus ultionis causa poscētibus equitum peditumq; tantum numerum tradidit: quantum ob stare posse arbitrabatur incursum: si quid iudæi cōmouere tentassent. Non enim minimū esse uidebatur futuri belli piculū: aucterī ciuitatem sephori galyleæ maximā & in loco tutissimo cōditā: totiusq; gentis futurā p̄sidio.

Capitulum. III.

Væ sunt autem galyleæ quæ supior & inferior appellantur: easq; phenice & syria cingunt. Discernit uero ab occidente ptolomais territorii sui finibus quondā & galylæorum. Nunc autem mons tyriorum carmelus cui coniuncta est gaba ciuitas hippeon hoc est equitum quæ sic appellatur ex eo q; equites ab herode rege dimissi coloni deducebantur: a meridie autem samaritis & scythopolis usq; ad flumē iordanem: ab oriente uero ioppa & gadaris: sed & gaulanitide diffinitur q; etiā regi agrippæ fines sunt. Septétrionalis autem eius tractus tyro iteq; tyriorum finibus terminatur. Inferiores quoq; galyleæ fines q; longi sunt ex tyberiadē ad zabulō cui uicina est in locis maritimis ptolomaiēsiū ciuitas propagatur. Latitudine autem patet ex uico salothi qui in magno campo situs est usq; ad bersāben: unde etiā supioris galyleæ latitudo incipit usq; ad bacauicū qui terram dirimit tyriorum. Longitudo uero eius a talla uico iordani proximo usq; ad berothe tendit. Sed cū tanta sint utraq; magnitudie: tātisq;

gentibus alienigenis cinctæ: semper tamen omnibus belli periculis restiterūt. Nam & pugnaces sunt ab infantia galilei: & omni tempore plurimi: neq; aut formido unquā uires aut eorū penuria regiones illas occupauit: quoniā totæ opimæ & fertiles sunt: oīumq; genē arboribus cōsītæ: ut etiā minime agri colendi studiosos ubertate sui prouocent. Deniq; exultæ sunt ab incolis totæ: nec pars ulla est otiosa: quin & ciuitates ibi crebræ sint: ubiq; multitudo uicorū ppter opulentia populosa: ut qui sit breuissimus supra. xv. milia colonorū habeat prorsus: ut etiam si quis magnitudine minorē galileā direxit quā trans fluium regionē uiribus tamen eā prætulerit. hæc enim oīs est in opere assidueq; fructuū ferax: ut illa quæ trans flumē est licet multo maior sit: plerāq; tamē alpa atq; deserta est: & nutriendis fructibus māfuetis ihabilis. Galileæ uero mollicies & ingeniū fructuosū cāpos habet cū uariis arboribus consitos: tum maxie oliuetis ac uincis & palmetis excultos. Irrigat autem abunde montanis torrētibus a fontibus aq; perēnis: quotiens illis sirio æstuante defecerint. Et lōgitudo quidē eius est a macherūta ipellā. Latitudo uero a philadelphia usq; ad iordanē. Et pella quidem quā supradiximus septētrionalis eius est tractus. Occidus uero iordanis: meridianus aut moabites regio terminat. Ab oriente aut arabia & salbonitide necnō & philadelphia: itemq; geraphidis clauditur. Samariensis aut regio inter iudæā quidem & galileā sita est. incipiens enī a uico in planicie posito: cui nomen genaniæ meccabaitæ nam desinit toparchiam: sed natura nihil ab iudæa discrepat. Nam utrāq; montuosæ sunt & cāpestres agroq; colendo molles atq; opīæ necnō & arboribus plenæ pomisq; tam siluestribus quā māfuetis abundant eo qd nunquā natura sint aridæ ibiūq; satis habent. Dulces aut per eas multi modis aquæ sunt: boniq; graminis copia. præter alias eaq; pecora lactis abundant: quodq; maximū uirtutis atq; opulentiæ specimē ē utrāq; uiris referta est. His at finitimis Anunath uicus qui etiā borceas appellatur iudææ limes a septentrione. Meridiana uero pars eius si in longitudine metiare adiacēti uico arabū finibus terminatur: cui nomē est iordano. At iudææ latitudo ex iordane flumie usque ad ioppen explicatur: media uero ciuitas eius est hierosolyma. Vnde quidā nō sine rōne umbilicum eius terræ id oppidū uocauerūt. Sed nec marinis quidē delitiis caret a ptholomaida usq; locis extēta maritimis. in. xi. aut sortis diuisa ē. q̄q; prima est regnū qd optinet hierosolymorū ciuitas præ cæteris inter oēs accolæ eminēs uel ut caput i corpore. Aliis uero post hæc toparchiæ sunt distributæ. Cōna est secūda: & post eā atrabata est. Deinde theana & lydda itēq; amineus & pelle & idumææ & angada & herodium & hiiericus post quas iānia & ioppe finitimis præsunt: & præter hanc gamalitica & gaulanitis & bathania & traconidis: quæ etiā regni agrippæ partes sūt. Eadem uero terra incipiens ex monte libano & fontibus iordanis: usq; ad tyberiadis proximum lacum latitudine pandit. Ex uico aut qui appellatur pharphasus qui ad iuliada oppidū tendit latitudinem & habitatur ab incolis iudæis una syrisq; pmixtus.

Capitulum. IIII.

E iudæa quidem & quibus esset cincta regionibus: quā maxime potui breuiter exposui. Quod aut Vespasianus miserat auxiliū sephoritis: hoc est equites mille: sexq; milia peditum: placido eos regente chiliarcho castris in magno campo positis biffariā diuidūtur. Et pedites quidē in ciuitate ipsius tuendæ causā: equitatus uero in castello degebāt. Vtrinq; autem assidue prodeundo & circū eas regiones loca oīa incursando: magnis incōmodis iosippū eiusque socios quāuis quietos afficiebant. Et præterea ciuitates extrinsecus deprædabant eorūque conatus si quando excurrendi habuissent fidutiā repellebant. Sed iosippus quidem aduersus ciuitatē impetum fecit: sperans eam ita capere quā ipse antequā a galileis desisteret ita muris cinxerat: ut romanis quoq; esset inuicta. Vnde etiam de spe decidit: cū & ui & suasu infirmior sephoritis fuisset inuentus: magnūque in iudæa bellum accendit romanis indigne ferentibus isidias. Et propterea nec die nec nocte ab agroq; depopulatione cessantibus: sed passim diripientibus quicquid rerum in his reperissent. Qui tamen cum mortē pugnacibus semper inferrēt: ibelles ad seruitiū capiebant. Ignis uero & sanguis galileam totam repleuerat: nec quisquā expers eius acerbioris aut cladis erat: unam salutis spem fugientes habebant in ciuitatibus quas murorum ambitu iosippus communierat.

Capitulum. V.

Itus autem alexandriam transmissus ex achaia citius quā per hiemen sperabatur manum quidem militum cuius causa directus fuerat suscepit: contemptoque usus itinere mature ad ptholomaidam peruenit. Cūq; ibi patrem suum reperisset duobus quæ illū secū habebat agminibus erāt aut nobilissimæ qnta & decia legiōes: iūxit et q̄s ipse adduxit qntā & decimā. Eas at sequebant ēt decē & octo cohortes qbus accesser ex cæsaria cum unaquaq; ala equitum. Decem aut cohortum singulæ mille pedites habebant: in cæteris uero tresdecim sexcēti pedites: & centeni uiceni equites erant. Satis aut auxiliorum etiam regibus congregatum est.

Antiochus enī & agrippa & semus bina milia peditum & sagittarios equites mille praeuerunt: cum Arabia quoq; rex malchus praeter quinq; milia peditum equites mille misisset: quoq; pars maior erant sagittarii: ut tota manus copulata cum regis: decē milia circiter peditū equitūq; colligeret praeter colonos qui plurimi sequebant: & meditationi bellicae assueti nihil a pugnacissimis aberant: q; tpe quidē pacis dominorū exercitatiōibus itereffent: belli aut pericula cum ipsis expiraretur: & neq; peritia neq; uiribus a quoquā nisi a dominis uincerent.

Cap. VI.

Va quidē in re nimis admirandā quis existiauerit rōanorū pudentiā ita seruos institutum: ut non solū uitae ministerio: sed etiā necessitatibus utiles sint. Quod si qs eorū aliā quoq; respexerit militiae disciplinā: pfecto cognoscet tantū eos imperiū nō fortunae munerē: sed ppria uirtute quesisse. Armis enī uti nō ex bello coeperūt: neq; solū si necesse sit manus mouent: cū in pacis ocio cessauerint: sed armis ueluti natura cohaerentes nullas capiūt exercitatiōnis indutias: nec tpa praestolant. Meditationes eorū nihil a uera contentione discrepāt: sed i dies singulos militū quisq; oibus aīs tanquā in procinctu positus exercet: quo etiā facillie praelia tolerant. Nec enī uel ordo neglectus eos a cōsuetā dispositione dispergit: neq; metus ab assumptis dimouet aut lassitudo. Vnde sequit ut sp superent quos nō itidē cōfirmatos iuenerint. Nec errauerit si quis eorū meditatiōes cōflictus eē dixerit sine sanguine: cōtraq; plia meditatiōes eē cū sanguine. Nec enī cursu capi faciles sunt hostibus: sed quocūq; in hostilē terrā irruerit ate castroq; munitionē nūquā praeliū sumūt. Quae quidē nō leui opere neq; iniquo loco erigunt nec oēs inordinate describūt: sed si quidē iequale solū fuerit cōplanatur. iiii. uero angulis eorū dimēsiō designatur. Nam & fabrorū multitudo & ferramentorū copia quae usus extructionis poscit: sequitur exercitū: & interior quidē pars castroq; tabernaculis distribuit: ambitus aut eorū extrinsecus muri faciē praefert: ordinatis etiam turribus pari spatio dispositis: quaeq; interualla taelis atq; ballistis aliisq; machinis saxa iacentibus omnibus instrumentis missiliū complent: ut cuncta scilicet faculorum genera in promptu sint. Et omni aut muri pte. iiii. portas aedificant tam iumentis aditu faciles quā ipsis si quid urgeat intro currentibus latas: intus aut castra uici spatiis interpositis dirimunt mediaq; rectorū tabernacula collocāt: & inter haec ducis maxi mediū templo simillimum prorsus ut qli repētina qdā ciuitas existat forūq; & opificū stationes & sedes militū primanibus ordinūq; principibus ubi siquae sint iter alios abiguitates iudicēt. Ipse uero ambitus & oīa quae in eo sunt & scia fabricantū opiniōe citius cōmunit. Quasi res urgeat fossa extrinsecus cingit de pressa cubitis. iiii. pariq; spatio lata. Armis aut septi p cōtubernia cum decore atq; otio in tētonis agunt: oīaq; ab his ordiate etiā alia caute quae p cōtubernia expediunt: ueluti si ligno aq; ue opus sit aut frumēto. Nec enī coena uel prandiū cū uoluerit in ptate cuiusq; est. Simul aut oibus somnus & excubiae & uigiladi tpa buccina significant. Neq; enī est oīno qcquā qd sine edicto gerat. Mane aut milites quidē ad cēturiones: illi uero ad chiliarchos cōueniunt salutatū: cū quibus ad summū oīum ducē uniuersi ordinū pīcipes. Ille autē his signū aliq; dat ex more pcepta pīceda subiectis: quae quidē etiā cū in acie sunt agentes citius parēt: ut si res exigat icursibus eius iteq; reuocationibus uniuersi pīter obsecundēt. Cum aut castris egrediendū est tuba indicū facit: nemoq; ociosus est. Sed uel solo nutu moniti tabernacula colligūt: oīaq; ad perfectionē instrunt. Deinde iteq; tuba ut sint pati significat. Illi aut cū mulos & iumēta sarcinis onerauerit uelut i curuli certamie signū expectant. Castra uero incēdunt & q; sibi alia munire facile sit: & ne quando hostibus eadē usui sūt. Et tamē tertio quoq; tubae signo indicāt: ut exeat: urgendo aliq; ex cā morantes ne qs ordinē deferat. Dextraq; duci pco astans ter si ad bellū parati sūt: uoce patria pconrat. Illiq; totiēs alacri & magna uoce paratos eē se respōdent interrogāt: pueniūt & martio q; dem spiritu repleti cū clamore dexterās erigūt. Deinde ociose: & cū omī decore pgrēdiētes abulāt suū quisque ordinem uelut in bello custodiens: pedites quidem thoracibus & galeis septi: & ex utroq; latere fīcas scrētes. Leuus aut gladius multo est lōgior cū dexter mēsurā palmā non excedat. Qui uero ducē stipāt lecti pedites scuta & lāceas portāt: cetera māus hastas & clypeos lōgos ferāq; & corbē & sarculū & securi & habenā & falcē & catenā triduiq; uaticū ut parū intersit iter onusta aīalia & pedites. Equitibus aut ad dexterā gladius ē lōgior: & cōtus i māu trāuersusq; ad equi latera clypeus ternaq; sup pharetrā uel āplius dependēt lata cuspide iacula nihil ab hastis magnitudine differentia Cassides uero & thoracas peditibus habent similes: nulloque armorum genere discrepant: & in his equitum lecti qui circum ducem morantur. Agmen autem semper cui sorte id obringerit antecedit. Talia quidem sunt romanorum itinera & mansiones: itemq; armorum uarietas. Nihil uero nec in praebis inconsultum aut subitum agunt sed omnia sp sequitur facta sententia opusq; adhibetur ante decretis. Vnde aut minime peccant: aut si peccauerint facilis ē errati correctio. Fortunae aut successibus meliores cōsilioq; et si aliter cesserit arbitrant

euentus: quasi bonum quidem fortuitum illiciat: ut diuina prouidentia nō esse credat̃ quæ uero ante cogitata fuerint etiam si aduersus casus exceperit bene iam meditados exhibeant ad cauendum ne idem rursus eueniat & bonorū quidē fortuitorū non is auctor sit cui contigerint: totum uero quæ innoxii acciderint: saltē q̃ rectum consilium coeperint uideat̃ esse solatio. Armorum quidē exercitatione cōperant: ut nō modo corpora: sed animi quoq; militū fortiores sint. Maior tamen illis est ex timore diligentia. Namq; leges apud eos non desertionis solū: uerū etiam minimæ negligentiae sunt capitales: ducesq; magis quā ipse leges terribiles. Namq; bonos honorādo redimunt: ne in coercendis noxiis sint crudeles. Tanto autem obsequio rectoribus parent: ut & in pace ornamento sint: & in acie corpus unum totius cōspiciat̃ exercitus. Sic eorū copulati sunt ordines: ita circumduci sunt mobiles: & acutis auribus ad praecepta: oculisq; ad signa: & ad opera māibus unde facere quidē p̃strēnui sunt: parati uero tardissimi. Nec est ubi praeliantes aut multitudinem hostiū ut consilia sensere ducum: aut difficultatē regionum: sed ne fortunæ quidem succubere. Nam & eā certiorē putant esse uictoriā. Quorū igitur actus ex cōsiliis incipiunt deliberantibus: adeo strēnuus paret exercitus: quid mirum si euphrates ab oriente & oceanus ab occidentē: itēq; a meridiō tractu libyæ fertilissima regio: & septētrione rhenus atq; ister sunt imperii limites: cum minorē esse possidentibus possessionē recte quis dixerit: hæc ego p̃secutus sum non tam p̃posito laudandi rōanos: quā solatio deuictorū: & ut nouarū rerum cupidos deterrerē: fortasse aut ad experiētiā proderit bonarū artium studiosis romanæ instituta militiæ nescientibus: redeo tamen unde digressus sum.

Capitulum. VII.

Espasianus quidem una cum tito filio suo in ptholomaide interim degens ordinabat exercitum. At uero qui galileam persuaferat placidus ubi maximam eorū quos compræhēdisset multitudinem interemit: hæc autem fuit galileorum imbecillior turba animisque deficiens: pugnacissimos autem uidit semper in ciuitates confugere: quas iosippus conierat: in iotapata quæ oīum tutissima erat impetum uertit: existimans eam repentino aggressū facillime caputū iri: magnamq; & sibi ex ea re alios apud rectores gloriā compandam: & illis commodum ad reliqua maturius explicāda: quasi metu cessuris aliis ciuitatibus: si quæ ualidissima esset occupatam uidissent. Multum tunc opinione deceptus est: iotapatem enim cum eius impetum præcessissent prope ciuitatem aduenientem excipiunt: egressiq; cum romanis ex improviso plurimi & ad pugnam parati: necnō & alacres quippe ut pro salute patriæ: itē coniugum liberorūq; dimicantes: in fugam eos uertunt multosq; lautiant: septē solū interfectis: quia neq; solum inordinate pugna diserere: septisq; undiq; corporibus leuiter fuerāt uulnerati: cum iudæi magis quoq; eminus iaculari quā manus conferere inermes: cum armatis confiderent. Ex ipsis autem iudæis tres ceciderunt: paucis præterea lautiatis. Placidus quidē q̃ ipetu suo languidior iuentus ēēt aufugit.

Capitulum. VIII.

Espasianus uero ipse galileā cupiens iuadere: ex ptholomaide p̃ficiscit̃ ordinato militum itinere: sicut rōani cōsueuerūt. Auxiliatores uero qui leuius armati ēent: itēq; sagittarios præire iussit ad repētinos icursus hostiū cohibēdos: & ut suspectas atq; oportunas siluas insidiis scrutarent: cū quibus etiā erat romanorū armata portio. Eos autē sequebant̃ de singulis hecatontarchis. Deinde equites peditesque armaturā suā ferentes mensurasq; castrorū. Post hos stratores uiag; ibant: qui aggeris maligna corrigerēt: ac deuiā cōplanarent: siluasq; obstantes præciderent: ne p̃plexo itinere fatigarẽ exercitus. Deinde suas itēq; subiectorū sibi rectorū sarcinast & tuitionis causā multos cū his equites ordinauit. Post quos ipse ueniebat: lectos pedites eq̃tesq; necnon & lancearios secū ducens. Equitūq; p̃terea suorū agmine comitatus. De singulis eni turmis p̃prios centū & uiginti equites deputatos habebat. Hos sequebant̃ qui expugnandis ciuitatibus machinas & cætera tormēta portarent. Deinde rectores: itemq; præfecti cohortibus: chiliarchi stipati lectis militibus. Et post hos circum aquilam signa alia: quæ omnibus apud Romāos agminibus præest: quod & uniuersarum autum regnum habeat: & sit ualidissima. Itaq; illam & principatus insigne putant: omēq; uictoriæ quodcunq; bello petierint. Sacras uero signorum effigies: itidē sequebantur cornicines: & post eas acies in latitudinē senis digesta militibus. Hisq; adhærebat ex more qdā hecatōtarchus: disciplinæ atq; ordinis custos. Serui aut singulorū agminū cicti cū pedibus erāt: mulis aliisq; iumētis aduehētes militū sarcinas. Omniū uero agminū postreā erat mercenaria multitudo: eāq; armorū coactores sequebant̃ armati pedites eq̃tesq; nō pauci. Itaq; pacto itinere Vespasianus cū omī exercitu ad fines galileæ puenit: ibiq; positis castris quauis promptos ad bellū milites cōtinebat: una & ostendēdo exercitū quo hostes metu præcelleret: spatiūq; indulgendo pœnitudinis: si quis ante præliū uoluntatē mutaret. Nihilominus autē

murorum instruebat obsidium. Itaq; multos quidē rebellionis fugere uel solus fecit ducis aspectus: metum uero uniuerſis incuſſit. Iosippus enī eiufq; ſocī qui non longe a ſephorī ī caſtra poſuerunt: ubi bellū appropinquare cognouerunt: & iam iāq; romanos praelio ſecū cōgreſſuros nō modo ante pugnā: ſed antequā hoſtes oīno cōſpicerēt fuga diſiecti ſunt. Cum paucis aut̄ relictis iosippus ubi ſe adiuerſit neq; ad excipiēdos hoſtes ſufficientē manū habere: iudaeorūq; animos concidiſſe ac ſi fides his habereſ: plerofq; libenter ad hoſtes defectum ire. iam tum quidem bello omnī quieſcebat quā longiſſime aut̄ periculis abeſſe decreuit abductiſq; qui ſecum remanſerant intiberiada confugit.

Capitulum. IX.

Eſpſianus aut̄ gadarenſium ciuitatē aggreſſus primo ipetu capſitq; eam pugnaci multitudine uacuam repperiſſet. Deinde hinc tranſgreſſus interius cunctos etiā puberes interfecit: cū romanos odio gentis & cladis memoria quā pertulerat ceſtius nullius ætatis miſericordia cōmoueret. Incendit aut̄ non ſolū ciuitatē: ſed etiā oēs circū uicos & municipia quædā penitus deſolata. Nonnulla uero quoq; habitatores ipſe cōepiſſet. Iosippus autē quā tuitionis cā oprauerat ciuitatem ipſe metu repleuit. Nam tiberiēſes nuſquā eum niſi de cōi bello deſperariſſet in fugam uerſum iri credebant: neq; in hoc eos uolūtatis eiuf ſallebat opinio. Videbat enim res iudaeorū quorſum euaderēt: unāq; illis uia ſalutis eſſe ſi propoſitū mutauiſſent. Ipſe uero quāuis adhuc ſperaret a rōanis ueniā tribuendā mori cū ſpe uoluſſet quā prodita patria cū dedecore ad miniſtrationis ſibi creditæ apud illos feliciter ageret cōtra quos fuerat miſſus. Decreuit igit̄ hieroſolymam primatibus quēadmodū ſeſe res haberent cū fide perſcribere: ne uel nimis extollēdo uires hoſtiū timiditatis poſtmodū argueretur. Vel minus aliquid nunciando fortasſe cepit etiā poenitentes ad ferociā reuocaret: atq; ſi ſcēdus eis placeret cito reſcriberent aut ſi bellandum eēt dignū ei cōtra romanos exercitū mitterēt. ille quidē hac epiſtola ſcripta mature dirigit qui ī hieroſolymam litteras ferret.

Cap. X.

Eſpſianus autē iotapata excindere cupiens: nam in eam plurimos hoſtium reſugiſſe cognouerat: & præterea ualidiſſimū hoc eorū eſſe receptaculū præmittit pedites cū equitibus qui montanū iter cōæquarent ſaxis aſperum ac peditibus quoq; difficile: oīno uero equitibus inuium. Et hoc quidē quatriduo ſecere quod iuſſum eſt latāq; apuere exercitui uiam. Quinto aut̄ die iosippus qui mēſis maii uigeſimus & primus erat: prior in iotapata extiberiada uenit: abiectofq; iudaeorū ſpūs erigit. Cum uero tranſitū eiuf Veſpaſiano quidā trāſfuga nunciaret: utq; mox ciuitatē peteret ſcitarēt: ueluti cū ea totā iudæā capere poſſet. ſi iosippū ſubingaſſet. Hoc ille nuncio p̄xima felicitate percepto dei p̄uidētia factū ratus: ut qui hoſtiū prudētiſſimus uideretur: ultro ſe etiā in cuſtodiā traderet uolūtariā: ſtatim quidē cū equitibus mille placidum præmittit: unāq; ducē primū ebuciū tam manu quā prudentia uigē inſignē circūuallere ciuitatē iuſſos: ne clam inde iosippus elabereſ. Poſtero aut̄ die cuncta manu cōmitatus ipſe cōſequitur. & poſt meridiē uſq; acto itinere ad iotapata peruenit. Abductoq; in ſeptētrionalē eiuf partē exercitu in quodā tumulo caſtra ponit diſtante ab urbe ſtadiis. vii. conſulto aut̄ quā maxie conſpici ab hoſtibus affectabat: ut uiſu attoniti mirarent. Quod etiā factū eſt eoſq; tātus continuo ſtupor īualſit: ut muris egredi nullus auderet. At rōmāos quotidie ambulādo fatigatos ciuitatē ſtatim agredi piguit ob eandē cām duplici acie circūdato oppido: tertiu extrinſecus agmē equitū poſuere: omnes iudæis exitus obſtruentes: ſed ea res illos in ſalutis deſperatione audaciores effecit q̄pe in bello nihil eſt neceſſitate pugnacius. Itaq; poſtridie ipetu ī muros factū iudæi primo quidē locis ſuis manētes: romanis caſtra ante muros habētibus reſiſtebāt. Poſtea uero quā ueſpaſianus & ſagittarios & fundibulatores: omnēq; iaculorū multitudinē adhibita: miſſilibus in eos p̄miſit uti: atq; ipſe cū peditibus ī aduerſum collē unde murus expugnabilis erat niti cōepit: tunc ciuitati metuēs iosippus & cum eo cuncta iudaeorū proſiluit multitudo: omneſq; in romanos pariter irruētes: p̄cul a muris eos deterruere multa manu ſimul & audacia patrādo facinora: neq; minora patiebant̄ tūc quā faciebāt. Nā quantū ipſos ſalutis deſpatio tantū pudor incēdebat romanos. Et hos quidē pitia cū fortitudie: illos aut̄ duce iracūdia ferocitas armabat. Deniq; cū toto die pugnatū fuiſſet: p̄lū nox diremit: ī quo rōanorū pluris ſauciatis treſdecī interfecti ſūt: iudaeorū autē cū ſexcēti eēnt uulnerati ſeptē & decē ceciderūt. Nihil quoq; minus rōanis poſtridie iterum irruentibus occurrunt: multoq; fortius reſiſterunt: ex eo ſcilicet fiduciam naſti: q̄ eos pridie præter ſpem ſuſtinuerunt. Sed eos quoq; pugnatiores experti ſunt: q̄ eorū iracundiā pudor incenderat: uinci credentium niſi cito uiciſſent. Itaq; per dies quinq; romanis minime ab aggreſſione ceſſantibus: iotaparenorum excelsus angebantur: murique fortius oppugnabantur. Et neque iudæi uires hoſtium ſormidabant: neque romanos difficultas oppidi capiendi laſſabat. Etenim iotapata

paulominus tota rupes est: ex aliis quidem partibus undiq; uallibus immēsis præceps: ut earum altitudinem oculis depræhendere cupientium aspectus ante deficiat. Ab una uero tantum boreæ parte adiri potest. ubi per transversum latus desinentis montis ædificata est. Quod quidem ipsum muro ciuitatis iosippus fuerat amplexus: quo inaccessible eēnt hostibus superiora cacumia. Aliis uero circū montibus tecta priusquā in eā perueniretur: a nullo poterat conspici. Iotapata quidem sic erat cōmunita. Vespasianus autē & cum natura loci simul certandum putans: & cum audacia iudæorum incipere obsidionem acriter statuit: aduocatisque sibi subditis de aggressu delibebat. Cūq; aggerem fieri placuisset: qua parte murus facilis erat accessui: totum ad cōparandam materiem misit exercitum: oppidog; propinquis montibus excisis: magnaq; ui lignorum & lapidum congregata: scutisq; minoribus siue ancilibus ad euitanda iacula desuper missa per ualles dispositis: sub eorū defensione aggerem construebant. Nulla autē noxa uel minima tælorum erat quæ de muro iacerentur. His autem alii terram ex propinquis tumultis eruentes sine intermissione suppeditabant: cunctis trifariam distributis: nullus erat ociosus. At iudæi super eorum tegmina saxa ingentia & omne tælorū genus imitterent: quæ licet minime penetrarent: magnos quidem crepitus dabant: & horribile impedimentum erat operantibus. Tunc igitur Vespasianus machinis missilium circūpositis: erant autē omnes. clx. in eos qui super murū astarent iussit tæla contēdi: simulq; ex balistis lanceæ percurrerant: saxaq; tormentis ingentia mittebantur: ignisq; & sagittarū frequētissima multitudo: quæ non solū murū: sed etiā tutū intra iactum earum spatium iudæis inaccessible fecere. Arabum uero sagittariorum manus & iaculatores: itemq; fundibulatores & oēs machinæ tælis operabātur. Neq; tamen his iudæi prohibiti ne desuper ulciscerentur quieti erāt: sed excurrendo per cuneos more latronū tegmina operantiū dissipabant: nudatosq; feriebant: uel si quādo illi cessissent aggerē dissipabāt: uallorūq; munimenta cum ancilibus igni tradebāt: donec uespasianus cognito huius incōmodi cām ex distributione opeq; contigisse:q; interiecta spatia iudæis locū aggrediēdi præberēt: adunauit tegmina cōiunctisq; pariter uiribus obreptiones hostiū p̄peditæ sunt. Erecto autē ppe agere: pauloq; minus æquato p̄pugnaculo: indignū esse ratus iosippus nihil cōtra moliri qđ oppido saluti foret: cōuocat fabros murūque altius iubet extolli. Cum illa iā multis obstantibus iaculis minime ædificare posse firmaret: hāc eis defensionē excogitauit. Sudibus fixis per eos bouū coria extēdi p̄cepit: quæ missos tormentis lapides sinuata susciperēt: quibusq; repulsā tæla cætera dilaberent: & ignis humore languesceret. hisq; ante fabros oppositis illi murum die noctuq; operando: ad. xx. cubitorū altitudinē erexerunt crebris etiā turribus in eo constructis minisq; ualidissimis aptatis: quæ quidē res romanis iam intra ciuitatē se esse credentibus magnum somnium comparauit: tam iosippi molitōne quā oppidanorum obstinatione perterritis.

Cap. XI.

T Vespasianus & calliditate cōsiliū & hostiū audacia magis irritabatur: quoniā recepta ex munitione fiducia rōanos ultra incurfabāt: quinq; dies singulos prælia cateruatī & cuiuscunq; mōi latrociniales doli & eorū quæ casus obrulisset rapinæ aliorūq; incendia fiebāt: donec Vespasianus retento milite a pugna statuit obsidere ciuitatē: ut eā usui necessariorū penuria caperet. Aut enī coaptos inopia sibi supplicaturos: aut si ad finē usq; in eadē pertinacia durauissent fame cōsumendos eius habitatores putabat: multoq; faciliores pugnae fore: si post iterual lum rursus anxii incubuisset. Itaq; oēs exitus eorū asseruari præcepit: illi autē frumētī quidē aliarumq; oīum rege intus habebāt copiā salē p̄ter aq̄ uero penuriā qā neq; fons erat itra ciuitatē & imbre cōtēris eius hītoribus rara ē i illo tractu æstiuīs mēsibus pluuia. Quo tpe obsessi ēt hoc uehemētius afficiebant: qđ arcēdæ siti fuerat excogitatū qđq; fieri ac uelut oīs aqua iā defecisset ægre ferebāt. Iosippus enī & cū ciuitatē uideret abūdare aliis rebus fortēsq; aio uiros eē quo lōgio rem romanis obsidionem faceret: quā sperabant iam tunc potius mensuram ciuibus ministrabat. Illis autem cōseruari aquā penuria grauius esse uidebatur: amplioremq; cupiditatē mouebat q̄ ius bibendi liberū non haberent: ac uelut ad extremam sitim peruentum essent labori cedebāt. Hoc autē modo affectos romanos latere non poterant qui eos ex aduerso colle trans murum in unum confluere locum: & aquæ mensurā accipere p̄spectabant. Quo etiā ballistarum puenientibus tælis plurimos occidebant. Vespasianus quidem non multo post exhaustis puteis ipsa sibi necessitate traditum iri ciuitatem sperabat. Iosippus autē ut hanc eius ipē frangeret iussit quāplurimos per murorum minas dimerfa undis atq; humida uestimenta suspendere: ut omnes repente aqua perfluerent. Ex quo mœror simul romanis ac timor erat: cum tantum aq̄ uiderent eos ludibrio consumere quos potius indigere credebant. Deniq; dux belli etiam cum ipse quia penuria ciuitatem posse capere desperasset: iterum cōsiliū ad uim atque arma conuertit. Iudæis id quoq; maxie cupientibus. Namq; nec se nec ciuitatem saluā fore credebant priusquā fame uel

sibi perirent mortem bello optabant. Iosippus tamen præter hoc aliud consilium quo sibi copia pararetur per quandam uallem deuiam: propterea quia minus curiose habitam a custodibus excogitauit. Mittendo enim per occiduas eius partes litteras ad quos uellet iudæos extra ciuitatem degentes ab his oia usui necessaria & quæ in ciuitate defecerat acciperet mādato cōmeatibus ut plærūq; ad excubias repararēt terga uelleribus tecti: qui si eos nocte uidissent canū similitudinem mentirent. Idq; factitatū est donec eius fraudē uigiles persenserūt: uallēq; cinxerūt. Itaque tunc iosippus non diu ciuitatē sustinere posse prospiciens: suāq; pariter salutē si uellet remanere desperas cū optimatibus de fuga tractabat. Verū id populus sensit: & circūfusus ne sese negligeret precabatur in quo solo recūberent. Ipsum enī salutē esse ciuitatis manentē: uelut oēs eius causa alacri essent aio certaturi. Quod si etiā capiant eundē solatio esse. Decere autē illū nec inimicos fugere nec aicos deferere: aut quasi ex nauī tēpestate oppressa desilire qui ad eā tranquillo mari uenisset. Ipsum enī magis demersuz esse ciuitatē cū iam nemo audebit hostibus repugnare si discessisset cui cōsiderēt. iosippus aut qđ sibi caueret occultas illoz cōmodo se exitum pare dicebat. Nam intra ciuitatē manēdo neq; seruatis grande aliqd se esse pfutuz: & si caperent una cū his esse frustra perituz. Obsidiōe uero liberatus extrisecus maxio eius emolumēto fore. Mature enī cōgregatis ex territorio galileis alio bello rōanos ab eoz ciuitate reuocatuz. tunc autē non uidere qđ apud eos residens utilitatis afferret: nisi qđ romanos ad obsidiōē magis incitaret: ut se caperēt magnipendentes. Quem si fugisse cognouissent multū esse de obsidiōis ipetu remissuros. Non flexit his populū iosippus: sed hoc circūstare se magis incēdit. Deniq; pueri & senes itēq; mulierculæ cū infantibus flentes ad pedes eius accedebāt: eūq; oēs cōplexi tenebant: & ut fortunæ socius sibi remaneret cū ululatibus supplicabāt. Non inuidia salutis eius quantū ego arbitror: sed ppria spe. Nihil enī se mali remanente iosippo existimabāt eē passuros. Ille aut siquidem paruisset hæc preces esse ratus: custodiā uero si per uim cogere: multū enī ex intētiōe discessus etiā querelaz misericordia fregerat remanere statuit. Cōmuniq; desperatiōe ciuitatis armatus: & nunc tēpus est dicens puguā incipere: cū spes nulla salutis est: pulchrūq; uitā pacisci pro laude ac forti aliquo patrato facinore in memoriā posteritatis occūbere: ad opera sese conuertit. Cum pugnacissimis egressus disiectis custodibus usq; ad rōanoz castra excurreret: & nūc pelles aggeribus ipositas sub quibus tendebāt discerpere: nunc operibus ignē imittere. Posterocq; die similiter ac tertio per aliquot dies ac noctes bellando nō laborabat. Sed Vespasianus rōanos his incursibus male affectos aspiciens. Nam & terga dare iudæis pudebat: & fugientes isequi armoz pōdere tardabantur: cū iudæi semper aliquid agentes priusquā paterentur in ciuitatem refugerent: armatis imperat ut eoz impetū declinarent: ne uel cum hominibus mortis auidis manum confererent. Nihil esse fortius desperatis. Restingui aut illoz impetus si proposito *careant quasi flāma* si materiam non inueniat. Ad hoc oportet romanos cautius querere uictoriā augēdæ possessionis causā: non ex necessitate bellantes: per sagittarios autē arabum & syriæ & fundibulatores: perq; saxa tormentis emissā plærūq; repellebat iudæos. Nulla enim tællorum machina geſcebat. Illi autem his quidem male acceptis cedebant: uerum eminus missa inter iactum subeuntes sæuius romanis instabant: cum neq; corpori: neq; animæ parcerent: sed per uicem utrinq; pugnarent: suorum quisq; laboribus subuenientes.

Cap. XII.

Gitur Vespasianus ultro se existimans longitudine temporis hostiumq; incurſibus obſideri: cum prope iam muris aggeres æquarentur: arietem admoueri præcepit: est autem aries inmensa materia malo nauis assimilis: cuius summum graui ferro solidatum est in arietis effigie frabricati: unde etiam nomē accepit. Dependet aut funibus medius ex trabe alia uelut ex trutina palis utrinq; sultus bene fundatis. Retrorsum autem magna uirorum multitudine repulsus: hisdemque simul rursus impellentibus missus in fronte prominente ferro moenia percutit: nec est ulla tam ualida turris: aut murorum ambitus adeo latus: ut etsi priores ictus fortiter sustinuerit: assiduos uincat. Ad huius periculum rei duci romano transire placuit: ut capere oppidum properanti: quoniam pernicioſa uidebatur obſidio iudæis minime quiescentibus. Itaque romani quidem balistis cæterisq; missilium machinis ut facilius ferirentur qui de muris obſtare tentassent: adhibitis utebantur: neque sagittarii aut fundibulatores longius aberant. Cum uero ea causa muros nemo auderet ascendere ipsi arietem applicabant gradibus desuper: itemq; pellibus septum tam pro sui defensione quā machinæ. Et primo quidē ipetu moenia cōcussa sunt clamorq; oppidanoz uelut iam capti essent maxius factus est. Iosippus autē eundē locum feriri: neq; multo post murū disturbatū iri prospiciens: quo cōmēto uim machinæ paulatī falleret excogitauit. Saccos enī paleis refertos q̄ semp ipetū arietis feriri uiderent demitti iussit ex muro: ut eo

modo secundi ictus errarent: aut etiā excepta uulnera laxitas frustraretur. Quæ quidem res multum rōanis moræ attulit. Nam quocūq; hi machinā cōuertissent: cōtra illi qui sup murū stabāt paleas traduentes saccos ictibus supponebāt: nihilq; murus percussione laxebatur: donec etiā romani aduersus hoc aliud machinati sunt. Proceris enī cōtis exhibitis: in his summis falces quibus saccos inciderent alligarunt. Cum autē hoc modo efficax esset opus arietis ac murus quia recens ædificatus erat ictibus cederet: quod reliquū erat Iosippus: eiusq; socii ad ignis auxiliū se cōtulerunt accensumq; totū quod aridæ fuit materiæ: tribus ex locis pariter inflāmare: unaq; machinas & propugnacula rōanorū & aggeres concremarunt. Illi uero nō sine malo subueniebant audacia simul eorū territi: & ne adiumento essent flammis præuerrentibus ipediti: quæ aridū nāctæ fomité & præterea bitumen ac picem: nec non etiā sulfur opinione citius uoluitabāt operaq; romanorū multo labore curata unius horæ spatio possiderāt.

Cap. XIII.

Id etiam uir quidē iudæus prædicatione ac memoria dignus inuentus est addi filius Eleazarus: cui Salab galilææ patria fuit. Is enī saxum ingens alte sublatū tanta ui super arietem ex muro dimisit: ut machinæ caput obruperet: idq; ex mediis hostibus saltu ad eos delatus auferret: nulloq; metu reportaret ad murū. Postremo tanquā signo quo tela mitterēt hostibus positus nudo corpore quinq; sagittarū uulneribus fixus est: earūq; nulla respecta ubi murū ascendit unde uideri ab oībus poterat eius audacia ibi constitit: cōpunctusq; dolore plagas cum ariete decedit. Post hunc fortissimi extiterūt duo fratres Veciras & Philippus de uico Roma galilei. Qui cum super milites decimæ legionis psiluissent tanto impetu uiq; transgressi sunt ut & aciem romanorū perrūperent quousq; aduersum ierant oēs infugam uerterent. Præter hos Iosippus quoq; & cætera multitudo raptis ignibus machinas & refugia cū opibus qntæ iteq; decimæ & eius quæ terga dederat legionis incendūt. Cæteri autē qui mox consecuti sunt & instrumenta & omne genus materiæ obruere.

Cap. XIII.

Ursus autē romani post meridiē erectum arietem ad eam muri partem quæ pridem quasi lata fuerat appulere: ibiq; defensorū eius quidam Vespasiani plātam sagitta percussam leuiter uulnerat: quāuis tæli spatio defecisset. Maximam tunc id romanis perturbationem fecit. His enī qui prope aderant uiso sanguine perterritis per omnem famam cucurrit exercitum relictaq; obsidione plæriq; cum stupore atq; formidine ad ducem belli concurrebant: & ante omnes Titus aderat metuēs patri. Vnde cōtigīt ut & beniuolentia circa rectorē & filii trepidatō confunderet multitudinē. Facile tunc pater & timore filium & perturbatione liberauit exercitū. Superato enim dolore uulneris & ab oībus qui sui causa pertimuerunt cōspici studens bellum i iudæos sæuius icitauit. Nā uelut ultor ductis quisq; omē periculū adire cupiebat: & clamor alius aliū adhortantes mugē petebant. Iosippus autē cū suis sociis licet assiduis balistaz iteq; tormetorū ictibus caderēt neq; quā tamē deterrebant a muro: sed flāmis & ferror & saxis eos asper qui arietē precti palmis ipellerēt. Nihil autē aut parū pficiebant cū sine intermissiōe procūberent i cōspectu hostiū positi: quos ipsi cōtra uidere nō possent. Nāq; & suis ignibus collucescentes tāquā si dies eēt & certū erat hostibus signū quo tela dirigerent: machinisq; pcul nō apparētibus missilia cauere non poterant. Ergo propterea nō tā balistaz quā iaculorū ui simul multi transfigebatur: missaq; machinis saxa & muroz minas auferebāt & frangebāt angulos turriū. Viroz autē nulli tam fortiter cōstipati erant: ut nō usq; ad extremā aciem saxi magnitudine ac uiolentia sternerētur. Sciet autē aliq; huius machinæ uis quantū ualet ex his q; illa nocte cōtigere in muro cuidā ex circūstantibus. Iosippo caput auulsū est: eiusq; ad terciū stadiū ueluti funda excusa caluaria. interdiu quoque prægnantis foeminæ secto utero ad dimidium stadium infans abactus est: tanta tormeto uis fuit. Ergo machinis terribilior erat ipetus & missiliū strepitus. Crebri autē mortui cū ad mortuos deiicerent sonabant & acerbissimus quidē intus excitabant mulierū tumultus extinfecus aut ocumbentiū gemitus cōcrepabat: totusq; abitus muri: ad quē pugnabat sanguine cōfluebat: iamq; ascendi poterat cōgestione cadauerū. Montibus autē resonantibus multo amplius horror his exclamoribus accedebat: nec quicq; illi nocti defuit uel quod auribus uel oculis terrorē posset icuter. Plurimi quidē p iotapata decertantes fortiter ceciderunt plurimi et lautati: & tamen uis circa matutinas uigilias murus assiduis machinaz ictibus cessit. Cūq; illi quidē corporibus atque armis septi eam partem: quæ deiecta fuerat priusquā romani pontes apponerent munire.

Cap. XV.

Ane autē Vespasianus ad occupandā ciuitatē iam ducebat exercitū ex nocturno labore paululū recreatum. Idēq; cupiens de cōuulsi muri pre alio ppugnatores adducere equitum quidē fortissimū equis dispositis trifariā collocat ut tecti armis dñtrum latus undiq; obsiderent: cūctosq; præ manibus ferrēt: q; si pōtes admoueri coepissent ipsi plures itroirēt.

Post illos aut pedites ualidissimos ordinauit. Reliqua uero equitu multitudinem secundum muri spatium per morana loca distedit: ne quis fugiens excidium citatis lateret. Deinde qui hos sequerentur constituit sagittarios paratas sagittas habere iussos. Fudibulatores quoque similiter & appositos machinis. Alios aut integris muri partibus scalas applicare precepit: ut qui hos prohibere tentassent deiectionis partis defensionem relinquerent: ceterique omnibus simul talis oppressi uolentia irruptionum cederent. Iosippus autem hoc consilio cognito per murum quidem integrum labore fatigatos: itemque senes posuit quasi laedi non possent. In parte uero colapsa ualidum & potentissimum quem senosque ante omnes uiros in quibus & ipse fuit ad pericula subeunda: sortitus est: hisque precepit ut agminum ululatus ne metu quem tererent aures obstruerent: contra sagittarum uero multitudinem communiti pregerentur desuper scutis paulatimque recederent donec sagittarii pharetras exinanirent. Si uero potens a romanis apponerentur ipsos praesilire mandauit hostibus atque persuasit & eorum instrumentis resistere: unumquemque uero ita certare debere non quasi conseruanda tueretur: sed quasi perditam iam patriam uindicaret: atque oculis suis proponere mactari senes ac liberos coniugesque suas propemodum ab hostibus capi: iamque futurae cladi iram nunc collectam in auctores eius effunderent: ita quidem in utroque disposuit. Ciuitatis autem uulgus otiosum mulieres ac pueri postquam oppidum triplici acie uidere circumdatum: nullus enim ad pugnam translatus fuerat a custodiis strictisque gladiis ad partem muri deiectionem hostes instare: armisque montana omnia desuper collucere: atque arabam quandam sagittariis tela suggerere: tunc extremo ululatu quasi capta urbe consonuerunt: non ut impendere mala sed ut adesse iam crederes. Quare iosippus mulieres ne misericordia suorum animos effeminent intra domos cum interminatione concludit silere iussas: ipse uero ad partem muri quae sibi obrigerat transiit: & potes quidem applicantibus animum non intendit: sed tantum speculabatur impetum sagittarum: simul autem ac tubinices uniuersorum agminum congregati sunt piter & grauiter instruit exercitus: signoque dato missis undique sagittis lux obscuri coepit. Iosippi socii maiores preceptoque: & aduersus clamorem obstructis auribus & contra sagittarum uulnera corporibus communis cum admoerentur potius machinae ipsi eas cursu: & antequam hostes pedem in his ponerent occupant: eosque ascendere nitentes praelio deterrebant uaria manu: itemque animi facinora demonstrantes: & ne uel in extremis calamitatibus deteriores illis uiderentur: i qui sine periculo sortes contra illos etiam curabant. Nec prius a romanis diuellebantur quam uel caderent uel occiderent. Qui romanis desilientibus conflictu iam liberi facillime tela dirigebant. Cap. XVI.

Taque iudeis perpetuo dimicantibus cum nec unde mutarent propugnatores haberent defessis aut assidue substitueretur proque his quos uolentia repulissent alii succederent inuicem se adhortati latera copulant: protectique desuper longioribus scutis in expugnabilis globus effecti sunt: totaque acie uelut uno corpore repellendo iudeos in muro iam pedem ponebant: cum iosippus his rege angustiis consilio necessitatis adhibito mira est enim machinis excogitandis cum desperatione stimulat. Feruenti oleo perfundi milites iubet scutoque coniunctione defensos. Id autem iudei multi qui & paratum haberent: & plurimum cito romanis infundunt: ipsis etiam in eis lacunis missis calore bulientibus haec res romanorum ardentium aciem discipauit: & cum dolore scauissimo deuoluebatur a muro. Siquidem facile a uertice ad pedes usque sub armatura oleum per totum corpus fluebat: carneque non secus ac flamma epascebatur: quae natura facile calefceret: seroque pro sui pinguedine refrigeraret. Thoracibus autem & galeis illigatis incendii fuga non erat. Nunc autem salientes: nunc incuruati dolore de pontibus decidebant. Ad suos autem tuto recedere contra nitentes non poterant: quoniam facile ab insequentibus capiebantur. Sed neque romanis uirtus in rebus aduersis: nec iudeis prudentia defuit: romani enim licet oleo perfusi mirabilia pati uiderent: tamen in eos qui perfuderant ferebantur praecedente quisque incurfando tanquam ipse impetum retardaret. Iudei uero progressum eorum dolo altero deceperunt cum scaeno graeco decocto pontium tabulata perfunderent: quibus illi dilabentes retrahebantur: & neque fugientium quisquam neque aggredientium firmo posset eniti uestigio. Sed alii quidem resupinati per ipsas pontium tabulas calcarentur: multi uero super aggeres deicerentur: & qui cecidissent a iudeis seriebatur: qui romanis desilientibus conflictu iam liberti facillime tela dirigebant. Cum autem multa milites mala in hoc perpeti praelio dux uideret: post meridianas eos horas a pugna reuocat: quorum non paucis obruncatis plures sunt uulnerati. Ex iotapata uero sex uiris mortuis: plures quam trecenti sauii translati sunt. Hoc autem modo pugnatum est iunii mensis die uigesimo. Cap. XVII.

T uespasianus eorum causam qui occiderant consolatus exercitum postquam ita uidet accensum neque tam exhortationem quam opus deposceret: aggeres quidem altius tollit. Tres uero turres quinquagenum pedum in excelsum iubet erigi ferro undique reatas: & ut pondere stabiles essent: neque ignibus expugnaretur: easque super aggeres collocat iaculatoribus

& sagittariis: itemq; leuioꝝ missilium machinis plenas fundibulariorum quoq; fortissimis. Qui cum non conspicerentur propter altitudinē turrium & loricas: ipsi eos qui sup murum astarent facillime cernerent: & appeterent: cū illi neq; a uertice uenientes sagittas facile declinarent: neq; ulcisci possent quos non uiderent: altitudine quidē turriū librata manu iacula supāte ferro aut quo erant septē flāmis obstante. Ob hoc igitur defensionē muri deferūt: magisq; aggredi tēta ntibus occurrebant. Et iotapateni quidē ita resistebant: q̄uis multi in dies singulos occuberēt: neq; contra mali quicq; hostibus facerent: q̄ eos sine piculo lādere non poterant,

Capitulum. XVIII.

Idē aut diebus Vespasianus ad finitimā quādā iotapatæ ciuitatē euocatus cui nomē est Aphaca nouas res affectatē: & propterea q̄ iotapatenos p̄ter spē restitisse audierat inolefcentē: mittit eo traianū decia legionis rectorē: dās ei duo milia peditū & egres mille. Ille at cū oppidū cōtra expugnationē mūitissimū reppisset: nā p̄ter naturā quātū erat ēt muro duplici cingebat: hitatores uero eius uidisset patos ad pugnā sibi obuios processisse plū cū his cōmittit: eosq; paulisp̄ reluctatos in fugā uertit: quos uestigiis cōsecuti rōani exterioris muri ābitū quo cōfugerāt cū ipsis irrūpūt. Secūdū aut murū petentibus ciues sui clausere ciuitatē metu. s. ne cū his rursus hostes intrarent: profecto aut deus galyleoꝝ clades romāis dabit: qui etiā tunc ciuitatis eius uniuersū populū exclusū manibus propriis ad interitū hostibus dedit auidissimis cādū: multi. n. simul ruentes ad portas multūq; noiari p̄positos inclamātes iter ipsas p̄ces imoriebant: quibus hostes unū mug: alteꝝ ciues clauserāt & iter medios coacti muroꝝ ābitus: multi quidē locioꝝ suis gladiis trāfigebant: īfiniti uero a romanis interficiēbantur: ne uel adolescentiū quidē recepta fiducia. Nā prāter hostilē metū etiā domestica proditio eoꝝ aīos fregerat. Deniq; moriebant nō romāos sed iudæos execrātes: quoad omnes iterire numero hominū. xii. milia. unde traianus uacū esse ciuitatē pugnatoribus reputās: & si q̄ adhuc intus essent: nihil eos ausuros esse existimās prā timorē impatori excidiū reseruauit. Missisq; nūtiis ad uespasianū petit: ut filiū Titum dirigeret finē uictoriae impositū: ille aut laboris aliquid supesse ratus cū mīste filiū misit: hoc est quingētis equitibus & peditibus mille. Qui mature ad ciuitatē profectus sic ordinauit exercitū: ut in laeuo quidē latere Traianū cōstitueret: ipse uero in dextrū obsidioni prāesset. Itaq; militibus scalas muris undiq; applicantibus: cū paulisp̄ desuper galylei obstitissent continuo mœnia reliquerunt. Titus uero comitesq; saltu demissi mature ciuitatem obtinuerunt: tūcq; uāhemēs cū his qui se intus congregauere pugna cōmissa est. Nunc p̄ angusta uiaꝝ irruētibus ualidissimis: nūc foeminis ex tectoꝝ culminibus quā forte iuenissent tēla iactantibus. Et hoc quidē mō usq; ad sextā horā sustinere conflictū. Assumptis aut bellatoribus cātera multitudo & sub diuo & p̄ domos senes piter ac iuuenes mactabāt. Deniq; uirilis sexus prāter infantes nullus remansit: qui cū mulieribus abducti sunt seruitio. Interemptoꝝ quidē in ciuitate & ī primo cōgressū numerus fuit quidē milia: captiuoꝝ aut duo milia. c. xxx. Hæc galyleis clades contigit quinto & uigesimo die iunii mensis.

Capitulum. XIX.

Ed ne Samaritæ quidē alieni a calamitatibus remāfere: hi nāq; in monte garizin qui est illis sanctissimus congregati locis suis expectabāt: belli aut minas eoꝝ conuentus ac spē habere uidebarur: nec saltē uicinoꝝ malis corrigebant: sed inconsulta suarum uirium infirmitate secundis romanoꝝ rebus exterriti: prona in tumultū uolūtate pēdebant. Vespasiano aut placebat motus antecapere: eorūq; impetus prāuenire: nā & si præsidiis tota samaritica regio cincta erat: tamen eoꝝ multitudo qui coierant: & cōspiratio timebat. Eaꝝ causa cerealē quintæ legionis rectorē cū sexcentis equitibus tribusq; peditū milibus mittit. Ille at ad montē quidē accedere praelioq; cōgredi nequaꝝ tutū esse duxit: quoniā hostes plurimi desup essent: milites uero circunuellatis undiq; montibus radicibus tota eos die custodiebant. Euenit autē aquæ tunc indigētibus samaritis etiā graues accendi æstus: erat enī tēpus æstatis: neq; se rebus necessariis uulgus instruxerat: adeo ut nōnulli quidē una die siti morirent: multi uero eiūsmodi morti seruitiū prāferentes ad romanos transfugere: ex quibus cognito cerealis illos etiam qui adhuc p̄seuerant malis infractos montē ascendit: & circū hostes exercitu cōstituto primū eos a dextera pte hortabāt: atq; ut salui eē mallēt rogabat si arma proiecissēt tutos fore p̄mittēs. Deniq; quia p̄uadere nō posset aggressus eos occidit omnes. Erant aut undecī milia & sexcenti. Hæc iunii mēsis uigesimo & septio die gesta sunt atq; his calamitatibus Samaritæ uli sunt.

Capitulum. XX.

Otapatenis at diu durantibus: & prāter spē aduersa tolerantibus q̄dragesimo quidē ac septio die romanoꝝ aggeres sup muroꝝ altitudinē sunt elati. Quidā uero ad Ve-

spasianū eodē die profugus uenit paucitatē ciuium & infirmitatē enūtiāns: simul q̄q; diuturnis uigiliis praeliis assiduis cōsumpti minie quidē ulterius uī ferre possent: ueq; dolo et capent si q; instaret. Circa extremā nanq; uigiliā quādo & malorū requiē hīc uiderent: & maxie defatigatos custodes matutinus sōnus occupat dormire eos dicebat eademq; hora inuadendos esse dicebat. Vespasianū autē qui fidē noscet inter se iudæorū quantaq; supbia pōnas cōtēnerēt trāsfuga suspēctus erat: nā & antea quidā ex iotapata captus oē tormētorū genus fortiter prulit: & tū ne flāmis quidē coactus quid intus ageret hostibus exquirētibus p̄didisset mortē deridēs cruci suffixus ē. Fidere tunc proditori cōiectura faciebat. Et fortasse quidē illū uera dicere: ipse autē nihil ex eius fallacia magnū sibi existians esse metuendi asseruari hoīem iussit: & ad occupandā ciuitatē parabat exercitū. Hora igit q̄ fuerat indicata ociose ibat ad muros: primūq; incedebat Titus cū uno ex Chiliarchis Domitio sabino: paucis ex q̄ntadecia legione comitatus: interfectis at uigiliis i ciuitatē ingrediunt: & post eos sextus quidā Caluarius chiliarchus & placidus subiectos milites introducendo. Arce uero occupata cū hostes in medio oppido uersarēt: itaq; plane dies ēēt: nec tūc quidē illi qui capti tenerent adhuc excidiū sentiebāt multo labore sōnoq; piter dissoluti. Et siq; euigilasset: nebula uisus eius hebetante: quæ casu tunc pluria se circū oppidū funderet: donec totus irrupit exercitus: soloq; malorū piculo exsuscitati morietesq; demū se pisse crediderūt: rōnos autē memores quæ obsidionis tpe prulissent: neq; p̄cēdi cuiquā neq; miserendi quēquā tagebat cura. Sed ex arce plebē ad prona cōpulsā facillime trucidabāt: ubi loci difficultas pugnacibus negaret copiā resistendi. Circūuiāz nāq; angustis pressi ac p̄ declina dilabentes fluente desup bello obtegebant: id multos etiā qui circa iosippū lecti erant ut manibus ppriis liberarēt imutauit: nā cum se uiderent romanorū nēinē posse occidere ne romanorū manibus oppeterent preuenerūt: & in extrēa pte ciuitatis cōgregati semet interfecerunt. Quicunq; tamen uigilū primi captā ciuitatem senserūt in qdā turri septētrionali fuga recepti aliquādiu qdē restiterūt. Deinde circūculi hostiū multitudine sero dextras dedere: hisq; instātibus mortē suā æquo aīo præbuerūt. Potuissent autē incruētæ romani obsidionis sine gloriari: nisi unus ex ipsis occidisset. Hecatonstarchus antonius pemptus insidiis: nā quidā ex his qui ad speluncas cōfugerant: erat at plurimi: rogabant antoniū dextrā sibi porrigere ad fidē salutis ac præsidiū quo tutus ascenderet. Cūq; his manum porrexisset incaute sup ille hasta præuentū in inguine pculit statiq; cōfecit: illo die quid imānissimā multitudinē pemere romani. Postea uero secutis diebus scrutando latebras p̄ cuniculos & speluncas oēm ulciscabant ætatē præter infantes ac foeminas. Itaq; captiui quidē mille ducti cōgregati erant: q̄draginta uero milia cōnuerata sunt excidii tēpore pugniscq; supioribus mortuorū. At Vespasianus ciuitatē ipsam excindi iubet: castellaq; eius oīa adhuc exurit. Iotapata quidē ita deuicta est tertio decimo imperii Neronis āno calendaz iuliaz die.

Cap. XXI.

Omani uero iosippū requirentes & propriæ indignationis cā: & qd̄ impatori opaprecium uidebatur: captus enī maxia p̄s belli esset: mortuos itaq; abditos rimabant: ille autē in exitio ciuitatis fortunæ quodā usus auxilio p̄ medios se hostes surripuit & in quendā profundū pureū saltu demissus est: cui amplū specus adiunctū erat: latere qd̄ supra scrutantes uidere non possent. Vbi. xl. quidē insignes uiros latitantes offendit: rerūq; utiliū apparatū: qui nō paucis diebus sufficeret. Hostibus autē ōnia cōplexis iterdū quidē se occultauit. Nocte uero ascendēs uigilias explorabat ut fugeret. Cūq; oīa undiq; ipsius cā maxie custodirēt. neq; fallendi spes esset in speluncā iteq; descendebat: biduūq; ibi delituit. Tertia uero qdā die capta qdā muliere q̄ cū ipsis fuerat indicatus est. Tūc Vespasianus propere duos chiliarchos Paulinū: & Callicanū iussos pacē dare iosippo & bene hortari eū ut ascēderet mittit. Quibus tamen ille rogantibus postquā ad eū uenerunt fidēq; p̄ salute dantibus minie paruit. Ex his autē magis quæ pati meritis esset qui pluria cōmisisset: quā ex naturali māsuetudine rogantiū suspicionem colligens uelut ad pōnā euocaret timebat: donec Vespasianus tertiū quoq; chiliarchū nicanorē iosippi notū atq; olī cōsuetū direxit: is aut quā dulce in eos rōanorū ēēt ingeniū: quos semel subiugasset referens quodq; ipse iosippus uirtutis cā magis admirabilis quā inuisus ducibus haberet: eētq; impatori studiū nō eū ad suppliciū ducere: quod etiā sine deditōne sibi liceret exigere: sed cōseruare potius uigē fortē. His addebat q; ne Vespasianus si qd̄ dolo moliret amicum ad id mitteret ut in re opria pessimā hoc est pfidiā pretereret amicitia: neq; semetipsum illi ut amicum falleret obrēpatūz fore. Verū iosippo etiā post Nicanoris dicta hæsitate milites quidē irati speluncæ ignē submittere properabant. Sed retinebat eos belli ductor uiuū iosippū capere plurimipendens. Nicanore aut uāhementer instāte ubi etiā hostilis multitudinis minas cōpit iosippus. nocturna somnia reminiscit quibus ei deus & futuras iudæorū clades: & quæ romanis ēēt euentura principibus ostendit. Erat aut interpretādis quoq; somniis idoneus & cōiectare q̄ ambiguē

diuinitus dicerentur sciebat. Qui & sacros prophetarū libros nouerat q̄ & ipse sacerdos esset & parētibz sacerdotibz procreatus: illa igitur hora quasi deo plenus & recētū sōnīoz q̄ uiderat horrenda simulachra mente cōplexus occultas preces deo offert. Et quia iudæoz inquit labefactari tibi rē placuit. Fortuna uero ad romanos tota migravit: aīamq; meā quā futura p̄diceret elegisti. Do quidē manus sponte romanis & uiuo. Testor autē q̄ nō proditor: sed tuus minister ad eos ibo. Simul his dictis nicanori cōsentiebat. Verū qui una confugerant iudæoz postq̄ intellexerunt iossippū rogantibz cedere uniuersi circūstantes clamabant. Certe plurimū ingemiscere leges patriæ ubi sunt quæ iudæis deus abnuī: quibus mortē contēnētes aīas ididit uita iossippe. Captus es: lucēq; pateris intueri seruiētem q̄ cito tui oblitus es: q̄ multos pro libertate mori p̄suasisti. Falsā profecto opinionē fortitudinis habes: falsamq; prudētiā si salutē apud eos speras cum quibus ita dimicasti: aut si hæc etiā certa sunt ab illis tamen te seruari cupis. Sed quāuis te romanoz fortuna tui obliuione pfuderit: & nos tamen patriæ gloriæ cōsules & dexterā tibi & gladiū cōmodabimus. Tu uero siquidē sponte mori dux iudæoz: sin uero inuitus: p̄ditor morieris. Vix hæc elocuti sunt: & intētatis ei gladiis occidēdū illū cōminabāt si romāis pareret. Timens igitur impetū iossippus & se dei p̄ceptoz proditorē esse ratus: si ea nō enūciaisset mor te p̄uentus argumentis eos philosophiæ necessario tractare incipit. Et quid enī tantope iquit o fortis propriæ cædis auidi sumus: aut cur amicissimas inter se res corpus & aīam in dissensionē uocamus: mutatū me esse quispiā dicit. Sed romani hoc sciunt optimū eē in bello mori: sed lege belli hoc est a uictoribus trucidari: proinde siquidē romanoz ferrū deprecor uere meo gladio meaq; māu sim dignus. Sin illi hosti p̄cedū putāt: quā iustus nos ipsi nobis pepcerimus. Quippe stolidū est eadē circa nos admittē: pro quibus ab illis dissensimus. Pulchrū enī eē pro libertate mori: & ipse fateor: pugnādo tamen & illoz manibus qui eā p̄aripuerunt: nunc autē neq; p̄elio nobis obstant: neq; nos interficiunt. Itidē autē timidus est habendus qui mori nō uult cū opus ē: & qui uult cū non oportet. Præterea q̄ nō metus prohibet ad romanos ascendere: nēpe mortis. Ergo eā quæ ab hostibus dubiæ suspecta formidinis est: eā certē ipsi nobis irrogauimus. Verum seruitutē dicit aliquis. Valde quidē nūc liberi sumus. At uiri fortis est semet occidere: imo uero ignauissimi quantū opinor. Nā & gubernatorē timidissimū puto: qui tēpestatē metuens ante uī turbinis naue sponte submergit. Quin etiā propria manu perire a cōi oīum animalīū natura discepar: eoq; mō ī creatore n̄rum uēū scelus admittit. Nullū ē aīal qd ex idustria uel p se moriat. Siquidē naturæ lex ualidissima ut uelint uiuere in omnibus sita est: iccirco & quod nobis adimē dum id putant hostes ducimus & insidiatores pœna prosequimur. Deum uero indigne ferre nō arbitramur: cū domū eius homo despiciat. Ab illo enī accepimus ut essemus: rursumq; ut eē desineremus illi reddendum est. Corpora quidē cunctis mortalia sunt ex caduca materia fabricata. Anima uero semp īmortalis est: deniq; picula in corporibus collocata. Si quis ergo depositū hoīs surripuerit aut male tractauerit: pessimus statī ac perfidiosus habetur. Sic dei depositū ex p̄prio corpore qui eiecerit eū se latuisse quē lasserit æstimabit. Et seruos quidē fugiētes ulcisci iustum creditur: quāuis nequā dominos fugerint: ipsi uero deū fugiētes: & optimū deum impie faciē nō uidebimur. An ignoratis q̄ eoz qui lege naturæ uita exeunt acceptūq; deo debitū soluunt cum id qui dedit recuperare uoluerit p̄petua laus domūq; ac fāilia stabiles sunt: puræ autē & quæ inuocantes exaudiant animæ retinent locum in cælo adeptæ sanctissimū atq; inde rursum uoluētibz sæculis casta corpora iubentur incolere: quoz uero manus ī seipsos insanierunt eoz aīas tenebrosior orchus suscipiet. Pater autē illaz deus auctores iniuriæ p nepotes ulciscit. Hic & deo inuisum est: & a sapientissimo legis nostræ conditore coercetur. Deniq; si qui se occiderint apud nos quidē usq; ad solis occasum īsepultos abiici decretum est: cum etiam hostes sepeliri fas esse ducemus apud alios etiam dextræ iubentur abscindi eiusmodi mortuoz quæ in ipsos armatæ sunt: quoniā ut corpus ab anima: ita manum esse a corpore alienam existimarent. Pulchrū est igitur o fortis iusta sentī: neq; humāis cladibus addere ut creatorem omniū impietate lædamus: si salui eē uolumus salui simus. Nec enī salus apud eos ignobilis ē: q̄bus tātis uirtute opibus demonstrauimus. Sin mori placet ab his occidi pulchrū ē q̄ nos coeperit. Non migrabo ego in hostium locum: ut ipse mei proditor fiam. Multo enim stolidior sim: quam qui ad hostes ultro profugiunt. Siquidē illi salutis causa id faciunt: ego uero interitus & quidem mei romanorū tamen insidias expeto. Nam si me post uinctas dexterās perimant magno animo paratoq; moriar mendacii perfidiam pro uictoriæ solatio mecum auferens.

Capitulum XXII.

Vltā quidem in hūc modū iossippus ut a cæde propria socios dehortaretur dicebat. Illi autē obstructis auribus desperatione q̄ se iam dudū morti deuouerant cōcitant:

& alius aliunde cū gladiis accurrentes ignauiā exprobrabant: & quasi eū mox percussurus quisq; adoriebatur. Ille aut cū aliū noīati uocaret: alium uultu iudæis intrueret: alterius dexterā præhēderet: alium precibus exoraret uaria mentis affectiōe: ut in tali necessitate potuit distractos: ser rum oīum a cæde sua phibebat: nō secus ut feræ bestiarū circūclusæ ad eū semp: qui se cōtingeret ora conuertēs. Illoꝝ autē q ducē i extrēa quoꝝ clade reuerendū putarēt debilitabāt dextrā: gladiiꝝ de manibus labebant: multi sponte cū manus ei afferrēt frameas dimittebāt: iōsippo aut nō defuit in ea desperatione cōsiliū: sed fretus dei prouidētia salutē in piculū mittit. Et quoniā mori decretū est inquit: agite: cædes mutuas sortiamur & cui obtigerit: manus sequentis occūbat: atq; ita oīum fortuna pambulet: neq; sua dextera quisq; subiaceat. Iniustū est enī cæteris interēptis ex aliis nequaquā si poenituerit saluū esse. Visus est uera dicere: & quod psuasit agitur fors cuiq; ob tigit paratam ei: qui sequeret necē suā præbebat q̄si mox etiā duce pituro. Cum iōsippo enī p̄ire uita dulcius æstiabant. Remansit aut ipse cū altero siue fortuna dici poterat siue dei prouidentia Consultoꝝ prospiciens ne uel forte grauaret: uel si nouissimus recessisset gētilis cæde pollueret illi quidē fide interposita ut uiueret psuasit: ille quidē hoc mō & romanorū & domestico bello liberatus ad Vespasianū p nicanorē ducebat. Omnes aut romani uiuendi eius gratia occurebant & cum se circa ducē premeret multitudo uariis tumultus erat. His exultantibus q captus esset aliis minitantibus: nōnullis aut propius eum uidere certantibus. Et qui longius erant hostē iterficiendum esse clamabant. Qui uero propius erant: facta eius reputantes mutatione stupecebāt. Rectorum aut nemo fuit: qui licet ante irasceret nomini: eius uiri aspectu non mitior factus sit. Titum uero præter alios & fortis iōsippi animus in calamitatibus & ætatis eius mira capiebat: qualisq; pridem fuisset in præliis reminiscēte: & qualis nūc sic i hostium manibus intuentem. Iubebat intelligere quanta esset fortunæ potentia: quāq; uelox belli momentū humanæ atq; rei nihil firmū atq; perpetuum: quāmultos etiā tunc ita ut sentiebat ipse ut iōsippū miserarent affectu: plurimāq; salutis eius pars Titus exiit apud patrē. Vespasianus tamen quasi missurus eum cæsari ut cautissime custodiretur præcepit. Quo audito iōsippus aliquid soli se dicere uelle ait. Summotisq; ab illo oībus aliis præter filium Titum aliosq; duos amicos. Tu quidē inquit Vespasiane tantū hoc pura iōsippū te habere capriuum. Ego aut maiorū ad te nūtiū uenio præmissus a deo ut iudæorum legē uiderē: & quēadmodum duces exercituum mori deceret ad Neronē me mittis. Quid ita: quasi qui Neroni usq; ad te successuri sint maneāt. Tu & Cæsar & Vespasiane & imperator atq; hic filius tuus nunc: me aut colligatū arctius tibi asseruato: nā dominus quidē nō mei solum es tu Cæsar: uerum etiā terræ marisq; ac totius hoīum generis. Me aut ad maiorem poenam custodiri oportet si ex tempore aut subito in dominū ista confingo. His dictis Vespasianus statim quidē fide nō habere uidebatur ea quæ & iōsippū existimabat salutis gratia cōminisci. Paulatim uero ad credendū impellebatur: iam pridē illū excirāte ad imperiū deo septaq; multis præmonstrante portentis: sed & in aliis ueracē esse iōsippū depræhēderat. Altero nanq; amicoꝝ qui secretis intererāt admirari dicente quemadmodū nisi hæc deliramenta sint: neq; iotapatēis de excidio: neq; sibi de captiuitate quicquā diuinasset ut a se iram depelleret. Iōsippus iotapatēis ait se prædixisse q post diem septimū & quadagesimū eos maneret exitiū: quodq; ipsum rōani uiuum essent in custodia retēturi. Hæc in secreto quæsita Vespasianus ubi uera esse comperit a captiuis etiā quæ de se dixisset credibilia coepat existimare: sed neq; custodiā iōsippo nec uincla remittebat: uestimentis autē aliisq; muneribus eum donare benignissimeq; fouere nō desinebat etiā Tito magnā honori eius operam commodāte.

Capitulum. XXIII.

Varto aut die mensis iulii Vespasianus in proloimaida reuersus: inde in loca maritima cæsaream puenit: iudææ maximā ciuitatē & quæ maiorem incolagē partem græcos haberet: igitur & exercituum & rectorē idigenæ omni fauore ac benignitate suscipiūt affectu quidē quo romanos diligenter plus autē illoꝝ qui excisi fuerant odio: unde etiam multi quidē simul ut de iōsippo suppliciū sumeret cum clamore precabātur. Vespasianus autem de ista quidē petitione uelut ab incōsultra multitudine oblata nihil respōdendo dissoluit. Legionum uero duas quidē hiematum apud Cæsareā posuit: q; oportuna uideret esse ciuitatē. Decimam uero & quintam Scitopolim misit: ne totius exercitus molestia Cæsaream premeret. Erat at illa quoq; aprica p hyemē quātū æstatis caloribus æstiosa ut i planitie sita atq; maritia.

Capitulum. XXIII.

Vm hæc autē agūtur collecta nō exigua multitudo quæ uel ab hostibus seditiōe defecerant: uel ex ciuitatibus euersis effugerant Tyoppam sibi receptaculo renouauit quā ante uastauerat Cestius. Et quia terra quā uastauerat arcebanē migrandū i mare

cenſuerunt ac piraticis nauibus fabricatis in Syriam & phenicem: itemq; i ægyptū commeantes plurimos latrociniis prædabatur: omnibusq; nauigiis inuium faciebant illaq; partium pelagus. Sed Veſpaſianus cognito quid conſtituiſſent equites in Tyoppam necnō & pedites mittit: hiq; nocte i ciuitatē q; i cuſtodita erat ingreſſi ſunt. Eius aut habitatores poſtq; irruptio præſens erat ne tunc romanos arcerent metu deterriti naues fuga petierūt: & in his ultra contiguum ſagittæ ſpatium pernoctauere. Cum uero Hyoppa natura eſſet importuoſa: nancq; in aſperum: cæteraq; arduum litus deſinit: ac ſummis utrinq; cornibus leuiter in curuum quæ ualtæ ſuperſunt: & ingentibus procellis pelagus turbant. Vbi etiā nunc Andromade catenarū ſignis extantibus fabulæ ueteris fides oſtenditur. Aduerſus aut aquilo ſericens litora ſummos in obiectas cautes fluctus affligit: eo q; ſolitudine in tutiorē efficit ſtationē: in eo ſalo fluctuātibus hyoppenis prima luce uolans: quē illac nauigantes melā poriā uocant ſtatus incumbit: & alias quidē naues inter ſe alias uero collit i ſcopulos. Multæ aut cum magna ui aduerſo æſtu niterēt ad pelagus. Nam & litus ſaxis infeſtum: & hoſtes in eo conſtitutos timebant ſublata in ſublīmi gurgite mergebantur. Et neq; fugæ uſpīam locus erat neq; manētibus ſpes ſalutis cum & mari uentorū & ciuitate romanorum uiolentia pellerentur. Itaq; multi ululatus collis nauibus audiebatur: & mult crepitus fractis: ioppenorū aut fluctibus ps obruti: pars naufragiis implicari moriebantur. Nonnulli autē ferro ſe interficientes ueluti ſatius eſſet mori præueniebant: plurimi aut euecti fluctibus ſcopulis carpebantur: ut & pelagus ſanguie redundaret: omniſq; ora maritima cadaueribus oppleretur cum etiā ad litus apulſos in eo ſtantes romani milites trucidarent. Eiectorum autē corporum quattuor milia ducenta fuerunt. Ita captam nullo prælio ciuitatem romanis funditus eruunt. Tyoppa quidem hoc modo breui tempore bis a romanis exciſa eſt. Veſpaſianus autē ne ruſus eo piratæ conſluerent caſtris in arce munitis ibi cum peditibus paucis equitatum reliq; ut hi quidem locis ſuis manentes eadem caſtra defenderent: equites uero omne circū territoriū peragrantes ad ſines tyoppe uicos & municipia ſimul eximerent. Illi quidē præceptis obediētes i dies ſingulos incurſando excindebant totas regiones atq; ualtabant.

Capitulum.XXV.

Bi uero Tyorapatæ apud Hieroſolymā caſus nuntiatus eſt. Primo quidē plurimi & p magnitudine calamitatis: & quod nemo qui ſe uidiffe diceretq; iactabatur aduenerat nō credebant. Nec enī uel nuntius aliquis ſuperfuerat: ſed ipſa p ſe fama excidiū prædicabat. Vnde per matura triſtium paulatim p finitimos ueritas ambulabat & apud omnes ambiguitate certior habebatur. Quinetiam rebus geſtis pluraq; facta non erant effingebantur: & excidio ciuitatis interemptus dicebatur eſſe ioſippus. Quæ res maximo luctu repleuit hieroſolymam. Et p ſingulas domos itemq; cognationes amiſſorum quiſq; lugebatur a ſuis. Luctus uero ducis publicus erat. Et hi quidem hoſpites alii propinquos amicos: alii nonnulli etiā fratres flebant. Ioſippum autem uniuerſi: adeo ut per dies triginta nunquam lamenta i ciuitate ceſſarent: magna q; mercede conducerēt tibicines nāniarum. Tempore aut ueritate reuelata: ubi de iorapata quidē ut res habebat: fictum uero quod de ioſippi morte uulgabat: eūq; uiuere & cum romāis eſſe cōpertum comprobatum eſt: ac ſupra captiui fortunam a ducibus honorari: tantam in eum uiuum iracundiam quantam prius cum mortuum crederent beniuolentiam cōceperunt. Et ab aliis quidem ignauitæ: apud alios proditiōis arguebatur: totaq; in eum ciuitas plena erat indignatione atq; cōiitiis. Vltro autem his uulneribus excitabantur magiſq; accedebantur rebus aduerſis & offeſio quæ prudentibus ne ſimilia perferant: cautionis & cuſtodie cauſam præbet ad alias calamitates tanquam ſtimulus incitabat: & malorum quæ ſemper accipiebant ex fine principium. Deniq; maiore in romanos impetu ferebantur uelut in ioſippum pariter uindicaturi Hieroſolymog; quidē habitatores eiufcemodi turbis agitabatur.

Capitulum.XXVI.

Veſpaſianus autem ſtudio uiſendi regnum Agrippæ. Nam & ipſe rex inuitabat rectorem cum exercitu ſimul paratus accipere domeſticis diuitiis ac peos ægras partes regni cōpeſcere: motis ex cæſarea maritima caſtris in eam quæ Philippi dicitur cæſareā demigravit: ibiq; per dies. xx. milite recreato. Ipſe quoq; rex geſtarum gratias deo referens in epulis erat. Poſtq; uero Tyberia da quidem nouas res cupere ac rebellare Taricheas adiuit ad regnū aut Agrippæ utraq; pertinebat decreto apud eos undiq; iudæos excidere: opportunum eſſe credidit aduerſus eos exercitum ducere: ſimul ut Agrippæ hoſpitio uicem rependeret poteſtati eius ciuitatibus creditis. Igitur filium ſuum Titum i Cæſaream ut inde militem Sciopolim traduceret mittit. Hæc autē ciuitas decem ciuitatum maxima & Tyberia omnium uicina eſt. Quo cum ipſe ueniſſet: ibi filium preſtolabatur. Deinde cum tribus ultra legionibus

progressus ad trigésimū a tyberiadē stadium in quadam mansione conspicua rebellantibus tūc
nomen est Enabris castra ponit: atq; hinc Decatharcū Valerinum cum equitibus quinquaginta
dirigit: qui pacifico sermone oppidanos alloqueretur & ad fidem inuitaret. Audierat enī q; pacē
populis desideraret ante nullis ad bellum eum cogentibus seditionē pateretur. Itaq; ualerinus
ubi muro appropinquauit & ipse de equo dissiluit: & suos comites idē facere iussit: ne laceſſendi
prælii causā potius uenisse uideret. Sed priusquā uerbū faceret armati excurrer in eum: seditionis
qui erant ualidiores rectore quodam nomine iesu Tobiae filio latrocinialis agminis principe. Va
lerinus autē neq; propter mandata ducis prælio congregi tutum ratus etiam si de trictoria centus
pugnamq; periculosa esset: si cū multis pauci & instructis imperiti conſligerent. Inopinata præ
terea iudæorum stupefactus audacia: & ipse pedes refugit: & quinq; aliis similiter equis relictis:
quos iesus eiusq; sortii ueluti pugna non insidiis captos læti in oppidū adduxerunt. Id autē ueriti
seniores & qui præstare populis uidebantur in romanorū castra profugiunt: adhibitoq; sibi rege
ad Vespasiani genua suppliciter accedunt: ne se despiceret obsecrantes: neue quæ paucorū esset
totius ciuitatis infaniā existimaret: sed populo parceret qui semp amica romanis sentiret: magisq;
ultum iret defectionis auctores: a quibus ipsi olim ad foedus uenire properantes nunc usq; ne id
facerent asseruati fuissent. His eorū precibus quamquā toti ciuitati ppter equorū rapinā inſen
sus esset indulſit. Nam & Agrippā uidebat eius oppidi causa trepidare. Fide autē p eos populo da
ta iesus eiusq; sortii tutū sibi non esse rati apud tyberiadā cōsistere: ad taricheas effugiunt.

Capitulum. XXVII.

Osteroq; die Vespasianus in arcē præmittit: cum equitibus Traianū: qui multitudinē
an omnes pacem cuperent experiretur. Cognito autē populū eadē sentire: quin simpli
citer ad ciuitatem ducebat exercitum. Illi autē portis ei patefactis cum laudatiōibus
obuiam pdeūt: salutis datorem ac benemeritū acclamantes. Cum uero militē angustī
aditus remorarent: muroq; partem dirui Vespasianus ex meridiano latere iussit: eoq; pacto dila
tauit ingressum: ut præda tamen & iniuriis abstinerent in gratiam regis edixit: eiudemq; causa
muris pepercit: spondentibus habitatoribus eius. Post hæc cum reliquis fore concordēs: aliisq;
modis malis affectatam ciuitatem ex dissensione recreauit. Deinde ab ipsa digressus: inter ipsam
& taricheas castra posuit: muroq; firmauit: belli sibi moras illic fore prospiciens: quod omnis tur
barum copiens multitudo ad taricheas conſlueret: munitione cōfisa ciuitatis: & lacu gēneſar q
ab indigenis sic appellabatur. Etenī ciuitatem ita ut tyberias sub monte positā qua lacu nō allue
batur undiq; muro ualidissimos: sed minore quam tyberida iolippus cinxerat. Nam illam quidē
in principio defectionis pecuniarū iteq; uirium copia cōnumerat. Taricheis uero largitatis eius
reliquiæ profecerunt. Scaphas autē plurimas in lacu paratas habebant: ut in eas uidelicet si terre
stri prælio uincerentur refugerent: simulq; ad nauale bellū si opus esset instructas. Romanis autē
castra muniētibus iesus eiusq; sortii neq; multitudinē hostiū neq; disciplinæ militiæ pteriti: cursu
in eos irruunt: primoq; impetu disiectis muri fabricatoribus ac præaliq; ædificiū dissipata: ubi ar
matis congregati uiderunt: antequā aliquid paterent ad suos refugiūt: eosq; insecuti romani ad
nauigia cōpulere. Et illi quidem tantum prouecti: unde romanos contingere missilibus possent
anchors iaciunt: & sicut acies aſſolent dēſatis inter se nauibus hostes aduersus in terra constitu
tos nauali prælio decernebant.

Capitulum. XXVIII.

Vdito autē uespasianus magnāq; multitudinē in prima ciuitati planicie cōgregatam:
filium suū cū sexcentis equitibus lætis eo mittit. Qui cum infinitū hostiū numerum
reperisset p̄ri quidē maioribus auxiliis opus esse mandauit. Ipse uero equitū plerosq;
etiam priusquā subsidia uenirent alacres esse uidens: cum nonnulli eorū multitudinē
iudæorū formidarent: unde exaudiri posset constitit: & o romani alit pulchrū ē nāq; in principio
sermonis admonere uos generis uſti: ut q cū qbus pugnaturi sumus sciat: nīas enī manus nemo
unquā toto orbe hostis ullus euasit: iudæi uero ut etiā pro his dicamus aliquid ad hoc usq; tpus
uicti non defatigantur. Itaq; oportet illos in aduersis rebus cōstāter dimicantes: etiā nos ī secūdis
perseuerātius laborare. Aperta quidē frōte uobis plurimū alacritatis inesse conspiciens gaudeo:
Vereor autē ne cui uestrū tāta timorē multitudo hostiū latēter icuriat. Igif qsq; iteq; cogitet q̄lis
cū qbus decertabit: q; iudæi licet satis sint audaces mortēq; cōtēnāt: īcompositi tamē bellorūq;
impiti sunt & uulgus recte potius quā exercitus appellādi. De uſa uero pitia atq; ordinatione re
ferre quid opus ē: Nepe iccirco soli armis exercemur pacis etiā tpe: ut ne ī bello nos cū hostibus
nūero cōferamus: nā qd erat ppetuæ militiæ cōmodū si pares cū rudibus cōgrediamur: qn repu
tate q armati cū iermibus & equites cū peditibus & duces tuti cōsilio cum uagis neq; rectorem

habentibus decertabitis: quod nos hae uirtutes multo plures efficiat. Multum autem uitia de hostium numero detrahant: nec sola hominum multitudo quis pugnacissimi fuerint in bello obtinet: sed etiam si uel in paucis sit fortitudo: hi enim & ordinari faciles sunt & sibi met subuenire: numerosae autem copiae plus incommodi ex semetipsis quam ex hostibus capiunt: itaque iudeos audacia & ferocitas ac desperatio mentis uitia ducunt. Quae rebus secundis aliquantum ualent minimis offensionibus extinguuntur. Nos autem uirtus regit & morigera uoluntas: itaque fortitudo: quae & in prospera fortuna uiget nec ad finem usque inter aduersa decipitur. Ad hoc maiores sunt quam iudeis causae certaminis: nam si illi pro libertate ac patria belli pericula sustinent: quid est nobis inclita fama praestantius? Et ne post orbis terrarum imperium uideamus hostium aduersariorum loco iudeos habere. Praeterea considera: te quod ne patiendi quidem alicuius intolerabilis mali merus est. Multos enim nos in proximo adiutores habemus. Rapere autem uictoriam possumus & quos a patre mitti nobis speramus auxilio conuenit antecapere ut & maior sit: & sortium non habeat uirtutis effectus. Equidem puto nunc de me ac pro meo uobisque pater iudicium fieri. Siquidem ille rebus ante gloriose gestis dignus fuit. Ego uero eius sum filius: uosque milites mei: nam illi uincere consuevit. Ego uero reuerti ad eum non perpetiar uictus. Quo pacto autem uos non puduerit: duce uestro piculis occurrente non superare? Appetam enim pericula mihi credite: primusque in hostes irrupi. Nemo autem uestrum a me discesserit persuasum habens impetum meum sustentari opere diuino: & manifestissime presumite quod multo plus mixti hostibus efficiemus quam si extrinsecus pugnaremus. Postquam haec locutus est Titus diuina quadam alacritas militibus incidit. Et quia traianum aduenire cum trecentis equitibus ante praedium contigit aegre ferebant tanquam si minueretur uictoria societate. Misit autem Vespasianus Silonem & Antonium cum duobus milibus sagittariorum: ut occupato monte: qui ex aduerso erat oppidum muroque propugnatores repellerent. Et ab illis quidem ita ut praecipitum fuerat circueunti sunt ex ea parte subuenire tentantes. Titus autem primus perrexit citato equo in hostes & post eum ceteri cum clamore pro tanto spatio fusi quantum aduersa acies occupauerat. Unde multo etiam plures quam erant apparuerunt. Iudei uero licet incursu eorum & disciplina commotissimi paulisper quidem primos sustinere congressus. Perculsi autem contis equorumque impetu deturbati conculcabantur atque ita multis passim peremptis dispergunt: & in ciuitatem ut quisque uelocitatis habebat effugiunt. Titus autem aliquos tergo instans alios per transitum occidebat: nonnullos cursu antecapiens ictu ora transuerberabat. Multos autem alium super lapsos inuoluens conficiebat: omnesque ad moenia confugientes praueuiens detorquebat ad campum: donec suae multitudinis elapsu in oppidum confugerunt. Excepit autem illos acerba dissensio. Namque indigenis & fortunarum suarum & ciuitatis gratia: & ab initio bellum gestum maxime quod male pugnatum fuerat non placebat. Sed populus aduenarum qui plurimus esset uim adhibebat: & inter se discordantium clamor erat: quasi iam arma caperent. Quibus auditis nec procul a muris aberat Titus exclamat: hoc tempus est. Quid moramur commilitones? Deo nobis dedente iudeos: suscipite uictoriam. Non auditis clamores qui manus nostras euadere discordant: habemus ciuitatem si modo properamus. Verumtamen cum uelocitate animis opus est. Nihil enim magnum effici sine periculo consuevit: non solum autem hostium concordiam quos cito necessitas in gratiam reuocabit: sed etiam nostrorum auxilia peruenire debemus: ut praeter uictoriam quantas copias pauci superamus etiam ciuitate soli potiamur. Simul his dictis incedit equum atque ad lacum decurrit: & per eum prope ciuitatem ingreditur quem ceteri consecuti sunt. Pauor autem eius audaciae muroque defensores inuasit: & pugnare quidem uel prohibere uerementem nemo sustinuit. Relictis autem excubiis iesus quidem cum sociis in agros effugit: alii uero decurrentes ad lacum: in manus hostium contra ueniendum incidebant. Maetabantur alii cum scaphas scanderent itemque alii cum iam prouectas assequi natando conarentur: plurimaque per ciuitatem agebatur hominum caedes: aduenarum quidem resistentium qui non effugissent: indigenarum uero sine pugna: quoniam spes eos foederis & conscia: quod belli consilium non habuerant praelio deterrebat: donec Titus nocentibus interemptis miseratus indigenas ab internecione requieuit. At qui in lacum confugerant ac ciuitatem captam uiderunt quam longissime ab hostibus recesserunt.

Capitulum. XXIX.

Itus uero missis equibus res gestas patri nuntiat. Quibus ille comperitis quod necesse fuit & filii uirtute ad modum laetus & facinoris claritudine. Maxima enim belli pars uidebatur excepta: tum quidem statim circueundi ciuitatem custodibus iussit: ne quis ex eadem subterfugeret: neque a caedibus temperaret. Postero autem die cum descendisset ad lacum rates aduersus illos quod eo refugerat fabricari iussit. Quae tam materiae copia quam artificum multitudinem mature contextae sunt.

Capitulum. XXX.

Acus aut Genesari quidē a terra appellatur. Quadraginta uero stadiis in latitudine patens centūq; in longitudine aquae dulcis est atq; potabilis. Palustri enim crassitudine tenuioris habet latices & undiq; in littora & arenas desinens purus est: ac praeter hoc temperatus ad hauiendū & fluuiū quidē siue fonte leuior. Sēp enī frigidior quā lacus diffusio patitur manet: aestiuūq; noctibus eius aquae sub diuo perflat: nequā cēdibus cedunt: id enī facere idigenis moris est. Variāq; sunt in eo pisciū genera: ab alterius loci piscibus tā sapō quā specie discreta: mediūq; est in fluuiū iordane Paniū noīe: qui terra cōditus fertur ex ea quas uocat phiale. Hāc aut ē q in traconitidi ascendit ad centesimū uigesimū stadiū caesariae: nō longius in dextro itineris latere & ppriā ex rotūditate phiala dicitur lacus rotae speciem praefertens. Semper aut inter eius labia cohibetur unda nunquā deficiens uel exuberans. Cūq; interim hoc esse iordanis principiū nesciretur a tetrarcha quodā traconidis philippo deprāhensum. Is nanq missis in phialē paleis inuenit eas apud Paniū reditas unde ate fluuius nasci credebatur. Naturalis quidem pulchritudo Panii regis opibus & Agrippae diuinis magnificentis accurata est. Manifestum autē flumen iordanis ex hoc antro incipiens semecunitidis quidē lacus paludes fecit & margines: centum aut. xx. aliis praeteritis stadiis post oppidū Iulada Genesara lacū mediū trāgemens. Deinde multā p solitudine in Asphaltidē lacū exit. Ad Genesara uero lacū eiusdē noīe terra praetenditur natura simul & pulchritudine admirabilis: nullū enī ipsa p ubertate sui negat arbutum toraq; plātis cōleuere cultores. Caeli uero temperies etiā diuersis aptissima est. Noces enī q arborū maxia frigore gaudēt ifinitae florescūt: ubi etiā palmae q nutrit calor aestiuus: has iuxta ficus & oleae quibus aura mollior destinata ē ut naturae magnificentia hāc eē qui dixerit uim adhibentis ut i unum cōueniāt inter se repugnātia āniq; tēporū cōtētiōe bona uelut singula peculiari studio terrae fouerēt. Non enī solū nutrit pter opinionē poma uarias: sed et seruat: egregia quidē & quodā mō regnātia. Uuas & carices sine intermissione. x. mensibus suggerit: ceteros uero fructus anni spatio lenescētes. Nā pter aeris lenitatem & fonte quoq; irrigat uberrimo: qui capharneū ab indigenis appellat. Eū nōnulli uenā eē. Nihilī fluminis opinat q similes coracino sicut lacus generat pisces. Longitudo aut regionis aequae ac littora cognominis lacus. xxx. stadiis extendit & latitudo. xx. Hōz quidē natura eiusmodi est.

Cap. XXXI.

Vespasianus aut pfectis ratibus imposita manu militū quanta in eo qui lacu effugerat satis esse una puehitur. Illi autē neq; cōpuli ad terrā euadendi facultatem habebant infestis oibus neq; nauali bello pari conditiōe pugnādi. Nam & scaphae paruae atq; piraticae aduersus rates infirmae erant & cū paucis singuli ueherēt cūctis astantibus romanis appropinquare metuebant. Verūtamen circū rates nauigando non nunquā etiā prope accedendo lapidibus romanos eminus appetebant: aut cōminis etiā irritando seriebant plus autē ipsis utroq; mō nocebat. Nec enī laxis qcquā praeter crebros sonitus agebat: quoniā cōtra septos armis iacebant contiguūq; sagittis eoz efficiebant. Eri accedere pprius ausi fuissent priuūq; facerent aliqd patiebant: cūq; his nauigiis mergebant. Multos aut uulnera inferre tentatiū qui plus contigi possent alios desiliēdo i scaphas romani gladiis transfigebant. Nonnullos cōcurrentibus inter se ratibus i medio deprāhēdos cū nauiculis capiebāt. Submersoz aut qui capita sustulissent aut sagittis praueiebant aut ratibus occupabant: & si desperatione cōpuli inimici adnare tentassent: eis uel manus uel capita trūcabāt: plurimūq; passim ac uariis erat interitus eoz: donec in fugam uersi ceteri terrae appulsi sunt: circūclusis nauiculis suis. Effusi aut multi quidē in ipso lacu tēlis cōfigebant: multos uero in terrā egressos peremerūt romani. Mixtum autē sanguine plēūq; cadaueribus cerneret totum lacum. Nullus enī saluus euasit. Acerbus aut secutis diebus odor illam regionē oppressit & facies. Nam littora quidē naufragiis simul plena erant & corporibus tumidis. Calescentes aut ac tabefacti mortui caeli tractū corrumpebant: ut non indēis solū ille casus miserabilis uideretur: uerū etiā factoribus ipsis esset iuius. Iste quidē illius plūis naualis exitus fuit. Perierunt cū his qui pridē in ciuitate cecidere sex milia & quingenti.

Capitulum. XXXI.

T Vespasianus pugna pacta pro tribunali apud Taricheas residens aduenā populum ab indigenis secernebat: qui actor belli extitisse uidebatur: & an hi quoq; seruandi essent cū rectoribus deliberabat. Tunc aut affirmantibus eoz liberationē detrimēto futurā. nec enī dimissos quiescere posse hoīes: qui & patriis carerent uimq; adhibere ac bellū iferē possēt ad quos cōfugissent Vespasianus salute qdē idignos eē eos cōtraq; seruatores suos nouerat euasuros: sed de eoz mortis q̄litate cogitabat. Nā si tibi occiderent non ppeffuros supplicabat idigenas tot apud se supplices obtrūcari fideq; itēposita deditis uī pigebat asserre.

Vex ab aicis supabat: nihil in iudeos committi posse dicentibus. quodque utile esset honesto debere proponere: cum utrumque obtinere non posset. Indubitata igitur concessa licentia solo eos itinere quod Tiberiada duceret exire permisit. Cumque illi facile his quae cuperent credidissent: & quia iussum fuerat comitari: neque pecuniis suis quicquam metuens abirent totam quidem a tiberiada usque uiam romani ne quis euaderet occupauerunt: eosque in ciuitate conclusos mox infecutos Vespasianus omnes in amphitheatri stadio constituit. Et seniores quidem cum ibellibus qui mille ducenti erant iussit occidi: iuuenum autem uulidissimos sex milia lectos ad isthmum neroni transmisit. Ceteram uero multitudinem. xxx. milia & quadringentos uendidit: praeter alios quos agrippae donauerat. Nam his qui ex eius regno essent facere quod uellet ipse permisit. Verum & istos rex uendidit. Reliquum tamen uulgus qui erat Traconide & Gaulanite & copeni: pluresque & Cadarite seditiosi & fugitiui: & quibus pro pacis bello conciliarent. Capti sunt autem sexto idus septembris.

Iosephi de bello iudaico liber quartus Incipit.

Vicique autem iudaei iotapatis excisis a romanis defecerant: hi se ad eos postquam taricheate supati sunt applicabant: omniaque romani castella & ciuitates coeperant: praeter iscala & qui montem itabiriui occupant. Cum his autem rebel larat gamara ciuitas contra taricheas posita supra lacum quae ad fines pertinebant Agrippae: itaque Sotanim & seleucia. Et haec quidem gaulanitidis regiones erant abae. Sotanim superioris partis cui nomen est Gaulana & inferioris gamala. Seleucia uero ad lacum semecoli. xxx. latum & lx. stadiis longum. paludesque suas ad daphne usque tendentes. Quae regio cum alias sit delinosa: tamen fontes habet qui minorem quem sic appellant iordanem halantes sub

aureo iouis templo in maiorem deducunt. Sotani quidem ac seleucia colentes in principio defectiois agrippa sibi foedere sociauerat: gamala uero ei non cedebat freta locorum difficultate apertius quam iotapata iugum namque asperum ex alto monte deductum mediae ceruicis erigit: & ubi supereminet in longitudinem tenditur: tantum contra decliue quantum a tergo ut camelis similitudinem praeterat: ut nomen etiam duxit nisi quod expressam uocabuli significationem indigenae seruare non possunt. Et a fronte quidem ac lateribus in ualles inuias scindit. Post uero quam de monte pendet paululum difficultate refugit. Verum & hanc partem per obliquum excisa fossa indigenae deuia fecerant. Domus autem crebrae & uicissim perprona erat aedificata: & nimio praecipitio casuro similes. Ciuitas intra se decurrebat in meridiem uer gens Australis uero collis immensa aeditus altitudine usum arcis sine muro ciuitati praebat: rupesque superior ad profundam pertinens uallem. Fons autem intra muros erat in quem oppidum definebat. Quamuis autem natura non expugnabilis esset ciuitas: tamen etiam iosephus cum murorum eam ambitu cingeret fossis & cuniculis reddidit fortio rem. Eius autem habitatores natura quidem loci confidentiores erant quam hyotapateni sed multo pauciores minusque pugnatore sitisque freti difficultate plures esse hostibus putabant. Nam plena erat ciuitas: multisque in ea quod esset turissimum confugientibus. Unde ab Agrippa quoque praemissis ad obsidionem per menses septem resistere. Vespasianus autem profectus ex amathuse ubi pro tiberiade posuerat castra: amatus autem si quis nomen interpretatur aquae calidae uocatur ibi enim eiusmodi fons est sanandis corporum uitis idoneus: gamala puenit: & tota quidem ciuitate ita: ut diximus: posita custodia circumuallare nequebat. Qua uero fieri posset excubias collocauit montemque occupat superiorem. In quo milites castris ita ut assolet & muro circumdatis opus aggerum postremo aggrediuntur. Et aperte quidem orientis summo supra ciuitatem loco turris erat: ubi & quintadecima legio necnon & quinta contra meridiem ciuitatem operabantur: fossas autem decima repleuit & ualles: & inter haec agrippam regem cum accessisset ad muros eorumque defensoribus de traditioe loqui tetaret: fundibulorum quidam ad dextrum cubitum lapide percutit. Et ille quidem propterea familiaribus suis circumseptus est: romanos autem ira simul ob regem suumque metus ad obsidionem primum incitauit nullum iudeos crudelitatis modum in alienigenas atque hostes praetermissum ire credentes: qui circa gentile suum & eorum quae ipsis conducebant suauorem tam imanes fuissent. Aggeribus autem manus multitudinis operisque consuetudine cito perfectis machinas applicabant. Cares autem & iosephus: namque ipsi erant oppidanorum potetissimi: armatos quidem licet metu perculsos ordinauere: & quamquam non diu obsidionem posse sustinere arbitrabatur quibus aquae itemque alia usus necessaria non sufficerent: adhortati tamen eos ad moenia produxerunt. Et paulisper quidem machinis aduenientibus repugnarunt. Balistis autem tormentisque perculsi in oppidum recesserunt. Itaque romani tribus ex locis aggressi murum arietibus quatunt & qua delectus fuerat usus magno cum armorum strepitu ac turbarum sonitu ipsi quoque isuper ulu-

lantes cū oppidanis confligebant. Illi autē ad primos aditus interim pertinaces romanis ne ultra progredirentur obstabant. Cæterum uī multitudinis superati undiq; ad excelsa ciuitatis loca fugiunt. Deinde reuertentes instantibus sibi hostibus incūbunt: eosq; impingendo per decliua locorum difficultate & āgustia depressos interficiebant. Romani autē cū neq; a uertice iminētibus repugnare: neq; in partem aliquā euadere possent pronos eos urgentibus locis in domos hostiū plano contiguas refugiebant. Sed repletæ labeant q; pondus sustinere non poterant. Vnaq; de iecta multa inferiores: item illæ alias deturpabant. Ea res plurimos romanoꝝ morte cōsumpsit. Incerti enī quid facerent quāuis subsidere tecta uiderēt: tamen eo cōuolabant atq; ita multi quidē ruinis opprimebant. Non pauci uero subterfugientes parte corporis occupabant. Plurimi autē puluere suffocari moriebant. Sed ea gamalēses per se fieri existimabāt: ppriāq; incōmoda negligentes magis instabant: hostesq; intacta sua labentes sustentādo cōpellebāt. Qui uero per āgustos uiage cliuos cecidissent: eos talis desuper missis interficiebant. Et ruinæ quidē lapidū copiam ferrum uero mortui hostes eis dabant. Cæsoꝝ enī gladios auferentes his contra semineces urebantur: mulis iam procūbentibus tectis semet piciendo moriebant: tergaq; dantibus ne fuga quidē facilis erat. Viage nanq; ignorantia & caligine pulueris aliū aliū non agnōscentes pererrabant & circa se sternebantur. Sed illi quidē uis repperito exitu ab oppido recesserunt.

Capitulum. II.

Esasianus autem qui laborantibus semper interfuit: scaturissimo dolore percussus cū super milirē ruere ciuitatem uideret: ppriæ tuitionis oblitus clam paulatī superiore oppido locū prændit: ibiq; inter media pericula cū paucis oīno relinquitur. Nec enim aderat tunc ei filius Titus ad Mutianū pridem Syriam missus. Et dare quidem terga neq; tutum neq; honestum sibi putabat. Rerum autem quas ab adoleſcētia gesserat ac propriæ uirtutis memoria quasi deo repletus corpora sociorum atque arma condens & cum quibus hi bellum his una uertice deuouens sustinebat. & qui neq; uiroꝝ neq; taloꝝ multitudinem formidans manebat: donec eius animi obstinationem hostes diuinam esse reputantes impetum remiserunt. Illis autem iam infirmius oppugnātibus ipse pedem referens non prius terga ostendit quam extra muros egressus est. Plurimi quidem rōani milites in ea pugna ceciderunt & iter eos Ebutius decatharcus non eo tamen prælio quo perit: sed ubique antea fortissimus comprobatus quiq; plurimis malis iudæos affecisset. In ea pugna gallus quidā nomie Ecatharcus cū x. militibus in quadam domo latuit. Eius autem habitatores dum cernerent quod in romanis fuisset consiliū populis inter se fabulantibus. Hoc auditōnam & ipse Syrus erat: & hi quos secum habebat nocte illos aggreditur: omnibusq; mactatis ad romāos saluus cū militibus euadit.

Capitulum. III.

Esasianus autem moerere exercitū aduersis casibus uidens: q; nullam interim tantam experti fuerant cladem: huiusq; rei magis eos pudere q; solum ducem in periculis reliquissent consolandos putabat. De se quidem nihil dicens ne quem uel initō culpasse uideretur. Oportere autem inquires quæ cōmunia essent fortiter ferre naturam belli cogitantes: q; nūquā eueniat sine cruore uictoria: iterumq; habeat fortuna regressum. Multis tunc iudæoꝝ milibus interfectis exiguam pro his stipem sæpe pendisse fortunæ. Atque ut iactantium esset nimis secundis rebus inoleſcere: ita esse ignauorum in offensionibus trepidare. Velox enim esset in utrūq; mutatio: & ille uir fortis scilicet maneat cuius sobrius erit & animus in rebus quoq; ifeliciter gestis. ut idem habeatur rectis consiliis peccā restituens: quāq; ea quæ nunc acciderunt neq; molitia uestra neq; iudæoꝝ uirtus effecit. Nam & illis pugnæ melioris & nobis deterioris causā fuit difficultas locoꝝ. Qua in re nimig; quis repræhēderit alacritatis uestræ temeritatē. Nam cū hostes in excelsiori loco refugissent manus continere debuistis: neq; sūmo uertice cōstituta seq picula: sed capta iferiori ciuitate: paulatī eos q; refugerāt ad tuitionem uobis & stabilē pugnā reuocare. Nunc autē imoderata festinatiōe uincēdi q; id incaute fieret non curastis. Inconsultus autē & furibundus impetus belli a romanis alienus est: qui cuncta ordine peritiāq; pficimus: barbarisq; conueniens & quo iudæi maxie possident. Oportet igit nos ad ppriā uirtutem accurrere atq; indignitati offensionis irasci potiusq; moerere. Optimum autem quisq; de sua manu solatiū quærat. Ita enī fiet & amissos ulciscamur: & i eos a qbus pempti sunt uindicemus. Ipse autē ita ut nunc feci expiar: atq; nos pugnādi prius ad bella pgerē & nouissimus ide discedere. Ille qdem his dictis recreauit exercitum. At gamalēses bene gesta re paulisper animos erexere: quæ nulla ratione magnificeq; puenerat. Mox autem reputantes ablatam sibi esse fœderis spem: quodq; minie possent effugere: iam enim uictus eos defecerat: uahementer dolebant: animosque remiserant. Nec tamen quatenus ualebant salutem suam negligebant: sed

tam disturbatas partes muri qui erant fortissimi quā integras ceteri amplexi custodiebant. Romanis autem construendis aggeres iterumque tentantibus irruptionem multi ex ciuitate per ualles deuias qua nulli custodes erant & per cloacas diffugiebant. Eos qui metu ne caperentur ibi remanerent inopia consumebar. Solum autem undiq; alimenta qui pugnare possent congeriebant. Sed illi quidem in huiusmodi cladibus perdurabant.

Cap. llll.

Vespasianus autem inter curas obsidionis subsidiū opus aggreditur aduersus eos qui montem ita birium occupauerant inter campum magnum & Scitopolim situm: cuius altitudo quidem xxx. stadiis consurgens septentrionali tractu inaccessa est. In uertice autem uiginti stadiorum planities patet tota muro circumdata. Hunc autem totum ambitum quadraginta diebus edificauerat iosephus: & alias ei materias & aquas suggerētib; locis inferioribus. Solam enim incolę pluuiam habebant. Magna igitur in eo multitudine congregata Vespasianus placidum cum sexcentis equitibus dirigit. Huic autem subeundi quidē montis ratio nulla erat. Multos autem fœderis ac uenię spe hortabatur ad pacem: & descendebant ad eum: ipsi quoque insidias molientes. Nam & placidus eo studio mirissime cum his loquebatur ut eos in planitie caperet: illique tanquam dictis obedientes ad eum ueniebant ut incautum aggredērētur. Vicit autē astutia placidi. Cœpto enim a iudæis prœlio assimulat fugam: & postquam insequentes ad magnam partem campi bellum exiit: reflectit in eos equitum māus plurimisq; in terga uersis aliquos interfecit. Semotam uero multitudinem ceteram ab ascensu coercet. Itaq; alii itabirio relicto in Hierosolymam refugiebant, indigenę autem fide accepta q̃ eis aqua defecerat & se & montem placido tradiderunt.

Capitulum. V.

Pud gamalam uero degentium audacissimi quicq; dispersi latebant. Imbelles autem fame corrumpēbantur. At uero pugnantium manus obsidionem sustinebat donec euenit secundo & uigesimo die mensis octobris: ut tres ex quita legione milites circa rutinas uigilias æditissimam prę ceteris turrim quę in sua parte fuerat subirent: eaque occulte suffoderent cum appositi ei custodes neque adētes eos: nox enim erat: nec postquā adire sensissent: idem milites cauendo ne strepitus fieret quinq; saxis durissimis euolutis resiliūt. Subitoque cum magno sonitu decidunt: unaque custodes præcipitantur. At uero qui per alias custodias erant perturbati fugiebant: multos euadere ausos peremere romani. Inter quos etiam iosen super dirutam muri partem quidam saculo percussum iterfecit. Intus autem ciuitatem degentibus sono concussis multus erat pavor atq; discursus tanquā omnes essent hostes ingressi. Tuncq; glares ægrotus & iacens defecit cum timoris magnitudo morbum eius plurimum iuuisset ad mortem. Romani autem tunc temporis peccati memores usq; ad uigesimam & tertiam diem supradicti mensis oppidum non sunt ingressi. Titus autem aderat indignatiōe uulneris qđ romanos se absente perculerat ducentis equitibus præter pedites lectis ociose ciuitatem introiuit. Eoq; prætergresso uigiles quidem ubi senserunt ad arma properabant. Cognito autem itus constituto eius ingressu: alii raptis liberis trahentes etiam coniuges cum ululatu & exclamatiōibus in arcem refugiebant: alii Tito occurrentes sine intermissione trucidabantur. Qui uero prohibiti essent in arcē recurrere: nescii quid facerent romanorum præsiidiis incidebant. Vbiq; autē infinitus morientium gemitus: perq; prona loca effusus cruor totum oppidum diluebat.

Capitulum. VI.

Neos qui arcem occupauerant omnem Vespasianus inducit exercitum. Erat autem saxosus & accessu difficillimus uertex in immensum æditus: & undiq; circū hostium multitudine preceps. Vnde romanos ad se adeuntes: alios tælis & præterea saxis deuolutis ulciscēbantur iudæi cum ipsos excelso loco positos nullę sagittę contingerent. Verum ad eorum interitum diuino munere quodam turbo exoritur romanorum quidem tæla in eos ferens: ipsorum autem a romanis pellens & obliqua traducens ut nequę in præruptis consistere propter uiolentiam flatus possent cum nihil esset immobile: neque hostes ad se accedentes uidere. Itaq; supgressi romani eos circūueniūt: & alios qđem repugnantes ante capiebant. In omnes autē uæhementius scæuiebāt illoꝝ memoria: quos in primo cōgressu pdiderāt. Multi at undiq; circūclusi desperatione salutis filios & cōiuges & semetipsos in uallē precipites dabant: q̃ sub arce in pfundū patebat. Euenit autē ut ipsoꝝ in se qui capti fuerāt imanitate lenior existeret ira cūdia romanorū. Ab his enī q̃tuor milia pempta sūt. Qui uero se precipitauerūt qnq; milia sūt repta. Neq; quisquā pter duas mulieres saluus euasit: quę sorores erant philippi filiæ: qui philippus iacuno genitus esset insigni uiro & qui sub agrippa rege tetrarches fuerat. Seruatę sunt autem q̃ excidii tēpore romanorū impetum latuere. Nec enim uel infantibus pepercere quorū multos

singuli raptos ex arce proliciebant. gamala quidem hoc modo excisa est tertio & uigesimo die mensis octobris: quæ .xx. & primo die mēsis septembris ceperat rebellare.

Capitulum. VII.

Amq; solum giscala municipium galileæ restabat indomitum: cuius multitudo pacis studio tenebatur: q; erant pleriq; agricolæ spemq; suam semper in fructibus collocauerant. Non parua autem manus latrociniali permixtione corrupti erāt quo morbo etiā nonnulli ciuium laborabant. Hos autē ad defectionē spellebat leui cuiusdā filius iohannes hō ueneficus & fallax: uariisq; moribus & imoderata spere prōptus: miroq; modo quæ sperasset efficiens atq; omnibus iam cognitus qd affectandæ sibi potentie causa bellū amaret. Huic apud giscala seditiosæ turba parebat: quoq; causa populus etiā legatos fortasse de traditōne missurus rōanog; tamē cōgressum in parte belli præstolabatur. Et uespasianus cōtra hos quidē Titum cū equitibus mille decimā uero legionē circa Scitopolim mittit: cū reliquis autē duabus Cæsareā ipse regreditur: dandā his ex labore continuo requiē putans ex ciuitatū copiis eorūque corpora: itemq; animos ad futura certamina existimās esse resouendos. Nec enī exiguū sibi laborem superesse de hierosolymis præuidebat quæ & regalis esset ciuitas: & cunctæ nationi p̄staret. His autē qui ex bello fugissent in eam confluentibus etiā naturalis munitio: itemq; muroq; eius constructio non minimā ei sollicitudinē comparabat: cū uiroz; spiritum & audaciā & sine muris inexpugnabilem esse cogitaret: ob eamq; rem milites uelut Athletas ante certamina oportere curari. Tito autem giscala: equitando enim ad eam accesserat aggressione capi facilis uidebatur. Sciens tamen q; ea ui capta passim a militibus populus: absumeretur. Nāq; satius erat ipse iam cædibus miserans multitudinem etiam sine ullo discrimine cum nocentibus intereuntem: pacti one magis subigere ciuitatem uolebat. Itaq; plenis hominū muris: quoq; pleriq; p̄ditæ factōis erant mirari se ait quoniam freti consilio cunctis iam ciuitatibus captis illi soli Romanorum arma operiretur: cum uiderent multo quidem munitiora oppida uno impetu fuisse submersa: se: curos autem fortunis suis potiri qui Romanorum dextris credidissent. Quas quidem etiam nunc illis ait se porrigere. neq; ob insolentiam succensere: quia spem libertatis ignoscendam putaret. Non tamen etiam si quis impossibilia uellet perseueraret. Quod si dictis humanissimis non paruisset fidem dextris habuissent expertum iri arma crudelia iam cognituros esse moenia sua ludum fore machinis Romanorum: qui confidentes soli sese ostentarent arrogantes esse capturos. His dictis popularium quidem neminem non quidem respondere: sed ne ad murum quidem licuit ascendere: quia totum latrones præuenerant & custodes erant portis appoliti ne quis uel ad foedus prodiret: uel equitum quenquam in ciuitate reciperet. Iohannes autem & ipse complecti condiciones ait ita aut persuasurum aut necessitatem belli renitentibus adhibiturū. Illum tunc diem iudæorum legi oportere concedi: quoniam sicut arma mouere: ita etiam de pace cōuenire nephas esse putaretur. Nam & romanos scire q; ab omni cessarent opere dierum septem circuitu. Quam si temerassent non minus coetus quam qui agerent piaculum commissuros: ipsumq; Titum nullum sibi ex mora stipendium formidandum. quod enim unius noctis spatiū præter fugæ consilium coeperit præsertim cū id obseruare circumsedenti nemo prohibeat. sibi autem magnum esse lucrum nulla in re despicere patrios mores. Et illum decere qui pacem non sperantibus indulgent: legem quoq; seruare seruatis. His titum iohānes fallere conabatur: nō tantum pro septimi diei religione quantum pro sua salute sollicitus. Verebatur ne statim capta ciuitate solus destitueretur: qui totum in nocte ac fuga uitæ spem collocasset. Verum profecto dei nutu in excidium Hierosolymorum iohannem saluum esse cupientis factum est: ut nō solum indutiarum causationem. Titus admitteret: uerum etiam in superiori parte ab oppido castra poneret ad dissam qui meditaraneus est Tyrionū uicus ualidissimus galileis semper exosus. Nocte autem iohannes cum nullas Romanorum excubias circa oppidum uideret arripito tempore non solum his quos circa se habebat armatos: sed etiam senioribus plurimis cum familiis abductis in Hierosolymam fugiebat. Sed usque ad uigesimum quidem stadium fieri posse uidebatur: ut mulieres ac pueros aliamque multitudinem secum duceret homo quem captiuitatis itemque salutis metus urgeret. Ultra uero procedente eo relinquebatur & oriebatur atrox remanētium fletus. Quanto enim quisque procul a suis aberat: tanto propiorem se hostibus credebatur. lamque affore qui se caperent existimantes necessario pauitabant: & ad crepitum ipsorum cursus faciebat assidue respectabant: uelut instantibus quos fugissent: multique simul ruebant & circa uiam plurimos certamen præcedentium conterrebat. Miserabile autē scēminaz; & infantium erat excidium. Aut si quam iactare uocem: nonnullæ uiros aut propinquos ut se operirentur orabant. Sed iohannis exhortatio superabat ut seipsos seruarent inclamantis eoq; confugerent. unde

remanētibz etiam si raperentur pœnas a româis peterent. Multitudo quidem eorum qui fugerant ut cuiq; uirium fuit cito dispersa est. Luce uero Tytus ad muros aderat fœderis causa. populus autem portis ei patefactis cum coniugibus adeuntes tanquā benemrito: & qui custodia ciuitatem liberaffet laudibus prædicabant. Simulq; iohannis fugā significantes ut & sibi parceret obsecrabant & eos qui nouarum rerum cupidi reliqui superessent ulcisceretur: ille autē precibus populi postulatū equitum partem ut iohannem persequeretur dirigit. Sed eum quidem occupare nequiuerunt: q̄ antequam uenerant in Hierosolimam se se receperat. Vna uero fugientes prope ad duo milia perimunt: mulieres ac pueros paulominus quā trīa milia circunactos reducunt. Titus autem indigne ferebat non statim a iohanne pœnas fraudis exactas. Irato uero animo satis esse qđ spe deciderat ad solatium putans captiuosq; & qui trucidati fuerant multitudinem ī oppidum cū fauore ingreditur: iussiq; militibus minimam muri partem iure possessionis abrumperē minirando magis quā puniendo reprimebat perturbatæ ciuitatis auctores. multos enim propter odia domestica uel proprias inimicicias delatores innocentiae fore credebat: si dignos pœna discerneret: melius noxium relinqueret metu suspensum: quā immeritum quemquā cum eo perdere gratius existimabat. Illū enim fortassis modestiorem futurum: uel metu supplitiū: uel quod erubesceret prætorum criminum uenia: sine causa uero morientiu pœna nullo modo corrigi posse. Præsidis tunc ciuitatem circumdedit: quæ tam nouarum rerum studiosos compescerent quā pro pace sentiētes quod sibi relicturus erat maiore fiducia firmarent. Galilea quidem tota post quā multo sudore romanos exercuit hoc modo subacta est.

Capitulum. VIII.

Pud hierosolimam uero ad iohannis introitum omnis populus erat effusus: & circa singulos qui una confugerēt nūerosā turba collecti: quos fines cladis experti essent percontabantur: illorum autem feruens anhelitus necessitatem significabat. Verum tuuc in malis quoq; sibi arrogabant. Non romanorum uim fuisse dicentes sed sponte uenisse: ut cum his ex cautiore loco pugnarent. Inconsultorum enim atq; inutilem esse hominum incaute pro giscalis & iualidis municipiis periclitari: cum arma uigoremq; oporteat pro metropoli suscipere atq; seruare: significando tamen excidium giscalorum etiam quam dicebant honestam discessionem suam ut primi fugam esse intelligerent prodiderūt. Auditis autem quæ captiui pertulere non mediocris populū perturbatio tenuit: magnumque id esse argumentum proprii reputabāt excidii. At iohannes qui eorū quos reliquerat cā minus erubescerebat: singulos at circuiens spe ad bellū incitabat: infirmitatē rōanorū asserens: p̄p̄iaq; uirtutē extollens: & imperatorum ea cauellatiōe incitā decipiens: q̄ etiā si pœnas sumerēt: nunquā hierosolymorū murū transgrederentur rōani: qui p galileorū uicis tanta mala pertulissent atq; in eorū muris machinas contriuisent. His eius dictis magna quidē corrūpebat iuuenū manus. Prudentiorū autē atq; seniorū nemo erat qui nō futura prospiciens uelut iam perditā ciuitatē lugeret. Et populus quidē ī ea cōfusione tunc erat. At uero per territoriū manus agrestiu ante seditionē quæ hierosolymis orta ē discordare iam coeperat. Titus enī a giscalis cæsareā. Vespasianus autē a cæsareā Lamnū & azorū profectus utrūq; subegit: ipositisq; illic præsidis reuertebat: maximā ducens eorū multitudinem qui se fœdere sociauerāt. Singulas autē ciuitates tumultus bellūq; intestinū exagitabat quantūq; a romanis respirassent in se ipsos manus uertebat: cū inter amatores belli ac pacis cupidos eēt scæua contētio dudūq; concordii pertinacia primo intra domos accenderef. Deinde iter se amicisimi populi dissiderent: & ad similia uolentes quisq; cōueniens aperte iam coacta multitudine rebellaret. Itaq; dissensiones quidē apud oēs erant. uouitatis autē armorūq; cupientes senibus ac sobriis iuuentute atq; audacia præstabāt. Primo autē idigenarū singuli prædari coeperūt. Deinde ex composito confertis cuneis per territoriū latrocinabantur: ut quod ad crudelitātē atq; iniusticiā spectat nihil a romanis gentilis abessent: atq; ab ipsis qui uastabantur illatū a romanis excidium leuius uideretur. Ciuitatū uero custodes partī q̄a defatigare pigeret: partī odio nationis aut nulli aut minimi erant male affectos auxilio: donec rapinarū societate undiq; congregatim collegiorū latrocinialium principes atq; in agmen conflati hierosolymis irrumpunt. Quæ ciuitas a nullo regebatur: & more primo gentiles omnes sine obseruatione recipiebat: tunc præcipue existimantibus uniuerfos qui superinfluere adiuumento & beniuolentia uenire. Quæ quidem res etiam sine dissensione ciuitatem postea pessundedit: eo q̄ iners & inutilis multitudo quæ pugnacibus sufficere possunt alimenta cōsumpsit. Hisq; præter bellum etiam seditionē famemq; cōparauit: aliq; latrones ex agris eo transgressi ac multo scæuiores quos itus iuenerē sociati nullū atrox facinus itermittebat. Nec enim rapinis & expoliationibus metiebant audaciā: sed usq; ad cædes ruinæ fiebant non clam neque per noctem aut quoslibet homines uerum luce palam nobilissimos

quosq; ad oriendo. Nam primum Antipan regii generis uirum & adeo potentissimū ciuium ut etiam publicos thesauros fidei suae permisos haberet cōprehensum custodia tradiderunt. Post hunc etiam Leuiam quendam insignem uirum & Pheriam filium Rageri & ipsum Ragerum regalibus similiter utrunq; familiae omnesq; praeterea qui praetitorū praestare aliis uidebantur. Grauis autem metus populum possidebat: & uelut occupata ciuitate salutem propriam quisq; curabat. illi autē clausae uinculis non fuere contenti: neq; tutum arbitrabantur e pōtentia uiros diutius custodire. Nam & ipsos & domos eorū non paucos uiros frequentare ac per hoc ad ulciscendum esse idoneos & praeterea rebellatūq; fortasse populū iniquitate cōmotum. Decreto igitur eos occidi mittunt quendā de suo numero iōannē ad caedes promptissimum: qui lingua patria Dorcadis filius dicebatur: eumq; alii decem armati gladiis secuti ad carcerē: ibi quos reperissent interficiunt. Fingebant autē huius immanissimi sceleris causam cū romanis eos de traditione ciuitatis collocutos fuisse: cōisq; libertatis proditores interemisse dicebant: prorsus ut audacia sua tanquā seruatores ciuitatis ac bene de ea meriti gloriarent. Euenit autē populū quidē ad hanc humilitatis ac formidis illos uero insolentiae progredi: ut in eorū esset arbitrio etiā pontificum designatō. Deniq; familiis abrogatis unde per successionē pontifices creabatur: cognitos atq; ignobiles constituebant: ut impiorum facinorū socios haberent. Nam qui supra meritū summos honores adepti erant his obediabant necessario qui sibi eos praestiterant quoniā & dignitate praeditos uariis machinis fictisq; sermonibus cōmittebant opportunitatē ex eorū qui se phibere poterant cōtentione captantes: donec hominū persecutione laciati in diuinitatē contumelias trāstulerunt: pedibusque pollutis in sanctū locū introire ceperunt. Iamq; populo contra eos concitato namq; auctor erat Ananus aeo maximus pontificū itemq; sapientissimus & qui fortassis ciuitatē conseruasset si insidiatorū manus potuisset effugere illi templū dei aduersus populi turbā castellum ac profugium sibi fecere: quod pro domicilio habeant tyrannidis. Acerbis autem admiscebatur etiā cauillatio: quā praeter ceteris eorū factis erat dolori. Tentando enim quanto metu populus teneretur suaq; uires explorando sorte pontifices creare conati sunt: cum his ut diximus: ex familiis successio deberetur. Huic autem fraudi mos antiquitus obredebatur. Nam & solum forte pontificatum deferri solitum fuisse dicebant. re autē uera lege de genere erat abrogatio firmatus atq; his ad potentiam quā sibi designandorū magistratuum licentiam compararent. Itaq; una sacratarum tribuum accita quā Emacin appellatur pontificem sortiebantur: casusque locus exiit homini per quem maxime eorum iniquitas demonstrata est sancti quidam filius Meli ex uico Aratha non solum non ex pontificibus orto: sed aperte quid esset pontificatus propter rusticitatem penitus nesciente. Deniq; inuitum eum rure abstractum ut in scena fieri solet: aliena ornauere personam: indutumq; sacra ueste quid facere deberet subito instituebant: ludumq; & iocū esse tantum nefas arbitrabantur. Ceteri quidem sacerdotes procul spectante ludibrio legem haberi lachrymas uix tenebant: honoresq; sacrorū solui grauiter ingemebant. Populus tamen hanc eorum audaciam non tulit sed omnes quasi ad deponendam tyrannidē animos intenderant. Nā qui praestare ceteris uidebantur giorgion iossiippi filius & symeon gamalielis tam singulos circueuntes quam simul uniuersos in cōtionibus hortabantur: quo tandem aliquando libertatis corruptores ultum irent: sanctumque locum hominibus sceleratis purgare properarent. Pontifices etiā probatissimi gamala quidem filius iezuram aut ananus populum frequenter in coetibus exprobrando eius segnitiam contra zolotas excitauerunt. Ita enim seipsi uocabant: uti bonarum professionum aemuli: ac non qui pessimam facinorum immanitatem superassent. Itaq; in contionem populo congregato: cunctisq; indignantibus occupationes sanctorum itemque rapinas & caedes: nondum autem promptis ad ulciscendum propterea q; in expugnabiles. id enim uerū erat zelotae putabantur: stans inter eos medius ananus & ad legem crebro respectans cum lachrymis opplesset oculos. Magis ait mihi mori satis ē atq; dei domiciliū uideā tātis refertū doloribus atque i accessā & sancta loca sceleratorū pedibus frequentari. Verum sacerdotali ueste amictus & sanctissimum uenerabilium nominum ferens uiuo: atque animae amore teneor ne pro senectute quidem mea mortem sustinens gloriosam: igitur solus ibo: & tanquā in solitudine aiam meam solam dabo pro deo. Nunquid opus est uiuere in populo clades suas minime sentiente: & apud quos malorum praesentium defensio interiit. Siquidē rapti patimini ac uerberati reticetis: & ne gemitu quidē aperto quisq; prosequit iteremptos. O acerbā cōminationē. Quid de tyrānis q̄rar? Nunquid non a nobis nostra potentia nutriti sunt? Nunquid non despectis qui mecum ierant cum adhuc pauci essent. uos dum tacetis plures eos fecistis atque illis armatis quiescentes in uosmetipsos arma uertistis? cum primos eorum conatus oportuisset infringi: quando cognatos cum uitis appetebant. Vōs autem negligendo ad depredationem noxios irritastis: quia ua-

statis domibus nulla ratō ducebatur. Itaq; iam dominus ipse rapiebat: eiq; cū per mediam ciuitatem traheretur nemo erat auxilio. Illi autē a nobis proditos etiā uinculis affecere. Nō dico quales & quantas: sed quod accusatos indēnatos nemo audiuit. Restabat eosdem uidere trucidare. Hoc etiā uidimus uelut e grege brutorū: aīalium: quā prācipua ducitur hostia ne uocem quidē quisq; emisit: nedum dexterā moueret. Patiēmini ergo patiēmini etiā sancta conculcari uidentes? Cūq; omnes audaciā gratos nephariis hoībus subieceritis eorū prāstantiam reuertimini? Nunc enim profecto ad maiora procederent: si quid maius quod euerterent inueniretur. Teneatur quidē munificentissimus ciuitatis locus: nunc autē phanum appellatur arcis arx quādam siue castellum. Tanta igitur contra uos tyrannide munita & inimicis super uerticem positis. ut uidetis. quid cogitatis? aut quibus sententias applicatis? An romanos expectatis ut sanctis nostris opitulentur? Ita quidem se nostrae ciuitatis habent res: eorū iam calamitatum uentum est: ut misereatur nostri etiā hostis. Non exurgetis o laboriosi respectisq; uulneribus uestris quod etiā feras bestias facere uidimus ultum ibitis in hos qui uos percussere. Non suas quisq; recordabitur clades: & ante oculos positis quā pertulerit ad ultionē animos acuetis. Perit apud uos nisi fallor affectionū oīum carissima & maxime naturalis cupiditas libertatis. Seruitutis autē ac dominorum amantes facti sumus tanquā subiugari a maioribus didicerimus. Atq; illi quidem multa & maxia bella ut in libertate uiuerent pertulerunt. Nec aut aegyptiorum aut medorum potentia cessere: dūmodo ne facerent quā iuberetur. Et quid opus est de maioribus loqui? Hoc ipsum bellum quod cum romanis nunc gerimus utrum commode an contra incōmode non palam: quid habet causae nisi libertatem? Ergo qui dominis totius orbis seruire non patimur: gentiles nostros ferimus tyrānos. Quamquā externis obedientes ad fortunam semel adire fecerunt: cuius iniuria uicti sunt. At uero pessimis suorum cedere ignanorum est & cupientium seruiendi. Ad hanc autem quia romanorum mentio facta est: non uos cellabo quid dum loquor interuenerit mentemque retraxerit. Quod etiam si ab his capti fuerimus: absit autem dicti huius periculum nihil acerbius experiemur quam isti nos affecere. Quo pacto autem non lachrymis dignum sit illorum quidem in templo donaria cernere? Gentilium uero spolia qui nobilitatem huius: maxime omnium ciuitatis compilaauerunt eosq; uiros trucidatos uideri: quibus etiam illi post uictoriam obtemperassent. Et Romanos quidem nunquam transgredi ausos esse līmitem prophanorum aut sacratae quicquam consuetudinis praeire. Sanctorum autem ambitum quamuis procul aspectum perhorrescere. quosdam uero in his locis natos ac sub nostris moribus educatos: & qui iudaei uocarentur inter media sancta deambulare manibus adhuc sui gentili caede calentibus. Quis igitur externum bellū metuat ex comparatione domestici: multo nobis aequiores inimicos. nam si proprie rebus sunt aptanda uocabula reperiretur legum quidem conseruatores nobis fuisse Romanos: hostes uero intus habere. Verum hos insidiatores libertatis exitio debere neque facinorum eorum dignum ex cogitari posse supplicium. Certum est idemq; omnibus uobis & ante orationem meam esse persuasum atq; ipsis uos rebus quas pertulistis in eos esse commotos. Plurique autem fortasse multitudinem eorum atq; audaciam reformidant: & praeterea q; in loco superiore consistunt. Sed hanc ut uestra negligentia conflata sunt ita nunc magis proficiunt si morabimur. Nam & numerus illorum in dies singulos alitur eo q; nequissimus quisq; ad similes profugiat: & audaciam plus accendit: quod nullum adhuc eius impedimentum interuenit locoq; superiore utuntur: & quidem cum apparatus his tēpus demus. Quod si aduersus eos ire coeperimus: humiliores erunt mihi credite: conscientiae celsioris loci beneficium ratio perdet. Fortasse autē dei spreta maiestas in ipsos caela retorserit suisque missilibus consumentur imperii. Videant nos tantummodo & deiectioni sunt quamquam pulchrum est ut etiam si quod periculum imminet pro sacris ianuis moriamur: ac si non pro liberis & coniugibus: pro deo tamen eiusq; sanctis animas profundamus. Praebebo autem manum atque sententiam: & neque consilium uobis ullum deerit ad cautionem: neque me corpori meo parcere uideritis. His Ananus contra Zelotas populum hortabatur: non quidem nesciens iam expugnari uix posse per multitudinem ac iuuentutem animorumque pertinaciam multoq; magis propter conscientiam cōmissorum. Nec enim concessuros extremam ueniam his quā perpetrauerāt sperabant. Verum tamen quid uis perpeti praestabilius existimans quā in tanta rege perturbatione tumultum cohibere. Populus autem duci se clamabat in eos contra quos rogabatur: & ad subeunda quisq; pericula promptus erat. Sed dum Ananus magis idoneos discerneret atq; ordinaret ad praelium Zelotes cunctis conatibus eius cognitis: certos enim qui oīa sibi nuntiarent habebant in pontificem cōmouentur ac modo per cuneos simul uniuersi prosiliunt neq; obuio cuiquā pcebatur. Cito autē & Ananus populum congregauit: multitudine quidē superiorē. Armis uero constipatis non erant Zelotae

inferiores. Alacritas uero quod deerat in utrisq; cōplebat. Nam & ciues armis iram conceperant fortiozem: & qui de templo exierant quā multitudine maiorē audaciam. Quippe illi quidē habitare se ī ciuitate minime posse arbitrabatur nisi Zelotes exirent. hi uero nisi uicissent nullum se non subituros esse supplitium. Manus autē conserere pro ducibus obedientes motibus aiorū. Et primo quidem in ciuitate ac pro templo eminus missis lapidibus semet inuicem appetebant. Si uero aliqua pars terga uertisset uictores gladiis utebantur. Cūq; plurimi fauciarentur multae cædes utrobique fiebant. Et populares quidē in domos referebatur a suis zelotae aut quicūque uulneratus fuisset in templū ascendeat: sacrā humum cruore perfundens: ut solo eorum sanguine uiolatā religionē recte quis dixerit. Semper quidē latrones excurrēdo ingressibus praualebat. Irati uero populares proficiente quotidie numero suo cū desides increparet quicq; a tergo sequebantur non aperiendo fugientibus uiam inuitos eos repugnare cōpellerent: uniuersos quidem suos in hostes cōuertunt. Illis autē qui uim ferre non poterant paulatim ad templū recedētib; irrumpit una cū sociis ananus. Vnde factū est ut eos q; ambitu exteriori caruissent metus inuaderet: ideoq; in murg interiorē fuga recepti mature ianuas occluderent. Vex anano portis quidem sacris manus asserere non placebat: hostibus quoq; desuper tela torquētib; nephas eē existimans etiā si uicisset non lustratū prius populū introducere. Ex omni autē sua multitudine sex ferre armatorū milia fortitus custodes eos ī porticibus collocat. His autē qui succederet in excubiis alios per ordinem ponit. Multi autē honestorum ab optimatibus ad id electi mercede cōducios pauperes uice sua præsidiis destinabant. Fit autē his oibus exitii causa iohannes: quē ex giscalis effugisse prædiximus. Is enī dolis plenus & acerbissimā dominationis cupiditatē mente circumferēs iamdudum rebus cōmunibus moliebatur insidias. Itaq; tūc eadem quae populus sentire se simulans aderat Anano tam diebus cum proceribus capienti consiliū quā noctibus pagrantī custodias: oīaq; secreta zelotis renunciabat: nullūque populi consiliū non priusquā caperetur inimici sciebāt eius idicio. Immoderatis uero & ananum & populi principes placabat obsequiis ne in aliq; suspitione ueniret affectus. Sed hæc eius honorificentia in contrarium uertebatur. Erat enim ex adulationum uarietate suspectior eoq; ipso q; etiam non accitus assiduus erat: arcanorū proditor habebatur. Etenī prospiciebat ananus omnes qui ad se concurrerent intelligere quē iohannes faceret suspitionē nunciationis habebant. Submouere autē illū non erat facile neq; possibile q; malitia praualeret ac præter hoc multorū non ignobiliū qui summis rebus adhibebantur patrocini succinctus erat. Visum est igitur ab eo sacramentum beniuolentiæ causa peti: nihilque dubitans & fidem populo se seruaturum iurauit: & neq; factum eius inimicis ullum neq; consiliū proditorum: unaq; deponendis rebellibus & manu & uoluntate operā collaturū. Itaq; ananus ciuē sociū quoniā iurato crediderunt nulla iam suspitione suis eū consiliis adhibebant: neq; ab eis concordiae causa legatus intromittitur ad zelotas: curā nāq; habebāt ne phanum culpa sua pollueretur: ne ue quisquā in eo pccumberet iudaeorū. ille autē quasi zelotis ac non extra pro beniuolentia iurauisset egressus ad eos medius constitit: & sæpe quidē se illoz causa ī magno periculo fuisse dixit: ne quid secretorū ignorarent: quæ in eos ananus cum sociis cogitasset. Nunc autē ingens cum ipsis oibus subiturum esse discrimē nisi diuinum quoddā præsto fuerit adiumentū nihil enim iam morari ananum: sed persuasisse quidem populo ad uespasianū legatos mittere: ut ad capiendam ciuitatem quāprimū uenire properaret. indixisse autē lustrationē postero die ut religione simulata intromissi uel etiā in prælio manus consererent. Se autē nō uidere quādiū aut custodias sustinebunt: aut cum tanta manu acie congregiantur. Ad hæc addebat q; ipse dei pudētia transactionis esset causa legatus. Hac enim spe ananum his proponere: q; nihil suspicantes eos subito aggredere. itaq; oportere si quis habedā uitæ rationē duceret aut custodibus supplicare aut foris quidem præsidium petere. Quos autē si uicti essent uenīæ spes foueret: imemores eē audaciæ suæ credere: aut simul ac factores penituerint admissoz: in gratiam statim eos qui pcessi sunt reddituros. Sed nocentium quidem sæpe inuisam etiam poenitudinem fieri. Lasis autē iram in licentiam senioris: iminere autē illis ait interfectoz amicos atq; cognatos tantūq; populū pro dissolutis legibus ac iuditiis indignatione flagitantē. Vbi etiam si qua pars misericordiae fuerit maior eam irascentiū turba celabit. Talia quidē uariabat iohannes terrore incutiens multitudinis. Externum uero auxiliū aperte quidem idicare qd diceret nō audebat idumeos aut significabat. Vix principes zelotarum priuatim etiam commouerat: crudelitatis ananum arguebat ipsis eum minitari confirmans.

Cap. IX.

Rat autem eleazarus gionis filius: qui etiam præter alios idoneus esse uidebatur & recte consulere: & quæ consuluisset efficere: itemq; zacharias filius amphetali uterq; a sacerdotibus genus ducens. Ni præter communes etiam priuatis in terminatiōibus

cognitis: quodq; anani factio potentia sibi comparanda causa romanos accerferet. Nam & hoc iohannes affinxerat diuq; quid agerent dubitabant angusti temporis festinatione conclusi: populū enim haud multo post eos aggredi paratum esse cogitabant. Externi uero subsidii facultatē insidiarum sibi celeritate praecepta prius fore ut omnia paterentur: q; ut auxiliorū quicq; ista cognosceret aduocari placuit idumeos scriptaq; breuiter epistola q; circūuento populo ananus uellet romanis metropolim prodere. Ipsi autē pro libertate dissidentes in tēplo custodirentur: miniq; temporis spē salutis sibi promitteret. Ac nisi mature subuenirent ipsos quidē anano atq; inimicis: at uero ciuitatem romanis ilico subiugandā. Et pleraq; nuntiis ad rectores idumeorū referenda mandabat. Ad hoc etiā lecti sunt uiri strenui & dicendi peritissimi: & ad persuadēdū satis idonei: quoq; his rebus esse utilius impetū uelocitate praestantes. Nam idumeos confestim perituros certum erat q; turbarū cupiens & incognita esset natio: sempq; admotus facilis atq; suspensa & regum mutationibus laeta: minimisq; petentiū bladiis ad bella promptissima & uelut ad festorū quādam solēnitatē sic ad praelia properans. Celeritatē autē auncius exigebat: ad quā istis nihil deerat alacritatis. Vterq; autē ananias uocabant. Iamq; rectores aderāt idumeorū. Illi autē simul epistola mandatisq; attoniti quasi furibundi circumcursare gentem militiāq; denunciare coeperūt. itaq; mox & dicto citius multitudo conuenerat: omnesq; pro libertate metropoleos arma rapiebant. Cūgregati autē prope ad uiginti milia cum ducibus quatuor hierosolymā peniunt: hoc est iohanne & iacobo fossae filio: & praeterea symone thacei & phinea cusothe filiis. Ananum autem profectio legatorū itemq; & uigiles eius nō latuit: necnon & impetus idumeorū. Hoc enī atē cognito portas eis clausit & muris custodes apposuit. Non tantā uisum est bello cū his congregatis: sed uerbis eis ante persuadere concordia. Stans ergo in aduersa turri post ananum iesus xpo pōtificum longissimus. Cum multae inquit & uariae turbae tenuere ciuitatem in nulla re sic miranda fortuna est: ut in eo q; pessimis etiam inopinata conspirat. Etenim perditissimis hoībus contra nos auxilio uenistis tanta cū alacritate: quanta nec in barbaros aduocante uos metropoli uenire decuisset. Et siquidem uiderem consensionē uestrā similē esse horū hominum qui uos rogauerūt: non existimarem impetū capere rationem. Nihil enī aequē ac morū cognatio concordia firmat. Nunc uero illi si quis eorū singulos explorauerit mille mortibus digni reperirentur. Nam ludibria & purgamenta totius rusticiae plebis luxu absumptis patrimoniis suis postquā in uicis & ciuitatibus proximis audaciā exercuere. Postremo in sacram ciuitatē clam influxere ut latrones: solūq; religiosum immanitate polluerunt scelorum eosq; uideas sine metu inter sancta ebrios: & auiditate uestris pemptorum spolia consumens. Vestra uero multitudo armatorumq; talis apparatus est: qualem deceret esse: si publico uos consilio metropolis inuitaret: in alienigenas laturos auxilia. Quid igitur hoc esse quis dixerit: nisi pro fortitudine iniuriā: cum pro nequissimis conuenisse integrā nationis uestrae arma uideantur conspirare. iam dudum quidē reperire nequeo quidnā fuerit quod uos tam cito cōmouerit. Nec enī sine magna causa fieri potuisset: ut arma p latronibus aduersus cognatū populū caperetis q; romanos audistis & proditiōē. His enī quidā uestrum obstrepebant nunc liberandae metropoleos causa uenisse dicentes. Vnde mirati sumus praeter alia noxiorum tale cōmentum. Viros enī naturalis libertatis amatores aliter contra nos efferare non poterant: eoq; cum externis hostibus pugnare paratissimos quā si uastatae libertatis proditiōe mēta. Sed enī uos cōsiderare oportet qui nos insimulauerint: fidemq; in nos ueritatis ex rebus cōmunibus: non ex ficto sermone colligere. Quid enī posse nunc demū nos dederimus romanis cum ab initio licuerit aut ab his nō deficere: aut qā defectimus cito uenire ī gratiā: priusquam circa nos omnia uastarentur. Nanq; iam ne uolentibus quidē nobis transactio facilis est: cum & superbos eos effecerit galylea sub iugum missa: morteq; grauiorē afferat turpitudinē appropinquantes placere quidē quod in me est: pacē morti antepono. Semel autē bello appetitus postquā pugna cōmissa est: gloriosam mortē uita captiui existimo potiorē. Sed utrū nos populi principes aiunt clam misisse aliquā ad romanos: an etiā totum populum cōmuni suffragio. Si quidem nobis dicant quos amicos miserimus: qui serui fuerint proditiōis ministri. Cum iret aliquis depræhensus est. Rediens captus est: litteras naēti sunt. Quemadmodū autē ciuium multitudinem latuerimus: cum quibus omni hora uersaremur. Paucis etiam atq; his inclusis qui de templo ne in ciuitatem quidem prodire possent quo pacto sunt cognita quae occulte extra ciuitatem fierent? An uero nunc cognouere: quando auctorū poenae reddendae sunt. Donec autem sine metu fuere neminem nostrum proditorem suspicabantur. Sin ad populū causam referūt: publicum habuit nempe consilium. Nemo aberat contioni: ideoq; manifestior ad uos nuncia huius fama properasset. Quid autem opus erat legatos mittere cū certa nobis eēt de transactiōe sententia. Et quis designatus sit dicant. Sed hae quidem malae periturorum & instantes poenae

euigare cupientium causationes sunt. Quin etiam si ciuitatem manentem prodi fors asserret: ideoque ipsos qui nos criminatur: ausuros quoque audaciae unum malum uideret esse proditio. Vos autem oportet: quia semel cum armis adestis. Primum id quod est iustissimum adiuuare metropolim: & una nobiscum tyrannos eximere per quos iudicia dissoluta sunt: qui calcatis legibus iura suis gladiis promiscere. Denique nobiles uiros non inculatos ex medio raptos foro primum uiculis cruciarunt. Deinde non uoce neque prece eorum morari neci tradiderunt. Licet autem uobis non belli lege igrissis horum uidere argumentum quae dixi. Desolatas domos rapinis: coniuges in ueste lugubri ac familias peremproque: & per totam ciuitatem ululatus & fletus. Nullus enim non persecutionem expertus est impiorum. Qui ad hoc infania prorupere ut latrocinale audaciam non solum ex agris atque alienis ciuitatibus in hanc quae & caput & facies est: sed in phanum etiam ex ciuitate transferrent. Denique hoc sibi & ad excursus & ad profugium elegerunt: illic fiscus illoque est quae in nos comparant & locus toti orbi terrarum uenerabilis quique ab uniuersis alienigenis ab extremo limite mundi uenientibus honoratur. Per has quae apud nos praeter natae sunt bestiae concutantur. Exutis autem rebus desperatis populo comite populis & ciuitatibus ciuitates gentisque in sua uiscera delectum habere: cum debueritis quod factum esset optimum ac deceret nobiscum nocentes eximere: atque hanc ipsam fallaciam ultimum ire quod auxilio uos aduocare ausi sunt: quos metuere uindices debuissent. Quod si eiusmodi hominum preces reuerendas putatis: atramen licet uobis armis depositis cognatorem habitu introire ciuitatem: medioque inter hostes atque auxiliares suscepto nomine de nostris discordiis iudicare: quamquam reputare quid habebunt commodi: cum de manifestis ac tantis criminibus apud uos clam dicenturi sunt: qui hominibus non accusatis ne uerbum quidam facere promiscere. Ferant igitur hanc ex uestro aduentu gratiam. Si uero neque nobiscum idignari neque iudicare uultis: tertium restat: ut relictis utrisque partibus nec nostris cladibus insultetis. nec cum insidiatoribus metropoleos maneatis. Nam & si maxime quaequam nostrum suspicamini romanis collocutum: obseruare uobis itinera licet: nunquam demum tueri metropolim cum factum aliquid huiusmodi patuerit: quale delatum est & in auctores eius si conuicti fuerint uindicare. non enim uos perueniret hostes iuxta ciuitatem sedibus positus. Sin hoc nihil uobis gratum aut mediocre uideatur ne portarum claustra miremini quatenus arma portabitis.

Cap. X.

Aec quidem iesus loquebatur. Idumeorum autem neque multitudo animum appendebat ardens iracundia quae non paratum habuisset introitum proque armis inter se duces indignabantur captiuitate esse existimantes si ea quibusdam iubentibus deposuissent. Unus autem symon filius cathla uir placato suorum tumultu stans in eo loco unde exaudiri a pontificibus posset non iam mirari se ait: si libertatis propugnatores in templo custodirentur inclusi: cum illi ciuitati genti communi clauserint ciuitatem. Et romanos quidem fortasse coronatis etiam portis recipere sint patitur. Idumeos autem ex turribus alloquantur: captaque iubeant pro libertate arma promiscere: cognatisque non credentes custodiam ciuitatis: iudices eos discordiarum fieri uellent & alios accusarent quae indenatos ciues occiderint: ipsi totam damnant ignominia nationem. Denique urbem omnibus alienigenis religionis causa patentem: nunc domesticis praclusistis. Valde enim contra uos festinabimus & ad gerendum cum gentilibus bellum qui ob hoc adesse properauimus ut uos seruaremus liberos. Nepe talia uos etiam his quos obsideris laesere tanquam uerisimiles puto suspensiones in illos quoque colligitis. Deinde qui reip. defensores intus in custodia tenentes genere coniunctissimis gentibus simul uniuersis ciuitatem perclausam tyrannidem praeferre dicitis: cum tam contumeliosis nos iubeatis obtemperare preceptis: nomenque potentiae aliis qui uos tyrannos patiuntur annectitis. Quis cauillationem uestri sermonis tulerit cum res repugnantium uideatur? Etenim uobis etiam nunc idumeos excludentibus ciuitate namque ipsi nos patriis sacris arcetis: recte quis eos inculauerit qui custodiuntur in templo? Quod cum ausi essent plectere proditores quos uiros nobiles & innocentes per societate facinoris dictitatis: non a nobis inciperent summaque prodicionis membra praeciderit. Sed licet illi molliores quam res poscebat inuenti sunt: nos tamen domicilium dei seruabimus idumei & pro communi patria propugnabimus tanquam foris irruentes quam intus insidiantes hostes pariter ulciscemur. Hic autem manebimus pro muris armati donec aut uos romani aspiciendo laborent aut ipsi recuperata libertatis cura mutemini.

Cap. XI.

Is dictis idumeorum quidem multitudo clamore consensit. Iesus autem tristis recessit cum nec idumeos quicquam sentire moderatum & duplici bello oppugnari ciuitatem uideret. Quippe ne idumeorum tumor & spiritus quiescebat indigne ferentium quae essent ciuitate prohiberi & quae zelotarum uires esse infirmas crediderant erubescerent postquam nihil auxiliari posse uiderent iam uenisse poeniteret. Pudor autem nulla re penitus gesta redeundi poenitudinem superabat. Itaque ibidem prope murum temere tabernaculis positus manendum esse statuere. Infinita uero hiems nocte illa uenit

& uiolentia cum imbris ortis & crebra fulgura horrendaq; tonitrua concussaq; terræ uasti mugitus: certumq; erat apud omnes hominū exitio mūdi statū esse turbatum neq; parū quid rerum hæc signa portendere. Vna uero idumeis & oppidanis erat opinio. His quidē irasci deum militiæ causa existimantibus neq; se posse euadere si aduersus metropolē arma mouissent. Anano autem eiusq; sortiis etiam sine prælio uicisse: deūq; pro se bellū administrare credentibus. Sed profecto falsi erant interpretes futuroꝝ & quæ sui passiuri essent contra hostes fore diuinabant. Verum idumei cateruatim aut densatis corporibus inuicē se defendebant scutis contextis protegi capita minus pluuia lædebantur. Zelotæ autē magis illoꝝ q̄ suo piculo cruciabantur. Collectiq; deliberabant: si quā reperire subsidii machinā illis potuissent. Horum autē ardentioribus uidebatur ui armorum custodes inuadere: atq; ita in ciuitatē impetu factō palā portas auxiliatoribus aperire. Nam & custodes ex improviso: & q̄ plures inermes ac belli expertes eēnt facile turbatum iri & multitudinem ciuiū difficulter colligi posse: quoniā domi quisq; propter hiemē cōtineretur. Quin & si piculū aliquod interuenerit quiduis subire: q̄ negligere tot copias sui causa turpiter perituras. At qui prudentiores erant: uim quidē adhiberi dissuadebant. Non enī sui tantum custodes ampliōres: sed etiā ciuitatis murū uidebant propter idumeos diligentius custodiri: & ubiq; adesse ananum oībus horis inuifere custodias existimabāt: sed hoc aliis noctibus ita habuerat. Ille uero non sua desidia requieuerat: sed ut & ipse & custodū fata interirent. Namq; iam nocte prouecta & gliscente hyeme custodes in porticū dispositos opprimit somnus. Accedit zelotis consilium subito: ut seris templo sacratīs portæ uectes secarent. Affuit autē illis ne exaudiretur crepitus uentoꝝ sonus & crebra tonitrua: phanoq; egressi ad murū clāculo ueniūt secretāque portā quæ ad idumeos erat aperiunt. Illi autē primū ananū conari aliqd suspicati unusquisq; idumeoꝝ ad gladium quasi rebellaturi se applicat mature: deinde his qui ad se uenerant agnitis introibant. Qui quidē si tunc manus uertere ī ciuitatē uoluissent nihil obstat quin torus populus interiret tanta ira ferebantur. Verum zelotæ primo eximere custodias festinabāt: illis quoq; multum precantibus qui eos reciperēt ne despicerent malis obsessos: quoq; gratia uenerāt: neq; his acerbius piculum importarent. Captis enī custodibus faciliorem illis in ciuitatē imperū fore: sed si semel eos concitassent iam illos contineri non posse: cum si senserint congregarentur: & p̄ ascensus nitentibus se opponerent. Idem igitur idumeis uisum est: iamq; in replū p̄ ciuitatē subibant: cum suspensi zelotæ aduentū eoꝝ p̄stolarentur. Deniq; his ingressis etiā ipsi confidenter ex interiori phano progressi sunt: mixtiq; idumeis in custodes irruerūt. Cæcis autē nōnullis quos somnus oppræsserat: omnis multitudo ad clamorē uigilantiū suscitata est: raptisq; armis ad ulciscendum non sine stupore procedebant. At primum quidē zelotas solos conari aliquid suspicantes quasi eos superaturi numero confidebant. Vbi uero foris alios circūfundi uidere idumeos irrupisse sensere. Et maior quidē pars eorum armis p̄ter scutisq; depositis in questibus erāt. Pauci uero iuuenum fortiter cōmuniti occurrēdo idumeis aliq̄diu segniorē multitudinē protegebāt: alii cladem ciuitatis habitatoribus nūciabant. Illoꝝ autē auxilio uenire nullus audebat: cognito idumeos irrupisse. Sed ipsi quoq; irrita uociferantes cum fletibus respondebant: plurimūq; mulierū ululatus suscitabatur: si quando custodū quisq; in periculū aliqd incidisset. Quin & zelotæ idumeoꝝ clamorē geminabāt magisq; horribiles tēpestas faciebat oīum uoces. Nemini autē idumei parcere q̄ natura crudelissimi ad cædes erāt & hyeme grauiter afficiebāt: p̄ptereaq; his qui se excluderant ut inimicis utebantur tāq; supplicantiū q̄ repugnantibus infensi. Multos etiā cognationē reuertentes ut quæ cōe phanū reuerentur orantes gladiis transfigebant. Nullus autē fugiendi locus neq; spes salutis erat. Cōpuli autē circa se magisq; ui oppressi laniabantur: cū recedēdi spaciū non daretur nec interfectores a cædibus tēperarent. Incerti autē quid agerent in ciuitatem se præcipitabant: miseri. ut mihi uidetur. eo q̄ fugiebant uoluntariū subeuntes exitium: donec templū exterius sanguine redūdauit. Octo autē milia quingentos dies mortuos inuenit. Nec tamen his idumeorum ira faciata est: sed uersis ī ciuitatem manibus omnes domos diripiebant: quēq; fortuitu inuenissent morti dabant. Et certe quidē multitudinis mortē superuacua esse ducebant. Pontifices autē peruestigabant & in illos plæriq; ferebantur: statimq; comprehensos obtruncant: astantesq; super eoꝝ cadauera nunc anano populi beniuolentiā: nunc iesu quæ de muro dixerat exprobrabant. In hoc autē impietatis progressi sunt: ut in sepultos eos abiecerit: cum præsertim iudæis tanta sepulturæ cura sit: ut etiā iudicio cruci suffixos post occasum solis deponant atq; sepeliant. Et qdē nō erraueri si anāi mortē dixero excidii citatis fuisse p̄icipiū: & ex illo die muros euerfos: rēq; publicā iudæoꝝ pisse: quo p̄tifice rectorēq; suū iugulatū ī media ciuitate uiderunt. Erat autē & alias uir laudabilis atq; iustissimus: & p̄ter nobilitatis ac dignitatis & honoris quo erat p̄ditus amplitudinē infimis amabat æquari. Libertatis autē maxime fautor

erat & q̄ populi affectaret imperiū: Cōmodis aut̄ propriis cōmunes semp̄ utilitates anteponebat: sup̄ omnia pacis studens. Sciebat enī romanos non expugnatū iri ac p̄spiciebat ut si pacisci utiliter nequiuisent: iudaei uel inimici sup̄assent ut breuiter dicā cū Anāo ad transactionē uenissent: Mirus enim dicere: mirus persuadere quā uellet. Iam uero impediētes bellantesq; subegerat. Plurimum enī morā sub tali duce attulissent romanis. Huic uinctus erat ab utraq; Iesus illo quidē cōpatione inferior: sed pr̄stans cāteris utpote qui tantam uiolatā ciuitatē perire flāmis purgarīq; sancta uellet: cōsulto defensores eorū & qui ea carissima duceret amputasset. Itaq; paulo atē sacris idumētis amictos hoc toto orbe celeberrimā regioni auctores: quīq; undiq; ciuitatē comitantibus uenerabiles habebāt iacere nudos pr̄dā canibus ac feris uideres. Quos quidē uiros ipsam puto genuisse uirtutē tantum licuisse uitii flentem.

Iosephi de bello iudaico Liber quintus incipit.

Nano quidē & Iesu eiusmodi finis uenit. Post illos tā zelotā quā idumēi passim plebē quasi nefandorū aīaliū gregē irruendo mactabant. Et uulgus quidē in quolibet loco deprāhensum necabat. cor̄ptos at̄ nobiles & adolescentes uinctos in carcerē concludebant spe: nōnullos eorum sibi posse sortiari nece dilata. Verum hāc nullū mouebant: sed cuncti mortē pr̄optauerāt dum mō ne aduersus patriā cōem nequissime conspicerent: scāuissima tamen ante sedē uerba sustinebant exulcerati plagis atq; tormentis. Cūq; iam corpus non sufficeret cruciatibus tandē gladiū merebatur. Quos aut̄ die coepissent eos ī custodiā nocte ducebant: extractosq; inde si quos mori contigisset abiciebant ut uinctis aliis locus esset. Tantus aut̄ pavor occupauerat atq; formido ut ne flere quidē palam quisq; siue sepelire propriū funus auderet. Sed erant occultā clausorū etiā lachrimā & ne quis inimicorū audiret circūspectantes gemebant. Paria nanq; hāc quā lugebantur etiam qui luxissent ilico patiebantur. Exiguā uero nocte sublata terrā manibus corporibus iniiciebāt. & nōnūq; die si quis fuisset audacior. Duodeci autē milia hoc modo nobiliū pereunt. illi aut̄ iā cādis exosi nullo pudore iudicii uim & cognitionis cauillando imitabantur. itaq; cū illustriū quendā zachariā Baris filium interficere decreuissent. irritabātur enī q̄ nequissimis inimicus nimis erat & probis amicus. itemq; locuples non solum fortunā eius direptionē spe optarent sed etiā remotum ire uirum ad se adiiciendos potentes septuaginta plebeiōrū honestissimos ex precepto conuocant iudiciū spē populi pr̄ferentes & apud eos zachariā quasi res proderet roānis accusantq; ad Vespasianum prodicionis causa misisset. Sed neq; argumentū: neq; ulla probatio criminis erat. ipsi autē misisse dixerunt & hoc hēri pro fide ueritatis uolebant. zacharias autē ubi nullā spē salutis relictam esse uidit p̄ insidias non in iudiciū sed in carcerē ducto uitā suā desperationē libertate non priuauit: sed exorsus uerū quidē similitudinē obiectorū derisit: & illata sibi crimina breuiter diluit. in accusatores aut̄ rōne conuersa omnes eorū iniquitates prosecutus est: multaq; de perturbatione rerum querebat. Zelo uero obstrepentes uix a gladiis temperabāt: specie cauillationeq; iudicii sui usq; ad finem permanere cupientes & pr̄ter hoc iudices experiri an periculi sui tēpore iustitiā memores forent. igit̄ omnes. lxx. pro eo sniam ferūt. & p̄ eo mori quā sibi ascribi eius interitum maluerunt. illo uero absoluto Zelotarum clamor tollit̄ & uniuersi quidē iudicibus irascebant: qui simulationē datā sibi potestatis nō intellexerāt. Duo uero ex audacissimis aggressi zachariam in medio tēplo interficiunt: & illudendo habes inquit & a nobis de absolutione sententiam certiore: eūq; statim in subiectā uallē de templo proiciunt. ludices uero contumeliā causa uersis gladiis feriētes templi ambitu pepulere. Cādi enī eorū peccerant ut disiecti p̄ ciuitatem nuntii fierent apud oēs seruitutis. Idumeos iam uenisse penitebat: neq; his gesta placebant. Quibus collectis zelotarū quidā secreto indicabat uniuersā: & quācūq; hi qui eos aduocauerāt scelerate fecissent oīa demonstrabat: arma quidē coepisse eos quasi romanis a pōtificibus metropolis proderetur: reperisse autē nullum prodicionis iditium. Illos uero qui tutari eam simularēt: & belli facinora aulos & tyrannidis ab initio quidē prohibendos fuisse. Verum quia semel in societatem intestinā cādis incedissent finem delictis adhibendū neq; uires omnibus suggerendas morem patrum destruentibus. Nam & si qui portas grauiter ferrent: sibi atq; in oppidum aditū esse pr̄clusum poenas ab his qui prohibuerāt esse repetitas: & ananū quidē peremptū una uero nocte populum totū poene cōsumptū. Quāq; rex multos quidē suos poeniter sentirēt: eorum autem uiderent a quibus rogati essent crudelitātē imensam: ne ipsos quidem p̄ quos salui erant

erubescunt: in oculis enī auxiliorū pessima facinora cōmittere: illorumq; iniuria idumeis imputari quatenus ea non prohibeant neq; ab his separentur. Debere igitur quoniā pro deditiōe quæ dicta sunt calumnia fuisse patuissent: nullusq; romanorum impetus timeretur: aduersus ciuitatē uero īexpugnabilis esset potentia corroborata: illos domū recedere: malorumq; societatem uitando cuncta diluere flagitia: quorum non spōte sed decepti participes extitissent: psuasū est idumeis. Et primum eos qui erant in custodiis soluunt prope ad duo milia populariū: statiq; relicta ciuitate ad symonē ueniunt: de quo paulopost cōmemorabimus. Deinde domū ex hierosolymis abire. Euenit autē eorū discessum utriq; pariter inopinatum uidere. Nam & populus nescius poenitudinis palum fiducia recreatus est uelut inimicis leuatus & zelotarū creuit insolētia quasi non auxiliis caruissent: sed ex ipsis esse liberati: quorū pudore ac reuerentia criminibus tēperabant. Deinde nulla iam erat facinorū mora neq; cūctatio: sed festinatis quidē cōsiliis ī rebus singulis utebantur. Quæ uero placuissent ipsa cogitatione citius pagebant. Maxime autē ī uiros forte atq; insignes cædibus scæuebant: cū inuidia nobilitatē assumerent metu uirtutum: unaq; cautionem putarent nullū optimatū supeisse. Itaq; occisus est & cū multis aliis giriō dignitate simul & genere præstans & plus posse populū gaudens: plenius isq; libertatis amator ut nullus alius iudeorum: quē tamen libertas præter alias uirtutes perdidit. Sed ne p abdita quidē niger eorum manus effugit: bellis cum romanis gestis uir strēnuus cōprobatu qui etiā sæpe uociferās & cicatrices ostendens p mediā ciuitatē trahebat. Ductus uero extra portas despata iam salute ne sepultura careret supplicabat. Illi autē prius īterminati q; humū ei quā desiderabat concessuri nō essent: mox etiā mortē intulere. Qui tamen cū occiderent rōanos eis ultores īprecatus ē: famēq; præter bellum ac pestilentiam & ad hæc omnia ipsorū mutuas manus eaq; uniuersā cōfirmauit apud impios deus: & quod iustissimū esset effecit: ut audaciam suā q̄primū experirentur inter se dissidentes. Niger quidē occisus quod habebat de oppressione sui metus leuauit. Pars autē plebis nulla erat: cui non ad interitum excogitabatur occasio. Namq; alij q; iādudū aliis restitissent īterficiebantur: qui uero nihil offenderant subitas pacis tempore excipiebant causas: & qui omnino libere eos non adissent pro cōtemptoribus. qui uero obsequentes pro īfidiatoribus hēbantur unaq; maximorū criminū & mediocriū pœne mors erat. Neq; euasit quisq; nisi aut ignobilitate aut fortuna perhumilis.

Capitulum.II.

Omani autē omnes quidē alij duces ad ciuitatē aīos intendebant hostiū dissensionē lucrū sibi esse cēsentes. At uespasianū penes quē summæ rei ptās erat incitabāt diuīæ prouidentīæ firmātis auxilio ī semet hostes eē cōuersos. Verūtāmē uelox eē momētū & iudeos cito ī cōcordiā redituros aut intestinis malis defessos aut redactos ī poenitudinē: Ad quos Vespasianus ait. Plurimū eos quid fieri cōueniat ignorare tanq̄ in theatro cupiētes quantū armis ac manibus possent ostētare potius cū piculo quā secū ipsi quid eēt utile reputantes. Nam si statī ciuitatē aggredērēt ipsos cām hostibus fore cōcordiæ ac uires eorū ēt nūc uigentes ī se prouocatuos. Sin operirēt paucioribus ac moderationibus his usuros domestica seditione cōsuptis. Deū nāq; melius quā ipsi disponere qui sine labōr iudeos Romanis traderet: nulloq; piculo exercitui uictoriā cōdonaret. Proinde manibus propriis ītereūtibus inimicis maximorū malo: hoc est seditione turbatis oportere se magis piculorū spectatores esse debet: quam cū hoībus mortē appetentibus atq; intestinā rabie īfānentibus manu cōfligere. Si quis autē putauerit uictoriæ gloriā sine prælio fieri uiliorē. Sciat inquit armorū incerto exitu cōmodius esse cōmode pficere quod intēdit. Neq; enī manu præclaros esse minus laudabiles qui paria gesserit moderatione atq; prudentia. Simul autē dū hostes īminuentur etiā milites ex laboribus assiduis recreatos ualentiores ductū iri. Præterea non id esse tēpus ut mature occupāda uideat uictoriæ claritudo. Nec enī armis constituendis aut muris uel auxiliis congregandis iudeos opam dare: atq; iō moras differentibus nocituras: sed bello domestico ac dissensionē tumidos miserabiliora pati quotidie quā ipsi eos captos afficerent intromissi. Proinde siue qui studiose consideret sinēdos esse qui semet assumerent siue facti ad gloriā clariorē nequaq; manus intestino morbo laborantibus afferendas. Siquidē rōne recta dicet nō ipsorū sed discordiæ fuisse uictoriā.

Capitulum.III.

Aec Vespasianus eiūq; dicenti rectores militū consentiebāt: moxq; apparuit quā utile fuerit eius consiliū. namq; in dies singulos multi ad eū ueniebant fugiendo zelotas. Erat autē fuga difficilis q; omnes exitus custodibus obsidebat. Et si quis ibi q̄libet ex causa depræhensus fuisset uelut ad Romanos ire cuperet interficiebat. Qui tamē eis dedisset pecuniā saluus abibat: & qui nō dabat solus proditor habebat. Restabat igit pecuniosus

fugam redimentibus solos pauperes iugulari. Mortui uero p omnes uias cōgregabant inumeri: mltiq; etiā transfugere cupientium rursus i ciuitate perire praeoptabant. nam spe sepulturae in patria mori tolerabilius uidebat. Illi aut ad hoc crudelitatis deuiauerant: neq; intus: neq; per itinera occisis humū concederent: sed ueluti cū patriis legibus ēt naturae iura disturbare pepegissent: suaq; in hoīes iniusticia diuinitatē quoq; pollurent. ita sub sole putrescere mortuos relinquebant. Sepelientibus aut suoz funera idē quod transfugis iminebat supplicium mortis: statimq; sepultura indigebat qui hanc alteri praestitisset. Et ut breuiter dicā nulla tā bona quā misericordia perierat in illis cladibus: mentis affectio: hisq; irritabantur noxii quae miserranda uidissent a uiuis in mortuos: a mortuis i uiuos iracundiā transferentes. Modum aut excedente metu supstibus mortui uelut adepti requiē beatiores uidebant. & qui erant in custodiis cōparatione sui cruciatus in sepultos quoq; fortunatissimos demonstrabāt. Omne quidē ab illis ius hoīi calcabat. Ridebatur etiā diuinitas prophetaz qui responsis tanquā uulgaribus fabulis illudebant. Cum uero multa cōtempnissent de uirtute ac uitis statuta maiore etiā q in patria olī praedicta fuerant uero exitu pbauere. Verus enī quidā sermo ferebat tunc demum ciuitatē capū tri sancta quodq; flaminis exurenda esse cum lege belli seditio fuisset exorta: phanūq; dei propriae manus ante uigilassent. Quibus Zelotae nihil de eoz fide dubitantes ministros se praeuerant.

Capitulum. IIII.

T Ioānes iandudū tyrānidē affectās parē cū similibus honorē hfe dedecus existabat paulatimq; sibi neq;ores adiungens ab eoz affectione sepat. Semp aut alioz decretis nō obediēdo: suaq; iubēdo ipso ius: q; solus domiari cuperet nō latebat: eiq; sociabat nōnulli metu: alii gratia. Mirus enī erat orōne atq; fallacia psuadere quae uellet. Multi uero ppter ea q sibi tutū esse ducebāt prioz delictoz: cās uni potius ascribi quā oībus. Ad hanc quia manu strēnuus erat & bonus consilio: satellites non paucos habebat: & si magna pars uim contrariae factionis reliquerat. Apud quos etiā liuor nō nihil ualebat graue putantes ut pauloātē pari succuberent. Plus aut metus eos ne sub unius potestate uiuerent exagitabat. nec enī facile spe rabant eum si semel obtinuisset deiici posse: occasionēq; in se habituz timebant q; in principio restitissent. Proinde quisq; bello quid uis pati decreuerat: quā sponte seruiens mancipii loco pte. His quidē seditio diuidit & ioānes in contraria dissentientibus pte regnabat. Sed inter ipsos munita omnia erant custodiis: nihil aut paruū agebat: si quando armis praeliū lacebāt. In populum uero uel maxime cōtentionē susceperunt & quis maiore praedā caperet utrinq; certabant. Cum tamen ciuitas triū maloz ingementiū tēpestate laboraret: hoc est belli dominationis: itēq; seditionis eoz cōparatione bellū popularibus mediocrius uidebatur. Deniq; relictis sedibus patriis ad alienigenas pfugiebant: & rōanoz beneficio salutē q iter suos despauerāt assequebant.

Capitulum. V.

Vartum praeterea bellū cōmotū est gentis exitio. Haud pcul ab hierosolymis castellū erat ualidissimū reponēdis opibus ad momēta belli tutandisq; corporibus ab antiq; regibus aedificatū: qd messadū dicebat. Id occupauerant q uocant sicarii q; a rapinis amplioribus riore cōtinebant. Hi cū rōanoz exercitū otiosum esse uiderēt: apud hierosolymā uero iudeos dominationē atq; discordia secessisse i maiora facinora aggrediunt. Dieq; festo azimoz qui apud hebraeos ad memoriā salutis quo ex aegyptiorum seruitio liberati i terram patriā deuenērūt: solēniter celebratur. Nocte deceptis qui ibi erāt oppositi municipiū quodam galaadin peruasere: ubi pugna quidē iudeos ante praueutos atq; dispsos quā arma caperēt siue concurrerent ciuitate pepulere. Eos uero qui in fuga defecerūt: mulieres uidelicet ac pueros supra quā septingentos interfecerunt. Aedibusq; deinde copilatis fructus quoq; tā maturos depopulati in messada portauerūt. Et illi quidē oēs circū castellū uicos totaq; regionē populabāt: non puo undiq; pditoz ad eos nūero in dies singulos cōfluente. Simul aut concitati sunt ēt per singulos iudeaz tractus i latrocinia: q interi quiescebāt. Ac uelut i corpore si quādo principale mēbrū timor afficit oīa piter agrotare necesse ē: ita ppter ciuitatis tumultū atq; discordiā etiā qui foris erant nequissimi praedaz inuenere licentiā. Singulis uero uicis ppris dilaceratis deinde in solitudinē recedebāt. Cōgregati aut & p collegia cōiurates exercitu quidē pauciores: plures uero quā latrocinialis cōspiratio i tēpla & oppida ferebātur. Et sequebat quidē ut i bello fieri solet: ab his eos male affici quos petiissent. Veg; praeueniebat ultio mox cū latrones a pda refugerēt: nul laq; ps erat iudeaz quae nō una cū hierosolymis praecellentissima ciuitate interiret.

Capitulum. VI.

Aec Vespasiano a transfugis idicabant. Nam licet qēs exitus a seditiosis custodirent: & quō quis ad eos accessisset interficerent: tamē erāt qui ad romanos clam pfugerēt:

ducemq; romanorū opē ferre ciuitati & referuare populi reliquias hortarent: multos enī q; bene romanis uellent perire: multos adhuc in periculo dicebant esse supstitēs. Ille aut̃ iam tum miserans eorū calamitates propius ad eos uelut hierosolymā obsessurus accedit: re aut̃ uera ut ciuitatē obsidiōe liberaret: spe aut̃ arte reliq; subigēdi nullūq; impedimētū extrīsecus obsidiōi relinq̃ndi. Cum igitur uenisset in gadara tranlamācæ regionis metropolim ualidissimā mensis martii q̃rta die ciuitatē ingreditur, iam enī optimates ignorantibus seditiosis legatos ad eū de traditiōe miserant tam pacis desiderio q̃ suis patrimonis meruētes. Multi enī apud Gadara locupletes habitabant: quorū legationem inimici nesciebant nisi q; Vespasiano appropinquāte id cognouerūt. Et ciuitatem quidē se retinere posse desperabant: q; intestinis inimicis numero inferiores erant: neq; procul abesse uidebant a ciuitate Romanos. Si uero fugere decreuissent sine sanguine id facere nullaq; a noxiis poena repetita nō honestū sibi putabant, itaq; dolo sum cōprehensum: nāq; is non dignitate solum ac nobilitate ciuitatis princeps habebatur: sed etiā legatiōis auctor erat interficiunt: nimirū iracundia mortuo uerberato extra ciuitatem dilapsi sunt. iam uero propius accedente Romano exercitu gaderensium populus. Vespasiano cū laudibus in ciuitate recepto fidei dextras ab eo accepit: equitūq; & peditū præsidiā contra fugitiuorū excursus. Muros enī priusq; Romani peterent ipsi destruxerant: ut eo sibi fides esset q; pacem diligerent si bellum gerere ne uolentes quidem posse uiderentur.

Capitulum. VII.

Vespasianus aut̃ misso placido cū equitibus ac tribus milibus peditū aduersus eos qui ex Gadaris fugerant ipse cū cæteris militū copiis, Cæsareā regredi. At fugitiui postq; equites repente a tergo insequentes uidere priusq; in manus uenirent in uicū quendā cui nomen est Bechanabrin se recipere. Vbi repta nō paucorū iuuenū multitudie his quæ pti uolentibus pti ui armatis spectetūs cōtra placidū eiusq; milites profiliūt. illi aut̃ primo impetu paululū recesserunt ea simul arte ut eos a muro longius prouocarēt. Deinde loco opportuno circūdatos telis agentes eminus fariabant. itaq; fugientes quidē ab equitibus præueniebāt iudæi. Qui uero manus cōseruissent a peditibus corruiebant: nihil plus audacia demonstrantes: condēfos enī aggrediendo romanos armis non secus ac muro septos. Qui ipsi quidē telis aditū non inueniebāt neq; sufficiebant acie rūpere. illoꝝ autē transfigebant sagittis inanissimis feris similes ruebant ultro in ferrū & decidebant: alii gladiis ora pcussi: alii ab equitibus dissipati. quoniam cura erat placido cursum eorū a uico intercludere assidueq; p̃tercurrentes ea parte: cedētesq; reflectens una etiā libratīs sagittaz iētibus utebatur: hisq; proximos interficiebat. Metu uero lōge fugientes reuocabat: donec uim lapsi qui fortiores erāt ad muros effugere. Eius aut̃ custodes quid agerens nesciebant. Nec enī excludi gaderenses suorū cā patiebant: & si eos recepissent una cum his pituros esse uidebant quod ē cōtigit. illis enī cōpulsis ad murū poene eū his rōanorū equites irrupere. portis aut̃ ante p̃clusis admoto milite placidus post meridiē usq; acerrimo certamine muro pariter ac uico poritus est. ibiq; tunc uulguis quidē iers occidebat: fortiores uero fugā petebant. Domus uero a militibus diripiebāt & uicus igni traditus. Qui uero inde euaserāt totā secū illā regionē ad fugā incitarunt & extollendo proprias calamitates in maius totūq; rōanorū exercitum aduentare dicendo metu oēs undiq; cōmouerunt: plurimi aut̃ nūero aucti in hiericūtha secesserunt. Hac enī ē tunc eorū sp̃s salutis fouebat: q; esset ualida & populosa. Placidus uero equitibus rebusq; ante prospere gestis fretus eos insequēbat & usq; ad iordanē qdē sp̃ quos occupabat morti dabat. Oēm uero ad flumen coactā multitudinē fluminis impetu prohibita qd̃ auctū imbribus uadū transire nō poterat aperto prælio cōgredi. itaq; necessitas eos ad pugnā cōpulit q; fugæ locum non haberent: prætentiq; ad ripæ longitudinē tela equitū & incursus excipiebant. A quibus multi pcussi in flumine ceciderunt. Nam qui manibus eorū interire tresdecī milia fuerunt. Alii cū uim sustinere non possent: in iordanē sponte desilierūt. Erat aut̃ numerus infinitus. Et præterea capta sunt prope ad duo milia uiroꝝ ducenti cum præda maxima ouium & asinorum: itēq; camelorū & boum. iudæis quidē hoc uulnus isictū quāuis parum superioribus maius tamē seipso uisū est & nō solū q; eā totā regionē quā fugerāt cædes repleuerant: sed q; erat refectus mortuis iordanis prius nō erat. Et asphaltidis quoq; lacus repletus erat cadaueribus quæ p multa flumina deuoluta sunt. Placidus aut̃ secunda fortuna usus in uicos proximos & municipia contendit. Captisq; adila & iuliade & besemoth omnibusq; ad lacū asphaltidentidoneos ex transfugis ubiq; collocat. Deinde milite scaphis imposito eos q; in lacū refugerāt subegit. Et tras fluiuium quidē tota regio romanis cessit: ubiq; omnia usq; ad mecherunta deuicta sunt.

Capitulum. VIII.

Vm hæc aut aguntur motus circa Galiciã nunciat: & q̃ uindex una cū optimatibus indigenarū a nerone defecisset: de quibus alibi diligētius scriptū est. Vespasianū uero ad impetū belli quæ nunciata sunt incitarunt: iam tunc futura bella ciuilia toti usq; imperii picula p̃spicientē: cū se partes orientis ante pacasset minus ytaliz metuendū existimaret. Obstante aut hieme p̃ subactos interim uicos atq; oppida præsidia collocabat: & decarchos ciuitatibus opponēs multa etiā quæ uastata fuerāt instaurabat. Prius tamē comitatus militum copiis q̃s cæsareā adduxerat in antipatridē uenit: ibiq; per biduum ciuitate composita tertia die uastādo inflāmando: omnesq; subuertēdo circum Tannan toparchias ī liddā & iamniā procedebat. Et cū sese utraq; tradidisset cōstitutis illic habitatoribus idoneis ī amathūta puenit: occupatisq; ad metropolim eorū omnibus uicis castra muro circūdat. Quintaq; ī his relicta legione cum cætera manu in belephon toparchiā proficiscitur: eaq; ex uicina regione iteq; circum idumēā igne cōsumptis castella quidē locis opportūis muniuit. Captis aut duobus uicis ī medio idumēæ positis: hoc est begabri & caphartophran plusquā decē milia hominū peremit prope at ad mille cœpit. Exactaq; inde cætera multitudine nō paruam militum suorū partē ibi cōstituit: qui omnia montana loca incurfando uastabant. Ipse aut cum reliquo exercitu in iamniā rediit: unde per samaritidā ac p̃ neapolim: quæ dicebat ab indigenis marbota secundo iunū mensis die in coream descendit: ibiq; positis castris postdie hiericūtha puenit. In qua unus ei rectorum trianus quem locis ulteriores ducebat militē iūgit cunctis sub iordanē deuictis. Sed ex hiericūtha quidem multitudo ante romanorū aduētum in aduersam hierosolymis montanā regionem diffugerat: non pauci autem qui remansere perimuntur. Desolatā uero offenderat ciuitatē: cui in planicie sita nudus mons ac sterilis imminet: idemq; longissimus. A septētrionali enim regione usq; ad scitopolitanos agros. A meridiana uero usq; ad terrā sodomiticā & asphaltide lacus terminus extenditur. Non totus autem inæqualis est: & q̃ nihil gignit non habitat. Huic adiacet circa iordanem mons alius incipiens a iuliade a septētrionali regione prolixius autem ī meridie usq; ad bacca quæ petram disternit arabiz ciuitatem. In hoc est etiam ferreus mōs appellatus ad moabidem usq; longus. Inter duos autem montes regio quæ magnus campus uocabatur a gē nabra uico ad lacum asphaltiden usq; patens habet ducentorum & triginta stadiorum longitudinem: latitudinem uero centum & uiginti: mediūq; ab iordane diuiditur. Sunt autem illic duo lacus asphaltides & tyberiensis natura contraria. Namq; alter salus ac sterilis est. Tyberiensis uero dukis & foecundus: æstatīq; tempore illa planicies ardore solis incenditur & uitis opprimitur: aeris tractu omnibus circum aridis præter iordanem. Vnde euenit ut palmæ quæ in ripis sunt magis florent & fertiliores sint. Minus autem quæ longe remotæ sunt. Ad ipsam uero hiericho largissimus fons est: rigandisq; aruis uberrimus: iuxta ueterem scaturiens ciuitatem: quam iesus naue filius hebræorum ductor primam in cananeorum terra bello possederat. Hunc fontem ferunt non solum terræ atq; lignorum fructus: sed etiam foeminarū partum obrundere solitum: cunctaq; pariter morbo ac peste corrumpere. Postea mansueuisse contraq; saluberrimum ac feracissimum esse factum ab Heliseo quodam propheta: qui heliz notus fuerat atq; successor. Receptus enim hospitio ab hiericuntis habitatoribus q̃ humaniores eos expertus erat: ipsos & omnem illam regionem perpetua gratia remuneratus est: progressusq; ad fontem Lagenam futilem falsis plenam in profluentem aquam misit. Iustam deinde ad cælum dexteram tendens: fontiq; inuergens blanda libamina ipsum quidem precabantur ut fluenta leniret: ac dulciores aquarū uenas aperiret. Deum uero ut foecūdioribus auris flumina temperaret orabat: tanq; ubertatem fructuum quam successionem prolis daret idigenis. Nec eorum genitricis filiorum aqua deficeret: quoad iusti manerent. Ad has præces ex disciplina manibus multa operatus fontem immutauit: & qui antea causa erat his orbitatis ac famis: idem uictus ac foecunditatis auctor est effectus. Deniq; rigationis eius tanta potentia est: ut si attigerit modo terram sapidiore sit aquis diu perseuerantibus. Vnde eo qui largius abutuntur exiguum emolumentum habent: qui uero partius plurimum. Amplius tamen quam cæteri fontes spatium rigat. Et septuaginta quidem stadiis longam. xx. autem latam planitiem permeat. Optimos autem in ea paradisos ac densissimos educat palmarumq; irriguarum genera tam sapore quam nominibus uaria. Quarum pinguiſſimæ calcibus pressæ plurimum mellis emittunt: non multum alio melle deterius: quamquam & mellis alitrix est illa regio & opobalsami ferax: qui omnium carissimus est fructus: ibi nascentium. itemque Cyprum mirobalsamum gignit: ut qui diuinum esse illum tractum dixerit non errabit: ubi & larga & opima generantur quæ sunt carissima. Sed nec in aliis ei fructibus aliqua facile toto orbe regio certauerit: adeo multiplicatum quod satum est reddit. Cuius rei causa mihi uidetur esse aquarum uis læta. Aeris calor: cum hic puocet quæ na-

ta fuerint atq; diffundat. Liquor aut firmis singula radicibus stringat utresq; suggerat: æstiuo tē-
pore quo sic perusta est illa regio: ut nihil facile procedat ac pululet: aqua tamen si ante solis or-
tum hauriatur: auræ spiritu refrigerat: naturamq; contrariā aeri sumit. Hieme uero cōtepescit:
easq; merulis mitissima efficitur. Tanta est aut cæli téperies: ut quo tempore in alia iudeæ regione
ningit: lino illic tamen indigenæ uestiuntur. Distat autē ab hierosolymis. cl. stadiis: & ab iordanis
stadiis sexagita: totūq; habet ab hierosolyma spatium desertum atq; saxorū: ad iordanē uero &
lacū asphaltiden licet humilior: æque tamen incultū ac sterilem.

Cap. IX.

Ed de hiericho quā sit fortunatissima satis dictum est. Commemoratione aut dignū
puto Asphaltidis quoq; naturā exponere lacus. Is enim sterilis est: nimia uero leuita-
te etiā quæ grauissima sunt in eū iacta referuntur. Demergi aut quis in profundū nec
de industria facile potest. Deniq; uespasianus qui eius uisendi causā illuc uenerat: iussit
quosdā natandi incitos uinctis post terga manibus in altum proici: & euenit oībus tanquā ui spi-
ritus sursum repulso desuper fluitat. Ad hæc mirabilis est coloris atq; mutatio terræ quæ i sin-
gulos dies superficiē uertit & solis radiis uariata resplendet. Multis aut locis uomit nigras bitu-
minis glebas: quæ super undā & habitu & magnitudine tauris sine capitibus assimilēs natāt. Ad
eas aut cū lacus exercitatores accesserint: nacti qđ aggestū est ad naues trahunt: & quia lentū est
repletas eas abrūpere nequeunt: sed quasi replicata scapha pendet a cumulo: donec mēstruo mu-
lieris atq; urina soluat. Est autē utile non modo ad compagines nauium: sed ad corporum etiā
curationem multis remediis admiscetur. Huius lacus longitudo est quingentorū & octoginta
stadium: quia a zoara usq; ad Arabiam tenditur. Latitudo aut. cl. stadiis patet: quæ sodomitæ
terræ uicina est. Olim quidem tam fructibus quā substantia ciuitatum fortunata. Nunc aut om-
nis exusta utiq; habitatorum impietate fulminibus conflagrasse memoratur. Deniq; adhuc i ea
reliquias ignis & oppidorū quinq; uidere licet imagines: & renascentes in fructibus cineres: qui
colore quidē sunt & lilii similes: carpentiū uero manibus in fumū dissoluunt & cinerem. Terræ
quidem sodomitæ fabula eiusmodi finem habet ex facie

Cap. X.

T Vespasianus hierosolymorū hīctores muniri undiq; cupiēs apud Hierico & Amul-
lanrcastellis erectis utrobq; auxiliatorū piter ac romanorū præsidia collocat. Mittit
aut Gephasiō Locutiū Annium: equitatus ei parte multisq; peditibus attributis. Qui
primo aggestū ciuitate capta mille iuuenes: qui ne fugerent præuēti erant interficit
familias captiuas ducit: bona militibus prædari pmittit. Incensis deinde domibus p̄ximos petiit:
erat aut fuga potentiū & interitus infirmorū: quodq; occupatū fuisset flāmis dabat: omnibsq;
tam montanis locis quā tota planicie bello oppressis apud Hierosolymā degentes exeundi copiā
non habent cū transfugere quidā cupientes a zelotis asseruarent. Eos uero qui etiā tūc a romāis
dissidebant undiq; ciuitate uallata cohiberet exercitus.

Cap. XI.

Esasiano aut Cæsaream reuerso & cum omnibus coptis in ipsam hierosolymā p̄fici
sci paranti nuntiat. Nero peremptus cum per annos tresdecī & octo dies iperasset.
De quo referre quēadmodū dehonestarit iperium: nequissimis hoībus Minphidio &
Tigillino & indignissimis libertorū p̄missa re. pu. q̄q; horū captus insidiis ab oībus
suis seruatoribus destitutus cū quatuor libertis fidelibus in suburbanū fugerit ibiq; semet occi-
derit. & q̄ multo post tēpore qui eum deposuerant poenas dederint: bellūq; per Galaciā quo pa-
Eto desierit: & q̄ galba creatus imperator Romā redierit ab Hispania. & quemadmodū incusa-
tus a militibus tanquā humilioris eēt animi in medio foro necatus sit: & Otho declaratus sit ipe
rator eiusq; militiā in Vitellii duxisset exercitū nec non & Vitellii turbas & circū capitolii pu-
gnam: & quēadmodum uel Antonius primus & Murianus Vitelliū interfecerint uel germanorū
agmina bellum ciuile sedauerint. Hæc oīa recusari narrare cum fide: q̄ & a multis græcorū iteq;
romanorum & a cunctis copiose præscripta sunt. Ordines autem rerum continuandi gratia ac
ne intercisa pendeat historia summam singula designabo.

Cap. XII.

Gitur Vespasianus primo qđ in hierosolymā militiā differebat expectās: quo nā ur-
geret iperū post Neronē. Deinde ubi Galbā iperare cognouit nihil conari decreuerat
priusq; ille quoq; ad se de bello aliqd ascriberet. Mittit at ad eū Titō filiū suū & saluta-
tū simul: & ut de iudeis mādata acciperet. Ob easdē cās & rex Agrippa nauigauit ad
Galbā. Sed dū Achaia q̄ hiems erat lōgis nauibus p̄teruehūnt interfici Galbā cōtigat septē mēsi-

bus & totidē diebus. Deinde Otho suscepit imperium: ac tres menses rem publicam gubernauit Agrippa uero nihil mutatione deteritus Romā pergere statuit. Titus uero diuino quodā impulsu ex Achaia ad Syriā nauigat: & maturē inde Cæsareā uenit ad patrē. Suspensi autē de omnibus quasi nutante romano imperio iudeorū militiam negligebant. Patriæ quoq; metuētes aggredi alienigenas importunum esse arbitrabantur.

Capitulum. XIII.

Nterea tamē bellū aliud in hierosolyma excitat. Erat Simon Giora filius patriæ getasenus ætate iuuenis: sed calliditate posterior Ioannea quo iā pridē ciuitas possidebat: uiribus autē corporis audaciq; præstantior. Ob quā ex agrabaetena quoq; Toparchia: cuius rector erat pulsus ab Anano pōtifice ad latrones puenerat: qui Massadā occupauerāt. Is autē primo quidē ita suspectus erat: ut eū ad iserius castellū cū mulieribus q̄s secū adduxerat trāsire permitterent ipsi excelsius incolētes. Rursus autē pp̄ necessitudinē morū fidelis eē uidebat. Nā & ductor erat prædā: exētib; & cū ipsis territorium Messadæ populabat: nec tamē eos ad maiora exhortanda metuebat. Dominandī enī cupidus magnorūq; appetens quia mortē Anani cōperit in mōtana discessit ac uoce præconū seruis libertate pmissa: iteq; liberis p̄mio cunctosq; q̄ ubiq; fuerant nequissimos cōgregauit. Iam ualido cōflato collegio mōtanos uicos diripiebat. Semp̄ at accedentibus pluribus eius sociis: audebat etiā in humiliora loca descendere: & ciuitatibus quoque iam terribilis erat: multosq; potentiū uis eius & p̄spera facta sollicitabant. Nec iam seruoꝝ tantum siue latronum exercitus erat: sed multorū etiam populariū tanquā regi parebat obsego. Excursus autē agebatur Agrabattenā Toparchiā & in maiorem usq; idumeā. Vicū enī cui nomē est Aiam muro amplexus ad tuitionē sui pro castello habebat. In ualle enī quæ appellat Pharaḡta occultas quidē dilatauit speluncas: multas uero patas inuenit: atq; is cōditorū prædā receptaculis utebat. Quin & directos illic fructus reponebat: multaq; collegia diuersabant: neq; dubitabatur q̄ in hierosolymis copiis & apparatu pluderet. Vnde isidias ueriti zelotæ ac præuenire eū qui cōtra se cresceret cupiētes plariq; cū armis egrediunt. His autē Simō occurrit: cōmissorūq; prælio multos occidit & reliquos cōpellit in oppidū. Nondū autē uiribus fretus ab obsidiōe deterrēt Prius autē idumeā subiugare conatus est. Itaq; cum uiginti milibus armatorū ad fines eius p̄perabat. Idumeorū autē princeps mature ex agris quicq; fere milibus pugnantīū ciuiū congregatis: pluribus autē qui sua seruarent domi dimissis pp̄ Sicarioꝝ qui Messadē uersabant incursum. Simonē in sinibus præstolabantur: ubi cōflictu habito ac per totū diem detractō prælio: neq; uictor neque uictus abcessit. Et ipse quidē in Aiam uicū idumei uero domum regressi sunt. Non multo autē post Simon cum maioribus copiis eorū fines petebat: castrisq; in quodā uico cui nomen est Thecoe positis ad custodes Herodii qd̄ non longe aberat de sociis suis Eleazarū misit: ut castellum sibi traderent persuasurum: quē quidē sine mora susceperunt custodes causæ nescii cur uenisset. Mox autē de traditione prolocutum strictis gladiis persequiebantur: donec fugæ locū non reperiens de muro in subiectam uallem se proiecit: & ille quidē hoc modo statim moritur. Idumeis autē uires Simonis formidantibus placuit priusquā bello congredierentur explorare hostium copias. Huic autē se in ministrum obtulit parato animo Iacobus quidā e rectoribus cōgitans prodicionem. Deniq; profectus ab Aluro: in hoc enim uico tunc idumeorum collectus erat exercitus: ad Simonem uenit: primumq; se patriam suam traditurum esse paciscitur accepta fide q̄ semper ei carissimus foret. Mox etiam de tota idumea operā pollicetur. Ob quas res humanissime apud Simonem coenatus clarissimisq; promissionibus animatus ubi ad suos rediit: primo Simonis exercitum multiplici numero mentiebatur esse maiore. Deinde rectoribus etiā paulatimq; multitudinem uniuersā p̄teritis ut simonē reciperēt suadebat: iteq; sine pugna regē oīum p̄mitteret p̄cipatum. Simul autē & hoc agens & Simonē p̄ nūcios euocabat disiectorū se pollicitus idumeos quod & p̄stitit. Nam cū iam appropinquaret exercitus: equū primus inscēdit & cū sociis corruptōnis effugit. Pauor autem occupat uniuersam multitudinem: ac priusquā ad manus ueniretur domum quicq; suā soluti ordine recesserunt. Simon præter opinionem sine sanguine idumeā introiuit: primumq; aggressus ex improviso Cebro municipium capit: in quo maxima præda potitus est: multosque fructus diripuit. Cebro autem indigenæ ferunt non eiusmodi terræ ciuitatum uerum etiam ægyptiæ memphiæ antiquorum. Denique duo milia & trecenti eius connumerantur anni: hæc autem fabula est. Abraam quoque parenti iudeorum fuisse domicilium: postea quā Mesopotamiæ sedes reliquit eiusq; posteros hinc ad ægyptum esse profecturos. Quorū etiā nunc monumenta extant in eadem ciuitate per optimo marmore liberaliter fabricata. Cernitur autem sexto ab oppido stadio arbor maxima Terebintus: eamque memorant ab initio mundi creati nūc usq; durare. Hinc totam Simon perualit idumeā: non modo uicos eius & ciuitates

depulando: sed excitando etiā territoria. Nam p̄ter armatos quadraginta eū milia sequebant̄ ut his nec uictui quidem necessaria satis essent. Ad has aut̄ necessitates accedebat eius crudelitas insuper iracundia quo magis uastari contingit idumeā ut quēadmodū post locutas silua cerni solet & frondibus spoliata: sic etiā qua Simonis transisset exercitus a tergo solitudinē relinquebat: & aliqua quidē cōburendo: alia diruendo: & quicquid in ciuitate uel in agris natū est conterēdo calcibus aut depascendo debebant perq; quā terram cultā iter agendo faciebant eam steriliorem. Prorsus ut ne signū quidem uastitatis relinquere quod aliquando fuisset. Hæc oīa rursus zelotas incitauerunt: & aperto quidē bello configere pertimuerunt: insidijs uero per itinera collocatis uxore Simonis rapiunt: eorūq; præterea quos habebat in obsequio plurios. Deinde tanq̄ Simonem ipsum cœpissent: in ciuitatē exultantes recedūt. Continuo nāq; sperabant armis eū depositis pro uxore sibi supplicaturū. Illum aut̄ nō misericordia sed ira coniugis raptæ perseuerat. Cūq; ad muros Hierosolymorū uenisset ut fera sauitia quæ percussores prendere nequisset. ita in quos reperisset effundebat insaniā. Deniq; olerū sarmentorūq; causa progressos ad murū imberbes pariter ac seniores correptos uerberabat ad necem ut animi indignatione id solū abesse uideretur: q̄ non etiā uelceretur corporibus mortuorū. Multos aut̄ abscissis manibus dimittebat in ciuitatem una perterrefaciens inimicos & populū reuocare cupiens a nocentibus. Hisq; mandabat ut dicerent q̄ iuraret Simon per deū qui cūcta regeret: nisi cito sibi redderent coniugem suā muro prærupto oībus qui in ciuitate essent similiter ueretur: neq; cuiquā ætati p̄ceret: aut ab innocentibus discerneret noxios: donec his eius mandatis non modo populus sed etiā zelotæ metu percussi remiserunt ei mulierē atq; ita delinitus paulisper ab assidua cæde requieuit.

Capitulum. XIII.

On solū aut̄ per iudæā erat seditio bellūq; ciuile: uerū etiā per italiā. In medio nāq; romanorū foro Galba perempto: creatus Otho ip̄erator cū Vitellio ip̄erante pugnabat: quem germanorū tunc manus elegerat. Habito aut̄ apud Bebriacū galaciæ prælio cum Valente & Cinna Vitellii ducibus primo die Otho sup̄auit: altero Vitellii milites: multisq; trucidatis & aduersæ partis audita uictoria. Otho apud Brixellū semet occidit: postquā biduū tresq; menses ip̄erium tenuit. Accesserunt autem Vitellii ducibus Othonis milites & ip̄se iam Vitellius Romā cum exercitu ueniebat.

Cap. XV.

Vm interea Vespasianus quinto die iunii mensis Cæsaream profectus est: eas quas nondum subuerterat idumeæ partes petiuit & in montana regione quo primum ascendit toparchias duas Cosniticā & Acrabiticā subegit. Deinde post has Vithrega & Vphre municipia: ibiq; præsidijs collocatis usq; hierosolymā equitabat. Multos uero tūc depræhēsos necabat: multosq; capiebat. Rectorq; aut̄ unus cerealis cū equitū p̄te ac peditū superiorē quæ dicitur uastabat idumeā & Capherā quidē pseudo municipiū aggressionē captū incendit. Alterum uero quod caphaphin dicit̄ admoto milite obsidebat muro satis ualido cinctū. Diutius aut̄ ibi se moraturum speranti subito portas aperuere: & cū precibus adorantes ei se tradidere. Quibus subiugatis cerealis in crebron alterā ciuitatem antiquissimam tendit sitam: ut dixi: in montanis locis haud p̄cul ab hierosolymis. Vi aut̄ itromissus in eā reliquā multitudinē quā ibi offendit cū pueribus interemit: oppidū uero ipsum exurit. Omnibusq; iā captis p̄ter castella Herodiū & Mesfada & Macheruntha quæ alatronibus tenebant̄ sola iam hierosolyma romanis ante oculos erat: quæ expugnanda restabat. Simon aut̄ ubi uxore suā a zelotis recepit ad reliquias iudææ regredi persequēdas: & undiq; circūacta natione hierosolymā cōpulit pluresq; fugere: cū ip̄e quoq; ad eā sequeretur. Deinde cū muro eius obfesso operariorū ex agris ad euntē multitudinem cœpisset interficere. Eratq; populo foris Simon romanis terribilior: intus zelotæ utriusq; seniores: quos etiā galilei nouis inuentis & audacia factionū corrūpebant. Nam & ioannē ad potentiā ipsi puerant. Et ioānes & potentia quā sibi cōparauerant: uicem referens oīa quæ desiderarent ut facerent permittebat. Insatiabilis autē rapinæ cupiditas erat: domorūque locupletum perscrutatio. Cædes aut̄ uiroꝝ & foeminarū & iniuriæ p̄ ludo habebāt: prædāq; cū sanguine deuorātes sine aliquo metu: post satietatē muliebri libidine tabescebāt: cōptiq; crines ac foeminarū ueste iduti loriq; unguētis: & ut forma placeret oculos illiti nō solū ornatū: sed ipudētiā quoq; mulierū imitabāt: & obscenitate nimia nepharios coitus exigētes ut i lupanari uersabant̄: ciuitatēq; totā ut ip̄uris facinoribus p̄phanabāt. Effoeminātes aut̄ uultū dextras ad cædē prōptas habebāt: delicatorūq; incessu eneruati subita icursiōe bellatores fiebāt. Et de paludamētis uersicoloribus eductis gladiis: casu obuios transuerberabant. Eos autem qui ioannem fugissent excipiebat senior in cædibus Simon: quicq; intestinum euassisset tyrannum: ab eo qui prope erat occidebatur. Omnis autem

fugæ uia transire cupientibus ad romanos abscissa spes erat. Inter iohannis aut copias quantum erat idumeos dissidebant: separatim ab aliis aduersum tyrannum tam liuore potentie quam crudelitatis eius odio armantur. Deinde pugna congressi multos zelotas perimunt: ceterosque in aula regiam compellunt: quam Grappe edificauerat. Hæc aut fuerat cognata Sizzæ regis adiabeno. Vna uero irrumpere iudei atque inde zelotæ in phanum pulsi iohannis pecunias prædabant. In aula enim supradicta & ipse debebat: tyrannidis spolia deposuerat. Inter hæc aut zelotæ qui per ciuitatem dispersi ad illos qui in templum fugerant aggregati sunt: eosque iohannes aduersus populum & idumeos educere cogitabat. Istis aut non tam ipse eorum metuendus erat: cum pugna plus possent quam confidētia: ne de templo nocte subreperent: sedque pariter occiderent: atque oppidum concremarent.

Capitulum. XVI.

Itaque collecti cum pontificibus deliberabant: quoniam pacto impetum præcinerent. Sed profecto deus sententias eorum in deterius uertit: & interitu acerbius excogitabant salutis remedium. Nam ut iohannem delicerent: Simonem recipere statuerunt: & cum precibus alterum sibi tyrannum imponere. Itaque decreto obtemperatur: missique Maithia pontifice rogant Simonem ut ad se introiret: quem sæpe timuerat. Cum his aut precatōres erant etiam qui zelotas ex hierosolymis fugerant. Domus quisque suæ desiderio & fortunæ. Ille autē nimis superbe se dominum fore pollicitus uelut ciuitatem liberaturus ingreditur: cum salutis eum datorem ac defensorē sui populi clamor designaret. Vbi uero cum suis copiis introiit: mox de propria potentia deliberabat: nec minus eos a quibus rogatus erat quam eos contra quos fuerat aduocatus inimicos putabat. Iohannes aut cum multitudine zelotæ in templo exire prohibitus amissis etiam quæ in ciuitate habebat. Nam statim rex eorum Simon cum sociis diripuerat: salutem iam desperabat. Templum tamen adiuuante populo Simon aggreditur. Illi autē in porticibus per quæ propugnacula stantes impetum repellebant: multiq; a Simonis parte oppetebant: multi sauri referebantur: quoniam zelotæ ad dexteram superiores erant: eorumque ictus impenetrabiles habebat. Et quauis loco plus possent: turres tamen quatuor maximas fabricauerant: ut ex alto uidelicet missilia torquerent. Vnam ad orientale angulum: & septentrionale alteram: super christum tertiā: in angulo alio contra ciuitatem inferiorem. Quarta uero turris supra uerticem pastophoriorum cōdita erat: ubi moris est unum de sacerdotibus astantem post meridiem quod septimus quisque inciperet turba significare: rursusque uesperis quod desineret nunc seras populo: nunc ut opus faciat denuntiātem. Per turres aut disposuerunt balistas saxorumque tormenta & sagittarios & fundas. Iste tunc Simon pigrius ad imperum mouebat: cum plerique mollescerent: amplioribus tamen copiis fretus propius accedebat. Machinæ enim missilia delata longius multos pugnantium pimebat.

Capitulum. XVII.

Et idem tempus romanos quoque scruiora mala circumueniunt. Aderat enim ex germania Vitellius cum exercitu: alia præterea ingentē multitudinē secum trahens. Et cum eum de stinata militi spatia non caperent totā urbē pro castris habebat: omnemque domum repleuit armatis. Illi autē cōspectis romanorum diuitiis oculis insuetis & auri argentiq; stupore perfusi uix cupidinē continebant: adeo ut in rapinas se cōuerterent & eos qui obistere conarentur occiderent. & in italia quidē ita res erat. Vespasianus aut postquam Hierosolymis prima depopulatus Cæsareā reuertebatur audiit romanorum tumultus & Vitellium principē. Hoc aut licet ipse imperium pati sicut bene imperare nosset ad indignationē perductus est: dominum dedignabatur eum qui ueluti desertum inuasisset imperium. Dolo aut saucius cruciatum ferre non poterat: neque aliis uacare bellis cum patria uastaretur. Verumtamen quantum ira impellebatur aduiscendū: tantum longinquitatis cogitatio reprimebat. Multa enim fortunam posse noua facere priusquam ad italiam præserti hiemis tempore ipse transiret: plusque crescentē iracundiā cohibebat. Rectores aut cum militibus cōuenientes aperte iam de mutatione tractabant: & cum indignatione uociferantes incusabant Romæ constitutos milites & in delitiis agentes: qui ne famam quidem belli sustineant: quibus libuerit discernere principatum: & spe quaestus imperatores creare. Se aut laboribus tot exactis sub galeis senescentes aliis condonare potestatem: cum apud se digniorem habeant imperio. Cui si hanc amiserint quam iustiore uel quando reficerent erga se beniuolentiae gratiam. Tanto autem Vespasianum quam Vitellium dignius esse principem fieri: quanto illis qui eum declarassent ipsi præstarent. Non enim se minora pertulisse bella: quam qui ex germania uenissent: neque illis qui tyrannum inde ducerent in armis deteriores esse. Nullum aut in creando Vespasiano fore certamē. Non enim senatū populum uel romanum uitellii libidines pro Vespasiani pudicia perpeffuros: nec pro bono imperatore crudelissimū tyrannum: aut filium pro patre optaturos principem. Maximum enim pacis tutamen uerā in imperatore præstantiā. Ergo siue peritiae

seneſtutis debeat imperium: habere ſe ueſpaſianum: ſiue adoleſcentiæ uiribus Titum: ex am-
borum ætate quod erit cōmodū temperabitur. Non ſolū aut ſe miniſtratos declarati imperii
uires: qui tres legiones regūq; habentes auxilia conſeruaffent oīa ad orientē atq; ad Europā Vi-
telli timoribus leperata: ſed etiam qui eſſent ī italia ppugnatores ueſpaſiani fratrem atq; alium
filium: quozq; alteri multos dignitate præditos iuuenes ſortiatū iri ſpectarent: alteri uero etiā ur-
bis eſſet cōmiſſa cuſtodia. Quæ pars ad iperii pricipia non parū ualeret. Poſtremo ſi ipſi ceſſarēt
ſenatum fortaiſſe declaraturū eū principē quē cōſeruatores milites dehoneſtarent. Hæc primo p
cuneos milites loquebant. Deinde adhortati ſe inuicē Veſpaſianū imperatorē appellant: eumq;
ut in periculo conſtitutum imperiū cōſeruaret: orabant. Illi aut olim quidē regz oīum cura fuit:
nequaquā uero iperare uolebat. Dignum quidem ſe factis exiſtimans: priuatæ autē uitæ ſecurita-
tem clarioris fortunæ periculis anteponēs. Recuſanti autē reſtores māgis inſtabant: & circūſuſi
milites cū gladiis mortē ei minitabantur niſi uiuere uellet ut dignus eſſet. Diu tamen reluſtatus
q; renuebat imperiū. Poſtremo cū his qui ſe designauerant minie diſſuadere poſſet: accepit. Mu-
riano aut cæteriſq; qui eū ad imperiū inuitauerant: & exercitu alio uociferante ut ſe ī hoſtes oēs
duceret: prius res alexandrinæ pcurandas putauit: ſciens ægyptū plurimā eſſe partē imperii pro-
pter frumentariā functionē: eaq; ſi potius eſſet ui quoq; ſi præſtaret Vitellium deiiciendū ſpera-
bat. Nec enī perpeſſuzq; eſſe populū fame oppreſſum. Simul etiā duas legiones: quæ apud Alexan-
driam degerent ſibi cupiebat adiungere. Cogitabat enī etiā propugnaculo ſibi fore illā regionem
aduerſus incerta fortunæ. Nam & terra difficilis accēſſu mariq; iportuoſa eſt: & ab occidente q-
dem aridam lybiā habet obiectā: a meridie uero limitē qui Sienē ab æthiopia dirimit: nauibuſq;
inuias Nili fluminis catacſtas. Itēq; ab oriente mare rubrū ad Coſoton ciuitatē uſq; diſfuſum.
Septentrionale uero munimentū habet terrā uſq; ad ſyriā: & qd dicitur ægyptiū pelagus totum
portibus carēs. Hoc quidē modo ægyptus ex omni parte tuta eſt. Inter peluſiū uero & Sienē per
duo milia ſtadiozq; porrigitur. Ex Plinicine aut ad Peluſiū nauigio ſtadiozq; trium miliū & ſexce-
torum. Nilus aut ad Elephantinē uſq; nauibus aſcenditur. Nanq; ulterius progredi ut ſupra dixi-
mus catacſtæ non ſinunt.

Cap. XVIII.

Ortus aut alexandrinus etiam in pace nauibus aditu difficilis eſt. Nam & hoſtium p
angultum habet: ſaxiſq; latentibus a directo curſu deſlectitur: & læua quidē pars ma-
nuſactis brachiis cingitur. A dextera uero pharus obiecta inſula turrim maximā ſuſti-
net: ad trecenta uſque ſtadio nauigantibus igne lucentem: ut quā longiſſime difficul-
tatem applicandæ nauium præcaueant. Circū hanc aut inſulam opere iſtructo īgen-
tes muri ſunt: quibus afflictuū pelagus & a uerſis obſtibus fractū aſperiorē facit meatū: eoq; pi-
culofum per angultiam aditū. Intus tamen portus ipſe turriſſimus eſt: & triginta ſtadiis magnus.
In quē tam quæ deſunt illi terræ ad beatitudinē deuehuntur: quā quæ ſuperant ex bonis dome-
ſticis & īdigenis in totum orbē diuiſa exportant. Itaq; nō ſine ratione Veſpaſianus alexandriam
rumore cupidus occupauit: ad totius iperii firmamentū. Proinde ſtatim ad Tyberīū Alexandrū
litteras dedit: qui ægyptū & alexandriā regebat: indicans militū alacritatē: quodq; q ipſe neceſſe
fuit ſuſcepto munere principatus operā atq; adiumentū eius aſſumeret. Alexāder aut ſimul ut ue-
ſpaſiani legit epistolam prompto animo: & legiones eius ſacramento rogauit & populū: uiriq;
aut libētīſſime paruere uirtutē uiri ex pxima adminiſtratiōe ſcientes. Et ille quidem pmiſſa ſibi
ptatē: oīa quæ imperii uſus exigeret aduentui quoq; principis neceſſaria iā parabat. Opinione ue-
ro citius declaratum in oriente Veſpaſianum imperatorē ubiq; fama nunciauit. Et uniuerſæ q-
dem ciuitates feſtos dies habebāt: nuntiūq; læti p eo ſimul & ſacrificia celebrabāt. Agmina uero
apud Meſiā pānoniāq; degentia: quæ pp Vitellii audaciā paulo ante fuerant cōcitata: iuſiurandū
Veſpaſiano maiore gaudio pbuerunt. Veſpaſianus aut cæſareā reuerſus iam Beritū uenerat: ubi
multæ quidem e ſyria: multæ uero ab aliis prouintiis legationes aderāt obuiā ei coronas & gra-
tulatoria decreta a ſingulis ciuitatibus offerentes. Affuit autem reſtor etiā prouintiæ Mutianus:
populorū alacritatem iurataq; per ipſum principi ſacramenta renuntians. Vbiq; autē ueſpaſiani
uoris obſecundante fortuna: rebusq; ad eum plurima ex parte inclinatis cogitare cœpit: q non ſi-
ne prouidentia ſumpſiſſet imperium. Sed iuſta quædam fati ratio ad eius ptatē circunduxiſſet
rerum omnium principatum. Recordatus autem ſigna & alia: multa enim ſibi contigerant im-
perium præmonſtrantia: & ioſippi dicta quibus eum Nerone uiuo auſus fuerat appellare impera-
torem. Admirabatur aut uigz quē adhuc habebat in uinculis: aduocatq; Mutiano cū amicis &
reſtoribus aliis: primo quā ſtrēnuus fuiſſet ioſippus: quantūq; in iotapatīs expugnandis propter
eum laboraſſet exponit. Deinde uaticinatiōes eius quas ipſe quidem timoris cā ſuſpicaretur eſſe
ſigmenta: tempus aut diuinum fuiſſe ut rerum exitus probauiſſet. Tūq; inhoneſtū eē ait: ut qui

sibi augurasset imperium uocisq; dei minister ac nuntius extitisset adhuc captiui loco haberet; fortunâq; sustineret aduersam. Vocatûq; ad se iossippum solui iubet. Hoc aut factio alii quidē re-
tores ex ea gratia quā alienigenæ retulisset: præclara etiā de se speranda esse arbitrabant. Titus
uero qui cū patre aderat: iustum est inquit pater una cū ferro etiā pbro iossippum solui. Erit aut
tanquā nec initio uinctus si non dissoluerimus: sed inciderimus catenas. Namq; id agi solet i his
qui non recte fuerit uincti. Eadē uespasiano placebat: & quidā interueniens securi catenas abru-
pit. Iossippus. quidē pro his quæ prædixerat præmio famæ donatus: & de futuris iam dignus cui
iam credendum esse habebatur.

Cap. XIX.

Vespasianus aut responso legationibus redditus iusteq; & pro meritis administrationi-
bus ordinatis Antiochiā uenit. Et quo primū tenderet cogitans Alexandrino itinere
præstabilius esse duxit quæ Romæ agerentur curare. Alexandriā enī stabile esse: rōa-
nas autē tres a Vitellio perturbari. Mittit igitur i italiā Mutianū cū multis equitum pe-
ditûq; copiis. Qui tamē propter hiemis asperitatē ueritus nauigare per cappadocias & Phrygias
ducit exercitum. Inter hæc aut Antonius primus aduocata legione tertia ex his quæ apud Mesia
morabantur: illā enī regebat prouinciā: bellū gerere cū uitellio pperabat. Vitellius aut cū magna
manu Ceciniū cominiū obuiā ei mittit. Is aut roma pfectus quāprimū circa Cremonam Galliar
Antonii cōsequitur: quæ cōfinis Italiæ ciuitas est: ibiq; cōspecta hostiū ordinatōe ac multitudine
prælio quidē cōgredi nō audebat. Discessū aut piculosum reputans de pditione deliberabat. Con-
uocatis aut Ecatontarchis & Chiliarchis sibi subditis ut transirēt ad Antonii suadebat. Vitellii
quidē rebus detrahēs. Vespasiani aut uires extollens: & altez nomē iperii tantū: altez uirtutem
habere cōmemorans: ipsis quoq; melius eēt si id gratū faciant: qd necesse est. Cūq; se multitudine
superatū iri sciant uoluntati periculū puenire. Nam Vespasianū quidē idoneū esse etiā sine ipsis
ad reliqua uindicanda: uitellii uero nec cū ipsis quidē præsentia posse seruaf. Multa i hūc modū
qd uoluit psuasit: & cū milite trāsfugit ad Antonii. Eadē uero nocte milites poenitudo simul ac
metus eius si uicisset a quo missi fuerāt occupauit: ductisq; gladiis cecinā obtruncare uoluerūt.
Fecissentq; nisi his aduoluti chiliarchi supplicassent. Quāobrē cæde quidē se abstinerunt: uin-
ctum aut quasi proditorē Vitellio transmittendū habebant. His auditis primus continuo Anto-
nius suos mouet: eosq; armis indefectores ducit. Illi aut instructi ad præliū paulisper quidē resi-
terunt. Mox aut loco pulsi romani Cremonā fugerunt. Primus aut comitatus equitibus cursus
eoz præuertitur: & per ciuitatē circūclusam plerāq; multitudinem peremit. Aggressus aut reli-
quos oppidū militibus prædari permisit. In quo multi quidē hospites mercatores: multi uero in-
digenæ pere. Totus Vitellii exercitus uiroz triginta milia & ducēti. Quin & Antonius eorum
quos de Mesia adduxerat q̄ntor milia & q̄ngētos amittit. Solutū aut uinctis Ceciniū regē gesta-
rum nuncium ad Vespasianū dirigit. Qui ad eū intromissus & collaudatus est: & pditionis dede-
cus insperatis prexit honoribus. Romæ aut Sabinus ubi Antonii appropinquare cognouit fi-
ducia recreatus est: collectisq; uigilum militū agminibus nocte occupat capitolii. Luce uero fa-
cta multi nobiliū sociati sunt ei: & Domitianus fratris filius pars ingens obtinēdæ nictoriae. Sed
Vitellius de primo quidē minus curabat. His aut iratus qui cū Sabino defecerant & nobiliū san-
guinem pro igenita crudelitate sitiens imittit capitolio quā secū adduxerat militū manum. Vbi
multa ab his iteq; aliis qui templū tenebāt pugnātibus audacter admissa sunt. Postremo aut ger-
mani q; multitudine superabāt collē obtinuerūt. Et Domitianus quidē cū multis Romanoz ui-
ris insignibus diuina quadā ratiōe saluus euasit. Reliqua uero multitudo tota laniat. Et Sabinus
quidem ad Vitellii ductus occidit. Milites aut direptis donariis templū incendūt. Tumq; poste-
ro die cū exercitu uenit Antonius: eūq; Vitellii milites excipiunt: & trifario cōmisso itra urbem
prælio oēs interiire. Procedit aut ebrius de palatio uitellius: & ut affolet in extremis longiore lu-
xu pdigæ mēsa refertus. Tractus aut per populū uarioq; uerboz genere dehonestatus in media
urbe iugulatur. Octo menses ac dies quicq; potitus iperio: quē si uiuere diutius cōrigisset: ut opi-
nor: eius luxuriæ minie sufficere potuisset iperū Alioz uero mortuoz supra q̄nquaginta milia
numerata sunt. Hæc quidē gesta sūt die tertio mēsis octobris.

Cap. XX.

Offero autem die mutianus cum exercitu romam ingreditur: & antonii militibus a
cæde repressis adhuc enim hospitia pscrutando: & Vitellii milites & ex populo pluri-
mos qui cū illo senserāt occidebāt: examinatis diligentia tracundia pueniētes. Domi-
tianū productū populo rectorē insinuat: usq; ad patris aduentū. Populus aut iā timo-
re liberatus imperatorem prædicat uespasianum: simulq; & illū confirmatū: & Vitellii esse deie-
ctum festa lætitia celebrabat. Cum autem uespasianus Alexandriam uenisset: gesta ei romæ nun-
ciata sunt: & legati ei ex toto orbe cōgratulantes affuerūt. Cūq; maxima post romā ciuitas esset:

angustior multitudini pbabatur. Firmato aut iā totius orbis Imperio rebusq; populo prater spem conseruatis Vespasianus in iudeā reliquias intendit animum. Et ipse quidē exacta hieme roma proficisci parabat: resq; apud Alexandriā mature cōponere proponebat. Filium uero Titum cū externis copiis ad liberandā hierosolymā dirigit. Qui terreno itinere Nicopolim usq; progressus ab Alexandria ciuitate uiginti stadiisq; interuallo distantē inde militē longis nauibus iponit. Isq; Nilo flumine post mensium tractus Thumū usq; uehitur. Hinc aut egressus in terrā apud Thānim ciuitatem diuertit. Vnde secunda ei mansio fuit ciuitas Heraclius: & Pelusiū tertia. Hic aut milite per biduū recreato tertio die pelusiū fines trāsīt: unāq; mansionē profectus per solitudines ad Casii iouis templū castra posuit. Posteroq; die apud Ostracinē: quā māsiō aq; iops est: ob quā causam aduentitia utuntur indigenā. Hinc apud Rinocoruriā requiescit: & inde progressus in quartam mansionē Rasiā uenit: quā prima occurrit Tyriā ciuitatē. Gaza uero quintā mansionis castra suscepit: & postea in Ascalonē atq; hinc iamniā: deinde ioppam: & ex ioppa Cæsaream peruenit. Decreto apud se alias militum copias congregare.

Iosephi de bello iudaico liber sextus incipit.

Itus quidem ad eum modum quem prädiximus emēsa ultra ægyptū ad Syriam ad solitudinem cæsaream uenerat. Ibi enim exercitum decreuerat ordinare. Illo autem adhuc apud Alexādriam una cum patre imperium quod nuper eis deus permiserat disponente: contigit etiam seditionem quā apud hierosolymam erat aucta trifariā diuidi: & aliorum partem in alteram uerti. Quod ut in malis optimum quis dixerit factumq; iustitiā. Nam zelotarum quidem in populum dominatio quā auctor erat excidii ciuitatis: unde cōeperit & per quos creuerit diligenter superius declaratum est. Hanc autem non errauerit quisquā dicens seditionem in seditione esse factam: ac ueluti rabida fera exter-

narum penuria in sua uiscera scæuire solet. Sic Eleazarus Simonis filius qm̄ & ab initio zelotas i templum a populo separauerat: uelut indignari simulans ob ea quā in dies singulos iohannes auderet. Cum ne ipse quidem a cædibus quiesceret. Re autem uera sese posteriori tyranno subiectū esse minime ferens summæ rei desiderio propriæ potentiz cupiditate ab aliis defecit. A scitis ēt iuda Chaliā filio & Ezenonis Simonis potentissimis: prater quos erat etiam Ezechias chobari filius non ignobilis. Horum singulos zelotæ non exigui sequebantur. Occupatoq; interiore tēpli ambitu super eius portas in sacris foribus arma ponunt: & abundare quidem se suis necessariis confidebant: sacrarum enim rerum copia suppetebat nihil impium existimantibus paucitati uero suorum timētes plerūq; in locis suis otiosi manebant. Iohannes autem quanto superior erat uirorum multitudine tanto loco superabatur: hostesq; habens a uertice: neq; sine metu conabatur incursum: & præ iracundiā cessare non poterat. Plus aut mali pferens quā Eleazari partē afficiens tamē nō remittebat. Crebri ei fiebāt ipetus & missiliū iactus totūq; polluebat cædibus tēplū. Filius aut Gioræ Simō quē rebus despatis inuitatū ultro sibi tyrannū spe auxilii populus introduxerat: & supiorē citatis retinēs partē & inferioris plurimā partē aiosius iam iohannē eiusq; socios adoriebat: qm̄ qui desup ipugnāret. Subiectus aut illoq; māibus erat sicut & illi superioq; Et iohannē eueniebat duplex præliū præferētē lædi piter ac lædere: quātoq; uincebat: eo q; Eleazaro eēt humilior: tanto plus habebat Simone celsior cōstitutus: cū inferiores aggressus etiā sola manu sine labore phiberet. Desuper uero ex phano iaculantes machinis deterrerēt. Quippe balistis & nō paucis lanceis utebant. Saxorūq; tormētis: qbus nō solū bellātes ulciscabant: sed multos etiā sacra celebrantiū perimebāt. Quāquā enī ad omne ipetatis genus rabidi ferebant: tamē eos qui sacrificare cuperēt recipiebāt cū suspitione & custodibus idigenas pscrutando. Hospites enim etiā qui exorassent eorum crudelitātē post exitum subsiciua seditionis opa cōsumebantur. Missilia nāq; machinazq; ui ad aram usq; templumq; peruenientia in sacerdotes sacra celebrātes cadebāt: ac multi qui pperantes ab ultimis finibus terræ ad sanctissimū locū uenissent ante ipas hostias procubuerunt: aramque uniueris græcis & barbaris adorandam suo sanguine imbuerē. Indigenis autem mortuis alienigenæ ac sacerdotes cum prophanis miscebātur per quā atria diuina stagnum fecerat diuersozq; cādauerū sanguis. Quid tantū passa es miserrima ciuitas a romānis: qui tua intestina scelera purgaturi flammis introiere. Iam enī dei locus nō eras neq; manere poteras domesticozq; facinorum facta sepulchrum: & quā phanū ciuili bello tumultū cōstitueras poteris aut denuo fieri: poteris si unquā uastatorē tui deū placaueris. Sed enī reprimēda sūt quæ

dolent lege scribendi: q̄ non domestici luctus sed exponendarum rerum hoc tempus est. Prosequar autem seditionis facinora cetera.

Capitulum.II.

Rgo diuersis trifarie insidiatoribus Eleazarus quidē eiusq; socii qui sacras primitias conseruabant in Ioannē ebrii ferebantur. Qui uero huic parerent plebem diripiētes in Simonē rebellabant cum ipsi quoq; Simoni contra diuersæ partis seditiosos adiumento esset ciuitas. Si quādo igitur utraq; parte patiebatur Ioānes obuertebat socios & de ciuitate quidem subeuntes missis ex porticibus tælis de templo uero iaculantes machinis ulcisccebatur. Quotiēns autē desuper instantium molestia caruisset: frequenter enī ebrietate & labore cessabant libentius in Simonē eiusq; socios quā pluribus irruēbat. Semper autē quantū in ciuitate pepulisset in fugā uersos ædes frumenti plenas oīumq; utensilium incendebat: idēq; hoc sūlo egrediente Simon insēcutus agebat: ueluti pro romanis oīa consilio corrūperent quæ ad obsidionem ciuitatis erant præparata: suarūq; utriusq; neruos abscinderent. Deniq; contigit una exuri oīa circū templū & inter proprias acies solitudinē atq; aream pugnæ fieri ciuitatē cōcremari aut paulominus omne frumentū quod non paucis annis sufficere potuisset obsessis. Deniq; fame capti sunt q̄ minime quīuissent nisi eam sibi met cōparauissent. Vndiq; autē insidiatoribus & confinis oppugnātib; ciuitatē medius populus quasi aliquod magnū corpus lacerabatur. Senes uero ac mulierculæ intestinis malis attonitæ pro romanis uota faciebant: externūq; bellum quo domesticis malis liberarentur expetebant. Grauis autē metus ac terror foedissimus occupauerat: & neq; consiliū capiendi tempus erat ut uoluntatem mutarent neq; pactionis aut fugæ spes cupientibus. Etenī custodiebātur oīa: dissidentesq; latronū principes quoscūq; romanis pacatos esse uel transfugere ad eos uelle sentirent quasi cōmunes hostes interficiebāt: solūq; in occidendis uita dignis concordēs erant. Et pugnārium quidē nocte dieq; clamor perpetuus oriebatur: sed metu acerbiores erant lugentiū quæstus. Et assiduas quidē lamentationis causas calamitates præbebant: timor autē includebat ululatus: atq; obmutescēte dolore præ fortitudinē tacito gemitu cruciabantur: neq; iam aut reuerentia uiuis apud domesticos erat: neq; mortuis cura sepulturæ habebatur. Quorū amboꝝ hæc causa erat q̄ quisq; de se sperabat. In omni enī re amicos remiserat: qui cum seditiosis non erant: quasi continuo modis oībus morituri. At uero seditiosi congesta i tumulum cadauera conculcantes dimittebant: & ex mortuis haurientes audaciam quos sub pedibus cernerent imanius scāuiebant: semperq; aliquid in se perniciosum excogitantes: & quod uisum fuisset sine miseratione facientes: nullam cædis aut crudelitatis uiam prætermisere: adeo ut etiam sacris materiis ad bellica conficienda instrumenta Ioannes abuteretur. Nam cum olim fulcire templum populo itemq; pontificibus placuisset: idq; uiginti cubitis altius ædificaret: rex quidem Agrippa ex monte libano aptas ei materias maximis sumptibus & labore deuexit: hoc ē ligna & magnitudine simul directā proceritate spectabilia. Interuentu autē belli opere interrupto Ioannes his sectis q̄ sufficere longitudinem credidit: turres ædificauit & aduersus eos constituit qui desuper a templo pugnarent. Post muri ambitum contra exedram occidentālē admotis quas solum poterat q̄ aliæ partes ratibus ex longinquo fuerunt occupatæ. Et ille quidē fabricatis ex impietate machinis subactum iri sperauit hostes. Deus uero laborem eius inutīlē demonstrauit: & priusquā in his quicquā poneret romanos adduxit. Etenī Titus postquā partē ad se collegit exercitus aliis uero ut ad hierosolymā occurrerent scribit: cæsaream profectus est. Erant autē tres legiones quæ pridem sub eius patre iudæam uastauerant: & duodecima quæ olim cū Cestio male pugnauerat: quæq; licet per id fortitudine esset insignis: tunc tamen eorū etiam memoria quæ pertulerat alacrius ad uindictam properabat. Harum quidē quintā legionē iussit sibi per amarus occurrere. Decimam uero ascendere per iericuntha. Ipse quidem cum cæteris regressus est: quo regum quoq; subsidia plurima quā dudum multiq; syri auxiliores comitabantur. Suppletū est aut quattuor legionum quantum Vespasianus electum cum Mutiano miserat in italiam: ex his qui cum Tito accesserant. Duo namq; milia de alexandrino exercitu lecta: tria milia uero ex Euphrate eum sequebantur & amicorum spectatissimus beniuolentia simulq; prudentia Tyberius alexander: qui antea quidem ægyptum administrauerat: tunc autē dignus qui exercitum regeret: propterea iudicatus q̄ primus insipienti fuit hospes imperio: & cum fide clarissima incertæ fortunæ foriat: idemq; consultor in usū bellicos ætate ac peritia precipuus aderat.

Capitulum.III.

Rogredientem uero in hostilem terram Titum antecedeabant regia oīaq; auxilia post eos uiarum stratores castrorūq; metatores. Deinde rectorū sarcinæ atq; armati. Post hos ipse Titus & alios lectos habens & signiferos: quorū agmē equites sequebātur. Hi uero ante

machinas ibant:& secundum illos una cū lectis Chiliarchi & præfecti cum cohortibus. Post autē circum aquilā signa:& ante signa tubicines:deīde acies senum uiroz ordinibus dilatata. Seruile autē uulgus a tergo cuiusq; agminis:& ante hos sarcinæ. Omnium uero nouissimī mercenariī eorumq; custodes coactores armorū.Procedens autē decenter exercitus:ita ut mos est romanis ī Sūnā per Samaritidē uenit:quæ & prius ab eius patre fuerat occupata:& tūc præfidiis tenebat. Ibi autem unam moratus est uesperam:mane inde proficiscitur:peractaq; in die mansiōe: castra ponit in loco quē iudæi sermone patrio Achāto canlona uocitant:iuxta uicum quendam Gabe Saul nomine:quod significat uallem Saul:distantē ab hierosolymis stadiis fere triginta.Hinc sex centis prope lectis equitibus comitatus perrexit in ciuitatem q̄ tuta esset:iudæorūq; animos exploraturus:si forte se conspecto priusquam ad manus ueniretur metuerēt. Audierat enim quod erat uerum:a seditionis & latronibus oppressum populum desiderare quidem pacē:sed quod rebellantibus infirmior esset nihil conari.Quandiu quidem mane p̄ uiam quæ ad murū duceret equitabat.Nemo autem portas aperuit. Vbi uero itinere ad turrīm saxeam declinato transuersū agmen equitum duxit infiniti subito profiliunt:qua muliebres turres uocantur:& per eam quæ contra monumentum helenæ porta est egressi equitatum intercedunt:atq; alios etiam tunc uia currentes ne cum his qui deuenterent sese iungerent a fronte oppositi prohibuerunt. Titū uero cum paucis seperant.Ille autē ultra quidem minus progredi poterat:a muro enī cuncta fossis patebant. & transuersi erant hostes:multisq; materiis impedita.Ad suos autē in aggere constitutos recursus intercidente hostili manu desperabatur.Quorum pleriq; impatoris piculū nesciebāt:sed existimantes eum secū reuerti ipsi etiā fugiebant.Titus autem in sua tantū fortitudine sitam esse prospiciens spem salutis flectit equū:& ut sequerent cum clamore comites adoratus in medios hostes irruit ui ad eos trāsire festinans.Quo quidē tempore maxime intelligi potuit & belli momenta & imperatorz pericula deum curare.Tot enim aduersus Titum missilibus quom neq; galea neq; torace septus esset non bellator enī sed expoliator:ur dixi:processerat:nullum in eius corpus delatū est:sed tanq̄ ne eum ferirent ex industria mitterentur oīa præteruolabant.Gladio uero semp a lateribus instantes dirimens multosq; ante ora subuertēs sup cadentes agebat equū illorum autē clamor erat propter audaciā cæsarīs ut eū aggredere cohortatio.Fugaq; & discessio repentina quocunq; diuenteret cursum.Huic autē se piculo participes cū a tergo & a lateribus foderent adiunxerant.una enī erat cuiq; spes salutis uia cito patefacere priusq; circūuētus opprimeretur.Deniq; duo ex minus p̄tinacibus alter cū equo pcussus est:altero uero deiecto & occiso equus eius abductus est.Titus uero iam cū cæteris in castra saluus euadit.Iudæis quidē q̄ aggressione prima superiores fuerant inconsulta spes animos extollit:magnāq; his ī posterū fiduciā momentum temporaneum cōparuit.

Capitulum.III.

Aesar autē postq̄ ex amarus agmen sibi sociatū ē nocte luce inde digressus ad locū qui Scopos appellatur accedit. Vnde iam & ciuitas & clari templi magnitudo conspici poterat:qua parte septentrionalē regionē continens ciuitas humilior proprie Scopos nominatus est:distans a ciuitate stadiis septē:ibiq; duabus legiōibus simul quintæ uero retrorsum stadiis tribus castra muniri iubet.Labore nāq; nocturni itineris attritos milites p̄gre di uisum est ut sine fortitudine murū struerent.Mox autē cœpro ædificio decima quozq; legio per hiericūtha aderat a Vespasiano præoccupata:ubi quædā pars armatoz ī p̄sidio fuerat collocata. His autē p̄ceptū erat sexto ab Hierosolymis stadio castra ponere qua in parte mons qui appellat Elacon contra ciuitatē ab oriente situs est atq; interiacēte ualle discernitur:cui nomē est Cedrō. Intra ciuitatem uero sine requie confugientiū dissensionē tū primū ingens subito bellum foris interneniens refrenauit:& cū stupore seditionis romanoz castra inspectantes trifariam distributa malam inter se iniere concordia:rationēq; inuicē requirebant quidnā expectarēt:quid ue p̄pessit tres muros contra uitam suā parerentur opponi:bellaq; tanta se fundente licentia tanq̄ spectatores bonorum opeq; sibiq; utiliū residerent moenibus clausis remissisq; armis ac manibus ī nosmetipsos profecto exclamat aliquis tantumodo fortes sumus:romanorum autē lucro ex nostra seditione sine sanguine oppidū cedit. His alios atq; alios congregantes exhortabantur:raptisq; armis subito in legionē decimā ruunt:perq; uallē factō ipetu cū ingenti clamore murz ædificantes romanos aggrediunt. Illi autē ī opere distributi armis ob eā causā pleriq; depositis:nec enī excursū iudæos ausuros esse credebant:& si maxime uellent animos eoz seditione distractū iri arbitrabantur.Præter opinionē perturbati sunt:atq; opere quisq; derelicto confestim alii recedere.Multi autē ad arma properantes priusquā se in hostes corrigerent seriebantur.Plures autē iudæis semp adiiciebantur eoz freti uictoria qui præcesserant:& q̄ cum pauci essent multiplex

numerus & sibi & hostibus uidebant: q̄ secunda fortuna uteretur. Romani aut̄ maxie ordinari
 consueti cū decore atq; præceptis bellū gerere scientes ex pturbatione trepidabant. Vnde tunc
 quoq; præuenti aggressionē cedebant. Siquando tamen sese conuerterent ab insequentibus oc-
 cupati & a cursu reprimebant iudæos & ob ipetū minus cautos feriebat. Semp̄ uero excursiōe
 gliſcente magisq; turbati postremo castris pulsi sunt: rotaq; legio in periculū uentura fuisse ui-
 debatur: nisi hoc mature sibi nunciato Titus eis tulisset auxiliū: multisq; increpans ignauiam &
 suos a fuga reuocasset: iudæosq; a latere ipse cū his irruens quos circa se habebat electos: multos
 quidem occidisset: plures uero sauiasset. Omnes aut̄ in fugam uertisset: atq; in uallē præcipientes
 compulisset. Illi autem in prono loco multa mala perpeſsi postquam in aduersam partē euasere,
 Flectunt se iterum & ualle intercedente cū Romanis dimicabant. Igitur ad mediū diē bellatū ē.
 Paulo autē post meridiē Titus his qui secū erant in subsidio collocatis: aliisq; cohortibus aduer-
 sus excurrentes oppositis: reliquū agmen ad mugē in summotis ædificandū remisit. Iudæis autē
 hæc fuga esse uidebat. Cūq; speculator quē in muro posuerant amictu agitato signū dedisset:
 frequentissima multitudo tāto ipetu proſiliit: ut eorū cursu immanissimis bestiis eſſet assimilis.
 Deniq; in aduersa acie stantium nemo impetū sustinuit: sed tanquā machina percussū agmen
 continuo dissipatū est: pulsiq; in montē refugiunt. In ascensu aut̄ medio Titus cū paucis relictus
 multūq; monentibus amicis qui pro impatoris reuerentia cōtēpto periculo p̄durante ut mortē
 appetentibus iudæis cederet. Neq; pro his in discrimen ueniret: quos ante ipsum saluos esse non
 oporteret: sed potius fortunā suā reputaret q̄ non militis offitio fungeretur: ueq; & belli & orbis
 terræ dominus eſſet: ne in fugam uerti uideret in quo oīa niterentur. Hæc aut̄ ne audiret simu-
 lans & ad se recurrentibus obstabat: eosq; in ora feriens cum ui obniterent occidebat: & in galeā
 repente incumbens multitudinē repellebat. Illi aut̄ & uiribus eius & obstinatiōe perterriti: ne tū
 quidem in ciuitatē fugere: sed in utrūq; latus ab eo declinātes rursū fugiētes inſequebāt. Quos
 tamen aggressus a latere ipsorum quoq; impetū præpediebat. Dum hæc agunt etiā illos qui su-
 periora castra muniabant: ubi fugere inferiores uidere metus ac turba occupat: totūq; agmen di-
 spersitur suspicantiū: excursū quidē iudæorū ferre non posse. Titum uero in fugam reuersū.
 Nec enim unquā illo manente alios fugituros fuisse: & tāquā laruali terrore circūdati alius alio
 ferebantur: donec quidā cū in medio bello uersari imperatore uidissent: plurimū metuentes uni-
 uerso agmini suorū eius periculū cū clamore nunciauerunt. Itaq; pudore reuocati & fuga maius
 aliquid sibi exprobrantes q̄ Cæsarem deseruissent: totis uiribus i iudæos utebant: & semel ad de-
 scensum transuersi urgebant eos in decliuiā. Illi autem in pedē recedentes pugnabant. Cūq; ro-
 mani plus possent: eo q̄ superiores erant: in uallē omnes coacti sunt. Titus aut̄ contra se positis
 imminebat: & legionē quidē ad muri fabricam redire iubet: ipse uero cū his quibus antea resistē-
 do hostes arcebat. Itaq; si me nihil addentē obsequio neq; iuidia detrahentē ueq; dicere oportet:
 ipse Cæsar his totam legionē piculo liberauit: atq; ipse castra muniēdi copiā militibus præbuit.

Capitulum. V.

Emisso aut̄ paulisper bello externorūq; intestinum seditio suscitauit. Azimorumq;
 instante die qui est aprilis mensis quartusdecimus. Hoc enī se primū tēpore opinant̄
 iudæi ab ægyptiis esse liberatos. Eleazarus quidē cū foris portā subaperiens introire
 cupiebat: ex populo qui templum adorare cuperēt. Ioannes aut̄ die festo ad p̄tegēdas
 insidias ausus est: & suorum quosdam ignotiores armis sub ueste latēbus instructus. Quorum
 plariq; de industria aggressi erant occulte: inter alios phani occupandi gratia submittit. Illi autē
 postq̄ iurauere uestimētis abiectis: subito armati apparuerūt. Magna uero statū turba circa tēplū
 ac tumultus erat: cū alienis quidē a seditione populus oībus discrimē iputaret. Zelotæ uero sibi
 met solū insidias cōparatas. Veq; hi quidē relicta portæ custodia & alii expugnaculis disiliētes
 priusquā manus conferrent in tēpli cloacas confugere. Populares aut̄ ad arā delati & circū tēplū
 appulsi cōculcabant: cū lignis passim ferroq; caderēt. Multos ocioſorū inimici priuato odio q̄si
 diuersæ factionis socios interficiebant. Et quicunq; ante hæc insidiatorē aliquē offenderat tunc
 agnitus q̄si zelotes ducebat ad mortē. Sed qui atrocitate magna inocentes afficeret indutias cō-
 cessere nocentibus: progressosq; ex cloacis dimiserunt. Ipsū aut̄ interius templū & oēs eius appa-
 ratus tenentes confidentius oppugnabant Simonē. Seditio quidē hoc modo quæ triptita fuerat
 in duas pres diuisa est. Titus aut̄ castra propius ciuitatē trāsſerre cupiēs de Scopo cōtra excursus
 quidem lectos equites ac pedites quos satis esse arbitrabatur: alium uero exercitū iussit totum
 quod erat usq; ad muros spaciū cōplanare. Cunctis igit̄ materiis ac sepibus dirutis: qbus hortos
 ac lucos incolæ præmunierant: omniq; opposita: quāuis māſueta ſilua: excisa repletū est quicquid
 erat cauum & ualibus impeditum. Saxorum autem eminētissimis ferro truncatis humiliorem

totum illum tractum a Scopo usq; ad Herodis monumenta fecerunt: serpentium stagnum continentia quæ Colibethara uocatur.

Capitulum. VI.

Is deniq; diebus iudæi rōanis huiusmodi insidias parauere. Seditioforū audacissimū extra muliebres quæ sic appellātur progressi turres simulato q; pacis eos studiosos pepulissent: eo q; timerent impetum romanorum: ibidem uersabātur & alter sub altero uitabundi latebāt. Alii uero per muros dispositi populumq; se esse simulātes clamorē pacem implorabant: foedusq; poscebant portasq; se patefacturos esse pollicentes inuitabant romanos. Hoc autem uociferantes una etiam contra illos ueluti portis eos ambigerent lapides iaciebant. Illiq; se ui percurrere aditus uelle simulabant & ciuibus supplicare. Cūq; ad romanos sepissime ire conarentur: reuersiq; perturbatis similes uidebantur. Verum hæc eorum calliditas apud milites quidem fide non carebat: sed tanquam hos quidem in manibus haberent paratos ad supplicium. Illos uero ciuitatem sibi aperturos sperabāt: opusq; aggredi festinabant. Tito autē suspecta erat inuitatio: quia rationem non haberet.

Capitulum. VII.

Ridie nanq; prouocatos eos ad pacem per Iosephum: nihil mediocre sentire cognouerat. Etiam nunc milites manere loco suo præcepit. Iam uero quidam operibus oppositi raptis armis ad portas excurrere cœperant. Hi autem qui expulsi uidebant: primo quidem cedebāt: deinde ubi ad turres portæ propinquabant cursu eos circumueniunt & a tergo persequiebantur. Qui uero in muro stabant lapidum his multitudine omnigenumq; telorum simul infundunt: adeo ut multos quidem necarent plurimos quidem sauiarent. Nec enim facile erat amuro diffugere: aliis retro uiolenter instantibus. Et præter hoc pudor q; rectores peccauerant: itemq; metus in dilecto perseverare suadebat. Quamobrem hostes diu decernentes multis uulneribus acceptis neq; paucioribus redditis. Postremo eos a quibus circūuenti fuerant repulere. Quos tamen recedentes usq; ad Helenæ monumentum iudæi urgendo iaculis sequebantur. Deinde insolenter fortunæ maledicentes & romanos uituperabant fraude pellectos: scutaq; alta sublata crispātes tripudiabant & cum læticia uociferabantur. Milites autem interminatio principum & Cæsar iratus huiusmodi oratiōe corripuit. Iudæi quidem quos sola regit desperatio omnia cum deliberatione faciunt atq; prudentia: fraudes & insidias componendo: eorūq; dolos fortuna prosequitur q; sunt morigeri: sibiq; inuicem beniuoli ac fideles. Romani uero quibus ad disciplinam & consuetudinem obediendi rectoribus fortuna famulatur. Nunc contrario peccant & intemperantia manuum debellantur: quia omnium est pessimum præsentē cæsare sine rectore dimicantes. Certe inquit plurimum ingemissent militiæ leges: plurimum pater cum hoc uulnus audierit. Ille quidem cum bellādo senuerit nunquam isto modo peccauit. Leges autem si cum in eos qui minimū aliquid præter ordinē mouerint mortē uindictent: nunc totum deseruisse exercitū uideant. Modo autē scituros esse qui arrogātē egeret: q; apud romanos etiam uincere sine præcepto ducis infamiae est.

Capitulum. VIII.

Aec Titus ad rectores locutus cū indignatione: certū erat quia lege i oēs erat usus. Et hi quidē abierunt animis quasi iam iāq; iuste morituri. Circūfusa uero agmina Titum pro cōmilitonibus obsecrabant: paucorūq; temeritatē cōdonari cūctōz obediētiæ precabantur emendaturos: peccatū enī p̄sens futuræ cōpensatiōe uirtutis. Placatus est cæsar utilitate simul ac p̄ciis. Nāq; unius hominis aiaduersionē usq; ad factū promouēdum putabat: multitudinis uero ad ueniā. Militibus quidē recōciliatus est multū monēs: ut post hæc prudētius agerent. Ipse uero quemadmodum iudæorum ulcisceretur insidias cogitabat. Interuallo quod usq; ad muros ciuitatis erat per quadriduum coæquato sarcinas aliamq; multitudinem cupiens tuto traducere militum ualidissimos a septentrionali tractu in occiduum septenos per ordinē cōtra mugē p̄tendit altius ualle depressa. Peditibus autē in fronte ac post eos equitibus acie terna dispositis: cū singuli ordines septenos haberent: semoti sagitarii stabant. Excursibus autē iudæoz tanto agmine circūclusis impedimenta triū legionū: itēq; alia multitudo sine timore transiit. Ipse quidē Titus cū prope duobus stadiis adesset muro: ad anguli eius partē contra turrim quæ appellat p̄sophines castra ponit. Ad quā muri ambitus ex aquilone p̄tinens flectitur ad occidentē. Altera uero pars exercitus eam turrī uersus quæ appellatur hippicus muro circundatur. Dum stadiorum spatio similiter a ciuitate descendens. Decima tamen legio in Cleonos monte ubi erat manebat. Ciuitas autē trino muro circūdata erat: nisi qua uallibus iuiis cingebatur. Ex ea nāq; parte unius muri habebat ambitū: & ipsa qdē sup duos colles erat cōdita cōtrariis fontibus semet ipsi cietes interueniēte ualle discretos: i quā domus creberrīe definebāt.

Collium uero alter quo superior ciuitas sedet: multo est excelsior & i. proximitate directior: adeo ut quoniā tutum erat castellum quondā a Dauid rege uocaret. Is pater Salomonis fuerat: qui prius templum aedificauerat. A nobis autē forum superius aedificatum est. Alter autē qui appellat Acra: inferiorem sustinet ciuitatē: & undiq; decliuus est. Contra hunc autē tertius collis erat natura humilior quam Acra: & alia lata ualle ante diuisus. Verum postea qua tempestate Samonei regnabant: & uallē aggeribus repleuerunt. ut templo coniungerent ciuitatem: & Acre altitudinē celsam humiliorē fecerant: ut ex ea quoq; phanū superemineus cerneretur. Vallis autē quā Propeon appellatur qua parte diximus superioris ciuitatis collem dirimit: ab inferiori usq; ad Siloā pertinet. Ita enī fontē qui dulcis ē ac plurimus uocabamus. Foris autē ciuitatis duo colles pfūdis uallibus cingebantur: & utrinq; obstantibus rupibus nulla ex parte adiri poterant. Trium uero murorum uetustissimus quidē propter ualles iminentēq; his desuper collē quo erat conditus: facile capi non poterat. Ad hoc autē quod loco praeftabat etiā firmissime structus erat Dauid & Solomonis aliorūq; interea regū largissimis impensis operis sumptibus decore. Hac uero parte incliuius a turri cui nomen est Hippico: & ad eā quā dicitur Xistus pertinens. Deinde curiā cōiunctus in occiduā templi porticū desinebat. Parte autē altera ad occidentē ex eodē loco ductus: per eum qui uocatur Beciso descendens i. Essenorum portam. Deinde supra fontem Siloam in meridiem flexus: atq; inde rursus in orientē uersus qua stagnum Solomonis est & usq; ad locū pertinens quem Ophian uocant: cum orientali porticu templi coniungitur. Secundus autem murus ex porta quidē habebat initiū quā Genetham appellabant. Hac autē fuerāt muri prioris. Septentrionalem uero tantūmodo tractū ambiens usq; antoniā ascendebat. Tertio muro turris Hippicos principium dabat unde ab Beroe tractū pertinens. Deinde ad Sephinā turrin ueniens contra monumentū Helenae quā Adia benorum regina fuerat Azitae regis filia: & per spelūcas regias in longum ductus: a turri quidē in angulo posita flectebat contra phullonis quod dicitur monumentum. Cum uetere autē ambitu iunctus in Cedronam uallē quā sic dicitur desinebat. Hoc muro eam partē ciuitatis quā ipse addiderat Agrippa cinxerat: cum esset omnis ante nuda. Exuberans enim multitudinē paulatim extra moenia serpebat: templiq; septentrionali regiōe colli proxima ciuitate adiuncta non paululum processerant: quin & quartus collis incolebat cui nomen est Abisade: situs quidē ex aduersum antoniae fossis aut altissimis separatus quā de industria ductae sunt ne antoniae fundamētis colli adherētibus & accessui facilis sit & minus aeditus: unde etiam fossae altitudo plurimum turribus celsitudinis adiciebat. Nominata est pars addita ciuitati uoce indigena Zabathana: quod græco sermone dicitur noua. Eius autē partes incolis protegi desiderantibus pater huius regis eodem nomine Agrippa murum quidem: ita ut praediximus inchoarat. Veritus autē Cladium caesarem ne magnificentia constructionis ad nouarum rerum discordiae suspicionē traheret: fundamentis tantumimō iactis ab opere destitit. Nec enī expugnabilis esset ciuitas si pfecisset muros ut coeperat. Saxa enim uiginti cubitis lōga. & decem lata cōtinebātur: quā neq; ferro facile suffodi possent: neq; machinis demoueri. Hisq; murus dilatabat: profecto autem tantū altitudinis quoq; plus habuisset: si eius magnificentia qui aedificium aggreffus erat minime fuisset ihibita. Rursus autem idem murus etiam iudaeorū studio fabricatus ad uiginti cubitos creuit & murus quidem binis cubitis: propugnacula uero trinis habebat: rotaq; multitudo eius ad uiginti quinq; cubitos erigebatur. Murum autē supereminebant turres: uiginti quidem cubitis in altitudinem: uiginti uero in longitudinem quadratis angulis structae sicut ipse murus plene ac solide. Præterea structura ac pulchritudo saxorum nihil erat templo deterius. Post altitudinē uero turriū solidum uiginti cubitis elatam: cellae desuper ac coenacula erāt: aquarūq; pluuiarum receptacula ex tortuoso latiq; singulorum ascensus. Eiusmodi quidem turres nonaginta tertius murus habebat. A turris autem interuallo cubitos ducētos. Medius uero murus in quatuordecim turres: & antiquus in sexaginta diuisi erant. Omne autem ciuitatis in gyro spatium trigintatribus stadiis finiebat. Cum autem totus admirabilis esset tertius murus admirabilior sephini turris ad septentrionem occidentēq; surgebat in angulo: qua parte Titus castra posuerat. Ex ea nanq; per septuaginta cubitos aedita sole orto Arabia prospici poterat: & usq; ad mare: itemq; ad ultima finium hebreorum. Erat autē octo angulis. Contra eam uero turris Hippicos & iuxta duae: quas Herodes rex in antiquo muro aedificauerat: quāq; magnitudine siue pulchritudine ac firmitate uniuersis quae toto orbe essent praeftabant. Nam præter naturalem animi libertatem rex pro amore ciuitatis operum excellentiam propriis affectibus indulgebat personiq; tribus carissimis: quarum nominibus turres appellauit fratri & amico & coniugi memoriam dedicando. Illi quidem: ut dixi: amoris causa peremptae. His autem bello amissis cum fortiter decertassent. Hippicos quidē turris amici uocabulo dicta quatuor angulis erat. Singulae

autem. xxv. cubitos i latitudine. neq; longitudine habebat & excelsæ triginta cubitos erat nusquā inanes supra soliditatem saxi quæ adunatam compaginem: puteus uiginti cubitis altus erat imbribus excipiendis. Super hunc aut duplici tecto domus uigintiquinq; cubitis alta: in quæ uaria mēbra diuisa: & desuper eam minæ quidem binis propugnacula uero ternis cubitis ambiebāt: & omnis altitudo ad octogintaquinq; cubitos numeratur. Secunda uero turris quam fratris nomie Phaselon appellauerat: æque lata fuerat ac longa cubitis quadragenis. Per totidē aut cubitos in pilæ modum facta & solida eius altitudo surgebat: & super hanc decē cubitis ædita porticus erat instructa brachiis: itemq; propugnaculis septa. In media uero porticu supereminēs alia turris stabat in membra magnifica & balneas: nequid regalis ei usus uideretur deesse. In summo aut propugnaculis nimisq; erat ornata: cum omnis eius celsitudo prope ad nonaginta cubitos tolleret: & specie quidē uidebatur assimilis Phari & turri: q̄ alexādiam nauigantibus ignē procul ostēdit: ambitu uero ampliore dilatabatur. Tunc aut tyrānicum domiciliū exstebat Simōi. Tertia uero turris mariānes: sic enī regina uocabatur usq; ad uiginti cubitos facta: per uiginti alios patebat i latitudinem tendebat & magnificētia ceterisq; ornatiores diuersoria sustinebat: cum id p̄priū seq; dignum esse rex putauisset ut uxoris nomie appellata turris plus haberet pulchritudinis q̄ q̄ uirorum noibus uocitaretur: sicut illa mūstior erat cui foemina nomen dederat: & cuius omnis altitudo per quinquagintaquinq; cubitos erigebatur. Sed q̄q; tres turres tātæ magnitudinis erāt: ex loco tamen quo erant sitæ multo uidebantur esse maiores: nam ipse antiquus murus in quo erāt excelsio loco fuerat cōditus: & ipsius collis uelut qdā uertex altius prope ad triginta cubitos eminebat: supra quē turres positæ multū sublimitatis assumpserant. Mirabilis etiā fuit lapidum magnitudo: nec enī ex uulgaribus saxis: aut quæ hoies ferre possent: ueq; secto marmore cādido & singulis per uiginti cubitos longis latiq; decē ac per quinq; altis erant ædificatæ: quæ ita inter se copulata erant: ut singulæ turres singula saxa uiderentur. Sic aut manibus artificū in faciē angulosq; formata ut nulquā iunctura cōpaginis appereret. His aut i septentrionali parte positis itus aula regia cōiungebatur narratione omni præstantior: nec. n. uel magnificētia uel structura opis aliqua ex parte superabatur: sed tota quidē muro p̄ triginta cubitos ædita cincta erat. Aequali aut ambitu turribus ordinatissimis ambiebat: iteq; muroꝝ receptaculis ex coenaculis lectoꝝ cētū capacibus. Inenarrabilis aut fuit saxoꝝ uarietas: collectisq; ibi plurimis quæ ubiq; rara uidebāt: & fastigia simul proceritate trabiū & ornamentoꝝ claritudine mirabilia. Mēbrorū aut altitudo & innumeræ spēs ædificii plenaq; omnia suppellectilis cū pleraq; in singulis ex auro essent atq; argento. Ad hæc multæ porticus alia p̄ alia in circulū flexæ colūnaq; in singulis: & quæ iter eas sub diuo patebāt spatia cū essent utiq; uiridi siluisq; uariata: cū prolixas ābulatiōes habebat altis euripis cinctas: & cisternis ubiq; signorū æneoz; plenis: quibus aqua effundebatur: multaq; turres mansuetarum circū latice colūbarum. Sed enī neq; pro merito expōi regia qualis fuerit pōt. Hæt memoria cruciatū referens quantas res latrocinialis flāma consumpserit: nec. n. hæc a rōanis incensa sunt sed ab insidiatoribus intestinis: ut supra memorauimus in principio dissensionis. Et ab antonia quidē corripuit ignis: transiit aut in regiā triūq; turriū tecta corripuit. Phanū aut cōditum erat: ut dixi supra durissimū collē. Et initio quidē uix tēplo atq; areæ sufficiebat: iacens in summo planities: q̄ undiq; præceps erat atq; decliuis. Cum aut rex Salomon qui etiam templū ædificauerat: muro eius partē ab oriēte cixisset: una porticus aggeri est iposita: & mæbat ex aliis partibus nudum q̄ a sæculis posterioribus semp aliquid aggeris accumulante populo coæqtus collis effectus ē. Perrupto aut septentrionali quoq; muro tatum assumpserē spatiū quantū postea totius phani ambitus incluserat. Triplici aut muro colle circūdato sæpe maius opus extructum: in quo longa sæcula cōsumpta sunt omnesq; thesauri sacri quos toto orbe missa deo munera repleuerant tam in superiore ambitu q̄ inferiore templo ædificatis: cuius quod humillimum fuit trecentis cubitis munierant. In quibusdam uero locis pluribus non tamen omnis altitudo fundamentorum uideri poterat multum uallibus obrutis: ut angustias uias oppidi coæquarēt. Saxa uero quadragenis cubitorum magnitudinis erant. Nam & pecuniæ copia & populi largitas maiora dictu conabantur: quodq; nūq̄ posse perfici sperabatur: diuturnitate ac perseuerantia explicabile uidebatur. Tantis aut fundamentis digna erant opera imposita duplicis porticus. Omnes quas columnæ sustinebant quinīs & uicenis cubitis altæ de singuli saxi marmore cādido & laquearia cedrina protegebant. Quorum naturali magnificētia quodq; ligno rasili erant apteque cohærebant operæ pretium spectantibus exhibebant: nulloq; aut pictoris aut sculproꝝ opere extrinsecus ornabantur. Latæ autem pro. xxx. cubitis erant: omnesq; gyꝝ earum sex mensura stadiorum cum antonia concludebatur. Torum autem sub diuo spatium uariabatur omnium quidem generum lapidibus stratum: qua uero ad secundum templum ibatur: cancellis

septem faxeis ad tres cubitos altis: nimiumque grato opere factis: ubique æquis depositæ interuallis columnæ stabant: legē castimonie præmonentes aliæ græcis aliæ latinis in sanctū locū transire alienigenas non debere. Sanctum enim uocabatur alterum phanum & quatuordecim gradibus ascendebatur a primo: quadratumque sursum erat & proprio muro circumdatum. Curus exterior celsitudo quamuis quadraginta cubitis surgeret tamen gradibus tegebatur. Interior uiginti quinque cubitis erat: quoniam in altiori loco per gradus ædificata non tota pars interior cernebatur colle oblecta. Post quatuordecim autem gradus spacium erat usque ad murum. ccc. cubitis planum. Hinc rursus alii quinque gradus & scalæ ad portas ducebant: a septentrione quidem ac meridie octo quaternæ utrique uidelicet: duæ uero ex oriente. Necessario namque proprius locus religionis causa mulieribus destinatus muro discernebatur: altera quoque parte opus esse uidebatur. Contra primam uero secreta erat ex aliis regionibus una porta meridiana & una septentrionalis: quibus ad mulieres introiebatur: per alias enim transire ad mulieres non licebat. Sed nec suam portam interiecto muro transgredi licebat. Patebat enim locus ille pariter indigenis & hospitibus foeminis religionis causa uenientibus. Occidua uero pars nullam portam habebat: sed perpetuus ibi murus erat extructus. Inter portas autem porticus a muro intro prope ad thesauros aduersæ magnis ac pulcherrimis columnis sustinebatur. Erant autem simplices ac præter magnitudinē nulla re ab inferioribus aberant. Portarum autem aliæ quidem auro & argento undique tectæ erant itemque postes ac frontes. Vna uero extra templum ære corinthio quæ multum argento inclusas & inauratas honore superabat. Et binæ fores quidem in singulis ianuis erant tricenis cubitis altæ: quidam etiam latæ. Post introitum uero ubi latiores fiebant tricenis utrinque cubitis exedras habebant exemplo quidem turrium longas & latas: superaque uero quadraginta cubitis celsas. Singulas autem binæ columnæ duodenum cubitorum crassitudine sustinebant. Et aliarum quidem portarum magnitudo par fuit. Quæ uero supra corinthia posita erant quo mulieres conueniebant ab oriente aperiebatur. Porta templi sine dubio maior erat: quinquaginta enim cubitis surgens quadraginta cubitorum fores habebat: ornatumque magnificentiorē: quoniam crassiori argento atque auro uestiebatur: quod quidem nomen portis infuderat Tyberii pater Alexander. Gradus autem quindecim a muro qui mulieres segregabant ad maiorem portam ducebant. Namque illis qui ad alias portas iter dirigerent quinque gradibus erant breuiores. Ipsum uero templum in medio positum hoc est phanum sacrosanctum duodecim gradibus ascendebatur. Et a fronte quidem altitudo eius & latitudo centenos cubitos habebat: pene autem quadraginta cubitis angustior erat. Aditus enim ueluti quibusdam humeris utrique uicenum cubitorum producebantur. Prima uero eius porta septuaginta cubitis alta erat: & uiginti quinque lata: neque fores habebat: celi. n. secreta quæ interclusa erat significabat. Erantque totæ frontes inauratæ: ac prima ædes omnis perlucebat extrinsecus auro: quæ circum phani portam splendida cuncta cernitibus occurrebant. Cū autem iterior eius pars duplici tecto fulgeret: adiacēs ei prima porta patebat i altitudinem perpetuam perque nonaginta cubitos tollebat cū longa quadraginta cubitis esset ac uiginti transuersa. Ipsi uero ædes tota inaurata erat: ut dixi: & circum eas saxeus paries. Desuper autem habebat aureos pampinos unde racemi statura hominis dependebant: & quæ duplex tectū erat templi exteriori humilior uidebatur: & fores habebat aureas quinquaginta & quinque cubitis altas: sexdecim uero latas. Et ad hæc aulaeum longitudine par: hoc est uelum Babyloniu hiacyntho & bysso & cocco & purpura uariarum mirabili opere factum: neque rationis inopia colorum permixtione: sed uelut omnium rerum imaginem præferēs. Cocco enim uidebatur ignē imitari: & bysso terram: & hiacyntho aerē ac mare purpura. His quidē coloribus: bysso autem ac purpura natiuitatem: quoniam byssum quidem terra: mare autem purpurā gignit. Eratque i eo perscripta omnis cæli ratio præter signa. Introgressos autem i templum planities excipiebat: cuius altitudo habet quidem sexaginta cubitos & longitudo totidem: ac latitudo uiginti. Rursus autem quadraginta cubitis diuisi erant. Et prima quidem pars ad quadraginta cubitos auulsa. Hæc tria mirabilia & prædicanda opera cunctis hominibus habebat. Candelabrum & mēsam & thuribulum. Septem uero lucernæ stellas errantes significabant: tot enim ab ipso candelabro diuidebantur. Duodecim uero panes i mensa positi signorum circulum atque annum. Thuribulum autem p. xiii. odores quibus replebatur ex mari & in hospito & inhabitabili designabant omnia dei esse deoque seruire. Intima uero templi pars uiginti cubitorum erat. Discernebatur autem similiter uelo ab exteriorē nihil quæ prorsus in ea erat positum inaccessa uero & iuoluta & iuisibilis omnibus habebatur sanctique sanctum uocabatur. Circa latera uero inferioris templi multa erant mēbra paruia triplici tecto suspensa: & ad utrunque latus ad eam introitus a porta patebat. Desuper autē pars eadem membra non habebat: quo minus erat angustior: celsior autem. xl. cubitis nec ita ut

inferior ambitiosa. Colligitur enim ad xl. cubitos omnis celsitudo: cum in solo centum cubitos habebat. Exterior autem facies nihil quod animus aut oculi mirarentur non habebat. Crustis enim aureis grauissimis undiq; tecta uala primos ortus igneo splendore lucebat: ut cum intuerentur contententium oculi quasi solis radiis auerterentur. Hospitibus quidem aduentibus procul monti niueo similis uidebatur. Nam ubi deauratum non erat templum candidissimum erat. In summo autem aureis uerubus horrebat acutissimis: ne ab insidentibus auibus pollueretur. Non nullorum autem saxorum eius longitudo. xlv. cubitis erat: altitudo quinque: & latitudo sex. Ara uero pro templo quindecim cubitis alta: lata uero & longa cubitis quadragenis quadrataq; stas ueluti cornutis angulis eminebat: & a meridie ascensus in eam clementer arduus resupinabatur. Sine ferro autem constructa erat: nec unquam eam ferrum tetigerat. Templum autem aramq; cingebat ex pulcherrimo saxo lorica gratissima usq; ad cubitum surgens: quæ populum a sacerdotibus segregabat. Canorutos hoc est semine fluentes itemq; leprosos tota ciuitas arcebat: & foeminis menstrua soluentibus clausa erat. Prædictum autem limitem ne puris quidem mulieribus transgredi permittebatur. Viri autem qui non per omnia casti fuissent: ab interiori aula & qui essent a sacerdotibus prohibebantur. Qui uero ex origine sacerdotum genus ducentes cæcitatis causa munere non fungebantur cum incolumnibus intra limitem aderant partesq; generis consequebantur: uestibus tantum utebantur plebeis: quoniam sacerdotali solus qui sacra celebrabat amiciebatur. Ad altare uero templumq; accedebant carentes omni uitio sacerdotes ueste quidem amicti byssina: maxime uero mero abstinentes ac sobrii religionis causa ne quid res diuinas faciendo peccarent. Pontifex autem cum ipsis non tamen semper ascendebat: sed diebus quibusq; septimis & per singulos menses calendis: uel si quando prima festiuitas atq; annua ab omni populo agebatur. Et sacrificabat uelamine præcinctus eoq; tectus femora usq; ad gentalia: lintheum uero habens intrinsecus demissum usq; ad pedes: hiacynthinū desuper idumen tum rotundum ex equo simbriz pendebant aurea tintinabula malaq; granata sustinentes tinna bulis quidem tonitrua: malis uero fulgura designantibus. Pectoris autem tegmentum uittæ cingebant quinq; uariatæ coloribus hoc est auri & purpuræ cocci bissi & hiacynthi: quibus etiam uela templi diximus esse contexta. Habebat etiam chlamidem temperatam: in qua plus auri erat: habito quidem indumento thoraci similis uidebatur. Duabus autem fibulis aureis aspidum specie uinciebatur: quibus inclusi erant optimi maximique sardonices: scripta tribuum gentis iudeæ nomina præferentes. Ex altera uero parte. xii. pendebant alii lapides in quattuor partes terni diuisi: hoc est sardium: topaciō: smaragdus: antrax: iaspis: saphirus: achatis: amethystus: ligurius: onix: berillus: chrysolithus: quorum singulis singula iterum cognomina erant scripta. Caput autem bissinus thiaras tegebat hiacynthis coronatis & circa eam alia corona erat aurea scripta ferens sacras litteras: quæ sunt quattuor elementa uocalia. Ea quidem ueste post tempus minus autem ambitiosa utebatur: si quando adyta introibat. Solus autem atq; semel in anno intrabat quo die cunctos ieiunare deo mos erat.

Capitulum. IX.

E ciuitate quidem ac templo iterū & moribus & legibus diligentius referemus. Non enim pauca super his exponenda sunt. Sed antonia quidem in angulo duarum porticuū sita erat prioris templi quæ ad occidentem septentrionemque spectarent. In saxo autem tē fuerat extructa. l. cubitis alto & undiq; prærupto: quod opus Herodis fuit: ubi maxime ingenii sui magnificentiam demonstrauit. Primum enim a radicibus saxumq; ipsum leuatis crustis obtegebat: quo & decus aderat opi & facile dilaberet q uel ascendere uel descendere tentauissent. Deinde ante priores turres ædificium murus erat cubitis tribus. Intra hunc omne spatium antoniæ in. xl. cubitis erigebatur. Intus autem regiz latitudinem ac descriptionem habebat diuisam in omnem usum habitationem & genera & species: idest atria & balnea & aulas castris aptissimas ut quantum ad usum necessariam pertinet ciuitas uideretur magnificentia uero palatium: instar uero turris toto habitu formata quattuor aliis per agulos turribus cingebatur. Quarum cæteræ quinquaginta cubitis erant altæ: quæ uero ad meridianum orientalemque angulū sita erat. lxx. cubitis eminebat: ut ex ea tantum templum uideri potuisset. Quia uero porticibus iungebatur in utring; descensus habebat unde custodes commeabant. Semper namq; in ea romani milites residebant: & cum armis circa custodes positos ne quid populus festis diebus noui committeret obseruabant. Castrum enim erat imposuim oppido & oppidum quidem templo: templum uero antoniæ. In hac autem porticu custodes erant & superioris ciuitatis aliud castellum regia Herodis erat. Besathe autem collis: ita ut dixi: ab antonia sepabatur: qui

H iiii

cum omnium esset altissimus etiam parti nouæ ciuitatis coniungebatur: temploque septentrionali solus obstabat. De ciuitate quidē ac muris eius iterū scribere plerū cupiens i præsentia satis dixi.

Capitulum.X.

Vgnatissima quidem maximeque dissentiens multitudo circa Simonem erat hominū decem milia præter idumeos: quinquaginta uero. x. milium duces quibus ipse quasi dominus omnium præerat. Idumei autem qui erant eius partium cū essent numero quinque milia duces habebant. Horum autem principes uidebantur Sosize iacobus & Catizæ filius Simon. Ioannes autem qui templum occupauerat: sexque armatorum milia habebat: quos. xx. duces regebant. Tunc autem illi accesserant etiam zelotarum depositis discordiis duo milia trecenti qui eleazaro quem ante habuerant & Simone Arimini filio utebantur ducibus. His autem: ut diximus: bellum inter se gerentibus populus erat præmium & plebis pars quæ non eadem quæ ille cōmitteret ab utrisque diripiebatur. Tenebat autem Simon quidem superiorem ciuitatem murumque maiorem usque ad cedron: & antiquioris muri quantum a Siloa flectitur ad orientalem & usque ad Monobazi anclam descendit. Is autem rex est Adiabane gentis ultra Euphraten habitantis. Tenebat autem etiam frontem Acræ: quæ inferior est ciuitas usque ad helenæ regiam: quæ Monobazi fuerat mater. Ioannes autem templo & circum templum aliquatenus incensis omnibus itemque Olla & ualle quæ Cedron appellatur & aliis quæ interiacebāt medium bello quod inter se gerebant spatium aperuere. Nec enim castris romanorum prope murum positis intra ciuitatem seditio quiescebat: sed ad primum eorum impetum paulisper sanitate recepta mox ad morbum pristinum redire. Rursumque discreti pro sua quisque parte pugnabat: omnia faciendo quæ obsidentes optarent. Nihil enim impius a romanis passi sunt: quam ipsi se tractarunt: neque post illos ciuitas aliquid nouæ calamitatis experta est. Sed illa quidem grauiores casus pertulit antequam subuerteretur. Qui uero eam debellarant maius aliquid perficere. Dico enim quod seditio ciuitatem romani uero seditionem coepere: quia multo erat moribus tutior. & res quidem aduersas suis iustitiam uero recte quis romanis ascribit. Intelligit autem quod dies cuique suggererit. Veruntamen his intra ciuitatem ita se habentibus. Titus cum lectis equitibus foris circuiens quam muros aggredieretur explorabat. Hæsitanti autem quia nec ab ea parte adiri poterat pedibus qua ualles erant & ab alio latere prior murus instrumentis sine machinis firmior uidebatur placuit ad ioannis pontificis monumentum. Hæc enim ratummodo & prius humilior erat nec secundo muro coniungebatur inuadere. Neglecta enim munitio propterea quia non satis noua ciuitas frequentabatur. Sic in tertium murum facilis aditus illac erat: per quem superiorem ciuitatem & per antoniam templum capi posse cogitabat. Hoc eo collustrante quidam ex amicis eius Nicanor nomine ad humerum laeuum sagitta percutitur: cum propius una cum iossippo accessisset: pacemque in muro stantibus: dicendi enim peritus erat: suadere taret. Vnde cognitis eorum conatibus Cæsar ex eo quod nec ad salutem se hortantibus abstinere excitatur in obsidionem simulque suburbana militibus uastare permittit. Collectaque omni materia iubet aggerem construere. Tripartito autem exercitu ad opera medios in aggeribus iaculatores & sagittarios constituebat: & ante eos balistas aliasque machinas atque tormenta: quibus & excursus hostium in opera prohiberet: & qui ex muris obstare tentarent. Cæsis autem arboribus momento suburbana spoliata sunt. Collectis autem lignis in aggeres cum totus operi intentus esset exercitus nec iudæi segnes erant: populum quidem in rapinis & caedibus constitutum fiducia tunc habebat quod respiraturus esset. Illorum aduersus hostes distractis existimātem poenas se ab noxiis repetiturum si romani superassent. Ioannes autem quamuis in externos sortii sui re uera prope-rassent: metu tamen Simonis manebat. Verum Simon quiescebat. proximus enim erat obsidioni missilibus per murum dispositis: quæ pridem romanis abstulerat: cum præsidium quod apud Aniam fuerat coepit. Sed horum possessio propter imperitiam plerisque non erat utilis. Pauci autem a transfugis docti male utebantur instrumentis. Sed cum lapidibus & sagittis aggerem iacentibus militibus immincebant: per quæ cuneos excurrentes manus etiam conferebant. Operantes autem minora scuta super uallum exposita protegebant: omnibusque agminibus excursus contra erant machinæ comparatæ mirabiles. Præcipue uero decimæ legionis balistæ uehementiores & tormenta saxorum: quibus non solum irruentes: sed etiam super muros stantes euerdebantur. Nam & singula saxa talenti pondus æquabāt & ultra stadii modum torquebant. Ictus autem non solum primis quos offendisset: sed aliquando posterioribus quoque intolerabilis erat. Iudæi prius quidē cauebāt a apidibus quod erant candidi: nec tantum sono ac fremitu noscebantur: sed etiam claritudine pro-

spiciebantur. Denique speculatores in turribus præsidentes prædicabant quando impelleretur machina saxumque ferretur: patria lingua clamantes filius uenit: itaque præsciebant in quos ueniret atque ante uitabant: & hinc eueniebat ut illis declinantibus lapis irutus intercideret. Pro inde romani cogitabant atramento decolorare lapides. Tunc enim missi non similiter incertos ictus habebant multosque simul unius impetu corrumpebant. Sed ne male quidem affecti iudæi aggeris instruendi copiam dabant. Omni uero molitione atque audacia die noctuque prohibebant. Perfectis autem operibus plumbo & ligno & aggeribus iacto fabri quod erat ad murum spatiū metiuntur. Nec iā aliquid fieri poterat quoniam desuper tælis petebantur. Cunque pares interuallo arietes inuenissent eos applicant, ppiusq; dispositis machinis. Titus ne ex muro arietes prohiberentur ex tribus partibus murum pulsari iubet. Sonitu autem circumstrepente ciuitatem clamor ingens ciuium sublati sunt: itemq; seditiosos pavor inuasit. Et quia periculum commune utrisq; uidebatur: communiter iam repugnare cogitabant. Vociferantibus inter se discordibus quia omnia pro commoditate hostium facerent cum non si perpetuam cōcordiam deus illis præbeat saltem in præsentia contra romanos oporteat conspirare. Simon autem præcone misso uolentibus ex templo ad murum aggrediendi copiam fecit: idemque & iohannes ne minus crederet misit. Illi autem obliti odiorum ac discordiarum suarum in unum corpus coeunt: murumque amplexi facies inde quam plurimas iaciebant contra machinas romanorū contraque impulsores arietum: eosq; sine intermissione tælis petebant. Audacissimi uero cateruatim profilientes machinarum tegmina dissipabant. Hisque apposis irritantes peritia quidē pauca: plura uero audacia perficiebant. Semper autem erat adiumento laborantibus ipse Titus: & iuxta eas machinas equitibus ac sagittariis ordinatis ignem quidem ferentes prohibebat: iaculantes uero a turribus reprimebat nocendi tempus arietibus faciens & tamen murus ictibus nō cedebat: nisi q̄ quintæ legionis aries commouit angulum turris: murus autem stabat incolumis. Nec enim statim cum turri periculum sensit quæ multo altius eminebat: nullamq; partem muri secum trahere poterat in ruinam. Cum autem ab excursibus paulatim quieuisent obseruato romanos per opera & castra dispersos: quia labore & formidine iudæos discessisse arbitrarentur excurrunt omnes qua turris erat hippicus porta latenter: ignemq; operibus iniiciunt. Usque ad castrorum quoq; munimenta in romanos animati procedebant. Horum autem periculo mature & qui erant propius excitati sunt: & qui procul aberant conuenere. Romanorum autem disciplina uincebat audaciam iudæorum & quos prius offenderant in fugam uersis aliis qui colligerentur instabat. Grauis autem circa machinas pugna commissa est illis incendere his incendium prohibere certantibus. Incertusq; clamor utrinq; tollebatur: & multi qui in fronte steterant ceciderunt. Sed iudæi confidentia superiores erant ignisq; opera tetigerat. Incensa q; omnia cum instrumentis penitus essent nisi lecti de Alexandria restitissent plæriq; præter opinionem sui uiriliter dimicantes. Nam gloriosissime in hoc bello præliati sunt: donec imperator equitum potentissimis comitatus in hostes irruit: & ipse quidem duodecim repugnatores peremit. Metu autem cladis eorum cætera multitudine in fugam uersa omnes compulsi in ciuitatem: eoq; modo aggeres liberauit incendio. In hac autem pugna unum ex iudæis uiuum capi contigit: eumq; Titus crucifigi pro muro iussit. Si forte reliqui uel hoc spectaculo territi considerent. Post eius uero discessum etiam dux idumeorum iohannes dum ante muros cum noto milite loquitur a quodam arabe pectus sagitta percussus cōtinuo periit: magnumq; & iudæis luctum & seditiosis moerorem reliquit. Nam & manu promptus erat & sapientia nobilis.

Capitulum. XI.

Octe uero quem secuta est incredibilis tumultus romanis incidit. Nam cum tres turres imperator Titus quinquagenum cubitorum construi præcepisset ut his per aggeres singulos positis: hinc hostes in muro stantes facilius in fugam uerteret: una earum sponte sua nocte intempesta lapsa est. Ingenti uero sonitu facto metus occupauit exercitum. Conari autem aliquid iudæos suspicati ad arma currebant: eaque re turba in legionibus ac tumultus erat. Cunque nemo quid accidisset referre posset: diu queruli alius aliud opinabant: nullisq; interuenientibus hostibus semetipsos timebāt: signūq; diligenter singuli a proximis requirebant tanquā idumei castra iam possiderent: larualique terrore capti uidebantur donec Titus cognitis quæ res erant uerum cunctis indicari iussit: tandemque tumultus eo nuntio conqueuit. Iudæi quidem cætera fortiter sustinentes male turribus affecti sunt. Machinis enim leuioribus & iaculatoribus ac sagittariis saxorumq; tormentis inde feriebantur. Sed neq;

harum æquare ipsi poterant celsitudinem & turrex excidendi spes non erat. Cumq; eueri ppter gravitatem neq; incendi propterea q; ferro tegebantur facile non possent ultra iactum tæli fugientes arietum impetum non uitabant: qui sine intermissione ferientes paulatim aliquid proficiebant. Itaq; muro iam cedente magno arieti romanorum: quem iudæi Niconam uocabant q; omnia uinceret quauis & antea defessi erāt pugna & uigiliis cum longe ab oppido pernoctarēt: tamen etiā negligentia uel quod male cōsulerent muꝝ sibi superuacuu esse credētes: quibus alia duo munimenta superessent lassatq; plurimi recessere.

Cap. XII.

Vm autē romani qua primum muꝝ Niconas perruperat ascendissent ad secundum omnes iudæi relictis custodibus refugerunt. Portis autē romani qui transierunt patefactis exercitum recepere. Et hi quidem hoc modo potiti muro die. xv. mensis maii & partem eius maximā diruunt: ad septentrionalē ciuitatis regiōem quā ante Cestius uastauerat. Titus autē notato quia assyrioz castrum est militem transfert: occupato enī qd inter cedrona fuerat spatio & ultra sagittæ iactum a secundo muro seperatus expugnationē statim ingressus est. Tunc igitur partiti murum iudæi fortiter restiterunt. Et iohannes quidem eiusq; sotil ex antonia & septentrionali porticu templi ab Alexandri monumēto pugnabant. Simonis autē mantis iuxta monumentū iohannis aditū cluserant usq; ad portam qua i Hippico turrim aqua i ducebatur. Sæpe autē prosilientes e portis cōminus dimicabant: fugatiq; a muris in conspectu quidam romanoz disciplina propter imperitiā uincebantur: in murali autē certamine superabāt. Eos autē fortuna atq; scia: iudæos uero etiam audacia quam timor aleret sustentabat q; natura erant i calamitatibus duri.

Cap. XIII.

D hæc autē & istis suberat spes salutis & romanis citæ uictoriae. Neutros autē lassitudo fatigabat: sed aggressiones murorūq; oppugnationes & excursus crebri per cuneos diebus totis agebant: nullaq; prælioz species aberat cū a prima luce incipiētia utriusque in somnis & die grauior nox dirimeret. His quidē occupatum iri muꝝ continuo metuentibus: illis uero ne iudæi castra peruaderent: itaq; in armis pernoctantes prima luce utriusque pugnae parati erant. Et iudæi quidē certabant quis esset promptior ad periculum eoq; modo gratia emineret a ducibus suis. Maxime uero Simonis eos metus ac reuerentia cōmouebat: illum singuli subiectorū colebant: ut ad semet quoq; interficiendos parati essent: si hoc ille iussisset. Romanos autē ad uirtutem hortabatur consuetudo uincendi: & quia uinci non assueuerat crebraq; militiæ exercitationesq; perpetuæ & iperii magnitudo. Ante omnia uero Titus semper ubiq; præfens. Nam & inertiam spectante atq; opitulante Cæsare grauissimum facinus uidebat: & ei qui bene decertasset testis aderat qui rependeret premiū. Præterea fructus erat uel cognosci solū picipi uiz: fortē: iccirco multozq; maloz rebus alacritas demonstrata est.

Cap. XIII.

Eniq; istis ipsis diebus ualidissima iudæoz acie instructa pro mœnibus tælisq; utriusq; missis quidā longinuis de numero equitū ex acie romana progressus in mediā aciem iudæoz irruit: hisq; deiectis hoc ipetu duos fortissimos perimit unius obuiā tendētis ore percussor: alterius eodē tælo: quod priori extraxerat trāfixo latere refugientis & ex mediis hostibus ad suos primos occurrit. Ille quidē ob uirtutē insignis erat: æmuli autē eius fortitudinis multi extiterunt. Et iudæi quidē negligēter quid paterent tantūmō qualiter afficerent considerabant: morsq; his leuissima ducebatur: si quo interfecto hoste cecidissent. Titus autē non minus saluti militis quam uictoriæ consulebat & temerarios ipetus desperationē dicēs: solam uero esse uirtutē si quis prudenter & caute sine proprio incommodo fortiter faceret in ea re potius qua periculum nō hñet diros esse præcipiebat.

Cap. XV.

Taq; septentrionali parte mediæ turri applicat arietem: in qua iudæus quidam uersutus ac subdolos castor nomine cum. x. aliis militibus suis delituerat fugatis cæteris formidine sagittarum. Hi cum pauidi soporatis aliquamdiu quieuisent concussa turri surgunt. Extentisque manibus castor ueluti supplex cæsarem implorabat: & uoce miserabili ut si hi parceret obtestabatur. Cui Titus pro simplicitate sua credulus iamque iudæos existimans belli poenitere: arietes quidem impulsione cessare iubet ac sagittarios a supplicibus prohibet. Castori autem quid uellet eloqui permittit. Cunque ille respondisset ad scēdus uelle descendere: Titus gratulari se ait si omnes eadem sentire uoluissent: paratoque animo fidem pacis etiam ciuitati daturum. Sed cum ex illis. x. castoris sotis quinq; itidem supplices esse

simularent: ceteri nunquā se rōmanis seruituros clamāt dum mori liberis liceat. Deniq; illis sup hoc ambigentibus cessabat expugnatio. Castor aut̃ interea Simonem per internuntios admonebat: ut dum uacū esset tempus de rebus urgentibus consilium caperet: paulisper enī se illudere imperatori romano. Simul aut̃ hoc agens ad pacē rogare cōtradicentes sortos uidebat. Illi aut̃ uelut hęc referentes in thoracas nudos fixere gladios hisq; pcussis uelut interfecti ceciderūt. Titus uero eiusq; socii obstupere tanta eorū prīnacia cū ex inferiori loco qđ factū erat uere uidere nō potuissent: mirabanturq; simul audaciā & calamitati miserabant̃. Interea castorē ad natē quidā sagitta percutit. Tumq; ille tēlū extractū imperatori ostendens iniqua se perpeti querebatur. At Titus inculato qui hoc emiserat astantē iōsippū dirigit ut castori dextrā porrigeret. Vege is neq; se iturum nihil enī sanū supplices cogitare respondit: & amicos qui uoluere ire prohibuit. Cum uero quidā ex profugis Aeneas iturum sese dixisset ad eum & inuitante Castore ut etiā q; secum ferret argentū aliquid suscipet. Ad hęc cū ille studiose aperto sinu cucurrisset: ille sup eum saxū demisit. Et ipsū quidē quō pcauerat ferre nō potuit: atq; uero militē qui aderat uulnerauit. Cēsar uero fallaciā reputans intellexit misericordiam in bello nocere: minusq; decipi calliditate scāuitiā: arietis īpulsionibus iracundia fraudis uehementius utebat̃. Castor aut̃ eiusq; socii turrī īctibus iam cedentē incendūt: perq; flammās in eiūsdē missi cuniculis iteq; magni animi opinio nem apud romanos habuere tanquā se ignibus tradidissent. Caput aut̃ hac parte murū titus die quinto postquā primum coeperat: fugatq; inde iudaeis intro cū lectis mille transiit: quos circa se habebat armatis ubi noua ciuitas & lanæ uenditores erant: fabriq; ararii uestiūq; mercatus: & ad murum angustæ uiæ transuersæ tendebant. Enim uero si uel statim muri disturbasset maximam partē uel quæ coeperat lege belli uastasset: nullū credo damnū uictoriæ fuisset admixtum. Nunc aut̃ iudaeos male tractando exoratum iri sperans cum liceret capere facile discessioni adiutum non dilatauit. Nec enī qbus cōsulebat īsidiatores sibi putabat.

Capitulum. XVI.

Eniq; postquā ingressus est: neq; occidi quēquā permisit eorū qui cōprehendebant̃ neq; domus incendi sed tam seditiosis si pugnare uellēt sine populi detrimento copiā dabat q; ipsi populo fortunas pprias se redituq; pollicebatur. Plurimi nāq; petebant sibi ciuitatē seruari: templū uero ciuitati. At enim populū quidē ad ea quæ hortabatur & antea paratū habebat bellicosi aut̃ pro inertia ducebant humanitatē. Titumq; in belli animo q; ceteram ciuitatē tenere non posset has proponere conditiones putabant: mortē populo denunciātes: & si uerbū qsq; de traditione fecisset pacē uē nominasset mox interficiendū eum esse minitantes. Romanis qui introire alii p uiag angustias obstabāt: alii ex ædibus alii muq; per superiores ptes egressi pugnare coeperūt. Quibus rebus perturbati custodes de muro sese demiserāt relictis turribus in castra recessere. Clamor aut̃ audiebatur militum intra ciuitatē q; ab hostibus cingerentur: foris aut̃ de gentium clausis cōtubernalibus metuentiū crescente numero iudaeorū: & propter locorū peritiā uiarūq; sciam praeualēte multiq; romanorū cruciabantur: & ab incūbentibus pellebātur cum magis necessitate resisterent. Nec enim multi simul fugiendi copiā per angustias muri patebat: oēs q; poene qui transierant perempti fuissent nisi Titus eis opem tulisset. Dispositis enī per summa uiarum sagittariis: & ubi plus erat multitudinis astans missilibus hostes abigebat: & cum eo Domitius Sabinus uir bonus etiā in illo praelio comprobatus: durauitq; tādū sagittis eos prohibens irruere: donec oēs milites recessere. Romani quidem ita secundo muro potiti ad extremum pulsi sunt. Oppidanis uero qui pugnaces erant spiritus creuit & secundis rebus amentes erant: neq; romanos ausuros esse ad ciuitatem accedere suspicantes: neq; uinci se posse si ad praelium pcessissent. Nam quia iniqui erant officiebat eorum sententiis deus: & neq; romanorū multo maiore illa quæ pulsa fuerat superesse cernebant: neq; famē iamīaq; serpentem. Adhuc enī malis publicis alebantur: & sanguinē ciuitatis bibebant: ppter bonos aut̃ continebatur exitiū & penuria uictus iam multi defecerant: populi tamē iteritū seditiosi p uelamīe sui ducebāt: & solos eos q pacē nō probarēt saluos eē cupiebāt quiq; uiuēt cōtra rōanos optarēt. Contrariā uero multitudinē uelut onus quoddam consumi gratulabantur: & ita quidē circa suos affecti erant. Romanos autem q; ciuitatem iterum ingredi conabātur armati prohibuerunt disiectis muri partibus obiectū corporum praeunitis: ac per triduum sustinere fortiter dimicantes. Quarto aut̃ die Titū uehementius aggressum nequa q; ferre potuerūt: sed ui coacti rursum quo antea refugerūt: ille autē interim muro potitus totam eius septentrionalē partem statim deposuit. In meridiana uero p turre praeſidia collocauit: iamque tertium murum aggredi cogitabat. Videbatur autē breuissimū temporis eius obſidio: spariumque cōsiliū seditiosis esse dandum si quid disturbance secundi muri aut famis metu dimitterent nec enim diutius eis praedas posse sufficere: & ipse otio commode

utebatur: nam cū dies aduenisset quo militibus oportebat alimēta distribui i cōspicuo hostibus loco iussit duces ordinato exercitu pecuniam singulis numerare. Illi autem prolati armis: & inuolucris & uaginis septiq; procedunt equitibus ornatos equos ducentibus: locaque suburbana per multum ipatiū auro argentoq; lucebant: illo autē spectaculo nihil aut iocundius suis aut horribilius hostibus uidebatur. Spectātibus enī & uetera plena erant moenia & septētrionalis regio. Quin & domos refertas intuentibus cerneret: nullamq; ciuitatis partē non infusa multitudo regebat. Metus aut quāuis audacissimos coeperat oēm simul exercitum armorūq; pulchritudinem conspiciētes: & ordinationē uiroz. Et fortasse ad illam speciē seditiosi aīos mutauissent: nisi malog; imanitate quā in populum cōmiserant dandam sibi uentiam a romanis desperassent imminente si destitissent morte supplicii bello mori prāstabilius esse ducebant. Prāualebat etiā fatum quod innocentes cum innocentibus: & ciuitatē cum seditiosis perire decreuerat: quattuor per singulas legiones alimenta consecuti sunt. Quinto autē die cum omnia faciens Titus nihil iudæis pacatum cogitare sensisset: bifariam diuiso exercitu antoniā uersus ad iōannis monumentum aggeres inchoauit: ista parte superiore ciuitatem captū iri cogitans & per antoniā templum. Namq; hoc nisi coepisset: nec oppidū quidē tutū erat obtinere: in utraq; autē parte duo aggeres erigebantur: singulis agminibus singuli. Et iuxta monumentū quidē operantes a iudæis: & Simonis sociis infestantibus prohibebantur: ad antoniā uero ab iōannis sociis cū multitudie zelotarum non solū quia de superiore loco pugnabant: uerum etiā quia machinis iam uti didicerant. Paulatim enim usus quotidianus aluit peritiam: habebant aut balistas trecentas: & quadraginta tormenta saxoz; quibus difficiliore aggerum extructionē romanis efficiebant. Titus autē sibi saluā fore fortunā sciens & periturā esse ciuitatē una & obsidioni uehementer instabat: nec poenitudinē iudæis suadere cessabat consiliūq; factis admiscens & orationē saepe armis efficaciorē rem cognoscens tam ipsos ut saluari uellent rogabat: tradita sibi ciuitate quā iam capta uideret: quā & iōsippum allegabat patria lingua uerba facturum: sperans eos hominis gentilis monitu aliquid remissuros.

Cap. XVII.

Taq; iōsippus murū circuiens simulq; extra tēli iactum stans unde ex audiri facilius posset multis orabat: ut sibi ac populo parceret templo ac patriæ neue cōtra hæc fierent alienigenis duriores. Romāos enim sancta reuereri cū quibus nulla sibi societas esset: manusq; suas ad hoc usq; cohibere. Ipsos uero in his edoctos conseruare possent sponte ad eoz; interitū ruere quin potius uidere muros concidisse firmiores: excisis uero infirmiores superesse romanorūq; uires cognoscerent sustinere non posse: hisq; seruire nō esse nouum: neq; inexpertum iudæis. Nam licet pulchrum sit pro libertate pugnare tamen id in principio decere fieri. Semel autē subditum qui multo tempore paruisset imperio iugū excuti: malæ mortis cupidum non liberratis morē uideri. Debere autē dedignari dominos humiliores nō quoz; in potestate sunt omnia. Nam quid romanos effugisse: nisi q; propter æstus aut frigora esset inutile: imo uero transisse ad eos undiq; fortunam: deumq; per singulas nationes ducentem imperiū tum eē in italia. Hanc aut ualidissimā legem tam feris bestiis quā hoībus esse prāfinitā potentioribus cedere: quoz; armis ingentes obedire uictoria. Iccirco etiā maiores eoz; quā multum & animis & corporibus & aliis subsidiis meliores cessissent rōantis qui nisi deum scissent illis fauere nunq; perpassi fuissent: ipsos uero quia tunc refertos resisteret: cum ex magna parte capta sit ciuitas: ciues autē etiā si muros integros haberent excidio pariter affecti sunt. Nec enī latere rōanos quā fames teneat ciuitatē & modo quidē cōsumi populum continuo uero etiā bellatores interituros: nam & si rōani desierint & ab obsidione cessauerint neq; ciuitate strictis gladiis irruerint: iudæis tamē inexpugnabile bellū intus assidere q; horis singulis aleret: nisi forte quoq; contra famē arma caperent ac dimicarent: soli q; possent etiā clades superare. His addebat optimum esse ante intolerabilem calamitatem mutare sententiā dumq; liceret salutare consiliū sequi: nec enī antea gestorū causa succensere romanos nisi ad finē usq; insolentes fuissent: natura eos esse in iperio māfuetos atq; iracundiæ prāferre: qd utile est. Vtile aut purare neq; ciuitatē uacūā uiris neq; desertā habere. puinciā: iccirco uelle iperatore cū his dexterā iūgere: nec enī cuiquā salutē datuz; si coeperit ciuitatē prāferri q; nec inextremis ei cladibus rogati paruerūt. Breui aut mug; quoq; tertiu captū iri priores qui capti sunt fidē facere. Et quāuis perrūpi tutamina non possint famē pro romanis pugnaturā. His monentē iōsippū multi in muro stātes uituperabāt multi uero cōiitiis: nōnulli etiam iaculis appetebant. Ille aut cum manifestis eos calamitatibus minime flecteret ad gentiles transiit historias.

Cap. XVIII.

Miseri uociferans uironūque auxiliatorum immemores armis & manibus cum Romanis bellum geritis: quāsi quem alium sic uicerimus. Quando aut nō deus omniū

conditor iudaeorum defensor est: si laedantur: non respicietis. Vnde progressi pugnatis quānq; auxiliatorem uiolastis: Non recordamini opera diuina parentū: atque hunc sanctū locū quanta bella nobis aliquādo peregit. Ego autē facta dei narrare auribus indignis horresco: sed tamen audite ut cognoscatis nō solū uos rōanis sed etiā deo resistere. Nechias qui tūc erat rex aegyptiorū: idemq; pharao uocabatur cū infinita manu descendit: regināq; Sarā nostri generis rapuit. Quid igitur uir eius Abraā proauus noster? Armis credo ultus ē iniuriā. At quī. ccc. & .xviii. praefectos habebat: quoz singulis infinita multitudo parebat. Anipse quidē quiescere maluit absce deo? Puras autē manus ad hunc locum tendens: quē uos polluistis inuictū sibi auxiliatōrē ad militiam legit. Nonne secūda uespera incorrupta regina remissa est ad maritū? Adorans autē quē uos gentili caede cruentastis: ac tremens nocturnis somniis aegyptius exagitatus aufugit: auroq; & argento amātissimos deo donauit hebraeos dicā translata in aegyptū maiorz nostroz domicilia. Qui cū annos cccc. tyrannis ac regibus alienigenis subiacerent: armis ac māibus ulcisci possent semetipsos deo potius pmisere. Quis nescit aegyptum repletā omni genere serpentū: omni que morbo corruptā? Quis terrā infructuosā: quis Nili defectionē & continuas decē plagas? & ob hoc parentes nros cū praesidio incruentos & sine periculo deduci: quos deus sibi sacerdotes ducebat. Sed ab assyriis raptā nobis sanctā arcā palestina & dagon simul agrum genuit: & iam tota gens quā rapuerat: corruptis uero occultis corpore: ac per ea cū cibo uisceribus exhaustis cymbalorum ac tympanoz sono manibus noxiis reportarunt sanctū placatiōibus expiātes deus erat qui hēc parentibus administrabat: ppter ea q̄ ommissis armis ac manibus eius se iudicio pmisere Rex assyrioz sennacherib cū totā ducens asiā ad hanc urbē castra posuisset: manibus nō humanis cecidit: nā ab armis quiescentes in uotis erāt: & angelus dei una uoce infinitū deleuit exercitū. Posterorū die excitatus assyrius. clxxxv. milia reperit mortuoz: atq; ita cū reliquis hebraeos inermes: nec persequētes fugiebat. Scitis etiā in babylone seruitiū: ubi per annos. lxx. populus exultās non ante libertatem respexit quā eam dominus donaret qui eos etiam est persecutus: iterūq; auxiliatori suo sacerdotū more seruebant. Breuiter dicā: nullū est operā precii quod armis parētes nostri perfecere: aut nō sine armis deo permissa potestate iperit. Domi autē manentes ut placebat iudici superabāt. Pugnantes uero semp de spe ceciderunt. Nam ubi rege babylonioz oppidū obfidente contra hieremiā praedicationē Sedechias rex noster cū eo congressus est: tam ipse captus est quā cum tēplo ciuitatē uidit excindi. At quin uidete quanto ille rex uestris ducibus: eiusque populus uobis erat mediocrior. Deniq; hieremiā uociferantem inuisos esse deo propter delicta quā in eum cōmiserant captū iri: aut nisi traderent ciuitatem: neq; rex neq; populus interfecit. Sed uos ut intus gesta praetermittam: neq; digne possum iniquitates uestras exponere: me qui uobis salutē suadeam querimini: tēlisc; appetitis irati: q̄ uos uestrorum cōmonefacio peccatorum ne dici ea toleratis: quoz quotidie facta committitis. Idem tunc fuit cum antiocho qui dictus est Epiphanes: obfidente ciuitatem multis modis offensa diuinitate. maiores nostri cū armis pgressi: ipsi quidem in pugna perempti: oppidum uero ab hostibus direptum est: sanctumq; per triennium sexq; menses penitus desolatum est. Et quid pluribus opus est. Ipsos romanos quis te contra iudaeorum gentes ad militiam prouocauit. Nonne indigenarū impietas: unde scāuif coepimus Nonne a seditione maiorum quando Aristoboli & hircani furor: & inter eos contentio Pompeium intulit ciuitati: & romanis deus indignos libertate subiecit. Deniq; tres menses obfessi quāquā nihil quale uos in sanctum legef; deliquerant: & maioribus ad bellum subsidiis utebantur sese tradiderūt. Antigoni autem filii aristoboli nescimus exitum. Quo regnum obtinente: deus iterum captiuitate persequēbatur populum delinquentem. Et herodes quidem Antipatri filius Sossium & romanum adduxit exercitum. Circundati uero per sex menses obfidebantur donec capri peccatoz suorum supplicia pependerunt: direpta; est ab hostibus ciuitas: ita nunquā genti arma data sunt. Oppugnationi uero sine dubio cohāret excidium. Oportet ergo ut opinor sacri loci possessiones iudicium deo de omnibus promittere manusq; tunc humanas cotēnere: cū a superno sibi duce nō recedāt. Vos autē qui ex his quā legis cōditor bene dixit egistis? Quid qđ is execratus est praetermisistis? Quantum autem illos: qui cito periēre impietate superastis: nam occulta dedignātes peccata: hoc est furta: insidias atq; adulteria: rapinis: cēdibus certatis: noua; maleficiorum excogitastis uias. Sanctum uero tēplum factum est oīum receptaculū & indigenarum manibus pollutus est locus: quē romani ex tam longinquo adorabant: multa per legē nram de suis moribus derogantes. Deinde post hēc in quem fuistis impii hunc auxiliatorem sperastis? Valde quidem iusti estis supplices priusque manibus adiutorem uestrum rogastis? Talibus rex uester precibus aduersum Assyrium supplicauit: cum magnum illum exercitum deus una nocte prostrauit? Similia uero assyriis romani committunt ut etiam similem ultionem

speretis: nam ille quidem ab rege nostro accepta pecunia ut uastitati parceret ciuitatis neglecto iureiurando ad incendium templi descendit. Romani autem solenne poscunt tributum: quod parentes nostri eorum parentibus pensabant. Et si hoc impetrauerint neque populares ciuitatem neque sancta omnino tangunt. Concedunt autem nobis familias liberas & possessiones tenere: sacrasque leges saluas manere patiuntur. Insania est perfectio sperare deum tale circa iustos fore: quibus iniustis apperuit: praefertim qui statim ulcisci nouerit cum oportet. Denique assyrios prima nocte quae castra ciuitati admouerant: fregit: quod si et uestra progenie liberaret: romanos uero dignos poena iudicaret: confestim eis illo tempore sicut assyriis irascere: quo genti manus Pompeius attulit: quo post illum Sossius ascendit: quo Galilea Vespasianus excidit. Postremo non nunc Titus ciuitati appropinquaret. Sed neque magnus neque sossius passus sunt: & ciuitatem uictoria coeperunt. Vespasianus autem ex bello quod nobiscum gessit etiam imperium adeptus est. Nam Tito quidem etiam fontes ubiores perfluunt: qui prius uobis aruerant. Denique ante huius aduentum. scitis & siloam & omnes extra ciuitatem fontes adeo defecisse ut ad utrumque aquam mercare. Nunc autem ita hostibus nostris largi sunt ut non modo ipsis & iumentis eorum: sed etiam hortis sufficiant. Denique huius perdigii: & ante periculum factum est in excidio ciuitatis quando supra memoratus babylonius rex cum exercitu uenit: qui & captam ciuitatem incendit & templum quauis ut opinor nihil tunc illi quantum uos ipse nunc commisissent. Itaque sanctis relictis deum fugisse putaueri. Hisque nunc adeo quibus cum bellum geritis. An bonus quidem uir domum flagitiorum fugiet & domesticos oderit? Deum uero malis nostris inherere arbitramini qui etiam occulta conspiciat & audit omnia quae taceant. Quid autem apud uos taceat? quod celat quod non etiam planum inimicis factum est: iniquitates enim uestrae uelut in promptu neminem latent: inque dies singulos quis peior sit certamen habetis atque ita nequitiam ut uirtute demonstrare contenditis. Verumtamen reliqua salutis uia est si uelitis & diuinitas concessis ac poenitentibus solent se placabilis offerre. Arma prociuite: pudeat uos patriae iam dirutae: conuertite oculos & prospicite eius quam proditis pulchritudinem: quale oppidum: quale templum: quam multae gentium murae. Quis in hoc flammam adducit? quis haec iam non esse desiderat? Et quid est hoc quod saluum esse debeat dignus? o lapidibus duriores. Si haec non ueris luminibus cernitis saltem familiarum uestrae miseremini. Versentur in conspectu cuiusque filii coniuges: & parentes: quos paulo post aut bellum aut fames absumpserit. Scio quia una cum his periclitabitur mihi mater & coniux: & familia non ignobilis domusque olim clarissima: & fortasse propterea me quisquam haec suadere crediderit. Interficite illos: accipite mercedem salutis uestrae sanguinem meum. Ipse quoque mori paratus sum si post me resipiscitis.

Cap. XIX.

Aec Iosippo uociferante cum lachrimis seditiosi quidem: neque animos flexerunt: neque tamen sibi mutationem fore iudicauerunt. Populus uero ad profugium commotus est: & aliam quidem possessionibus suis aliisque rebus carissimis exiguo precio uenundatis solidos quidam ne latrones eos deprehenderent transglaciebant. Qui uero ad romanos elapsi fuissent exonerato uentre habebant usus necessaria. Titus autem pluresque per agros quo uellet quisque pergere dimittibat: idque magis eos ad profugium hortabatur: qui intestinis malis carebant romanis conseruire: icantes autem & simon cum sociis ne his magis pateret exitus quam ne romanis aditus obstruebant: & qui uel umbra suspicionis dedisset continuo necabant. Ditionibus quidem manere etiam sicut profugere par causa erat pereundi: nam quasi transfugere uoluisset propter matrimonium quisque occidebatur. Cum fame autem crescebat desperatio seditiosorum: & in dies singulos uirumque malum amplius accendebatur. Et palam quidem nulla erant frumenta: irrumpentes autem scrutabantur domos. Et si quidem inuenissent aliquid eos qui negauerunt uerberabant: si uero nihil inuenissent quasi diligentius celauissent tormentis itidem afficiebant. Habendi autem argumento erant corpora miserorum cum ea quae solidis uiribus starent abundare cibo putarent. Tabidi autem transigebant: nec rationis esse uidebant statim fame morituros occidere: multi uero clauis substantiam suam uno frumenti modio qui ditiores essent: itaque pauperes ordine permutarunt. Inclusi deinde intimis adiuuantes quidam summa penuria infectum triticum comedebant. Panem alii conficiebant ut necessitas metusque monuisset: Et mensa quidem nusquam apponebant: sed incoctum subtrahentes igni cibum diripiebant: miserabilis autem erat uictus dignumque lachrimis spectaculum: cum potentiores quidem plus haberent: infirmiores autem iniuria deplorarent: quippe fames super omnes clades haberetur: nihil sic perdit hominem ut pudor: namque reuerentia dignum est in fame negligitur. Denique uxores uiris & filii parentibus: & quod miserimum membris cibum infantibus ex ipso ore rapiebant: & marcescentibus iter manus carissimis nemo precebat quoniam uitae guttas auferret. Edentes uero talia non latebant: sed ubique aderant qui ista diriperent: nam sicubi clauis domum uidissent: eos qui intrus erant cibum capere hoc suspicabant iudicio: statimque ruptis foribus irruerant: uictumque iam contusum dentibus ex gutture poene reuocabant ipse faucibus strangulantes. Pulsabantur autem senes ne cibum defenderent: lacrabantur

mulieres ea quæ haberent in manibus occultentes: nullaq; miseratio uel cani capitis uel infantia sed abstractos pueros & ex bucello pendentes humo allidebant. Si quis autem incurres anteuenisset quodq; rapturi fuerat deuorasset: tanquã si læsi cruentiores erant. Acerbissimos autem cruciatus excogitabat dummodo alimeta reperirent: nunc extruẽtes genitaliũ uias: nunc uirgis acutis podices trãsfigendo. Horrendaq; etiã auditu quis patiebat in unius pãis confossione & unũ pugnum farinæ abditũ indicaret. Tortores autem nec esuriebat: minus enĩ crudele uideret quod neccissitas speraret. Exercentes autem dementiã suã sexq; sibi dieq; uaticina pręparates hisq; occurrentes qui per romanorũ custodias agrestis oleris herbarũq; gratia colligendaq; nocte repperissent: cũ iam se hostes euasisse credebant: quæ attulissent eripiebant: multũq; supplicatibus & horribile dei nomen implorantibus ut aliquã partẽ sibi cõcederent: eorũq; cũ periculo sibi collegissent nihil penitus dabant: gratũq; uidebatur si spoliati nõ perirent. Hæc quidẽ humiliores a ferellitibus patiebantur. Honorati uero ac diuites ad tyrannos pducebant: quorũ alii insidiarũ falso accusati occidebantur: alii quia romãis pderent ciuitatẽ. Et plerũq; delator subornatus agebat q; profugere uoluissent. Sic uero quẽ Simon expulisset eum ad iohannẽ remittebat: & quẽ iohannes expulisset eum Simon excipiebat: sibiq; inuicẽ propinabat sanguinẽ populariũ miserorũq; cadauera partiebantur. Et dominandi quidẽ erat causa in utrũq; dissensio: scelerum uero concordia. Nam qui ex alienis malis partem alteri sibi totum uendicans nõ dedisset nequissimus uidebat. Et qui nõ accepisset uelut boni alicuius damno dolebat: qui crudelitatis parte doluisset. Sigillarim quidem iniquitates eorũ explanare non potero: ut autem breuiter dicam neq; aliam ciuitatẽ unquã talia perpeccatam puto: neq; ullam nationẽ post hominũ memoriã malicia ferociorẽ fuisse. Postremo etiã gentibus hebræorũ maledicebant ut minus iperij uiderentur in alienos. Verũtamẽ q; erant & feruos se & degeneris gentis abortiones esse cõfessi sunt. Deniq; ciuitatẽ ipsi euertere: & romanos inuitos hanc tristẽ admittere uictoriã coegere: tardiusq; uenientẽ in templũ ignem pene traxere. Deniq; cũ hi ardere superiorẽ ciuitatẽ uidissent: neq; doluere neq; illachrymari: sed apud romanos qui hæc paterent inuerti sunt. Verum quæ per territorium gesta sunt postea cum rerum documentis dicemus.

Cap. XX.

Ito autem aggeres proficiebant quãuis a muro milites male afficerentur: parte uero equitatus directã iussit per ualles ad alimenta cõportanda exeuntibus insidias tẽdi. Erant autem in his nonnulli etiã pugnatore: quibus iam minie præda sufficeret: maior uero pars ex populo pauperes: quos profugere deterrebat pro affectibus suis metus: nec clã enĩ seditiosis fieri posse sperabant: ut cũ coniugibus ac liberis diffugerent: eosq; latronibus reliquere nõ patiebantur uice sua iugulandos. Audaciores autem faciebat ad exeundũ fames: restabatq; iam latitantes egredi & ab oĩbus capi. Depræhensi autem necessitate repugnabãt: metu supplicii rerũq; uidebantur supplicare. Post pugnã itaq; uerberati: & ante mortẽ modis oĩbus excruciatĩ cõtra murum excruciabant. Tito quidẽ miserabilis uidebat ista calamitas cũ iudæi in diẽs singulos quingenti nonnũquã etiã plures caperent: sed neq; captos dimittere tutũ erat tantãq; asseruare multitudinem custodiũ uidebant esse custodiã: maxime uero ppter ea nõ phibuit citius eos existimãs ea facie remissuros: tanquã similia passuros nisi se dedissent. Milites at diuersis modis suffigebãt: ira & odio & ludibrii causa & pp multitudinẽ quã coepissent. lamq; spatũ crucibus deerat: & corporibus cruce. Seditiosis uero tantũ defuit ut ea clade mouerent: quod etiã in contrariũ eis cesset ad decurrendã reliquã multitudinẽ. Trãsfugæ enĩ familiaribus ad murũ tractis: & siqui erãt populariũ prouiores ad pacẽ: & quæ paterentur qui ad romanos pfugeret demonstrabãt: & qui cõpræhensi tenebantur eos supplices nõ captiuos esse ducebãt. Ea res multos perfugere cupientium donec uerum cognoscere inhiuit. Fuerunt autem qui statim dilapsi sunt q̃li ad uerũ suppliciũ properates. Illatã enĩ ab hostibus mortẽ cõperatione famis requiẽ eẽ ducebãt: multis autem captiuorum Titus etiã manus abscidi pcepit: eosq; ad iohannẽ & simonem itromisit ut pp calamitatẽ nec uiderent pfugi: nec crederent: saltẽ nunc desineret admones: nec uere cõpellerent ad excidiũ ciuitatis: lucrarent in extremis mutata uolũtate: & pprias aias & priam tantã & tẽplum cuius picipem nõ habebant. Simul autem dictis aggeres circũeundo opantes urgebat ueluti facta uerbis non multo post secutura. Ad hæc i muros itantes & ipsi cæsari: & pfi eius maledicebãt: mortẽq; se cõternere clamabãt: eãq; seruituti recte præferre: multa uero mala in rōanos facere dum sperat se nec patriã curare ut ipse diceret pituros mundũq; deo templũ hoc melius eẽ quãuis & his secutus sit qui incoleret: quẽ ipsi quorũ auxiliatorẽ habẽtes oĩbus intermiationibus illufores quibus facta nõ addere finẽ enĩ dei eẽ. Talia cõuitiis admiscẽtes uociferabant.

Cap. XXI.

T inter hæc antiochus quoq; aderat Epiphanes: multos alios armatos ducens: & præterea cãterua stipatus q macedões appellabant: oẽs ætate pares & paulo magis pceres

adulescentuli more macedonum instructi armis & eruditi unde etiam nomen habebat: plerique tamen famam gentis æquare non poterant. Omnium enim regum qui romanis parebant felicissimum cōmagenū fieri congruit priusquā fortuna mutaretur. Ostendit ille quoque in senecta ætate nullum ante mortem beatum dici oportere. Cætereque filius eius adhuc eo uigete præsens se mirari aiebat: quidnam esset quod romanos adire pigebat muros. Erat enim bellator ipse naturaque promptissimus: atque uiribus ut multum peccaret audacia. Cum uero Titus ad hoc subrisset: laboremque cōmunem esse dixisset: sicut erat antiochus cum macedonibus in murum impetum fecit: & ipse quidem pro uiribus suis ac peritia canebat tæla iudeorum sagittis eos appetens adulescentuli autem omnes præter paucos attriti sunt. Nam pudore promissionis diutius pugna certauerat: & ad extremum multi sautii recessere: hoc reputantes quod etiam uiris macedonibus uincere cupientibus fortuna opus sit alexandri. A romanis enim duodecimo die mensis maii aggeres inchoati uix nono & uigesimo perfecti sunt: cum totos dies septem & decem laborassent ingētes enim quattuor acti sunt: & unus quidem qui erat ad antoniā & a quinta legione fuerat extructus contra medium stagnū quod strunthium uocatur: alter uero a .xii. uiginti cubitis distans. Decima uero legio quæ supra memoratis præstabat in septentrionali parte opus erexerat: ubi stagnū est quod appellatur amigdalon. Adhuc autem quintadecima legio .xxx. descendente cubitis aggerem fecit ad pontificis monumentū. Iam uero admotis aggeribus iohannes suffossa intus terra usque ad aggeres antoniam uersus dispositis per cuniculum subdibus opera suspendit: illataque silua pice ac bitumine illita ignē imittit. Succensis autem fulcimentis fossa repente subsedit: cumque magno sonitu in ea aggeres decidere: ac primo quidem cum puluere fumus ex alto excitatus est cum ignē ruina concluderet. Peracta uero materia: qua premebatur flamma iam clarior apparebat. Et romanos repentinum quidem facti stupor occupat molitionē iudeorum ægre ferebant: iamque se uicisse creditum: & spes eos casta refrixit: & in posterum subuenire aduersus ignem minus utile uidebatur: et si esset extinctus semel aggeribus deuoratis. Biduo uero post alios etiam aggeres Simō cum sociis aggreditur. Illa enim parte romanis admotis arietibus concutere murum coeperant. Testeus autem quidam ex Garisi ortus ciuitate galileæ & Magassarius ex regalibus familiis mariānes: cumque his Adiabenus quidam filius Nabatæ nomen habens ex fortuna Egriras: cuius est interpretatio claudus: raptis facibus in machinas euolarunt: hisque uiris neque audaciores in illo bello extra ciuitatem apparuere neque magis horrendi. Nam uelut in amicos: non ut in agmen hostium excurrerent nihil contati sunt aut substitere: sed per medios inimicos facto ipetu machinas incendere. Acti autem missilibus & gladiis detrusi non prius a periculo dimoti sunt quā ignis instrumenta corripere. Sublata uero iam flamma romani quidem concurrentes e castris auxilio properabant: iudei uero ex muro eas prohibebant: manusque cum his conferebant qui flammam extinguere conarentur propriis corporibus nullo modo parcētes. Et illi quidem arietes igni subtrahere cum eorum regmina cremarentur: iudei etiam per flammam eos retinere certabant: & quauis seruens nacti essent: ferrum tamen arietes non amittere. Hinc autem auxiliantes flamma transit: & aggeres iam occupabat incendium. Itaque romani flamma circumdant: quoniam seruare posse opera desperabant in castra descendunt. Iudei uero magis instabant: cum semper eorum numerus cresceret ex ciuitate accedētibz adiumentis minusque cautos haberent impetus freti uictoria. Progressi autem usque ad munimenta castrorum prælo cum eorum custodibus dimicabant. Est ergo quædam pro castris per uices stantiū armatorum & acerbissima in eos sanctio romanorum: ut qui loco de qualibet causa cessisset occideretur: hi poenali loco de gloriosa morte prælata steterunt fortiter: eorumque necessitate simul ac pudore plurimi fugientiū redierunt: balistisque in muro dispositis ex ciuitate accedentē multitudinē prohibebat: nihil pro cautione siue tutamine suorum corporum prouidentē: nam quoscunque obtuos habuissent cum his congregiebantur iudei: & in spicula irruentes incaute ipsis corporibus inimicos feriebant. Sed neque hi iactus magis quā fiducia superabant: & romani plus audaciæ quā quod male tractarentur cedeant. Iam uero Titus aderat ab antonia quo secesserat locū aliis aggeribus prospiciens: multumque increpatis militibus si cum hostibus muros optinebant in suis periclitarentur: & uelut ex carcere contra se dimissis iudeis obsessorum paterentur ipsi fortunam cum electis militibus hostes alatere circūueniri: illi autem cum mora ferirentur contra eum conuersi durabant: mixta uero acie puluis quidē lumina: clamor uero aures exuperabat. Neque autem amicum quisquā iterum scire poterat aut inimicum. Iudeis autem non tam uirium fiducia quantum salutis desperatione perseuerantibus: etiam Romanos pudor armorum & gloriæ & præsentis periclitatis Cæsaris reddidit fortiores. Itaque putauere in eos ad extremū nimia ferocitate aiorum uel totam multitudinem iudeorum fuisse rapturos nisi præuento pugnae momento in ciuitatē se recepissent. Corruptis atque aggeribus romani sono tenebantur quod tam longum laborem una hora perdidere: & multi quidē

latimq; cibum defueto corpore obtulissent. Verum & eos qui hoc modo seruarentur alia plaga suscepit. Quidā enī apud syrios ex transfugis deprehendit e fimo uentris aureos colligens. Transglutientes autē: ut supra diximus: eo ueniebant q; cūctos seditiosi scrutabant: & maxima uis auri fuerat in ciuitate. Deniq; .xii. atticis cōparabāt qđ antea .xxv. ualebat. Veg; hac arte p unū detecta toris castris fama pcrebruit q; auro transfuge pleni uenirent. Arabū autē multitudo & Syri scissis uentribus suppliciū minirabant. Et hac ego clade nullā credo scauiorē cōtigisse iudais: yna deniq; nocte duog; miliū patefacta sūt uiscera. Et hac Titus iniusticia cognita poene iussit aucto res circumfuso equitatu iaculis appeti: nisi magna fuisset multitudo noxiog; multoq; plures puniendiq; q fuerant interempti. Conuocatis autē auxiliatog; ducibus itemq; militū romāog;: nā ēt militū quosdā hac tangebāt inuidia utriq; iratus dicebat: si qui militū suog; hac cōmitterēt lūcri causā incerti nec arma propria qsq; erubesceret auro argētoq; facta. Arabi at & Syri primo quidē i alieno bello iure suo calamitātibus uterēt. Deinde qui crudelitātē i cēdibus & i iudais odia romanis ascriberēt. Hac enī quosdā eog; milites infamia picipare. Et his quidē mortē iter minatus ē: si quis in eadē postea reptus fuisset audacia. Ad legiones autē litteras dedit ut suspectos inuestigarent atq; ad se referrent. Veg; pfecto auaritia cōtēnit omne suppliciū scauiscq; hoibus lucrandi amor inatus ē nullaq; oīo calamitas plus habēdi cupidine cōparat: imo uero hac alios & modum habentē metus subiungit. Deus autē qui dānauerat populū oēm q; uia salutis ad iteritum uerterat. Deniq; id qđ cum poena interdixerat Cēsar occulte in profugos admittebat. & si quis transfugisset circumspēctantes autē ne quis romāog; uideret: eos scindebant: & ex uisceribus questum nefariū trahebāt. Illi paucis autē reperiebat: & plēroq; sola spes consumebat. Hic quidē casus multos transfugarum seduxit.

Capitulum. XXVIII.

Oannes at ubi rapinā ex templo defuere: ad sacrilegiū sese cōuertit: multaq; donaria templi retinēs: multaq; uasa diuinā rei ministerio necessaria crateras & lances & mēsas: urceolis quidē abstinuit quos Augustus eiusq; uxor miserat. Romanog; quidem imperatores honorauerunt semp tēplum atq; ornauerunt: tunc aut iudais etiā alienigenarum dona detrahebat: ad fortios autē dicebat sine metu diuinis abuti debere: qui pro deo: qui pro templo militarent. Ex ipso alii propterea: sacrū uinū & oleū quod sacerdotes sacrificiis referuabant: tutum erat effudisse. Nanq; in templo & multitudīni distribuisse: & illi sine horrore ungebantur & potabant. Non equidem recusabo dicere quā dolor iubet. Puto si romani contra noxios uenire tardassent: aut hiātu terrā deuorandā esse ciuitatē: aut diluuiū piturā: aut fulgura: aut sodomitana incendia passurā. Multo enī magis impiam progeniē tulit: q; quā illa ptulerant. Deniq; cū eog; pertinacia despata totus populus interiit. Et quid opus est sigillatim narrare cēdes? Ac Aninus Eleazari filius transgressus ad Titum p unā portā quā sibi credita fuerat: centū & .xv. milia & .lxxx. dixit elata cadauera: ex quo die castra ppe ciuitatē posita sūt. Et die qrtadecia mensis aprilis usq; ad calendas iulii. Hac aut immensa est multitudo: nec tamen uel ipse fuit appositus portā: sed publicā mercedē diuidens mortuos ex necessitate numerabat. Cēteros enim propinqui sepeliebant. Sepultura autē fuit elatos ex oppido proiicere. Post hūc aut nobiles pfugi omnia mortuog; sexcenta milia portis eiecta nunciabant. Aliog; uero numeq; minime posse cōprehendi. Cum aut paupes ferendos nō sufficerēt: congesta in maximis aedibus cadauera essent inclusa. Et frumenti quidē modiū uenisse talento. Post ubi aut muro circundata ciuitate ne herbas quidē legere iam liceret: ad hoc necessitatis quosdā fuisse cōpulsos ut cloacas rimarēt: bouq; ueterem fimū alimentū haberent. Stercus inde collectū & quod nec usui quidē tolerabile fuerat cibus erat. Hoc romani quidē audiētes miserati sunt: seditiosos autē ne uidētes quidē poenitebāt: sed patiebant usq; ad ea pgreddi: fatū enī eos reddiderat cēcos: quod iam & ipsis erat & ciuitati.

Iosephi de bello iudaico liber septimus incipit feliciter.

Lades quidē hierosolymog; i petus quotidie procedebāt: cū & seditiosi magis accederentur inclusi: postq; populū fames ipsosq; iam possederat. Quin & multitudo cōgestog; in ciuitate cadaueq; & visu horrēda erat: odorēq; pestifere mittebat: cū excursus etiā pugnāciū moraret. Nam ueluti p aciem ruerēt plurima cēde excitata cōculcare mortuos cogebantur: & qui sup eos pedē ponerent neq; supabantur neq; horrebant: nec saltē sibi augurio fore putabant contumeliā mortuorum. Gentili aut cēde polluti dextras ad extremū bellū praprabāt: tāq; ex probrātes deo: ut mihi uidet: supplicii sui tarditatē. Nō ei spe uictoriæ

maior pars eorum: sed desperatione salutis ferocius ferebant. Romani aut quāto pluri in aggre-
ganda materia laborarent: tamen intra .xxi. dies aggeres erexerunt attonis oībus ad nonaginta
usq; stadia circū oppidū lucis: erat aut miserabilis terræ facies. Namq; antea arboribus & padis
ornata fuerat: ea tūc deserta præcis undiq; arboribus cernebat: nec ullus qui prius iudæā uide-
rat alienigena & suburbana pulcherrā ciuitatis: cū eius solitudinē tunc uideret continere lachry-
mas poterat: uel nō gemere mutationē naturæ quantū pristinæ derogassent. Omnia nāq; insignia
pulchritudinis bellū deleuerat: ne si quis subito aduenies qui locū prius scierat eū cognosceret:
sed præsens quereretur ciuitatē. Romanis aut ac iudæis finitū opus aggerē par faciebat: timoris ini-
tium. Nāq; hi nisi eos quoq; exuerēt captū iri ciuitatē putabāt. Romanis at fortasse nec uolūtātē
sibi fore illis incensis: nā & materiæ defecerāt: & labori quidē corpora militū crebris at offensio-
nibus cessarāt. Vex ciuitatis cladibus tristius romāi quā ciues ea habitātes afficiebant. Ad mala
enim q; hinc accedebant etiā pugnatoribus nihilo segnus utebant. Sed eorum spes frangebat cū
aggeres insidiis machinæ siue soliditate muri: manus uero cōflictus audacia repugnantiū suparet:
& præcipue q; cū seditione fameq; ac bello: totq; malis p̄stāiores iudæorū aīos inuenirēt. Viroq;
quidē in expugnabiles esse ipetus arbitrabant: inuictā uero aīorū magnitudinē q; calamitatibus
alere. Nā q; eos in rebus secūdis sustineat qui malis ad uirtutē incitarēt. Illi quidē p̄pterea cau-
tius custodias præparabāt. Ioannis aut factio apud Antonia simul & futura timebant. Si dissi-
ceretur murus cauebat & antequā arietes admouebant opibus instabat: nisi q; conatus irritus fue-
rit. Aggressi enī cū facibus aggerē spe decepti remeare. Nā primū ne cōcordare quidē eorum uide-
batur consiliū paulatī & p̄ interualla & cunctanter nō sine metu p̄siliētiū neq; iudæorū mores:
ut breuiter dicam. Deerant enī quæ p̄pria gentis essent audacia cursus & oīm simul impetus: &
ut sine offensione recederent. Languidiore p̄gressi quā solebant etiā romanos solito promptio-
res offendere: qui corporibus quidē atq; armis ita undiq; aggeres sepsere: ut nusquā igni aditū re-
linquerent. Animū uero ita cōfirmauerunt ne quis loco antequā occūberent moueret. Nā p̄ter
omniū rege desperationē si etiā illud opus esset exultū acerbissimus pudor milites occupauerat: si
aut calliditati uirtus cederet aut arma temeritati aut p̄tia multitudini aut iudæis romāi. Simul
autem missilia cū illis faciebant in p̄siliētes delata: & qui cecidisset posteriores ipediebat ac p̄-
culū antecedentes meliores afficiebat. Qui uero intra celi iactū uenit p̄perassent: alii disciplina
hostium & densitate perterriti: alii confixi hastis retrocedebant: & ad extremū altus aliū timidita-
tis arguens re infecta reuertebant. Calendis aut iulii tentata fuerat expugnatio. Iudæis autē inde
digressis romani machinas admouere: qui cū ab antonia saxis atq; igni ferroq; peterent: & quod-
cunq; hostibus telū necessitas attulisset. Nam licet multū moenibus iudæi confiderent machi-
nasq; cōtēnerent: tamē eas applicare prohibebant romanos. Illi aut iudæis studiū esse ratioe mu-
rorum ne infirmitate antonia laderet: & fragilibus eā fundamentis suspicantes contra certabāt.
Nec tamen q; feriebat ictibus obediebat sed ipsi quidē crebris in se missilibus iactis cū nullis p̄-
culis desup uenientibus lassarent arietū opus urgebant. Cum uero inferiores essent ac lapidibus
frangerentur: alii scutis sup corpore cōcameratis: fundamenta manibus & uestibus suffodiebāt.
Itaq; saxis quatitur obstinato labore concussis. Quietem utriq; nox attulit: & in ea murus arieti-
bus labefactatus ex qua parte prioribus ioannes aggeribus insidiando murum suffoderat substi-
dente cuniculo repente labitur pax: præter spē muriq; & animi affecti sunt. Nam iudæi quidem
quibus memoria esse oportebat quod ruina præter spem accederat & aduersum eā precauī non
fuerant tanquā mansura esset antonia confidebant. Romanorū autē inopinatā læticia sub celeri
subuersione natam: cōspectus alius murus quē intrinsecus ioannes adificauerat cito restrinxit.
Veruntamen prior facilior impetus uidebatur. Tunc enim & ascensum per ruinas promptiorē
& antoniam satis esse infirmiorē. Murus quoq; qui recens erat cito destrui posse arbitrabatur.
Nemo tamen eum audebat ascendere q; qui primus id tētauisset certissimum esset exitium.

Capitulum. II.

Itus uero spe atq; ratione putans alacritatem pugnantium excitari: & adhortatione
atq; promissis sæpe quidem periculorum nasci obliuia: interdum autem mortem so-
lere ac contēni in unum congregatos fortissimos experiebatur dicens. O commili-
tones hortari quidem ad ea quæ periculum non afferunt a parte & ipsis qui rogantur
& qui eos rogant ignauia repræhensionem parit. Exhortatione autem opus est in solis rebus am-
biguis: quippe illa per se quæq; gerere dignum est. Itaq; difficilem uobis in murum esse ascensum
iple profiteor: q; aut uel maxime oporteat gloriæ cupidus pugnare difficillimis rebus pulchrūq;
sit cū laude mori. Nec erit infructuosum: qui primi fortiter fecerūt p̄sequar. Primū quidē uos
illud hortet: q; nōnullos fortasse deterreat iudæorū patēs aīos: & i aduersis rebus dura cōstātia.

Romanos enim eosque milites quibus in pace bella discere: in bello autē vincere consuetum est: a iudæis manu uel animo superari turpissimum est: idque in fine uictoriæ cum etiā dei nitamur auxilio. Namque offensionis nostræ iudaicæ desperationes sunt. Illorum autē clades fauore dei uestriisque uirtutibus crescunt. Etenim seditio fames obsidio murorumque sine machinis casus: quod sit aliud quam illos ira dei nostrumque adiumentum. Igitur non solum deterioribus inferiores uideri: sed etiā diuinum præsidium prodere uobis non conuenit. Quo pacto autē non turpe uideatur: iudæos quidem quibus non magni pudoris est uinci: qui seruire didicerint: quo minus in postea patiantur mortē continere: atque in nos medios frequenter excurrere non uictoriæ spe: sed ostentationis gratia. Vos autē totius pœne terræ marisque uictores: quibus etiā non uincere probro habetur otiosos sedentes: ne semel quidem in hostes aliquid audaciter expertos: famam ac fortunam cum his armis opiri: maxime cum puo discrimine totum possitis efficere. Denique iam in Antoniam si ascenderimus habemus ciuitatē. Nam & si pugnandum sit aduersum intus positos quod non arbitror: attramen capta hac respiratione hostium incedere uictoriā nobis plenissimā repromittit. Et ego prætermissa nunc meorum laude: qui in bello cecidere & immortalitate qui marito furore prostrati sunt ex morbo pacis tempore mortē aliter sentientibus imprecabor: quorum anima cum corpore sepultura dānatur. Quis enim uiro-
rum fortium nescit: quod animas in acie ferio corporibusque absolutas purissimum elementum æther hospitio receptas inter sidera collocat: manequē se bonos ac propicios heroes uidendos offerre posteris suis. Quas uero morbus corporis tabesque consumpserit: & si maxime probis ac piaculis purgatae sunt: subterraneæ tenebræ operiunt atque obliuio suscipit: & corporis simul ac uitæ ac memorie sine circumscriptas. Quod si necessario mors homini fato decreta est: ad hoc omni morbo leuius est ferri ministerium: qui non uideatur ignauū negare usui quod debito redditurus sit. Et hæc quidem ueluti seruari nequeant: uel qui conati fuerint profectus sum. Est autē salutis spes in maximis quoque periculis: qui uirile animū gerunt: primum enim quod didicit patet in cessu. Deinde totum quod ædificatum est facillime dissolui potest. Vosque plures hoc opus aggredientes: alius alii pro adhortatione fiet atque subsidio: uestraq; obstinatio in breui animos hostium franget: ac fortasse nobis si eā ratum cepimus incruenta res efficietur. Etenim ascendentes quidem nos prohibere scilicet conabuntur. Si uero clā uel etiā per uim aliquid egerimus semel quis paucos non sustinebunt. Me autem profecto pudeat nisi qui primus hoc fecerit: inuidendum remunerationibus fecero: & qui uixerit quidem similibus præsit beatissima uero præmia sequatur occisos. Talia dicente Tito: cetera quidem multitudo piculum magnitudine timuit: eorum uero unus qui in cohortibus militarent Sabinus quidem genere syrus uir & manu simul & animo fortis apparuit: licet si quis eū ante uidisset: quantum ex hitu corporis ne specie quidem militē esse credidisset. Erat enim color nigro exilis hirtudine: sed anima quædam heroica in macro corpore atque angustiore uiribus suis habitabans. Cum primus surrexisset: itaque dedome inquit tibi alacri animo Cæsar: & ante omnes: in murum ascendo: atque opto quidem ut uires ac uoluntate meā sequatur fortuna tua. Quod si coeptum casus inuiderit: scito me non præter spem quod res aliter cesserit: sed quod sic decreuerim pro te moriturum. His dictis & scutum laeva manu capiti prætendens: strictoque dextera gladio circa horam diei sextam murum petebat. Sequebantur autē ex aliis qui soli eius uirtuti æmuli esse cupiebant. xi. uiri. Multo autē omnes antecedebat diuino quodam impetu excitatus: cum de muro custodes iaculis & sagittis undique infinitis appeterent: atque ingentia saxa deuoluerent: qui nonnullos de. xi. deceperunt. Sabinus autē missilibus occurrens: licet obstrueretur sagittis: non tamen ante impetum cohibuit quā summam murum prætenderet hostesque in fugam uerteret. Viribus autē eius atque animi prinacia territi pluresque ascendisse rati non steterunt. Qua in re fortunam quis ueluti uirtutibus inuideat superque præclaris facinoribus officiat non inculauerit? Siquidem hic uir neque ab incepto errauit & offensione lapidis cum maximo crepitu pronus decedit. Unde factum est ut iudæi reuersi ubi solum & iacentem uidere ex omni eum parte iaculis peterent. Ille genibus nixus & scuto protectus primo quidem ulcisceretur hostes multosque ad se appropinquantē fauciauit: uulnerum autem multitudinem remisit dextram: & ad extremum priusquam redderet animam sagittis est obrutus uir dignus pro fortitudine qui meliori fortuna ueretur. Pro mensura uero coepti facinoris cedit. Ceteri autem tres pœne iam summa tenentes obruti lapidibus perierunt: & octo fauciati detracti & in castra relati sunt. Hæc quidem tertia die mensis iulii gesta sunt.

Capitulum. III.

Iduo autem post. xx. de numero excubantium per aggeres militum congregati significare ordinis sui & duos quosdam ex ala equitum & tubicinem unum ad se uocant: nonaque noctis hora per ruinas ad Antoniam ociose procedunt: occisis autem primis

custodibus somno oppræssis murum obtinēt: ac buttrina signū dari precipiūt: quo cæteri quidē uigiles subito exsuscitantur & fugiunt priusquam multitudinē quæ murgæ ascenderat cernerent. Nam & timor illis & tuba imaginē quādā ubi magnū hostiū numerū ascēdisse crederēt ostēdit. Cæsar autē signo audito prope armat exercitū: & cum ducibus primis lectoꝝ caterua comitatus ascendit. Cum autē iudæi ad templum interius confugissent: ipsi quoq; p cuniculū irruerūt: quē iohannes aduersum romanorum aggeres aperuerat. Dispositiq; ambog; agminū seditiosi tam loannis quam Simonis arcebant eos summa ui atq; alacritate repugnandi. Si quidē excidii finem putabant locum sanctū penetrasse romanos quod & his uictoriæ principiū fuit. Ad ipsum autē adytum ualidissima pugna cōmittitur. His quidē templum ui occupare certantibus: iudæis uero antoniam uersus eos repellentibus. Et sagittæ quidē atque hastæ utrisque inutiles erant. Strictis autem ensibus dimicabant. Neque cōflictū discerni poterat: ex qua parte quisque pugnaret mixtis uiris & propter angustias permutatis: cum & uocis intellectū magnitudo confunderet: multaque mors esset utrinque arma simul & cadauera iacentiū cōculcata frangerēt præliantes. Semp autem si bellum fluens grauasset alteram partem potioꝝ exhortatio & inferiorꝝ conquestio nascēbatur: neque aut fugæ aut persecutioni locus erat sed propinquæ mutationes confligentium & inclinationes permixtæ siebant exercitus. Qui uero inter primos stetissent aut occidendi aut moriendi necessitatem habebant: grefugere non dabatur. Nam & posteriores utriusque partes suos in frontem urgebant: nullūq; inter dimicantes bello uacū interuallum reliquerant. Cum autem iudæoꝝ animi romanorum pietiam uincerent iamque oīno tota acies pelleret: ex nona enim hora noctis ad septimam usque diei pugnabant. Hi quidē simul omnes & excidii periculū pro nutrimento uirtutis habentes: romani uero exercitus parte nondum enim ascēderāt agmīa illisq; spes pugnantiū nitebatur satis esse uisum est in præsentia Antonia obtinere.

Capitulum. IIII.

Vlianus uero quidā ecatontarchus ex Bithynia nō ignobilis quidē in illo bello & armog; peritia & uiribus corporis & cum spū oīum fortissimum ipse cognoui ubi romanos iam cedere & male repugnare conspexit: propter Titū autē qui apud antoniam stabat: subito profilit iamq; iudæos uincentes solus ad interiorē usq; templi āgulum persecutus est. Fugiebat autē uniuersa multitudo: neq; uī eius neq; audaciā hominis esse opinātes. At ille per medios ruens quo alios alio dissecerat p ipsos quē occupasset interficiebat: eaq; facie nihil Cæsari admirabilius aut aliis horribilius uisum est. Verum & ipsum profecto fata plequebantur quæ ab homine uitari non possunt. Calceos namq; habens creberrimis atq; acutis: ut cæteri solent milites: fixos. Dum strato saxeis crustis solo occurreret labitur: magnog; cum armog; sono deiectus in tergum fugientes reduxit. Et romanorum quidem clamor ex ātonia sublatus saluti eius metuentium: iudæi uero multis simul gladiis & hastis undiq; feriebant. Ille autē multam quidem ferri uim scuto excipiebat: sæpe autē conatus erigere percutientiū multitudine reuolutus est. Et iacens tamen gladio multos perculit. Nec enī cito pemptus est: quando galea & thorace omnia membra neci oportuna septus erat. Namq; diu uerticē contraxerat: donec concissis aliis eius membris remisit uires: cum ei nemo auderet succurrere. Nimiū autem dolor cæsarem tenuit: ubi tantæ fortitudinis uirum in conspectu tantæ multitudinis uidit occidi: & q; locus se quidem intercludebat auxilium ferre cupientem. Alios autem ne possent metus impediēbat. Iulianus quidē diu cum morte luctatus: cum non paucos intersectorum suog; salutios reliquisset ægre peremptus est: magna sui gloria non apud romanos tantum & cæsare: uerum apud hostes quoq; relicta. Iudæi uero etiam mortui raptō corpore romanos in fugam uersos in Antoniam concludere. Fortiter autem in eo prælio decertare Alexas quidam ægyptius ex agmine iohannis ex parte uero Simōis Malchius & Militonis filius iudas & iosuæ filius iacobus duces Idumeoꝝ. Zelotarum uero fratres duo iuuenes Arsimō & iudas.

Capitulum. V.

Itus autem militibus suis impat Antonia fundamenta diruere: faciliq; ascensum cūcto exercitui præparare. Ipse uero iosisippo ad se uocato: namq; audierat eo die qui erat mensis iulii septimusdecimus diuinā obseruantia quæ entelechiōmos uocatur uiroꝝ penuria defuisse: eaq; re populū nimis dolere: iterum dici iohanni præcepit quæ ante mandauerat: quod etiā si quis eum pugnandi scæuus amor teneret: cum qua placeret ei multitudine ad bellum progredi liceret. Dummodo non una secū & ciuitas interiret simul & templum: sanctū tamē locū uiolare desineret: ne ue in deū nephas admitteret. Potestati autē habere si uellet sacra itermisā celebrare p iudæos quos ipse delegisset. Itaq; iosisippus ne soli iohāni hæc itimarē: sed etiā pluribus: unde exaudiri posset cōstitit & madata Cælaris hebraico sermone desserui.

facerent equos suos frænis exutos pasci sinebant: quos iudeæ per cuneos erumpentes rapiebāt. Itaq; dum id crebro fieret cæsar existimans quod erat uerum negligentia suorū magis quam iudeorum uirtute rapinas contingere: tristi aduersione cæteros ad equorū custodiam reuocare statuit: unoq; milite qui equum perdiderat morte dānato eo metu equos suos cæteris conseruauit. Nunquā enī eos post hæc in pascua dimittebant: sed tanquā natura his cōnexi ad necessitatē egrediebantur. Illi quidē templum oppugnabant aggeresq; erigebant. Altera uero die post eorū aicentium multi seditiosorū quos rapinæ defecerant & fames urgebat: cōgregati in præsidia romanorum quæ Elenoā montem uersus collocata erant circa undecimā diēi horā ipetum faciūt. Sperabant enī primo quidē inopinatos: deinde curandi corporis causā quiescentes facili decipi posse. Verum cognito illoꝝ conatu romani & de propriis custodiis celeriter collecti obstabant eis mug; transcendere ac petrumperē uiolenter conatis. Conflato aut̃ uehementi prælio multa quidem & alia ab utraq; parte foritè gesta sunt cū romani præter fortitudinē etiā bellandi peritia: iudei uero imoderato impetu & effrenatis animis uterentur. Dux aut̃ his pudor erat: illis necessitas. Nam & amittere iudeos ueluti laqueis irretitos romanis turpissimū uidebatur & illi unam spem salutis si mug; ui petrumperē potuissent habebant. Ibi tum quidā ex alia equitum Pedanius nomine iudeis in fugam uersis atque in uallem coactis: equo in aduersum montem a latere incitato præteruectus rapit unum ex hostibus fugam petentem iuuenem & grauem corpore & armis undiq; septum: talo compræhensum tantum se inclinauit equo currente: tāq; dextera uim itemq; cæteri corporis & equestris peritiā demonstrauit. Iste quidem tanquam munus aliquod rapuisset captiuum ferens ad cæsarem uenit. Titus autem uires eius qui cœperat admiratus & captum quia ad murum uel aggredi tentauerat supplicio affici iussit. Et ipse quidem templi oppugnationem curabat: utq; aggeres mature fierent perurgebat.

Capitulum. IX.

Nterq; iudeos aduersis præliis male tractatos tumescēte paulatī bello & in serpente templi perniciē sicut in putrefacto corpore ad sola membra peste occupata præuenientes ne ulterius procederet abscindebat. Porticus enim parte quæ ab aquilone ī orientem pertinens atoniæ iungebatur incensa. Deinde ad. xx. fere cubitos abrupte: immisso sanctis incendio manibus suis. Biduo aut̃ post idus prædicti mēsis uicesimo & quarto die romani porticum inflammare: & usque ad quartumdecimum cubitum igne progressi: iudei similiter culmen abiiciunt: neq; oīno recedentes operibus & antoniæ continentia diruentes: cum hiceret eis ac deberent incendium prohibere. Itaq; immisso igne cursum eius ociose pro sua utilitate metiebantur. Circa templum autem nunquā prælia cessauere: sed frequens paulatim contra se excurrentium bellum. Hisdem aut̃ diebus quidā ex iudeis uir & corpore breuis & uultu despicabilis tanq; genere quā rebus aliis uilissimus Ionathes nomine progressus ad ioannis pōtificis monumētum: cū alia multa superbe ad romanos prolocutus est: tum quem fortissimum habrent ad singulare prælium prouocauit. At qui contra steterē multi quidem dedignabantur: erant autem inter eos ut assolet etiam qui timerent: quosdam uero non inconsulta moueret ratio cum mortis cupidine non debere configere. Nam qui de salute desperassent eos neq; cautos impetus neq; deum habere placibilem: & cum his in discrimen uenire quos neq; uicere magnū sit & uinci cum dehonestamēto periculosum nō fortitudinis sed ferocitatis uideri. Cum aut̃ diu nemo procederet multa q; iudeus eorū timiditati illuderet: erat arrogantissimus quidā superbus e romanis ex ala equitum putans nomini addere uerba: & insolentiam eius exosus. Fortasse autē etiam corporis breuitate sublaris inconsulte profiliit: & cæteris commissa cum eo pugna risum præbuit: sed a fortuna proditus est. Ipsum enim ionathes interfecit: deinde pede supra mortuū posito: læua scutum dextraq; cruentum gladium coruscabat armisq; cum fremitu concussis exercitui & iacenti insultans spectantes romanos increpabat: donec eum tripudiantem & uana iactantem quidam priicus centurio sagitta transfixit. Eorū factō & iudeorum & romanorum clamor excitatus est. Ille autem dolore in uertiginem tortus supra corpus hostis incubuit: belliq; felicitatem ratione carentem quam uelox ultio sequeretur ostendit.

Capitulum. X.

Editiosi uero templum tenentes aperte quidem & quotidie militibus in aggeribus positīs repugnabant. Vicesimo autem septimo die prædicti mēsis huiusmodi dolū excogitant. Occidentalis porticus spatium quod inter culmen & trabes erat uacuum siluis aridis: itemque sulfure ac bitumine repleuere. Deinde uelut oppressi cedebant. Quare multi quidem temerari fugientibus instabant: & in porticum ascendere positīs scalis nitebant. Qui uero prudētiore erat nullā fugæ cām iudeis fuisse cogitantes locis suis

manebant. Verum porticu repleta his qui ascenderant ignem inmittunt iudei. Excitata undique subito flamma: romanos & qui extra periculū steterunt ingens stupor inuasit: & desperatio quos incendium coeperat occupauit. Flammis enim cincti semetipsos in oppidū: alii uero in hostes præcipitabant. Multi spe salutis desilientes in puteos ilico debilitabantur. Alios dum conantur præueniebat incendiū: alii ferro flammā antecedeabant. Statim uero & alios fugientes ignis com præhendebat plurimū peruagatus. Cæsare uero licet præmorientibus indignaretur: quod iniussi porticum ascenderant: misericordia tamē eorum tetigit. Cunctique nemo prohibere posset incendium: hoc erat tamen solatio petentibus: quia uidebant eius dolorē pro quo ipsi animā perderent. Vociferans enī & ante alios prosiliens: & comites suos quā possent auxiliū ferre obsecrans cernebatur. Eiusque uoces & affectiones quisque uelut aliquā præclarissimā sepulturā secum afferens moriebatur. Nonnulli tamen recepti in partē porticus latiorē: flammæ quidē periculū euasere. Obsessi autē iudei cū diu sautii restitissent: postremo uniuersē cecidere.

Capitulum. XI.

Ost omnes autem quidam iuuenis nomine Logustoti huic ornamēto fuit calamitas: & quamuis sigillatim digni sint memoria qui periē: omnium tamen fortissimus demonstratus est. Quem iudei quidem & quia fortis erat: & quia interficere eum cupiebant: ad se descendere promissa fide horrebantur. Frater uero eius Cornelius qui ex altera parte stabat: ne gloriam suam romanāque militiam dehonestaret orabat: cui magis obtēperauit: sublatoque altius gladio ut ab utrisque partibus cerneretur semetipsum occidit. Eorum quos ignis obsederat Argorius quidam calliditate seruatus est. Appellato enim clara uoce Lucio quodam commilitone & contubernali suo: hæredem te iquit relinquo totius patrimonii mei: si me exceperis. Cum autem ille prompto animo accurrisset ipse quidem qui se in eum proiecerat uinxit. Lucius uero pondere oppressus: constrictusque lapidibus solo allisus continuo moritur. Ea calamitas paulisper quidem romanis tristitiam comparauit. In posterum tamen cautiores effecit: & aduersus iudeorum insidias iniit: quibus plerumque loca moresque hominum nescientes lædebantur. Exusta est uero porticus ad turrim usque iohannis: quam ille belli tempore quod cum Simone gerebat supra postes quæ in Xistum ducerent ædificauerat. Reliquum uero iudei quoniam cōsumpti fuerant qui ascenderant abscederunt. Postero autem die Romani quoque porticum quæ in boræ parte fuit ad orientalem usque totam incendunt: continentem angulos eius qui appellatur cedronus super uallem ædificata: unde etiam profunda erat & horribilis eius altitudo.

Iuxta templum quidem ita res se habebant. Eorum uero qui per ciuitatem fame corrumpebantur infinita multitudo moriebatur. Inenarrabiles autē clades eueniebant. In dies namque singulos si uel unquā aliquid cibi apparuisset bellum ilico gerebatur: & amicissimi inter se ad manus ueniebant miseris diripientes animæ uaticum. Fides autē penuriæ nec morientibus habebatur: sed etiam quos uiderent expirare scrutabantur latrones: ne quē forte cibū sinu occultans quispiā moreretur. Ipsos autē spes egestatis uictus hiætes ueluti canes rabidos decipiebat: & impingentes in hostia tanquā ebrii ferebant: easdemque domos bis ac ter eodē momento desperatione inquietabant: oīaque dentibus necessitas subigebat: & ea colligentes quæ nullū quāuis sordidissimū mutore animalium nō horreret comedere patiebantur. Denique nec cingulis nec calciamentis abstinuere coriaque scutis detracta mandebant. Quin etiam foeni ueteris laceramenta uictui habebant: cuius nonnulli exiguum pondus quattuor atticis uenundabāt. Et quid opus est famis improbitate ex rebus aīa carentibus demonstrare? Factum enī relaturus sum neque apud græcos neque apud barbaros cognitū & dictū quidē horridū: auditu uero incredibile. Itaque libenter hanc calamitatem intermitterem ne mentiri me posteri æstimarent: nisi testes multos haberē & fortasse aliquā prius referrem gratiam prius ea disserens quoque facta perpessa est.

Cap. XIII.

Vltima quædā ex plebe trans iordanē habitantium incolarū Maria nomine Eleazari filia deuotico Vatezbbra quæ significat domos Esopi generis ac diuitis nobilis cū alia multitudine fugiens in hierosolyma recepta cū cæteris obsidebatur. Huius alia quædā bona tyranni diripuerunt: quæ ex transiordanis locis in oppidū cōportauerat. Reliquas uero cōditore & si alimēta repperissent irrupētes domū eius satellites quotidie auferebant. Grauius autē mulier indignabatur: proptereaque sæpissime raptoribus maledicēs: & iprecans eos contra se uehementius irarabat cum neque iratus neque miserās eam quisquam uelet interficere. Sed uictum quidem patiendo aliis parabat. Undique autem adempta iam erat ei etiam reperiendi facultas famelique uisceribus & medullis irrepleat. Plus uero quam fames iracundia succendebat. Igitur ui animi ac necessitate impulsā rebus aduersus naturam excitatur: raptoque filio quem latentem habebat

miserum te ait infans in bello & fame & seditione cui te seruauero? Apud romanos etiam si nixeris seruiturus es: fames autem praeuenit seruitutem. His uero seditiosi scauiores sunt. Esto igitur mihi cibus & seditiosis furia & humano uitae fabula quae sola deest calamitatibus iudeorum. Et hoc simul dicens occidit filium coctumque medium comedit. Adopertum autem reliquum seruauit. Ecce aderant seditiosi & contaminatissimi nidoris odore capiti mortem ei statim nisi quae parasset ostenderet minabantur. Illa uero bonam partem se reseruasse respondens aperit filii reliquas. Illos autem confestim horror coepit atque dementia uisusque ipso dirigerunt. At mulier & hic inquit est uere filius & facinus comedite: nam & ego comedi. Nolo ut sitis aut foemina molliores: aut matre misericordiores: quod si uos pietatem colitis & mea sacrificia repudietis: ego quidem comedi: reliquum eius me manebit. Post hoc illi quidem tremantes exierunt: ad hoc solum timidi uixque hoc cibi matri cessere. Mox autem repleta est eo scelere tota ciuitas: & unusquisque ante oculos sibi cladem illam proponens tanquam hoc ipse admisisset horrebat. Ab omnibus autem quos fames urgebat properabatur ad mortem & beati appellabantur qui priusquam id paterentur interissent. Cito autem romanis nunciata est illa calamitas: eorumque alii non credebant: alii miserabantur: multos autem uehementius eius gentis odium coepit. Caesar autem super hoc deum placabat: siquidem iudeis pacem obtulisset eisque liberam proposuisset omnium oblivionem quae commiserant. Illos autem pro concordia seditionem: uellum pro pace: pro satietate atque opulentia famem optasse: & qui propriis manibus templum quod ipsa eis seruasset incendere coeperant: huiusmodi alimentis eos esse dignissimos. Verumtamen scelus huius nefandi uictus ruina sese patriae opertum: neque relictum in orbe terrarum: ut sol inspicat ciuitatem in qua matres sic uelcerentur. Ante matres autem patribus huiusmodi alimenta deberi: qui nec post eiusmodi clades arma deponerent. Simul haec dicens desperationem hostium reputabat: nec eos sanam mentem recepturos existimabat: qui cuncta iam pertulissent quibus antequam ea paterentur mutare sententiam sperabatur.

Capitulum. XIII.

Cratio autem die mensis augusti: cum duae legiones aggeres perfectissent ad exedram occidentalem templi exterioris admoueri arietes iussit. Cum diebus autem sex qui firmissimus erat aries parientem sine intermissione pulsando nihil omnino profecisset. Verum & huius & ceterorum magnitudines structura lapidum superabat. Septentrionalis autem portae alii fundamenta suffodiebant: multumque fatigati exteriores tantum lapides euellere potuerunt. Ab interioribus autem portae sustinebantur: iamque diu mansere donec instrumentorum & uectum conatibus desperatis romani scalas porticibus applicauere. Iudei uero praeventi ne eos subire prohiberent cum his congressu dimicabant. Et alios quidem retro depellentes praecipitabant: accedentes alios subsidio trucidabant. Multos de scalis egredientes priusquam scutis obtegerent ferientes gladiis praeventiebant. Nonnullas autem scalas armatorum plenas in latus deficientes declinabant. Unde romanorum quoque non parua caedes sequebatur. Alii signis ablatis pro his decertabant: rapinam eorum grauissime fore turpidini ducentes. Postremo tamen iudei & signis potuerunt: & eos qui una ascenderent interficiunt. Caeteri uero clade intereuntium perterriti descendunt. Romanorum quidem nemo non aliquo opere procubuit. Seditiosorum autem qui prioribus praелиis etiam tunc fortiter pugnauerunt. Et praeterea Eleazarus fratris Simonis tyranni filius. Titus autem cum uideret se alienis & templo cum damno & necesse militum parcere: ignem portis subiici iussit. Inter haec autem ad eum profugi ueniunt Ananus ex Maiae Simonis satellites crudelissimus: & Archelaus filius Magaditi: accirco sperantes veniam quod iudeos uictores relinquerant. Titus autem cum hanc eorum in iudeos crudelitatem audiuit: utrumque obtruncare decreuit. Dicebat enim necessitate non uoluntate uenisse: ne salute dignos esse incensam ipsorum causa patriam deferentes. Verumtamen cohibuit iracundiam fides: eosque dimisit: sed nisi eo loco habendos quo & iam alios credidit. Iam uero portis milites ignem admouerant: lique factoque argento cito lignum flammam absumperant: cum subito auctae proximas inde porticus corripuerunt. Iudeis uero ignem circum se uidentibus: corpora simul animaque ceciderunt: & stupore attoniti adiuuare quidem uel extinguere nemo conatus est. Stantes uero aspiciebant: nec tamen his quae absumerentur dolentes: saltem ut quod reliquum esset saluum haberent animum colligebant. Illo quidem die & quae secuta est nocte crescebat incendium: paulatim enim nec simul undique inflammare porticus potuerunt. Postero autem die Titus partem militum iussit incendium restringere: perque proxima portis loca uiam sternere: ut facilius agminibus esset ascensus: rectores ad se conuocat: sexque collectis qui erant procures: Tiberio Alexandro totius militiae praefecto: & Sexto cereali quintae legionis praeposito: & Largio lepido decimae: & Tito phrygio quintodecimae: cum quibus erat etiam frater ac ternius magister duarum alexandrinarum legionum & M. antonius iulianus procurator iudeae. Congregatisque terea chiliarchis & procuratoribus

consilium de templo proposuit. Aliis quidē uidebatur lege belli utendū esse: nunquā enī iudeos a nouis rebus posse desinere templo manente: quo omnes ubicunq; essent colligerētur. Nōnulli monebant: ut si templū reliquissent iudei neq; armis pro eo quisquā certaret: conseruandū esse suadebant. Si uero id pugna obtinuissent ignibus consumendum: quoniā castellum iam uideretur esse non templum & piaculum: non ipse id uerum illi qui fieri coegere cōmitterent. Tito at nec si stantes dimicarent iudei pro hominibus animo carentibus: ulciscendum esse dicentes: neque se unquā tantū opus incensurum: iam enī romanorū fore hoc damnū: sic ornamentū quoq; foret imperii si maneret: iam certi quid uellet: ad eius accedunt sententiā fronto Alexāder & Cerealis tunc quidem cōsiliū dimisit. Iussisq; militibus requiescere itēq; ducibus ut his in p̄cinctu ualidioribus uterent: uia sternere per ruinas lectis ex cohortibus iperant ignēq; restinguere. Illo quidem die iudeos labor itemq; timor ab impetu continuit. Postremo aut collectis uiribus & recepta fiducia per orientalem portam contra tēpli exterioris custodes secunda hora diei p̄curritur. Illi aut primā quidē concionē fortiter excepere: septiq; scutis a fronte murum condensa acie iciliantur. Certum tamen erat eos nō diu duraturos q; & multitudine infestantiū & aīs uincerentur. Cēsār aut priusquā uerterentur acies: nam pugna ex antonia prospectabat: cū equitibus lectis uenit auxilio. Impetum uero eius non sustinuerunt iudei: sed primis interfectis plariq; fugam petunt. Et cedentibus quidē romanis reuertentes instabant. Cum aut illi retorsissent iterū refugiebant: donec circa horam quintā iudei ui coacti templo introire conclusi sunt. Titus autē discessit in atoniā decreto postridie mane cū omni exercitu aggredi templūq; obsidere. Sed id plane dei sententia iam dudum igne dānauerat: euolutisq; tēporibus aderat fatalis dies qui erat decimus mensis augusti: quo etiā prius a rege babyloniorū fuerat concrematū. Ex aedibus aut cām principiūq; sumpsit incendium. Nam cū paulisper Titī discessu seditiosi quicquid essent romāos rursus aggrediunt custodumq; templi cum ignem interioris phani restinguentibus pugna cōmittitur. Hicq; iudeis in fugam uersis usq; ad templum transierunt.

Cap. XV.

Itaq; tunc militum unus nō expectato cuiusquā edicto neq; tantū facinus ueritus: sed diuino quodam motus ipetu a contubernali suo sustollitur: & ex ardente materia raptū ignem in fenestram inserit aureā inde membra circū tēplum aedificata de septentrionali regione aditus erat. Flamma uero excitata iudeorū quidē calamitati dignus clamor exoritur: & ad ulciscendum properabāt: neq; iam uitæ p̄cendum rati neq; uiribus tēperandum: amisso eo cuius grā cautissimi uidebant. Mature aut hoc Tito qdā nunciat. Et ille nāq; casu in tabernaculo geſcebat sicut a p̄lio redierat: exiit templūq; curriculo petit prohibiturus incendiū: oēs q; post eum duces & hos agmina perterrita sequebantur. Clamor autē ac tumultus erat tanto exercitu sine ordine concitato. Cēsār aut uoce simul ac dextera pugnantibus signo dato ignem iubeat extingui. Sed neq; uox eius audiebatur q; aures eorū maior clamor obstrueret: nutumq; dexterarū non attendebant cum alios bellum alios ira distraheret. Introcurrētium uero agminum ipetum non p̄cepta neq; interminatio continebant: sed quo furor ea duceret sequebatur. Ad ipsos aut introitus obstrusi multi quidē sese inuicem conculcabant multi uero ardentibus adhuc & fumantibus porticum incedētes ruinis luore quidē utebantur. Cum uero ad templum accessissent edita quidem cēsāris non audire simulant: p̄cedentē quisq; ut ignē imitteret hortabatur. Seditiosis autem iam subeundi quidem spes nulla erat: sed fuga & cades omnia possidebat. Magna uero populi multitudo inualida & inermis ubicunq; occupati fuerant interficiebātur: & circum aram quidam ingens mortuorum numerus congebatur. Per gradus uero tēpli & sanguis multus profluebat: & eorum corpora qui supra ceciderant delabebantur. Cēsār autem ubi neq; imperum insaniens militum continere poterat: & flamma dominabatur intro cum rectoribus ingressus & secundum templi & quicquid illic erat aspexit: ea quidem quæ apud alienigenas erant fama maiora. Pompa uero & opinione domestica non minora. Cum autem flamma nondum ex ulla parte ad interiora penetraſset: nec membra quæ circum erant templum depascere: quod erat uerum existimans adhuc illud opus posse seruari: & ipse profiliuit militesque rogare ut ignem restingerent conabatur: & liberalem & hecatontarchum destipatoribus suis fuisse multatos: qui non obedirent iussit arcere. Illorum autem furor bellicus impetus quidam uehementior iudeorumque odia & cēsāris reuerentiam & prohibentis merum superabant. Plerosq; aut p̄adarum spes incitabat suspicantes intus omnia pecuniarū referta esse: quoniā fores auro factas cōspicerent. Præterea quidam miles ex his qui intrauerant: cum cēsār ad inhibēdum incendiū cucurrisset ignem iam cardinibus portæ subiecerat. Tumque subito postquā flamma intus apperuit: & duces cum cēsāre discedebant: & stantes extra succendere nemo prohibebat. Templum quidem hoc modo inuito Tito exurit.

Capitulum XVI.

Ed hoc multum quis deslendu putet: ut opus oim quæ audimus aut uidimus maxie ad mirabile tam extructiois genere quâ magnitudis: iteq; munificetia i singulis rebus & gloriæ quæ de sanctis habebantur: maximu tamẽ ex facto capiet solatium: qd ut animabus ita operibus locisq; fatu sit ineluctabile. Mirabit aut in eo etiã circunacti teporis fidẽ. Nam & mensem ut dictu est euq; diem seruauit: quo primu ab babylonis tẽplum erat incensum. Et a prima structione tẽpli quã Solomon rex inchoauerat: usq; ad hoc excidiu quod euenit secundo anno principis uestasiani: mille. cxxx. colligunt anni: & septẽ menses ac dies. xv. A posteriore uero quã secundo anno Cyri regis aggeus fecerat: usq; ad excidiu quod uestasio iperante sustinuit ciuitas anni. dccc. xix. & dies. xlv. Dum tẽplum aut incendere etiã quicquid in manus forte uenisset rapiebat: & cædes erat ifinita depræhensoq;. Nec acta fuit ætatis miseratio aut reuerentia castitatis: sed & pueri & senes & sacri capphani similiter interficiebaturatq; omne genus hominu belli calamitas piequebatur unaq; supplices cu repugnãtibus necabantur: flamaq; ulterius pgre diens cu gemitu occubentium cõcrepabat. Et pro altitudine quidẽ collis ardẽtisq; operis magnitudine tota quis ardere crederet ciuitatẽ. Illo aut clamore nihil maius aut horribilius excogitari potest. Nam & rãnoy agminu fremitus erat & seditiofoq; ferro igniq; clausoq; clamor ingens tollebat: & populi sursum depræhesti ad hostes fuga cu stupore ac calamitate cõquestio. Incolle autẽ cõstitutis etiã multitudo oppidi cõsonabat. Iam uero multi fame maridi in mortẽ pœne luminibus clausis postquã igne tẽpli uidere in questus interĩ clamorẽq; uiresq; receperunt. Resonabat aut & trans fluuiũ regio: & montes circumpositi grauiorẽ impetum faciebant: & tamen erant clades acerbiores tumultuũ. Nam collẽ quidẽ in quo tẽplum erat euelli radicitus quis putaret: ita undiq; belli plenus uidebatur & sanguis igne largior esse pluresq; interfectoibus interfecit oĩq; terra cadaueribus tegebatur: & supra corpora mortuoq; gradientes milites cursum fugientium sequebant. Latrocinialis quidẽ multitudo tandẽ pulsus romanis in exterius tẽplum: deinde ciuitatẽ euadit. Populi aut quod fuit reliquũ in exteriorem porticum cõfugerunt. Sacerdotu aut iudæoꝝ nonnulli primum quidẽ uiribus iteq; sedibus suis quæ ex plumbo factæ erãt: aulhis in romanos promissilibus urebantur. Deinde cum nihil proficerent ignisq; in eos euomere: in parietem descendentes octo cubitis latum ibi manebat. Duo tamen ex nobilibus cum ad romanos transeundo seruari possent aut cõem cum cæteris durare fortunã: semetipsos in ignem iniecerunt: & cum tẽplo cõcremati sunt Hynerius filius Velgæ: & iosippus Dareæ. Romani aut q; frustra se circum tẽplum ædificiis parcere iudicabant: cu ipsum tẽplum arderet oĩa simul incedunt: & quicquid ex porticibus reliquũ erat & portis: præter unã ex parte orientali: alterã ex meridiana quauis eas quoq; postea funditus euerterint: qn etiã arculas quæ gazophilatia uocant incedunt in quibus magna uis erat pecuniæ ac plurimu uestium: aliaq; substantia. Et ut breuiter dicã oēs iudæoꝝ congestæ diuitiæ q; opulentissimus quisq; illuc totas domos exhauserat. Venerunt aut etiam super eam quæ restabat unã porticu extra tẽplum quo confugerant ex populo mulierculæ itemq; pueri & promiscuæ multitudinis prope ad sex hominum milia. Sed priusquã de his Cæsar quicquã decerneret uel ducibus imperaret: ira flagrantẽs milites incedunt porticum. Hincq; contigit ut alii cum se ex flamma præcipitarent morentur: alios ipsa corrumpere. Ex tãto autem numero nemo seruatus. His causa iteritus quidam pseudo propheta fuerat: qui eo die prædicauerat in ciuitate: q; eos in templum deus ascendere signa salutis accepturos iuberet. Multi enim a tyrannis tunc subornati prophetae populo denunciabant ut expectarent dei auxilium: quo propterea minus profugerent: & eos qui supra timorem & custodiam fierent spes retineretur cito autem in aduersis persuaderetur. Quod si etiam malorum instantium liberationem pollicetur qui fallit: necessario qui ea patitur spei totus efficitur.

Capitulum. XVII.

Entq; miserabilis populi illis quidẽ fallacibus deũq; calũtiantibus credulus erat Certis uero pdigiis & futura solitudine pñunciantibus neq; attẽdebant aĩo neq; etedebant: sed uelut attoniti nec aur oculos habetẽs aut aĩas edicta dei dissimulauere: mō cū supra ciuitatem sidus sterit simile gladio & per annũ pseuerauerit cometes: mō cū antẽ defectionẽ pmiq; belli motus ad diẽ festũ azymoy populo cõueniente. Octauus aut dies erat aprilis mensis: nona hora nocturna circũ aram iteq; tẽplũ tantũ lumẽ effulsit ut clarissimus dies putaret. Et hoc usq; ad mediã permanisit horam quod iperitis quidẽ bonũ auguriũ esse uidebatur: sacroq; uero peritis priusquã ueniret statũ diudicatu est. Eodẽq; festo die etiã bos tũ ad hostiã ducere agnũ in medio phani peperit. Orientalis aut porta interioris tẽpli cū esset ænea atq; grauissima: & post meridiem uix a. xx. uiris claudaretur: serisque ferro iunctis obseraretur: pessulosque altos habet

ret in faxeum limen dimissos uno perpetuo lapide fabricatum uisa est noctis hora sexta patere. His autem curriculo per custodes templi magistratui nunciatis ascendit: ille uixq; eā potuit claudere. Verum & hoc iterum ignaris quidē signum optimū uidebatur. Deum nāq; bonoꝝ portā sibi aperuisse dicebant. Prudentiores uero tēpli tutamē sponte sua dissolutū iri cogitabāt & hostium domū esse. Portas aperiri solitudinē uero illo ostēto signari inter se p̄nunciabāt. Post dies aut festos in diebus paucis uicesimoprīmo die mēsis maii Larualis quādā imago uisa est fidē superans. Monstrū aut fortasse quod dicturus sum etiā his est cognitū qui uiderunt & quæ secutæ sunt clades dignæ p̄sagiis exitire. Namq; ante solis occasum uisi sunt per inane ferri currus totis regionibus & armatæ acies tranantes nubila & ciuitatibus circumfusæ. Festo aut die quā pentecosten uocant nocte sacerdotes intīmū tēplum more suo ad diuinas res celebrandas īgressi primū quidem motū quendāq; strepitum senserunt. Postea uero subitā uocē audiere quæ diceret migremus hīc. Quid aut his horribilius fuit? Iesus quidā filius Anani plebeius & rusticus quadriennīū priusquā bellum gereret in summa ciuitatis pace atq; opulentia cū ad festum diem uenisset quo Attegiæ in honore dei componi in tēplo ab hoībus mos est repente exclamare cōcepit. Vox ab oriente. Vox ab occidente. Vox a quattuor uentis. Vox in Hierasolymā & templū. Vox in maritos nouos nouasq; nuptas. Vox in oēm hunc populum: atq; hæc interdū noctūq; omnes ciuitatis uicos clamitans circuibat. Nonnulli aut uiroꝝ insigniū aduersum omen indigne ferētes corripunt hoīem: multis uerberibus afficiunt. Ille aut neq; pro se nec ad eos qui se mulcibāt secreto quicquā locutus eadem quæ prius uociferans perseuerabat. Magistratus aut rati quod erat uerum: magis diuinum esse hoīs motum: ducunt eū ad romanorū præfectū ubi plagis usq; ad ossa laceratus: neq; supplex quicquā fuit neq; lachrymauit: sed ut poterat inclinans maxime flebiliter uocem ad singulos īctus respondebat. Veh ueh hierosolymis. Albino aut interrogatis namq; iudex erat: quis esset uel unde ortus: aut cur ista diceret: nihil rettulit. Non prius aut cessauit luctus miseræ ciuitatis donec eum Albinus furere iudicatū dimisit. Ille aut ad bellū usq; tempus neque adibat quēquā ciuium nec quēquā uidit: sed quotidie uelut orationem quandam meditatus ueh ueh hierosolymis querebatur. Sed nec in precatus est cum in dies singulos mulcicaretur: nec uictum offerentibus benedicebat. Sola uero eius responsio ad omnes erat in triste p̄sagium. Maxime aut diebus festis uociferabatur: idq; per annos septem & quinq; menses continuos faciens neq; uoce raucior fuit: neq; laborauit donec obsidionis tēpore perspectis auguriis ipse quieuit. Supra murum enim circuiēs iterum: ueh ueh ciuitati ac phano ac populo uoce maxima clamitabat. Cum aut ad extremum addidisset: ueh etiā mihī: lapis tormento missus eum statim peremit anitūq; adhuc illa omnia lugentem dimisit.

Cap. XVIII.

Aec si quis reputet profecto inueniet. Deum quidem hominibus consulere: modisq; omnibus præmonstrare quæ sunt eorū generi salutaria: ipsos aut ad dementiā suā malis uoluntariis interire: quando quidē & iudæi post antoniā captā quadratum phanū fecerāt: cum in sacris libris scriptū haberent capiendā ciuitatē ac templū: si phanū quattuor angulis esset effectum. Sed quod maxime eos ad bellū excitauerat respōsum erat ambigū itidem in sacris libris inuentum q; eo tēpore quidē esset ex eorū sinibus orbis terræ habiturus īperium. Id enim illi quidē quasi proprium acceperunt: multiq; sapientes interpretatione decepti sunt. Hoc aut plane responso Vespasiani designabatur īperium qui apud iudæam creatus est imperator. Sed etiā homines fatum uitare non possunt etiam si præuiderint. At uero his signorū quædam pro sua libidine interpretati sunt: alia contempserunt: donec patriæ excidio suaq; perniciē eorū iniquitas confutata est.

Cap. XIX.

Omani quidem postquā seditiosi ad ciuitatem confugere templo itēq; oībus circū locis ardētibus signa in phano reponere contra portā orientālē: hīq; ibi sacrificio celebrato maximis cū clamoribus declarant titum imperatorē. Vsq; adeo uero præda satiati sunt milites uniuerſi ut in Syria dimidio quāpridē fuerat p̄cio pondus auri uenisset. Et his aut sacerdotibus qui in tēpli pietē perdurauerāt: puer sitiēs rōanis custodibus pacem petebat: sitiq; ferebatur. Sed ubi illi tā ætatis quā necessitatis miserati dedere ei dexteram: & ipse bibit. & quā secū attulerat lagenā repletā sursum refugiēs abiit ad suos. nec eū quisquā custodum īsequi ualuit: sed eius perfidiæ maledicebant. Ille aut nihil se præter placita fecisse dicebat. Dextera enī sibi data non ut apud ipsos remaneret: sed ut tantum descēderet atq; ut aquam acciperet: quæ cum fecerit in fide manifeste. Astutiā quidē præter ætatē maxime pueri qui decepti fuerāt mirabatur. Quinta uero die sacerdotes opressi fame descēdunt: & a custodibus ad Titum perducti ut salutem sibi concederet orabant. Ille autem ueniæ quidem tempus illis præterisse factus: perisse uero id cuius eos gratia merito conseruasset. Decere autem sacerdotes interire cum